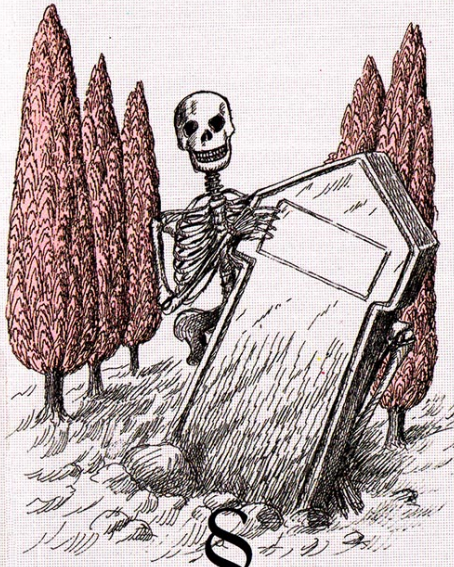
BÜTÜN ESERLERİ 9

Orijinal Metin-Sözlüklü

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Dirilen İskelet

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

1864 yılında İstanbul'da doğan Hüseyin Rahmi Gürpınar, kısa süreliğine bulunduğu memuriyet görevlerinden sonra, hayatını hep kalemiyle kazanmış, 1887 yılında *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde başladığı yazarlığını, 1936-1943 yılları sırasındaki milletvekilliği dışında aralıksız olarak sürdürmüştür. Eserlerinde İstanbul'un günlük hayatına büyük yer veren Gürpınar, halk dilini ve yaşayışının ayrıntılarını büyük ustalıkla işlemiş, döneminin en canlı betimlemelerini yaratmıştır. Edebiyatında her zaman mizahı ön plana çıkartan Gürpınar'ın roman, öykü, oyun ve makale türlerindeki kitaplarının toplamı ellinin üzerindedir. 1944 yılında 31 yıldır oturmakta olduğu Heybeliada'da ölen yazarın evi bugün Hüseyin Rahmi Gürpınar Müzesi olarak hizmet vermektedir.

DİRİLEN İSKELET

Hüseyin Rahmi Gürpınar

§

Türkçe Edebiyat **238**

Dirilen İskelet
Hüseyin Rahmi Gürpınar

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Kapakta kullanılan desen: Sumru Ekşioğlu
Mizanpaj: Bahar Kuru

© 1946, Hüseyin Rahmi Gürpınar
© 2009; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1-4. Basım: 1946-1967, Atlas Kitabevi
5. Basım: Ocak 2010
ISBN: 978 - 975 - 289 - 667 - 3
Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Tel: (0212) 674 97 23
Fax: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Fax: (212) 512 33 76
Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Fax: (212) 519 33 00
e-posta: everest@alfakitap.com
www.everestyayinlari.com

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

DİRİLEN İSKELET

1

Birinci Cihan Harbi yıllarında mehtaplı güzel bir sonbahar gecesi... Saat on bir... Dükkânları kapanmış Direklerarası Caddesi'nde yalnız birkaç çayhanenin iktisaden kısılmış lambaları fersiz gözler gibi yorgun, neşesiz yanıyor. Gölge içine kümelenmiş beş on müşteri cigaralarını pırıldatarak kasvetli ve ağır konuşuyorlar...

Ufak sarsıntılarla titreyerek sokaktan bir bisiklet geçiyor. Üzerindeki genç, bütün kuvvetini pedallara vermiş, son süratle gitmeye uğraşıyor.

Çayhanelerin birinde iki delikanlı arasında:

"Bisikletle geçeni gördün mü?"

"Evet..."

"Kim olduğunu tanıdın mı?"

"Hayır..."

"Doktor Ferhat Bey..."

"Bu kadar acele nereye gidiyor? Bir hastası mı var?"

"Onun nereye gittiği pek mühim bir sır... Kaç haftadır uğraşıyorum. Ne olduğunu anlayamıyorum..."

"Anlayamadığın bir sırrın mühim olduğunu nasıl keşfediyorsun?"

"Keşfe lüzum yok. İş meydanda..."

"Meydanda olan bir şey nasıl sır sayılabilir?"

"Öyle ise dinle..."

"Dinleyeceğim fakat martaval istemem..."

"Şimdi bu Doktor Ferhat doğru şurada, Kırk Seymenler civarındaki Tayfur Bey'in konağına gider..."

"Bu pek sade bir şey."

"Sade mi, peynirli mi sonra anlarsın..."

"Kıymalı ise yüz dirhem kes..."

"Alay etme..."

"Alay etmiyorum... Tabur geçiyorum..."

"Dinleyecek misin? Susayım mı?"

"Ben uzun bir lafi put gibi dinlemekten sıkılırım. Müsaade et arada bir benim de çenem oynasın. Devam buyurunuz... Doktor Ferhat, Tayfur'un konağında ne yapıyor anlayalım..."

"Şimdi Tayfur Bey, sokak kapısının önünde elinde bisiklet alesta Ferhat'ı bekler..."

"Ey sonra?"

"O da makinesine atlar, iki bisikletli sıkı sıkıya yolu tuttururlar..."

"Nereye?"

"Topkapı, Silivrikapısı, Mevlanakapısı işte böyle kale kapılarından birine..."

"Garip şey... Gece yarısı..."

"Evet, gece yarısı..."

"Kale kapılarında ne yapıyorlar?"

"Sur haricine çıkıyorlar..."

"Sur haricinde ne var?"

"Ne var bilmiyor musun?"

"Ne bileyim... Çok türlü şey var..."

"Sur haricinde bir türlü şey var..."

"Nedir?"

"Mezarlık..."

"Beyefendilerin gece yarısı mezarlıklarla alışverişleri?"

"İşte benim de merak ettiğim bu ya..."

"Aldanmış olmayasın? Onların böyle vakitsiz mezarlığa gittiklerinden katiyen emin misin?"

"Gözümle gördüm."

"Gördün de bir şey anlayamadın mı?"

"Hayır..."

"Ne gördün?"

"Tayfur'un komşusu Nihat Bey..."

"Malum..."

"Beni bu meraklı gece macerasına karıştıran işte o oldu."

"Nasıl?"

"Haftada birkaç gece Tayfur'la Ferhat bisikletlerle uzun bir gezinti yaparlarmış daima, el ayak çekildikten sonra... Daima arkalarında koltuktan geçme iri çantalar ile... Esrarlı bir sessizlik ve ihtirazlar içinde... Fenerlerini yakmadan yola çıkarlarmış..."

"Hırsızlığa çıkıyorlar desek ikisinin de hal ve şanları aleyhlerinde böyle bir zehap husulüne manidir. Keşf-i kubura gidiyorlar desek, o Doktor Ferhat insanın kanla işler, etten kemikten ibaret bir makine olduğundan başka bir şeye inanmaz; yani dirinin de ölünün de maneviyatına itikat etmeyen bir zamane gencidir."

"Dinle..."

"Dinliyorum... Hem de büyük bir merakla."

"Nihat Bey, bunların nereye gittiklerini merak etmiş. Bir gece, o da kendi bisikletine atlamış, hiç sezdirmeden arkalarından gitmiş. Mevlanakapısı'ndan dışarı çıkmışlar. O da takipte devam etmiş... Ulu mezarlığın harap duvarı önüne gelmişler. İki gece yolcusu bisikletlerini sallasırt edince bu ahret karanlığının kesafetine karışıp kaybolmuşlar..."

"Acayip şey... Garip şey..."

"Asırlık serviler rüzgârdan hazin nevhalar koparıyor, surun yıkık burçlarından baykuşlar gülüyor, nereden geldikleri belirsiz daha başka ıslık, inleme, hişt pişt gibi esrar dolu sesler duyuluyormuş. Nihat Bey mürekkep koyuluğuyla taşları örten zifiri karanlığa bakmış, mezarlığın muhtelif perdelerdeki sözcülüğünü dinlemiş, garip bir tevahhuşla titremiş. Fakat büyük bir metanet göstermeye uğraşarak gecenin bu korkunç esrarını delmek için bisikletinin karpitli fenerini yakmış. 'Projektör' gibi önüne tutmuş, servilerin kımıldayan gölgelerine karışarak bazı hayalâtın cilvelendiğini ve insanla canavar arasında zebaniye benzer şekillerin dans ettiklerini görmüş... Pek fena korkmuş..."

"Haydi sen de... İşin içinde mübalağa var. Nihat Bey zebaniyi nereden tanıyormuş da orada görünce bilmiş?"

"Zebanilerin bazı eski kitaplarda resimleri yok mu?"

"Çocuk olma. Hangi ressam yahut fotoğrafçı cehenneme girip çıkarak zebanilerin resimlerini yapmış?"

"İnsanlar görmedikleri şeylere muhayyileleriyle birer şekil vermezler mi? Ahrete müteallik dünyada ne kadar resimler yapıldığını bilmiyor musun? Cennetteki Tuba ağacının resmini mızraklı ilmihalde görmedin mi? Cehennemin, büyük meleklerin, Hıristiyan itikadınca cennetin kapıcısı olan St. Pierre'in, şeytanların, ifritlerin müzelere giren meşhur tablolarını hiç seyretmedin mi?"

"Şeytanın yalnız resmini değil canlısını da gördüm..."

"Nerede?"

"Pandomimalarda, Şehzadebaşı tiyatrolarında, kuyruklu, hayvanlar gibi tepeden iki uzun kulaklı, dışarı sarkık kırmızı dilli simsiyah zenci bir şeytan... Zebani de ona benzer. Onun boynuzları da vardır. Ağzı bir kulaktan bir kulağa geniş, dişleri kazma gibi, yüzü gayet korkunçtur. Bu kaba tasvirleri eskiden çarşıda kapalı dükkânların önünde kurulan resim sergilerinde, sahaflarda satılan kitaplarda görürdük. Bunların tabiattan istinsah edildiğine inanacak kadar safdil değiliz. Fakat bizde de görmedikleri şeyleri icatta Avrupalılardan aşağı kalmayan halk sanatkârları vardır. Bizde halk, Herkül'ün, Aşil'in, Perse'nin kim olduğunu bilmez fakat Köroğlu'nun, Şah İsmail'in, Arap Üzengi'nin resimlerini görünce tanıyanlar çoktur... Eski Arap ve Acem şairlerinin, sanatkârlarının muhayyileleri bu esatirî sahada çok eserler doğurmuştur. Ne ise vefatımızda elinde ateşten topuzlarla karşımıza çıkınca zebani hazretlerinin dünyada gördüğümüz resmine benzeyip benzemediğini anlarız. Sen şimdi zebaniyi, şeytanı geç, sözüne gel. Nihat Bey mezarlıkta böyle alelacayip mahlukat gezindiğini görünce ne yapmış?"

"Fena halde korkmuş. Bisikletine atlayınca haydi babam fertik..."

"Ne tabansız insanmış, niye kaçıyor? Mezarlığın içinde Tayfur'la Ferhat var. Bağırsa işitirler. Zebaniler, ifritler onlara dokunmayıp da Nihat'ı mı boğacak? Ey sonra?"

"Sonrası, Nihat vakayı hikâye etti. Beni bütün bütün meraka düşürmek için daha zihin karıştıracak şeyler söyledi."

"Seni meraka düşürüp de ne yapacak?"

"Tayfur'la Ferhat'ı bir gece birlikte takip etmek teklifinde bulundu. İki kişi olursak birbirimizi cesaretlendiririz, dedi. Teklifini kabul ettim. Onların yolculuğa çıkmaları muhtemel olan bir gecede Nihat'ın evinde iki bisiklet hazırlayarak bekledik. Ferhat yine böyle acele ile geldi. Tayfur onu kapı önünde istik-

bal etti, o da bisikletine atladı. Hemen yola saldırdılar. Kendimizi göstermemek için arada icabı kadar mesafe bıraktıktan sonra biz de makinelerimize sıçradık. Takibe koyulduk... Mezarlık yolcuları bu defa Mevlevihane değil, Silivrikapısı yolunu tuttırdular. Mezarlık hududuna gelince yine bisikletlerini omuzlayarak daldılar, biz de arkalarından hırsızlama adımlarla yürüdük. Gökte ikinci terbi'ye girmiş küçük bir ay vardı. Takibimizi sezdirmemek için yine beyn'imizde mesafeyi açtık. Bu ahret bahçesine daldık... Lakin ayaklarımıza dolaşan otlar, çalılar, birkaç parçaya bölünmüş mezar taşları, çukurlar, tümsekler, iki üç adımda bir birer siyah mânia gibi önümüzü kesen serviler ilerlememizi pek güçleştiriyordu. Gece vakti ölüleri çiğneyerek yürümesi insana türlü vehim veriyor. Sanıyorduk ki onları takip ettiğimiz gibi bizim de arkamızdan gelenler var. Bazen fena adım atarak uğradığımız sarsıntılarla yere kapanacak gibi oluyor, bir mezar taşıyla kucaklaşıyorduk. Bisikletlerin demirleri omuzlarımızı eziyordu. Aramızdaki mesafenin uzunluğuna rağmen önümüzde gidenleri geçebiliyorduk. Ferhat'la Tayfur, sırtlarında taşıdıkları bisikletlerin furşları, gidonları arada bir mehtabın aksiyle parıldayarak servi gölgelerine bata çıka gidiyorlar ve ikide birde müzakere eder gibi duruyorlardı. Birkaç defa mezar kovuklarına doğru eğilerek dikkatli dikkatli baktıklarını fark ettik. Gecenin bütün vuzuhu yutarak siyah esrara kalb ettiği, korkular doğuran heybetli garabeti içinde yine hişt pişte benzer fısıltılar başladı. Bazen de kalplerimizin darabanlarını duyacak kadar her şey susuyordu. Fakat bu derin sükûtun da o kadar fasih bir lisanı vardı ki bu sessizlikten de ürküyor, uzuvlarımızda bir kesiklik duyuyorduk.

"Nihayet Nihat etrafımızı saran manevi eşhasa işittirmek ihtirazından titrer gibi yarı anlaşılır bir sesle:

"'Feyzi, her adımımda bir ölünün kafasına basıyormuşum da hemen ayağımın altından bir şikâyet ve bir lanetleme sesi çıkacak sanıyorum...' dedi.

"Servilerin muzadı taaffün kokularıyla meşbu ve bilmem içine ölü kemiklerinden, tefessühlerinden ciğerlerimizi sıkan, kalplerimizi ezen nasıl bir ağırlık karışmış rutubetli bir hava ara sıra görünmez bir el gibi yüzümüze dokunuyor, burnumuza doluyor, tüylerimizi ürpertiyordu.

"Birdenbire hafif bir kapı gıcırtısına benzer şikâyetli bir hüzünle bir servi inledi. Uzaktan bir gece kuşu tannan bir nevhayla cevap verdi. Bu meşum nâle akisler yaparak etrafımızda dalgalana dalgalana söndü. İçimizi üşüttü, damarlarımızı dondurdu.

"Nihat yine ürkek ve titrek sesiyle:

"'Feyzi, uğursuz kuşun feryadı bana ne gibi geldi biliyor musun?'

"'Ne gibi geldi?'

"'Ey ehl-i kubur, uyanınız, esrarınızı çalmak için sizi çiğneyerek üzerinizde dolaşan bu küstahları çarpınız... Malikânenizden kovunuz...'

"Nihat daha sözünü bitirmeden iri bir tekenin sakallı gölgesini görmemiz akabinde hançerevî boğum boğum kalın, hırıltılı melemesini işittik. Bu esrarengiz mezarlık hayvanı o kadar yakınımızdan geçti ki, hafif mehtaplı zemin üzerinde teressüm eden sivri çatal sakallı şeytani başın ayaklarımızın arasından dolaşarak kaybolduğunu gördük. Bu makinesiz film ürkütücü bir hızla işledi. Geçen şeyin bir hayal olmadığını, görüşlerimizin ayniyetinden anladık. İkimiz de aynı şekli görmüş, aynı korkunç sesi işitmiştik. Nihat benden ziyade korkmuş olmalı ki gölgenin, bacakları arasından seri geçişi esnasında sendeledi. Hemen yüzüstü yere kapandı."

"Canım ne var bir gölgeden bu kadar ürkecek. Besbelli civar kasaphanelerden birinin tekesi otlamak için mezarlığa girmiş olacak... Hem seni temin ederim ki, ilk gidişinde Nihat'ın gördüğü zebani de yine bu hayvandan başka bir şey değil."

"Sen gel gece vakti o sakallıyı mezarlıkta gör de bak ne olursun... Farz edelim ki, bu bir keçidir. Fakat o ölüm dekoru için-

de en masum hayvan ecinnileşiyor, rast geldiğini çarparak esatirî müthiş bir canavar kesiliyor."

"Henüz sizi çarpmadı ya?"

"Nihat'ın sukuttan dirseği zedelendi."

"Bunu çarpılma mı sayıyorsunuz?"

"'Of, galiba kolum kırıldı,' dedi. Sonra karşıdan, epey uzaklardan karaltılar peyda oldu. Dikkat ettik. Öyle bir sürü sakallının bize doğru geldiklerini gördük."

"Koyun, keçi sürüleri olmalı..."

"Olmalı tabirinde kati bir mana yok. Binaenaleyh ürkmüş yüreklerimiz, korkmuş gözlerimizle durarak böyle aslı müphem sürülerin yanımıza kadar gelmesini bekleyemezdik. Hemen kararı firara verdik. Nihat'ın incinmiş koluna girdim. Kendiminkinden başka, onun bisikletini de bir parça yüklendim. Mezarlıktan çıktık. Bu takibimizle hiçbir hakikate eremedik. Merakımız birkaç derece daha arttı. Yılmaz kutup seyyahları gibi ikinci, üçüncü, dördüncü seferlere hazırlandık. Fakat beyler her nedense böyle garabet ve esrar dolu gece yolculuklarının arasını bir müddetçik kestiler. Son defa sırayla üç dört gece bekledik. Konaktan bisikletler çıkmadı. Evvela bu gecikmenin sebebini anlayamadık. Sonra Tayfur'un rahatsızlığını işittik. Acaba delikanlı, kabristanın şeametine mi uğradı? Ölüler sırlarını anlamaya gelen dirilerden hoşlanmazlar. Belki Tayfur bir hayalet şerrine uğramıştır, dedik. O zamandan beri gece seyahatine çıktıkları yoktu. Bu acele gidişten, yine ölüleri ziyarete başladıkları anlaşılıyor."

"Bu garip hikâyende hiçbir alay, mübalağa yok ya?"

"Seni temin ederim. Sözlerimin eksiği var fazlası yok. Macera pek garip... Her türlü tasavvurun fevkinde bir garabet..."

"Kardeşim Feyzi, beni de meraka düşürdün..."

"Bu muammayı hal için sen de bize iltihak eder misin?"

"Ettim gitti..."

"Üçleşirşek hakikate ermek ümidi artar..."

"Şüphesiz. Hem ben sizin gibi keçileri zebani sanarak kaçan tabansızlardan değilim... İşin sonuna kadar sebattan ayrılmam. Haydi, bu geceden tezi yok..."

Feyzi saatine bakarak:

"Bu gece vakit geçti..."

"Böyle esrara ermek için vaktin geçliği, erkenliği hesaba katılır mı? Anlaşılan onlar gece yarısından sonra kabristanda bulunmak hesabıyla hareket ediyorlar."

"Çok çalçenelik ettik. Ferhat'ı görür görmez hemen arkasından koşaydık belki takibe yetişebilirdik. Şimdi çoktan onlar kale kapısından dışarı çıktılar..."

"Hangi kale kapısından?"

"Söyledimdi ya... Hangisi olduğu malum değildir. Her defa başka bir kapıdan çıkıyorlar..."

"Her halde gidelim. Konağın önünü bir kolaçan edelim. Belki bir mani zuhuruyla bu akşam henüz çıkmamışlardır..."

"Sana bizden ziyade merak sardı galiba?"

"Ne diyorsun birader? Tayfur Beyefendi kıratında bir kibarzade ile Doktor Ferhat gibi bir fen adamının arkalarında iri çantalarla gece yarıları mezarlıklarda ne işleri var? Kaçakçılık mı ediyorlar? Hırsızlık mı, büyücülük mü?"

"Hazırda bir bisikletin var mı?"

"Biraderimin rüzgâr gibi bir Peugeot'su var... Silinmiş, yağlanmış, hazır duruyor... Yalnız lastiklere hava vermekten başka bir işi yok."

"Zaten Nihat da beni bekler. Ferhat'ın arkasından hemen yola çıkmadığıma belki de hiddetlenmiştir."

"Haydi, öyle ise evvela Nihat'a uğrayalım. İcab-ı hale göre bir karar veririz... Haydi... Haydi, durmayalım..."

İki delikanlı çayhaneden dışarı fırladılar...

2

Hızlı adımlarla caddeyi boyuna yürüyorlar, mesafe kaybetmemek için hiç konuşmuyorlardı. Tepelerinden nurlar saçan ay, sokağı hafifçe gümüşle galvanalamıştı.* Önlerinden koşan gölgelerine yetişmeye uğraşır bir acele ile koşuyorlar, lakin öncülük eden o iki seyyal insan şekli her adımda daha ileri atılarak aralarındaki mesafe daima aynı ölçüde kalıyordu.

Şehzadebaşı'nın tuhafiyeci ve saireci dükkânları kapalıydı. Enli saçağın gölgesine gömülmüş bir sıraya oluklu çinko kepenklerden bazıları kulak zedeleyen bir hırıltı ile inliyordu. Cami haziresi pencerelerinden iri kavuklu, harap, metruk mezar taşları tarihimizin vakur bir devrini tespit eden taş kesilmiş bir müze gibi mehtabın yarı güne benzeyen esrarlı beyazlığı altında heybetli bakıyorlardı. Nihayet Feyzi sükûtu bozarak:

"Sadi, şu demir parmaklıkların arkasındaki ölülere bak! Ay ışığıyla mezar taşı gölgelerinin birbirine girift şekillerinde yüreğimi titreten bir meal okuyorum... Ve zannediyorum ki o şeytani keçilerin çatal sakallarını hemen hemen göreceğim."

"Yüreğini sıkı tut. O kadar vehimli olma. Şehir içindeki mezarlardan böyle korkarsan sonra sur haricindekilerle ne yapacaksın?"

Bukağılı Dede'nin önünden saptılar. Nihat, Tayfur ile kapı karşı komşuydu. Hanenin ziline dokununca hemen birkaç saniye içinde kapı açıldı. Nihat Bey gece seyahati için giyinmiş, hazırlanmış; sinirli, öfkeli bir halde karşılarına çıktı. Eliyle avlunun bir köşesinde dayalı duran bisikleti göstererek:

"Bravo Feyzi... Bir saatten beridir boğucu heyecanlar içinde seni bekliyorum. Neredesin Allah aşkına? Tayfur'la Ferhat muammalı, dehşetli gece seyahatine çıktılar. Bu gece gökte bedr-i tam var. Mehtap o kadar kuvvetli ki, takibe çıksaydık mutlak es-

* Galvanizlemek.

rarın mühim kısmına erердik. Karanlıklarda gittik bir şey anlayamadık. Böyle muvafik bir geceyi kaçırdığımıza çok meyusum..."

Feyzi itizarla arkadaşının arkasını sıvayıp yanaklarını okşayarak:

"Meyus olma... Bak sana bir arkadaş daha getirdim. Bu esrarlı, leyli mezarlık seyahatini anlattım. Sadi bizden ziyade meraka düştü. Hemen şimdi takibe çıkalım ısrarıyla iki ayağımı bir pabuca koyuyor..."

Nihat sinirli sinirli çırpınarak:

"Artık geçti. Onlar gideli bir saat oluyor. Yine arkalarında koca çantalarla bisikletlere atladılar. Rüzgâr gibi uçtular. Bu gece hangi kale kapısından çıktılar? Ne tarafın mezarlığında esrar arıyorlar? Keşfi kabil değil ki o semte saldırarak takibe çıkalım..."

"Esef etme... Onlar mehtap demiyor, karanlık demiyor bu pek acayip seyahatlerinde devam ediyorlar. Bu gecekinin son uhrevi ziyaretleri olmadığına yeminle seni temin edebilirim. Onlar yine çıkacaklar; yarın gece olmazsa öbür gece, daha öbür gece. Üç gece sonra, beş gece sonra mutlak be mutlak çıkacaklar.

"Çıkacaklar amma ben çok sabırsız bir adamım. İçimde bu merakla yaşamak bana adeta işkence geliyor."

"Bir insan, bir muammayı ne kadar merak ederse onun halli zamanında da o kadar büyük zevk duyar..."

"Fakat bundan sonra gelecek ilk fırsatı kaçırmamalıyız."

"Kaçırmayız... Şimdi Sadi de beraber üçümüz bu takip keyfiyetini ehemmiyetle müzakere ederiz. Tesadüf edeceğimiz güçlükleri ve onlara karşı alınması lazım gelen tedbirleri düşünürüz."

Nihat Bey:

"Buyurunuz, buyurunuz. Birer kahve, çay içelim. Uzun boylu konuşalım. Çünkü meselenin çekilecek her türlü zahmete değeri var," teklifiyle misafirlerini orta katta bir odaya aldı. Sadi Bey içeri mehtap giren açık bir pencereden dışarı bakarak:

"Bu İstanbul ne kadar yansa, ne kadar harap olsa, değişse hiçbir felaket onun simasından asırların vermiş olduğu asaleti büsbütün silemiyor. İşte bakınız, şu Tayfur Bey konağının, ayın nurları altında aldığı ortaçağı andıran manzarasına bakınız. Bunun zamane binalarına benzer bir yeri yok. Tamamıyla Frenklerin 'manoir'* dedikleri kadim binalara benziyor. Mezarlık servilerinin, çitlembiklerinin, sarmaşıklarının uhrevi, kasvetli, siyah istilaları altında boğulmuş... Bu ölü bahçesine nazır pencereleri sık ve yukarıdan aşağıya bütün kafeslerle örtülür. Etrafını saran şey duvar değil, adeta kale hisarı... İçerde kalan serviler sanki bu mahsur kalmaktan sıkılarak başlarını hapishaneden dışarı aşırmaya uğraşıyorlar, sanki içerde dirilerin, ölülerin gizlemeye çalıştıkları bir sır var. Zannedersiniz ki burası insanlara mahsus bir mesken değil, terk ettikleri kafes kemikleri şu kabristanda çürüyen ruhların aramgâhıdır."

Feyzi de pencereye yaklaşarak:

"Sahi birader, baktıkça insanın kalbine ürküntü geliyor... Tayfur zengin çocuktur. Şişlileri, Nişantaşılarını bırakıp da acaba neden konaktan ziyade cinli, perili, meşum bir tekkeye benzeyen bu korkunç damın altında oturuyor?"

Nihat, Sadi'ye dönerek:

"Hiç konağın içine girdiniz mi?"

Sadi hâlâ gözlerini, zihinleri vehimle dolduran manzaradan ayırmayarak cevap verdi:

"Hayır..."

Nihat devam etti:

"Konağın içi, dışı gibi değildir. Öbür taraftan Marmara'ya karşı olan nezareti fevkaladedir. Ve her tarafı bir saray gibi mükemmel döşelidir. Bazı odaları birer küçük bedesten zannolunacak kadar antikalar ile doludur. Hele büyük salon kıymetli kıymetsiz acayip eşya ile süslenmiş, görülmeye seza bir darülgara-

* Manoir: (Fr.) Küçük şato, konak.

iptir. Tayfur Avrupa'nın meşhur şehirlerini gezmiş, hatır ve hayale gelmez garibelerden her ne görmüşse onların birer numunelerini salonunda taklide uğraşmıştır."

Sadi: "Ben Tayfur'la selamlaşırım amma böyle içten hususiyet halini bilmem."

Nihat: "Pek ziyade garaip meraklısı bir çocuktur. 'Espiritizm',* ölülerle münasebette bulunmak, telsiz, telgraf, telefon merakı, seyyaratla muhabere iddiası, fenni, gayrifenni her türlü delilik bu çocukta vardır... Komşumdur. Birçok mecnunâne hallerine vâkıfım, fakat öyle sıkı fıkı, samimi görüşülecek bir mahluk değildir."

Sadi: "Bu delikanlı hakkındaki merakımı gittikçe artırıyorsunuz. Onun bu gece mezarlık ziyaretleri de bu bin bir türlü deliliklerinden biri olacak... Fakat nasıl etmiş de bu Doktor Ferhat'ı da kendine uydurmuş. Ben onu pek ciddi bir genç olmak üzere tanırım..."

Nihat: "Komşumun aleyhinde dedikodu yapmasını sevmem. Lakin doktorun bu aile ile münasebeti hakkında pek nahoş rivayetler duyuyorum. Ağızdan kulağa öyle kötü kötü sözler fısıldanıyor ki aslı var mı, yok mu bilmem. Günahı söyleyenlerin üzerlerinde kalsın..."

Sadi: "Böyle Avrupalılaşmak sevdasındaki serbest fikirli adamlar bu mahallelerde rahat barınamazlar. En fena dedikodulara hedef olmaktan kurtulamazlar..."

Feyzi: "Tayfur'un zatı hakkında sonra konuşursunuz. Şimdi bu acayip çocuğun hareketindeki muammayı halle uğraşalım..."

Nihat: "Merakınız ciddi ise üçümüz el ele vererek bu muammayı pek çabuk hallederiz."

Feyzi: "Nasıl?"

Nihat: "Evvela her rahatsızlığı göze aldırmak ve hiçbir yorgunluktan yılmamak lazım..."

---

* Spiritisme: (Fr.) İspiritizma, ruh çağırma.

Sadi: "Zaten işin lezzeti orada... Bu rahatsızlıkların, yorgunlukların ne olduğunu söyleyiniz. Tekliflerinizin hiçbirine karşı itirazda bulunmayacağımıza işte size evvelden söz veriyoruz..."

Nihat: "Bu Tayfur'la Ferhat'ın gece hareketlerinde hiçbir ıttırat yok. İhtimal ki yarın akşam yine giderler. Belki üç gece, dört gece sonra..."

Feyzi: "Hakkın var..."

Nihat: "Binaenaleyh siz yarından itibaren her akşam bana misafir olursunuz. Allah ne verdiyse yeriz. Avluda alesta üç bisiklet bulundururuz. Pencere arkasından onları gözetleriz. İkisi konağın kapısından çıkar çıkmaz biz de makinelerimize atlar, mesafelice onları takibe koyuluruz. Olmaz mı?"

Feyzi sözü biraz latifeye bozarak:

"Niçin olmasın? Zaten ben karın doyurmak için akşamları düşecek yer arıyorum. Sen kabul ettikten sonra muammanın halline kadar buraya kapılanmak benim canıma minnet."

Bu esnada oda kapısından ihtiyar bir uşak görünerek:

"Beyefendi, misafir geldi. Müsaade ederseniz yanınıza çıkmak istiyor..."

Nihat çatık bir suratla:

"Kim?"

"Mahalle camiinin müezzini..."

Ev sahibi iki misafirine dönerek:

"Ne dersiniz? Gelsin mi?"

Feyzi: "Niçin gelmeyecek? Gelsin. Biz konuşacağımızı konuştuk. Kararımızı verdik."

Bir dakika sonra, eski bir abaya sarınmış, kır sakallı, derbeder, sarıklı, ihtiyar bir softa içeri girdi. Eli göğsünde, boyun keserek dervişane bir selamla alçak bir sedirin ucuna ilişti.

Nihat Bey: "Merhaba, müezzin baba..."

Müezzin: "Merhaba, evlat..."

Nihat Bey: "Hayrola..."

Müezzin: "Yok, hiçbir şeyde hayır kalmadı. Üzerimizden bir gazab-ı ilahi esiyor. Bu gidişin ilerisini iyi görmüyorum... Biliyorsunuz, cami-i şerifin müezzini de benim, imamı da, kayyumu da; siliyorum, süpürüyorum... Beş vakit ezanı okuyorum. Bazı geceler kendi kesemden iki kandil yakıyorum... Cemaat gelmiyor bize... Böyle günlerde Cenab-ı Hakk'a yalvarmazsak, onun evine uğramazsak ne zaman ibadet edeceğiz? Hak'tan mağfiret dileyeceğiz? Topal hafızı bilirsiniz, mevlit okur, mukabele okur, aşir okur geçinirdi. Evvelden camiye o gelirdi. Yatsı namazlarında ikimiz cemaat olur, eda-yı salat eder ve ikişer sure okurduk. Hafiz sizlere ömür Hakk'a yürüdü. Artık cemaat gelmiyordu. Fakat halkın bu imansızlık teseyyübüne alıştık. Cemaat gelmese de cami-i şerif kutsiyetini muhafaza ediyordu..."

Nihat Bey: "Ne oldu? Cami-i şerifin kutsiyetini ihlal edecek bir hal mi vuku buldu?"

Müezzin gözlerini sulandıran bir hüzünle:

"Camiyi depo yapacaklarmış. Geldiler. Çizmelerle gezdiler. Gittiler. O gece sabaha kadar okudum. Namaz kıldım, dua ettim. Cenab-ı Hakk'a ve bütün civar evliyaullaha yalvardım. Tazarruum nezd-i bâride müstecap oldu. Şükür bir daha gözükmediler. Şimdi şikâyetim başka taraftan. Komşumuz olacak o Tayfur Bey midir? Menfur Bey midir? Bu çocuk firavun gibi Cenab-ı Hakk'a şirk koşuyor. Konağın damı üzerinde türlü türlü aletler... Güya onlarla dünya yüzüne ne kadar yağmur düştüğünü ölçmüş. Hava yarın iyi mi, fena mı olacak anlarmış. Hâşâ sümme hâşâ, Allah'ın işine karışılır mı? Beyin lalası Halil Ağa Müslüman bir adamdır. Gelir bazen benimle dertleşir. Beyin bu kâfirane cüretlerinden yana yakıla şikâyet eder. O söylüyor: Tayfur, damın üzerine bir alet koymuş gökyüzüyle konuşuyormuş. Konakta bir odası varmış. İçeriye kimseyi koymazmış... Duvarlarda düğme gibi bir şeyler, teller, yuvarlaklar... Sonra bir masanın üzerinde yine teller, borular, semaver gibi aletler, gramofon borusu, iri şekerci külahı gibi ağızları geniş birtakım nesne-

ler... Bunların ortasına otururmuş, kulaklarına ufak birer tekerlek yapıştırırmış... Etrafi dinlermiş... Bu âlemin dört köşesinde ne oluyor, ne bitiyor hepsini işitirmiş... Bu hal ehli keramete mahsustur. Ne haddine birtakım abdestsiz, taharetsiz herifler, birtakım kefere ve kefere mizaç insanlar boruların önlerine oturup da kulaklarına araba beygirlerinin gözkapakları gibi tekerlekler koyarak semavatı dinlesinler, esrar-ı ilahiye ersinler. Bu cüretkârlar karınlarının gurultularını duyarlar da gökten ses geliyor sanırlar."

Sadi Bey sükûta tahammül edemeyerek:

"Müezzin Efendi, bunlara telsiz telgraf, telsiz telefon diyorlar. Her millet bu yeni fenler için çalışıyorlar... Türk gençlerinin böyle şeylerle uğraşmaları neden kabahat olsun?"

Müezzin baba bir iki istiğfardan sonra:

"Kabahattir, günahtır, şirktir..."

"Neden?"

"Şeriatımız telli telgrafi kabul etti mi ki telsizi makbul sayalım."

"Medeni milletler neler icat ediyorlarsa onları bilmeye ve onlara uymaya mecburuz."

Müezzin yine istiğfarlarla:

"Hiçbir vakitte kefereye uymaya mecbur değiliz."

"Görüyorsunuz ya onlar gökte uçuyorlar. Biz yerde kalırsak halimiz yaman olur..."

"Uçsunlar... Onlar kâfirdir. Çünkü uçmak küfürdür. Çünkü uçmak kuşlara, melaike mahsustur. Bizim uçmamız matlup olaydı Halik-ı Teala Hazretleri insanları kanatlı yaratırdı. Mademki Cenab-ı Hak bizi uçmak için yaratmamış, ona inat uçmak şirktir... Evet, uçuyorlar. Görüyoruz, uçuyorlar. Uçuyorlar amma şimdiye kadar kaç bin kâfirin dehşetli sukutlarla toprak üzerinde kafaları dağıldı, beyinleri patladı. Gâvur inadı yine uçuyorlar. Uçuyorlar amma bu ısrarın sonunda nasıl müthiş ilahi musibetler zuhur edeceği malum değildir."

Nihat göz ucuyla Sadi'ye işaret ederek:

"Müezzin baba sen Tayfur Bey'den şikâyet ediyordun. Sonra söz başka cihete atladı... Yine esasa gelelim..."

Müezzin zihnini toplamaya uğraşır gibi biraz düşünerek:

"Ha evet, bu netameli çocuktan bahsediyordum. Bu mahluk ruhlarla da muhabere ediyormuş... Bu ne küstahlık, bu ne cinnet! Daha doğrusu ne yalan, ne martaval... Onun konuştuğu rahmani ruhlar değil, habis ruhlardır. O bey, şeytanlarla görüşüyor... Görürsünüz. Bu çocuk en sonunda çıldırır... Ahrete ait esrarı faş etmek ervah-ı şerifeye memnudur. Onlar dünya hususatına da hiç karışmaz. Bu mübarekleri masa başına çağırıp da onlarla bu alçak dünyanın fiskı fücuruna dair müzakerede bulunmak iddiası menfur bir hezeyandır. Masa başına gelenler, dirilerle beraber konyak, şarap içenler şeytanlardır... Yüksek ruhlarla vuslat evliyaullaha mahsustur... Damlara teller germek, teneke borular, birtakım aletler koymakla onlarla görüşülmez. Bu rahmanilere ancak tesbih, tehlil, zikir ve ibadetle mülaki olunabilir. Göklerin esrarını keşfe uğraşmak Allah'ın muradına muhalif iblisâne bir harekettir. O esrar bu dünya gözüyle görünmez, eğer Cenab-ı Mevla onları bize bildirmek isteyeydi; bize başka türlü göz, başka türlü his, başka türlü kuvvetler verirdi. Behey gafil, birkaç camdan ibaret dürbününü göklere çevir. Arkasına geç. Uğraş bakalım ne göreceksin? Aylar, güneşler, yıldızlar, birbirini takip eden menziller, menziller, menziller... Git... Git Benâtünnaş, devr-i evvel, devr-i sani, devr-i salis, ilanihaye git. Git bakalım, ucunu bucağını görebilir misin? Müezzinliğime bakıp da beni hakir görmeyiniz. Ben Cafer Halebi'nin rahle-i arifânesinde okumuş bir adamım. Allah'ın esrarı bu dünyanın oyuncak dürbünleriyle görünür mü? Hâşâ hâşâ, o nasıl Allah'tır ki esrar-ı hilkati dürbünlerin dört paralık camları önünde bu ahmak beşere ram olsun... Frenkler dürbünlerle göklere baktılar, baktılar da bize ne söylediler? Daima birbirini cerh ederek martaval okudular. Bunlar daima nifak üzere kalacaklar, hiçbir za-

man ve hiçbir hakikat üzerine beynlerinde ittifak hâsıl olmayacaktır. Efendim, ziyaretimden maksat size ilahi ilimlerden bahsetmek değildir. Bu benim iktidarımın, haddimin kat kat fevkindedir. Biz daima mekteplerimizdeki yüksek ilimler derslerini Bedros'a verdik. Yanko'ya verdik, Müsü Hofman'a, Müsü Koklan'a verdik. Neticede böyle olduk. Şerî, ilmî hususatta bir Müslüman'ın bildiğini, bilmeyen diğer bir Müslüman'a bildirmesi farzdır. Geçen Ramazan Beyazıt Cami-i Şerifi'nde vaaz etmek istedim. Ağız açar açmaz derhal beni çalyaka ettiler. 'Dünyevi hususattan bahis açacak değilsin. Cemaate yalnız İslam'ın binasını, şartlarını talim ve tefhim edeceksin,' dediler. Sonra gazetelerde okudum, gördüm ki halk terbiyeyi gidip tiyatrolardan öğrenecekmiş. Maazallah maazallah tiyatrodan, zuhuriden, Karagöz'den edep öğrenmek..."

Sadi: "Hakkın var hocafendi. Halk camilerden dini, dünyevi, terbiyevi pek çok şeyler öğrenebilir. Nasıl ki, bugün Avrupa'da Hıristiyan ahaliye kiliselerde çok faydalı yenilikler telkin ediliyor. Lakin bir şartla: Eski dedikodu mevize usulünü terk etmeli. Vaizlerin kafaları asri dirayet, malumat ve yüksek fikirlerle mücehhez olmalı. Kürsüye çıkar çıkmaz müspet ilimler aleyhinde tuğyan etmeye, telsiz telgrafın, telefonun, tayyarenin, teleskopun, mikroskobun, tiyatronun, sinemanın içtinabı vacip şeytan icadı şeyler olduklarını söylemekle halka ve hususiyle İslamiyet'e hizmet edilmiş olmaz."

Müezzin derin derin göğsünü geçirerek:

"Evlat sus. Sizin gibi gençlerle bu zemin üzerinde mübahase etmek sevdasında değilim. Çünkü faydasız olduğunu bilirim. Ne kadar münakaşada bulunsak ne ben ikna edebilirim ne de siz beni imanımdan döndürebilirsiniz. İnsan beşerdir, bazen şaşırır. Bilmem nasıl oldu da istemeden bu vadiye döküldü... Demin de söylediğim gibi maksad-ı ziyaretim başka idi. Tayfur Bey gökten düşen yağmurları ölçsün, karları tartsın, yarın hava güzel mi olacak, fena mı şeytanla görüşerek gaipten haber versin, göklerle

muhabere etsin belki Cenab-ı Allah bu günahlarını affeder. Fakat kabristana taarruzda bulunmasın... İşlemekte olduğu bu günahı görüp de sükût etmek elimden gelmiyor."

Sadi: "Vay, Tayfur Bey kabristana taarruzda mı bulunuyor?"

Hoca içini çekerek:

"Hay hay..."

"Nasıl? Ne suretle? Rica ederim Hocaefendi anlat..."

Müezzin zikreder gibi gözlerini yumdu. Başını sağa sola çırpındırarak:

"Gece kabirleri karıştırıyorlar."

"Müezzin baba yanlış görmeyesin?"

"Yanlış değil evlat, yanlış değil... Vakit geceydi, fakat kaç defa ayan beyan gördüm. Tayfur o Ferhat isimli doktorla beraber konağın kabristana açılan küçük kapısından hırsız gibi çıkıyor, mezar kovuklarını karıştırıyorlar. Dertleri, maksatları nedir? Anlayamadım. Müslümanlara bu dünyanın ne üstünde rahat kaldı, ne altında."

Üç delikanlı artan meraklarının kıvılcımları gözlerinden saçılarak birbirine bakıştılar. Muammanın garabeti gittikçe büyüyordu. Müezzin teessürünün sadrî iniltileri içinde devam etti:

"Birkaç defa niyetlendim. Karşılarına çıkıvererek, bu yaptığınız şey dine, imana muhaliftir, demek istedim. Lakin bilirim Tayfur Bey kibirli, azametli bir çocuktur. Zengindir. Sözü, hükmü caridir. Onun yanında benim gibi bir müezzin parçasının ne ehemmiyeti olur. Belki mukabeleten haşin bir muamelede bulunur. Kötü bir lakırdı söyler, kalbimi kırar. Güttüğüm dava büyüktür. Ben de dayanamam mukabele ederim. Kendim tahkire uğramakla beraber ölüleri de taarruzdan kurtaramamış olurum korkusuyla sustum. Lakin bu sükût bana çok giran geliyor. Düşündüm, taşındım, size müracaatı evla buldum. Nihat Bey zatıaliniz Tayfur'un hem komşusu hem de dostusunuz, ikiniz de bir yaşta gibisiniz. Tabirimi affedersiniz, zamane gençleri birbirlerini iyi anlarlar. Bendenizi hiç söze katmadan ona nasihat veriniz.

Fen namına, terakki, medeniyet namına her ne uğurda olursa olsun makabirle oynamak iyi değildir. Toprağın altına çekilmişleri bu dünya işlerine karıştırmaya, onlardan sır anlamaya uğraşmanın neticesi hafazanallah pek fenaya varacağını anlatınız..."

Müezzin sustu. Murakabeye varır gibi yine gözlerini yumdu. Üç genç mütteki, saf adamın samimi yeisinden müteessir oldular. Evet, Tayfur'un mezarlarla mühim bir işi olduğu bedahet derecesine varıyordu.

Müezzin Efendi murakabesinde bir iki tekbirle inledikten sonra gözlerini açarak:

"Çocuklarım, mutekit olduğunuzu ve benimle eğlenmeyeceğinizi bilsem size mühim bir ifşada bulunacağım..."

Sadi: "Baba efendi elhamdülillah üçümüz de Müslüman evladıyız. Ve mutekidiz, maneviyatla eğlenen hafifmeşreplerden değiliz. Ulûm ve fünun-ı hazıraya hürmet dahilinde istediğinizi söyleyiniz. Bizi irşad ve memnun etmiş olursunuz. Bu maddiyatın maverasında bir esrar âlemi bulunduğunu inkâr edemeyiz. Size tuhaf bir şey söyleyeceğim. Bunun tesadüf veyahut maneviyattan hangisine atfedileceğini bilmiyorum. Siz buraya gelmeden evvel üçümüz, biz de Tayfur Bey'in mezarlıklarda ne aradığı muammasının halliyle meşguldük. Bunu konuşuyor, bunu düşünüyorduk. Sizin de aynı meseleye dair görüşmek üzere buraya gelmeniz garip bir tesadüf değil midir?"

Müezzin Efendi derin bir hayretle:

"Tesadüf değil oğlum, tesadüf değil... Bu hal bizi ikaz için maneviyatın bu surette tecellisidir. Çünkü buraya ben kendiliğimden gelmedim. Beni veliyullahtan bir zat gönderdi."

Üç delikanlı, safvetini taşıran ihtiyar müezzinin bu son sözünü gözleriyle birbirine tefsir etmek için yine bakıştılar. Nihayet Nihat sordu:

"Müezzin baba, sualimi affedersiniz. Siz veliyullahla münasebette mi bulunuyorsunuz?"

Bir tasdik süzgünlüğüyle başı göğsüne düşen ihtiyar:

"Eyvallah..."

"Onlar size fikir ve iradelerini ne vasıta ile bildirirler?"

"Âlem-i manada..."

"Demek buraya böyle bir emirle geldiniz..."

"Evet... Bu mesele ile meşguliyetiniz esnasında gelmem keyfiyetteki maneviyatı size izah için kâfi değil midir?"

"Filvaki..."

Gençler, halin garabeti önünde bir müddet düşündüler. Sadi sükûtu bozarak:

"Hangi veliyullah tarafından geliyorsunuz?"

"Komşunuz Bukağılı Dede Hazretleri tarafından..."

"Getirdiğiniz manevi emir nedir?"

"Dede hazretleri dün gece âlem-i manada ziyaretleriyle bu hakiri müşerref ve dilşad buyurdular..."

"İrade-i maneviyeleri nedir?"

"Pek celalli idiler: 'Frengâne tecrübeler yapmak sevdasıyla İslam kabirlerini abdestsiz napak elleriyle karıştıran o Tayfur'a bizzat veya bilvasıta söyle, küstahlığında bundan ileri varmasın. Söz kâr etmediği surette gel, bukağılarımı çöz,' buyurdular."

Müezzin bu sözleri o kadar büyük bir iman samimiyetiyle söylüyordu ki rüyasında ihtiyarın böyle bir tebellüğe muhatap olduğuna gençlerin şüpheleri kalmadı. Adamcağızın safvetine hürmeten bu psikolojik meseleyi kurcalamaya lüzum görmeyerek Sadi:

"Peki, baş üstüne Müezzin Efendi. Merak etmeyiniz, elimizden geldiği kadar nasihat vererek Tayfur Bey'i ikaza uğraşırız..."

Müezzin Efendi kendi kendini dinlemeye gelen Bukağılı'nın ruhunu arar gibi açık pencereden mehtabın gümüş örtüsü altında pür esrar uyuyan kabristana bakarak:

"Oğullarım, dikkat ediniz. Tayfur Bey bu kâfirane fiilinde ısrar ederse neticenin dehşetini göreceksiniz..."

Üç genç, Bukağılı Dede'nin böyle bir tebliğ ile müezzine görünmesini bir keramet saymaktan, yani rüyayı gösterenden ziyade görenin pek samimi itikadından husul bulma ruhi sübjek-

tif bir keyfiyet olduğuna kanidirler. Lakin kendilerini büyük bir cazibe ile işgal eden bu garip mesele üzerine müezzinin de bu suretle müracaatı meraklarını bütün bütün tutuşturdu.

3

Kararları veçhiyle ertesi akşam Sadi'yle Feyzi, Nihat'ın evinde toplandılar. Üç bisiklet avluda alesta duruyordu.

Üç genç, her biri bir pencere önünde, gözler Tayfur'un sokak kapısına dikili büyük bir beşarete bağlanır gibi uzun, sıkıntılı, sabır ve tahammülü yakan intizar saatleri geçirdiler.

Konağın kapısı açılmıyor değildi. Lakin beklediklerinden başkaları girip çıkıyorlardı.

Bir gece, iki gece, üç dört gece hep böyle... Gece ilerledikçe karşıki kapıyı tarassut için üçünden biri pencere önünde gözcü kalarak nöbetle uyuyorlardı.

Nihayet beşinci gece Feyzi pencere önünde nöbet beklerken sevinçle arkadaşlarını uyandırarak:

"Kalkınız, kalkınız müjde! Doktor Ferhat bisikletle geldi. İşte konağa giriyor..."

Bu uyandırma üzerine üçü de yangın haberi alan itfaiye neferleri süratiyle hazırlanarak bisikletlerinin başına indiler.

Hepsinin cebinde dolu revolverleri ve makinelerindekilerden maada birer elektrik fenerleri vardı. Şimdi üçü de araladıkları kapıdan birer küçük çarpıntı ile karşıki konağı gözetliyorlardı. Nihat'ın hesabına göre Doktor Ferhat bu gece mutattan bir saat kadar geç kalmıştı.

İçerde de epeyi durdular. Acaba niçin çıkmıyorlardı? Yoksa bir mâni hayluletiyle bu gece esrarengiz seyahatlerinden vaz mı geçmişlerdi?

Üç arkadaş bu endişedeyken konak kapısının iri kanatlarından biri menteşeleri üzerinde gacırdayarak açıldı. Tayfur önde,

Doktor Ferhat arkada makinelerini ellerinde yürüterek sokağa çıktılar. Kısa külotları, diz çorapları, sırtlarında iri çantaları yine esrarlı seyahate doğru yollanacaklarını gösteriyordu.

Saat biri geçiyordu. Bisikletlerinin fenerlerini yakmadılar. Ufukları kapalı, dar sokakların havasında henüz görünmeyen ikinci terbideki küçük ayın hafif ziyası gecenin koyu karanlığını kırarak ortalığa şafağımsı bir aydınlık serpiyordu.

Meraklı yolun seyyahları bisikletlerine atlamadılar. Caddeye çıkmadılar. Arka yollardan konuşa konuşa telaşsızca gidiyorlardı.

Kırk beş elli adım ara verdikten sonra takipçiler de yola düzüldüler.

İki refikinin ortasında yürüyen Sadi:

"Arkadaşlar, bu takibimizde gayet ehemmiyetli davranmak lazımdır."

Feyzi: "Şüphesiz..."

Sadi: "Sallapati bir iş yapmayalım..."

Nihat: "Bir plan dahilinde hareket edelim. Meselenin en mühim ciheti takibimizi onlara sezdirmemektir."

Feyzi: "Bunun için ne yapmalıyız?"

Sadi: "İzzetinefis meselesini bir tarafa bırakalım. İçimizde en iyi bisiklete binen kimdir?"

Feyzi: "Üçümüz de fena binmeyiz. Lakin senin her ikimize üstünlüğünü inkâr edecek kadar da kalp vicdanlı değiliz..."

Sadi: "O halde bisikletlere binince ben otuz metre kadar ileriden gitmeliyim. Siz birbirinizden ayrılmayarak bu mesafe dahilinde beni takip etmelisiniz."

Nihat: "Neye iyi o?"

Sadi: "Evvela üçümüz beraber takip edersek çabuk görülürüz. Arkalarından bisikletliler geldiğini hissederlerse belki kuşkulanırlar. Sırlarına eremeyiz. Bir bisikletli öndekileri daima rüyet mesafesi dahilinde bulundurmakla beraber kendini onların nazarlarından koruyabilir. Saniyen şimdi önümüzdekilerin han-

gi yolları takiben hangi sur kapısına gideceklerini bilmiyoruz. İstanbul'un ücra mahallelerindeki o dar, dolambaç sıçan yollarını düşününüz. Birbirine yakın üç eğri büğrü köşe dönerek önünüzden kaybolurlarsa belki artık onları bulamayız. Bizim o semtlerde dolaştığımız yok. Oralarda, ömrümüzde hiç geçmediğimiz sokaklar var. Binaenaleyh ben size pişdarlık edeceğim. Benim işaretlerime göre hareket edersiniz. İcabında üçümüz birleşir ve yine ayrılırız."

Öndekiler hâlâ yayan gidiyorlardı. Kendi tensibi veçhiyle Sadi ilerledi. Ötekiler münasip bir mesafede geriliediler. Tayfur'la doktor arka sokaklardan yürüye yürüye caminin köşesinden eski Saraçhane Caddesi'ne çıktılar. Parka doğru ilerliyorlardı.

Birdenbire cadde genişleyip mesafe açılınca hâlâ hazin fakat yirmi dakika evvele nispeten artan ay ışığında öndekilerin nazarlarından gizlenmenin güçleştiğini gören Sadi, sokak başını terk etmeyerek bekledi. Araya hayli bir mesafe verdikten sonra arkalarına düştü.

Onlar tramvay yolunu takiben Deve Hanı'na doğru gidiyorlardı. Fatih Camii hizasını geçtiler. Meyilli yan sokaktan Edirnekapı Caddesi'ne çıktılar. Hemen makinelerine atladılar. Sadi adım adım öndekileri takiple dönüp dönüp elleriyle arkadakilere de işaret ediyordu. Arkadaşlarına derhal istical kumandası verdi. Takipçiler de caddeye ve sonra bisikletlere firladılar. Üç kısma ayrılan bu beş genç hemen in cin olmayan, tenha cadde üzerinden kaldırım taşlarının vücutlarına verdiği mütemadi ihtizazlarla sarsıla sarsıla uçuyorlardı.

Beyoğlu Caddesi'nden geçerseniz yüksek metin binaların çehrelerinde memleketin uğradığı mütemadi felaketlerden bir haraplık eseri görmezsiniz. Bu mesaibin ağırlığı altında inleyen, çöken, biten, İstanbul'dur.*

* Sur içi İstanbul'u (bugünkü Fatih) kastediliyor.

Yüzlerinden rüzgârdan başka bir himmet elinin silindiği sefalet pudrası altında kağşamış bu barakacıklar, aralarına karışan mezarlık parmaklıklarıyla sıralanarak sarkan saçakları, dökülmüş kafesleri ve alil, kambur, bel vermiş vaziyetleriyle caddenin iki tarafını dolduruyordu. Memleketteki tagaddi zorluğu ve ticaretin iflasını, kaşeksiye uğrayarak küçülen dükkâncıklardan anlamak pek kolaydı.

Zincirlikuyu'yu geçtiler. Öndekiler takip olunduklarını anlamadan, arkalarına dönüp bakmadan bacaklarının bütün kuvvetlerini pedallara vererek koşuyorlardı. Fakat Çukurbostan duvarının ortasına doğru gelince birdenbire durdular. Sadi sol taraftaki çeşmeye yirmi otuz adım kala sokağın cüzi inhinasından istifade ile sağ tarafa sindi. İşaret vererek arkadakileri de durdurdu.

Makinelerinden birine bir sakatlık arız olmuş olmalı ki birkaç dakika onu tamire uğraştıktan sonra yine bindiler. Yola düzüldüler.

Çukurbostan'ı geride bıraktılar. Yine sol taraftaki çeşmenin önünden yukarı kale kapısına doğru hızlandılar.

Cadde enli, az meyilli ve iki tarafı dolambaçsızdı. Öndekilerin nazarlarından gizlenmenin güçleştiğini gören Sadi, çeşmenin karşı köşesine saklandı. Ve arkadaşlarına yaklaşma işareti verdi. Nihat'la Feyzi hemen yetiştiler.

Sadi: "Şimdi takibimizin müşkül kısmına geldik. Onlar kale kapısını bulmayınca biz bu köşeyi terk edemeyiz. Çünkü görülürüz..."

Nihat: "Onlar kapıdan çıkınca hemen arkalarından yetişemezsek önümüze açılan dört yol ağzından hangisine gittiklerini nasıl anlayacağız?"

Sadi: "Eğer Sur Caddesi'nden Topkapı'ya doğru giderlerse pek uzun bir mesafeye kadar kendilerini uzaktan görmek kabildir. Eyüp cihetine saldırırlarsa yine gözlerimizin önünden pek çabuk kaybolamazlar. Hamidiye köyüne uzanan mezarlık cad-

desine dalarlarsa yine nazarlarımızın istikametinden çarçabuk kaçamazlar. Fakat orta kahvenin yanından inen dördüncü mezarlık yoluna kaçarlarsa kendilerini pek kolay göremeyiz amma diğer üç yolda vücutlarından eser sezemesek o çarpık cihete gittiklerini anlarız..."

Sadi hem seri bir telaffuzla fikir beyan ediyor, hem de gözlerini ileriye uçan bisikletlerden hiç ayırmıyordu.

Öndekiler kapının tonozuna yaklaşmak üzereyken:

Sadi: "Haydi, şimdi uçmalıyız... Birbirimizden ayrı gitmeye de lüzum yok..."

Filhakika üçü tulanî bir hat üzerinde bir sıraya uçtular. Öndekiler kapının siyah çerçevesi içinden kaybolduktan az vakit sonra onlar da yetiştiler. Kale kapısını harici sura bağlayan, kaldırımı iri minder büyüklüğünde taşlardan döşenmiş kuru köprüden dört yol ağzına aktılar...

Hemen birer birer yolları bütün dikkatleriyle gözden geçirmeye başladılar. Feyzi, elini Hamidiye köyüne giden sağdan ikinci yola uzatarak:

"İşte... İşte omuz omuza kaldırımların çukurlarına gire çıka dalgalanarak gidiyorlar."

4

Yolun iki tarafında ormanlık gibi dikilen sık mezar taşlarında, gençlere ayakta bakan hassas, sinirli birer ölü manzarası vardı. Dirilerin bile ölü halini aldıkları gecenin bu sükûn ve sükût saatinde huzurlarını ihlale gelenlerin kim olduklarını anlamaya uğraşıyorlar zannolunuyordu.

Feyzi: "Ne müthiş oluyor... Gece yarısı böyle uçsuz bucaksız büyük mezarlıklardan hiç geçmemiştim. Yüz binlerce ölünün içinde birkaç diri ne kadar yabancı, ne kadar zayıf, ne kadar ürkek kalıyor."

Nihat: "Şu kabirlerin içinde yığın yığın çürüyen kemiklerden başka bir şey olmadığını bilmiyor musun? Öndekilere baksana hiç ürküyorlar mı?"

Feyzi: "Onların biri filozof, öbürü doktor. Bu imansızlara, 'Kemik nedir?' diye sorarsanız size bunun fosfat ve klorür döşo, karbonat döşo ve ilaahire tertibatını söylerler."

Nihat: "Yalan mı? Mesele başka türlü ise bizi ikna et..."

Feyzi: "Ben ne cami vaiziyim, ne filozofum, ne doktorum, ne kimyagerim... Kimsenin itikadını düzeltmekle vazifedar değilim. Herkes zihninin varabildiği kadar düşünür. Aklının erdiğine inanır, fakat şu tepelerden denizlere kadar inen bu nihayetsiz mezarlıklarda ölümün asırlardan beri toplanmış bir maneviyatı, bir heybeti var. Sessiz dişleriyle cesetleri yutan bu çukurların üzerine insanların vehmi öyle korkunç garibeler yığmıştır ki, mezarlık deyince yüreğinde soğuk bir tevahhuş duymayan insan bulunmaz. Avamın cadıları, hortlakları hep buralardan çıkar. Cinleri, perileri itikatsızları, hürmetsizleri çarpmak için hep buralarda dolaşır..."

Nihat: "İşte itiraf ediyorsun. Avamın bu mezarlıklara yığdığı vehim, diyorsun. Sonra bu vehimden ürküyorsun."

Feyzi: "Bu çukurların içinde eriyen ve eriyecek bütün varlıkların esrarı gömülü. Mezar deyince en kâfir, en münkirlerin yürekleri titrer diyorum sana."

Nihat: "Ben mezarlardan avamî bir korku ile titremem. Ha insan kemiği, ha hayvan kemiği... Kurban Bayramı'nda etini yedikten sonra kemiklerini bahçeye gömdüğünüz koçun mezarından niye korkmuyorsun?"

"Ben kuru lafa itibar etmem."

"Kuru laf değil... Hissimi söylüyorum."

"Hakikaten bu ölüm tarlasından korkmuyorsan sana şimdi şuradan geniş bir mezar kovuğu göstereyim. Gir içine yat. Yoksa bana karşı başka türlü iddianı ispat edemezsin..."

"Her nerede olursa olsun yere kazılmış bir çukurun içine girip de topraklara bulanmak hoşuma gitmez."

Biraz önden giden Sadi:

"Lafa yekûn çekiniz. Biz buraya böyle iddialar için değil, başka maksatla geldik. Öndekileri gözden kaybedeceğiz. Buraların öyle bir 'akustik' hali var ki küçük bir lakırdı büyüyor. Dalgalanıp gidiyor. Seslerimizi öndekilere işittirirsek iş falso olur..."

Soldaki çeşmeyi, sağdaki mezarcı kulübesini geçmişler, su terazisinin önüne gelmişlerdi... Birer büyük sandığa benzeyen pehleleri çarpılmış kâr-ı kadim mezarlar istifsiz, gayri muntazam bir yığıntı ile iki tarafı dolduruyor, şakuli vaziyetlerini kaybetmiş bazı taşlar fısıldaşan iki insan gibi baş başa vermişlerdi.

Henüz semtürreise yükselemeyerek arkadan akseden ay francalası şeklindeki nuru baygın küçük kamer, eşyayı asıllarının birkaç misli büyütüyor, servileri yerlere uzanmış müthiş birer gulyabani yapıyor, fesli, kavuklu taşların zemine düşürdüğü acayip gölgeleriyle mezarlığın korkunç bir karikatürünü çiziyordu.

Üç delikanlı, sayeleri birer deve kadar tümseklenen bisikletlerinin üzerinde yolun müsait cihetlerini arayarak, taştan taşa hoplayarak nefes nefese gidiyorlar. Gittikçe diriler şehrinden uzaklaşıp ölüler malikânesine dalıyorlar. Kabirlerin muammalarındaki esrar, sükûnetlerindeki heybet artıyor. Sanki adım adım başka bir âleme yaklaşıyorlar. Başka bir hilkate karışıyorlar, seyyarelerden birine yükseliyorlar.

Feyzi birdenbire:

"Nereye gidiyoruz Allah aşkına?"

Sadi: "Öndekilerin gittikleri yere..."

Feyzi: "Onlar hangi esrara ermeye koşuyorlar?"

Sadi: "Bilmem... Şimdi öğreneceğiz."

Feyzi: "Biz bu takibe tuhaf bir merakla eğlence şeklinde başladık. Fakat böyle vakitsiz bu ölüm tarlalarının içinde dolaşıp ahret kokusu aldıkça çocukluk ettiğimizi anlıyorum."

Nihat: "Neden?"

Feyzi: "Birader, bu mezarlar dirilere birer kucak kemikten başka hiçbir sır vermezler. Şimdiye kadar bu esrarın arkasından

koşanlar beyhude yorulmuşlardır. Belki kimyagerler bir gün altının bir cism-i mürekkep olduğunu ispat ederler fakat hiçbir fen adamı, hiçbir kimse ölüye ahretin esrarını söyletemez. Tayfur'la Ferhat budalalık ediyorlar, bir muhalin peşinden gidiyorlar.

Sadi: "İşte iyi ya, biz de bu budalalığın nev'ini anlayacağız. Yoksa şu mezarlardan karşımıza bir zevzek ölü çıkıp da onun bize, 'Buyurunuz şuraya, birer kahve, cigara içelim de öbür dünya hakkında size güzel bir konferans vereyim,' demeyeceğini pekâlâ biliyoruz."

Şimdi Hamidiye köyüne doğru genişleyen ufuk gittikçe esrarlı, hafif, rüyalı bir nur ile açılıyor, yolculara maverada toplanıp bekleşen ruhlarla görüşmeye gidiyorlarmış gibi bir vehim geliyordu.

Sadi ani bir hareketle makinesinden yere atlayarak yavaşça:

"Dikkat! Öndekiler bisikletlerden indiler. Galiba menzil burası, bakalım ne yapacaklar?" dedi. Arada tahminen iki yüz metreden ziyade bir mesafe vardı. Fakat yol genişleyerek servilerin hayluletlerinden kurtulmuş olduğu için Tayfur'la doktorun hareketleri seçiliyor, hafif ay ışığı arkadan vurduğundan öndekileri gösterdiği nispette geridekileri onlardan saklıyordu.

Üç arkadaş, aradaki mesafeyi muhafaza ederek beklediler... İleridekiler karşı karşıya bir müzakerede idiler. Lakin mesafenin uzunluğundan hiçbir lakırdı işitilemiyordu...

Beş altı dakika konuştuktan sonra besbelli kararlarını verdiler. Makinelerini sırtlayınca sağ taraf yani Eyüp ciheti mezarlığına daldılar...

Sadi: "Haydi kaçırmayalım. Pişdarlığı yine bana veriniz, daima servileri mezar taşlarını siper alarak ilerleyelim..."

Nihat: "Yoldan mı ilerleyelim? Kabristanın içinden mi?"

Sadi de bunu düşünüyordu. Hareket işareti vererek:

"Durmayalım. Onların mezarlığa girdikleri noktaya kadar yoldan gidelim. Başka türlü takip edersek o mezar taşı ormanlığı içinde beyleri gözden kaçırırız...

Bisikletleri ellerinde yürüterek hızlıca ilerlemeye başladılar...

Sadi kaldırımların bozukluğu içinde sarsılan sesiyle diyordu ki:

"Onlar bizi uzaktan bu yol üzerinde görseler yolcu sanırlar... Fakat kabristanın içinde kendimizi seçtirirsek tabii kuşkulanırlar..."

Nihat: "Nereden saptıklarına iyi dikkat ettiniz mi?"

Sadi: "Evet... Evet... Çitlembik midir? Meşe midir? Kabristan sınırında bir top ağaç var. İşte tamam o hizadan girdiler..."

Üç dakika sürmedi. Top ağaca vardılar. Mezarlık zemini az bir meyilden sonra birdenbire aşağı dikleniyordu. Taşların gerilerinde siperlenerek ileriye baktılar. Ne bir mırıltı işittiler ne de önlerinde hareket eden bir karaltı gördüler...

Nihat, meyusane:

"Kaybettik mi?"

Küçük ayın ziyası bayırın çukuruna düştükçe sönüyor, hiçbir şey seçtirmez bir vuzuhsuzluk içinde kararıyordu...

Sadi, engin karanlığın bu kesafetini gözleriyle delmeye uğraşarak cevap verdi:

"Henüz takibimizin ümit kesecek bir anında değiliz... Lakin zorluk başladı. Şimdi üçümüz arzanî bir hat üzerine açılarak kendimizi göstermemeye dikkat ede ede aşağı inelim. Onların karaltılarını gördüğümüz veya seslerini işittiğimiz zaman sinelim. O vakit yalnız birimiz yaklaşsın. İkimiz alargada dursun. Fakat dikkat ediyor musunuz? Evvelden garba doğru giderken şimdi şimale döndük. Ay aydınlığı arkamızdan vururken şimdi yanımızdan geliyor... Onların nazarlarından korunmak daha güçleşti... Ona göre itina lazım..."

Üç delikanlı bisikletlerini omuzlayarak hırsız adımlarıyla meyli inmeye başladılar. Yazın kavurmuş olduğu kuru otların, dikenlerin, çalıların arasından sonbahar yeşilliği sürüyordu. Sinesinde çürüttüğü insan etiyle yağlanan toprağın ağır havasını

servilerin, kekiklerin antiseptik kokuları tadil ediyor fakat teneffüsün her yudumunda uhrevi bir rayiha ciğerleri sıkıyor ve daima kalpleri iki dünya sınırında gezinildiğini hatırlatan bir hüzünle eziyordu.

Bir ara seyrelen serviler, ağaçlar yine sıklaştı. Bazı nakışlı, yazılı taşlar upuzun toprağa gömülerek kaldırım teşkil etmiş, bazı büyük pehleli mezarları zemin, kâmilen ve sanki bütün hüviyetleriyle yutmak için mütehassir bir sarılma ile kavrayıp kendine çekmişti.

Sıklaşan gölgeler küçük ayın ışığını şimdi büsbütün boğuyor gibiydi. Karaltılar heyulaî ve gayri arzî şekillerle korkunçlaştı. Şimdi gözler, kulaklar, burunlar, zihinler hayat dışında ihtisaslarla doluyorlar. Başka şeyler görüyorlar, işitiyorlar, kokluyorlar, düşünüyorlar. Kendilerini esrar dolu bir âlemin eşiğinde buluyorlar gibiydi.

Üç genç, sekiz on metrelik arzanî bir hat üzerine, adımlarını terazileyerek, etrafi süzerek inmektelerken sağ uçta bulunan Feyzi'nin heyecandan kısılmış bir sesle "Hişt... Hişt..." dediği işitildi.

Ortada giden Nihat sordu:

"Ne var?"

Feyzi: "Dinle işitirsin..."

Nihat dinledi. Hart, hart, hart sanki yılan kadar cesim bir kurdun büyük bir kütüğü kemirmesi gibi muttarit bir ses duydu.

5

Üçü de duydular. Bütün dikkatleriyle kulak verdiler... Şimdi o hart hartlara arada bir homurtu gibi nahoş bir ses daha karışıyordu. Hiçbir notaya gelmeyen, nev'i tayin edilemeyen bu sadalar gündüz ortasında alelade bir surette işitilse belki kulaklara bu kadar vehim doldurmazdı. Fakat gittikçe sönen bir ay, gittikçe

çukurlaşan bir mezarlık, esrarla heybetlenen karaltılar... Bütün bu dekor içinde asap üzerine insanı garip bir tevahhuşla titretecek fena bir tesir yapıyordu.

Sadi öbür uçta, yani seslerin geldiği cihete en uzak noktada bulunduğu için sordu:

"Ne oluyoruz?"

Nihat: "Acayip, korkunç sesler geliyor..."

Sadi: "Nereden?"

Nihat: "Geldiği yer belli değil... Belki etrafımızdaki mezarlardan..."

Sadi: "Ölü ses vermez. Hele şu kabirdeki kemiklerin lisana geldiği hiç görülmüş bir hadise değildir. Yürüyelim..."

Feyzi, hat istikametindeki hareket noktasını terkle Nihat'ın yanına gelerek:

"Ya cadılar? Hortlaklar? Sessiz mahlukat mıdırlar?"

Sadi: "Böyle şeylere inanıyor musunuz?"

Feyzi: "İnanmıyordum amma şimdi içime şüphe geldi. Bu rivayetleri hep toplasak ansiklopedilerden büyük ciltler vücuda gelir... Bunların hepsi asılsız mıdır?"

Sadi: "Şüphesiz..."

Feyzi: "Avrupa uleması içinde bile bunlara inananlar var... Bu meşhur isimleri benim kadar sen de bilirsin... Ruhiyata, maneviyata ve ulûm-ı müsbiteden hariç kalan tabiattaki meçhul kuvvetlere dair yazılmış ciddi eserleri okumamışsan da işitmişsindir."

Sadi: "Azizim, bu meselenin burada münakaşasını münasip bulmuyorum. Ne vakit tarih-i tabii âlimleri hortlak efendiyi veya cadı hanımı yakalarlar, boyunlarına zinciri takarlar, hayvanat bahçesine getirirler, neden dolayı ve ne suretle hortladıklarının tarihçesini lazım gelen vuzuh ile anlatarak kafeslerinin üzerine asarlarsa bunun bir hakikat olduğuna herkesle beraber ben de amenna derim. Şimdi bu bahsin sırası değil, yürüyelim. Öndekileri kaybettik."

Nihat: "Sahi... Nereye sıvıştı onlar? Hiç sesleri çıkmıyor..."

Feyzi: "Ya çarpıldılarsa?"

Sadi: "Böyle ahmakça söz istemem. O kadar defadır buralara geliyorlar çarpılmadılar da bu gece mi ecinniye, hortlağa uğrayacaklar?"

Hart hartlar yine duyuldu. Feyzi Sadi'ye:

"İşitiyor musun?"

"İşitiyorum..."

"Bu acayip ses nedir? Nereden geliyor?"

"Aşağıdakilerin görmeyeceklerini bilsem şimdi elektrik feneriyle etrafı arardım..."

Nihat: "Olmaz... Hem aşağıdakileri kuşkulandırmış oluruz. Hem de..."

Delikanlı sözünü bitirmeden sustu. Sadi sordu:

"Ey, hem de?"

Bu defa lakırdıyı Feyzi itmam ederek:

"Hem de hortlağı kızdırmış oluruz. Çünkü onlar aydınlık sevmezler. Yarasa tabiatlıdırlar. Bir rivayete göre de cadı, kocaman bir yarasa imiş..."

Sadi: "Haminnenden iyi hikmet dersleri almışsın."

Feyzi'nin tereddüdü üzerine durdular. Bir müddet hart hartları dinlediler. Ses bazen duruyor, bazen yavaşlıyor, bazen artıyordu...

Sadi nihayet sordu:

"Feyzi, gelmeyecek misin?"

"Bu sesler içime acayip bir korku getirdi. Bile bile çarpılmak istemem doğrusu..."

Sadi: "Nihat sen?"

Nihat: "Ben de biraz korkmuyor değilim. Fakat sen yürürsen refakat ederim..."

Sadi: "Feyzi biz Nihat'la gidiyoruz. Sen burada tek başına kal... Bakalım korkan mı çarpılacak? Korkmayan mı?"

Feyzi telaşla:

"Ben gitmeyince tabii sizi de salıvermem..."

Sadi: "Biz seni gitmeye icbar etmedikten sonra sen kalmak için nasıl zorlayabilirsin?"

Feyzi: "Arkadaşlık böyle olur. Anca beraber kanca beraber..."

Yine sustular. Hafif bir rüzgâr servileri fısıldattı. Uzaktan bir kahkaha kuşu acı istihzasını gecenin esrarı içine saçarak güldü.

Güldü, güldü, sanki, "Delikanlılar korkmayınız. Burada ben varım. Çarpılırsanız yine böyle gülerim..." demek istiyordu. Meşkûk hortlak yine homurdadı. Sadi birdenbire sinirlendi. Hemen yerden bir taş kavrayarak bütün kanının feveranıyla sesin geldiği tarafa fırlattı. Nihat ile Feyzi mezarlığın bütün habis ruhlarına karşı ilan-ı harp demek olan bu son derecede küstah hareketten fena halde şaşırarak gözleri taşın düştüğü noktaya matuf, çarpılmış gibi öyle kaldılar.

Sadi, kendisi de bu cüretinin neticesinden kopacak kıyameti anlamak ister bir merakla nazarını karanlığa dikti. Eli revolverde bekliyordu. Üçünün de tecessüsten kırpılmayan gözlerinin önünde, biraz ileride bir karaltı kabardı. Hortlak zırtlak her ne ise bu canlı bir şeydi. İşitilen sesin şimdi kesilmiş olmasına göre hart hartları yapan mahlukun bu olduğu anlaşılıyordu. Üç insan ve bu meçhul, müteharrik karaltı karşı karşıya durdular. Sadi aşağıdaki Tayfur'la Ferhat'ı ürkütmemek için bu mezarlık canavarı tarafından hücum vuku bulmadıkça ateş etmemeye karar vermişti.

Üç refik, bu canlı karaltının ne olduğunu merak ettikleri gibi galiba o da gece yarısından sonra kabristanda bu ölü sükûtu içindeki inziva rahatını bozanların kimler olduğunu anlamak için bakıyordu.

Hemen bir dakika süren ve iki tarafın birbirini seçemediği bu elim muvaceheden sonra hortlak sanki, "Ne benden size zarar gelsin, ne sizden bana..." filozofluğuyla ağır ağır yokuştan aşağı yürüdü, kendinin habis bir mahluk olmadığını anlattı.

Nihat: "Galiba mezarlığın serinliğini, otlarını, kekiklerini ahırın bozulmuş havasına, mahbusiyetine tercih eden bir öküz..."

Sadi avuçlarının içinde boğduğu bir kahkaha ile:

"Öküz değil, koca kulaklı bir eşekti. Fark etmediniz mi?"

Feyzi göğsünde birikmiş korkuyu birkaç puflama ile boşalttıktan sonra:

"Bunun bir öküz veya merkep olduğunu haydi kabul edelim. Ya o hart hartlar neydi?"

Sadi: "Hayvan hart hart yerden ot koparıyor, burnuna toz, diken doldukça hızla nefes verip dışarı def etmek istiyordu. Seni bu mübarek yerde donunu ıslatacak kadar korkutan, zavallı bir merkebin işte bu kadar tabii hareketleriydi. Oh, eşekten korkan adama yalnız kahkaha kuşları değil mezarlardaki ölüler bile güler..."

Mezarlık bayırı altında kaybolan karaltının arkasından hâlâ gözlerini ayıramayan Feyzi:

"Uydurup benzetip söylüyorsunuz. O hayvan mıydı? Ne idi? Yüzünü, kulağını nasıl fark ettiniz? Ben kör değilim ya hiçbir şey seçemedim..."

Sadi: "Ne olursa olsun o bizden korkup çekildi ya şimdi işimize bakalım..."

Üçü de mezarlık bayırının bir dere gibi çukurlandığı vadiyi seçebildikleri kadar tarassut ede ede bir sıraya inmeye başladılar.

Feyzi : "Ah, ah! Bu nihayetsiz karanlık Kâğıthane yoluna, Bahariye dergâhına kadar uzanır. Göz önünden kaybettiğimiz Tayfur'la Ferhat'ı bu ölü mahşerinin içinde artık nerede bulacağız?"

Sadi birdenbire:

"Sus... Sus... Bir ses işitiyorum."

Şimdi üçü birden etrafa kulak kabarttılar. Evet, hafif bir inilti, mırıltı gibi bir şey duyuluyordu. Rüzgâr mıydı? Kuş mu? Başka hayvan mı?

Nihat: "Mezarlığı sükût ve sükûnet yeri zannetmek yanlış bir şeymiş... Vehim verici ne kadar acayip ses duyuluyor..."

Sadi: "Çürüyen cesetlere üşüşen hayvanlar vardır. Sırtlanlar, porsuklar, dağ fareleri ve daha neler... Bu geniş imarette maişet aramaya gelirler. Tabiat hiçbir yeri boş ve atıl bırakmaz..."

Feyzi: "Şimdi burada bir sırtlanla karşı karşıya gelmek hoş bir şey olmaz... Belki deminden rastladığımız bu nevidendi... Belki bir mezarda ölü kemiriyordu..."

Sadi: "Hepimizin ceplerimizde dolu revolverler var... Üç babayiğit bir porsukla baş edemezsek yuf bize..."

Nihat vehleten haykırmak istedi:

"Gördünüz mü? Gördünüz mü?"

Sadi: "Neyi?"

Nihat: "Şurada, şurada... En karanlık noktada bir şey parladı söndü..."

Feyzi: "Mezarlığa nur iniyor..."

Sadi: "Bu, Frenklerin 'feu follet'* dedikleri şeydir... Yalnız mezarlıklarda olmaz. Süprüntülüklerde de olur. Bataklıklarda da. Hayvani ve nebati maddelerin çürüdükleri yerlerde fosfor hidrojenden yükselen ani bir şuledir."

Nihat parmağıyla işaret ederek:

"İşte, işte bir daha oldu ve sönmedi. Hâlâ devam ediyor..."

Bu defa parlayan şeyi Sadi'yle Feyzi de gördüler... Elektrik ziyasına benzeyen musaffa bir aydınlık sütunu çukurda, mezarların arasında dolaşıyordu.

Sadi bunu görünce:

"Ha... Bu, Frenklerin 'feu follet' dedikleri değil... Bu adeta bizim Tayfur'la Ferhat'ın elektrik fenerleri... Mezarlıktaki araştırmaları her ne neviden ise işte bu çukurda ona başladılar... Müjde, beyleri yakaladık. Aman ses etmeyiniz, merak ettiğimiz sırra bu gece ereceğiz. Yavaş yavaş siz arkamdan geliniz. Dur dediğim noktada durunuz. Hortlaktan, çarpılmaktan korkmayınız. Bakın onlara hiçbir şey olmamış. Biz niçin orta-

---

* Feu follet: (Fr.) Hafif alev, saman alevi.

oyununun 'ahta petası' gibi çarpılalım? Hem biz onlar gibi uhrevi mahfazalarını karıştırarak ölüleri gücendirecek, cadıları kızdıracak bir maksatla gelmedik. Aman aman yokuştan aşağı adımlarınızı hesaplı atınız. Omuzlarımızdaki bisikletlerin sikletleri altında kayarak, düşerek mevcudiyetimizi onlara ihsas etmeyelim."

Şimdi muvazeneli adımlarla ve nefeslerini bile ağır alarak büyük bir ihtiyatla iniyorlar, indikçe aşağıda iki kişinin konuştuğu yukarıya aksediyordu.

Seslerin yarı vuzuh peyda ettiği bir noktaya kadar yaklaştılar. Ve adeta bir tiyatronun paradisinden sahneyi seyrediyorlarmış gibi muvafik, balkonumsu bir mevkiye geldiler. Mezar taşlarının arkasına saklandılar. Önlerindeki pek meraklı temaşanın bu gizli seyircileri göz ve kulaklarını bütün dikkat ve hayretleriyle mezarlık esrarının ilk faslına verdiler...

6

Gözleri önüne açılan manzara hakikaten insanın asabına fenalık, vücuduna ürpermeler getirecek müthiş bir muamma mahiyetinde idi. Tayfur ile Ferhat, pehlesi kırık bir sandık gibi devrilmiş, yanı açık bir mezarın önüne karşı karşıya çömelmişler. Elektrik fenerlerinden birinin ziyasını kabrin kovuğuna vermişler, ötekini harice...

Önlerinde bir yığın ölü kemiğini karıştırıp karıştırıp bir şeyler konuşuyorlar. Mesafe, kelimelerin onda ikisini, üçünü eritiyor. Bununla beraber meallerindeki muammaî muğlaklıktan sarfınazar edilirse cümlelerin çoğu işitiliyor yalnız kati mana anlaması müşkül.

Mezar taşlarının arasında elektrik ışığı ile birbirine karışan alaca gölgeler içinde şeytani bir suret alan Tayfur, önündeki kemik yığınından bir kısmını avuçlayarak:

"İnsan yarasa iken cisim ve dimağın tedricî tekemmülü tayrani olaydı şimdi hep cennetkuşları gibi uçacaktık. Yarasa, kuyruğunu iki yandan kaplayan ince deriyi hem dümen hem de 'paraşüt' yani siper-i sukut olarak kullanır. Tayyarecilerin henüz bundan niçin örnek almadıklarına şaşıyorum. Yarasa, memeli ve kanatlıdır. Tayyarecilik tekemmül ede ede insanın vücuduna takılır iki kanat ile bir kuyruktan ibaret bir şekilde basitleşecektir. Ve çocuklarımız yürümeye başladıkları zaman uçmak da öğrenecekler ve kuş yavruları gibi pürneşe cıvıldayarak damdan dama havalanacaklardır. (Elindeki kemikleri oynatarak) Asıl maksadım 'esabi-ül-yed' ile 'esabi-ül-kadem' arasındaki farkı göstermektir. Malum ya, yarasanın kanadı fevkalade büyümüş bir eldir. Parmakların arasındaki perde kanat teşkil ediyor."

Doktor Ferhat: "Şimdi bu nazariyeleri bırak. İşimizi görelim. Yine mezarlardan aradıklarımızı bulamadan sabahı edeceğiz. Ölülerin ruhları artık beni muazzep etmeye başladı."

Tayfur: "Rica ederim dinle, birkaç cümle ile sözümü bitireceğim. Sonra asıl mühim işimizi göreceğiz... Bu Küreiarz bir cennet değil belki ona mahreçtir. Çünkü cennet olan seyyarelerde insanların uçması lazım gelir... Bu mezarların içinde cennet, cehennem arıyoruz. Halbuki tabiat ezeli ve değişmez büyük kanunlarını her fert hakkında istisnasız tatbik eder. Sevapkâr, günahkâr neticede hepimiz yanacağız. Günah içinde sönen dünyalar en darplı kızıl nar halinde maddi manevi tefessühâtından kurtulup tasfiye gördükten sonra tekrar hayata doğar. İhtiyarlığın sonu ölüm ve cifedir. Hayatın evveli ateştir..."

Sadi usulcacık arkadaşlarına:

"Ne saçmaviyat..."

Nihat: "Peki, ama bu garip felsefeyi tevsik eder gibi elinde tuttuğu ölü kemikleri ne oluyor?"

Feyzi: "Bu tuhaf hikemiyâttan dem vurmak için konağı bırakıp ta gece yarısı mezar başına gelmekte ne mana var?"

Nihat: "Biraz sabredersek belki her şeyi anlarız. İfadelerine nazaran insan kemikleri karıştırmaktaki maksatlarına henüz girişmediler..."

Sadi: "Öyle mütefenninlerimiz, ediplerimiz, filozoflarımız vardır ki benzerleri ne Hint'te çıkar, ne Çin'de... Aman aman dinleyelim..."

Tayfur avucundaki kemiklerden iki küçüğünü ayırarak:

"İşte selamlar arasındaki nispet. Bunları insicama koymak ne müşkül..."

Ferhat kemiklere bakarak:

"Bu nispet 'azm-ı kubere' ile 'azm-ı zend' in ucundan başlar, son selama kadar devam eder. Binaenaleyh bize aynı ölünün parmakları lazım..."

"Oh bu mümkün mü, monşer? Çürüyen cesetlerin kemikleri birbirlerine karışır..."

"Fakat son izamı toprak oluncaya kadar şeklî hüviyet-i ferdiyesini muhafaza eder..."

"Biliyor musun yarın kıyamette bir mezardan yalnız bin Mehmed adlı çıkacağını söylerler. Böyle binlerce Ahmed'in Mehmed'in içinden yalnız birisinin izamı ferdiyesiyle uğraşmak..."

"Kaç zamandır ellerimizle mezar kaza kaza tırnaklarımızın arasını ölü toprağıyla doldurduk. Sana bir şey teklif edeceğim ama..."

"Nedir?"

"Taze bir ölü üzerinde bir tecrübe yapsak?"

"Hiçbir dehşetten çekinmem. Fakat bunun çok mahzurları var. Evvela senin taze ölü dediğin kaç günlük bir şeydir biliyor musun? Haftalık, on beş günlük, belki bir aylık... Şu toprak yığınlarının altında bunun en tazesini nasıl keşfedeceğiz? Saniyen burada musluklar, mermer teşrih masaları, antiseptik eczalar, aletler yok... Salisen yakalanırsak kanunen cezaya çarpılırız. Biz işimizi kuru kemik üzerinde bitirmeye bakalım."

Kemikleri karıştırarak bir müddet düşündüler. Doktor Ferhat gözlüğünü düzelterek bir kemik muayene ettikten sonra:

"Faturamızın kaydına, ufakların mevcuduna bak. Bu kemikler işimizi görecek mi anlayalım..."

İkisi baş başa eğilerek:

"Selam-ı evvel... Selam-ı sani... Selamı intihaî..." gibi anlaşılmaz birtakım tabirler ile ince bir hesaba giriştiler. Her ne ise sayı düzgün gelmiyor daima yerden kemik alıyorlar, avuçlarındakilerle tatbik ediyorlardı. Onlar böyle ölü kemikleriyle satranç oynar gibi meşgul olurken Sadi:

"Hep bu gördüğüm, işittiğim şeylerden bir hakikat anladıysam Arap olayım..."

Nihat: "Bunlar ispritizma falan derken büyücülüğe mi başladılar acaba?"

Feyzi: "Ben başka türlü hissediyorum. Zaten böyle bir şeyler de duymuştum."

Nihat: "Ne duymuştun?"

Feyzi: "Bu kale burçlarından birinin altında Konstantin zamanında gömülmüş tılsımlı bir define varmış..."

Sadi: "Bu masalı Rumlara duyur da başımıza bir mesele çıkarsınlar..."

Feyzi: "Ne meselesi çıkacak. Rumlar Yanya'da Tepedelenli Ali Paşa'nın elli milyonluk definesini arayıp durmuyorlar mı?"

Nihat: "O tılsımlı define ile bu ölü kemiklerinin münasebeti?"

Feyzi: "Tılsımı bozmak için bir ölü eli lazımmış."

Sadi: "Eğer Ferhat'la Tayfur böyle aptalca avami hülyaların arkasından geziyorlarsa yuf onların gençliğine, asriliğine..."

Aşağıdaki manzara yine yukarıdakilerin sözlerini boğazlarında bıraktı. Tayfur elini mezar kovuğuna sokarak iki tarafı yumru, koskoca bir uylukkemiği çıkardı. Ferhat'a uzatarak:

"İşte sana bir azm-ı fahz..."

Doktor yerden aynı cinsten bir uzun kemik daha kaldırdı. İkisini birbirine ölçtüler. Ve sonra sordu:

"Acaba bu iki azm-ı fahz aynı insanın mı?"

"Bu benimki daha kalın, daha uzun, daha iri... Bu oldukça taze, seninki ağarmış, tekallusa yüz tutmuş..."

"Haydi deneyelim. Hangisi daha sağlam anlaşılır."

Meç talimi yapar gibi iki kemiği birbirine çarptılar. Üçüncü müsademede doktorun azm-ı fahzı kırıldı. Sağlam çıkanı boylu boyunca çantaya koydular.

Yine önlerindeki uhrevi mahfazanın kovuğuna el daldırdılar. Çıkardıkları kemikleri ortaya döktüler.

Doktor: "Süleymat-ı sagireden sonra amud-ı fekarî rukabîye kadar olan kısmın üzüntüsünü ne yapacaksın?"

Tayfur: "Adla' kasiye için bir kederimiz yok ya?"

Doktor elini mezara sokup çıkararak:

"İşte bir azm-ı terkuh..." dedi.

Bu esnada siyah, kesif bir bulut küçük kameri tamamıyla yuttu. Mezarlık, yüreğe bilinmez nasıl şeamet dolduran bir karanlığa boğuldu... Doktorla Tayfur'un bulunduğu mevkiye nazaran otuz beş kırk metre kadar aşağıdan ufak bir şimşek çaktı. Bir iki saniye mezar taşları gündüz gibi aydınlandı. İki arkadaşın yüzlerinde ve kemik yığınının üzerinde ani bir ışık oynadı. Söndü. Yine her şey karardı. Aynı zamanda bir hışırtı da oldu. Gecenin hudutsuz karanlığı içine dalgalanıp uzanan baykuşun kahkahası da bu şeamete dem tuttu...

Doktor elindeki köprücükkemiğini yere fırlatarak ufak bir heyecanla:

"Bu nedir?"

Tayfur hayretle etrafı gözden geçirip dinleyerek:

"Korkuyor musun?"

"Korkmuyorum. Fakat görüp işittiğimiz şeyin bir hayalet olmadığına eminim..."

"Azizim hayalet hakikate çok benzediği zamanlarda insanı aldatır. Belki de korkutur..."

"Bunun bir hayalet olmadığını tekrar ediyorum çünkü benim görüp işittiğimi sen de görüp işittin..."

"Evet..."

"Sem'î ve basarî bir 'bersam'ın aynı anda ikimizde de birden vukuu bu pek ender bir hadise sayılır..."

"Hayalet değilse belki bir 'feu follet'tir..."

"'Feu follet' bir noktada parlar, söner ve ses vermez."

"Aman doktor sen de kocakarılaşma. Mezarların korkunçluğu avam içindir. Bu vehimli korkudan şairler, ressamlar, musikişinaslar sanat için hisse çıkarırlar. Hep bu güzel sanatlar kupkuru maddiyat üzerine işlemez. Onlar mezarlara esrarlı mahiyetler verirler. Ölüleri söyletirler. Bu dünyanın sekenesine öbür dünyadan da panoramalar gösterirler. Şu etrafımızdaki çukurlar da hep şu önümüzdekine benzemiyorlar mı? İçlerinde kuru kemik yığınından başka ne var? Bunlardan ruhlar, cadılar, hortlaklar çıkaran hep avamın şairiyetidir... İnsaniyetin büyük çocukları da hakiki miniminiler gibi masal severler. Hurafat onların en tatlı zihnî gıdalarıdır..."

Birdenbire yine o küçük şimşek çaktı. Ve bu defaki aydınlığı hayli sürekli oldu.

Tayfur: "Hava bulutlandı. Galiba yağmur yağacak... Bu hakiki şimşek olmalı..."

Doktor: "Hakiki şimşek değil bu başka bir şey... Hiç gök gürlemesi işitilmiyor. Hem dikkat etmiyor musun mezarlığın her tarafı aydınlanmıyor. Parıltı yalnız bizim tarafa doğru vuruyor... Ve şimalden geliyor..."

"Bu ne olabilir?"

"Bilmem..."

"Herhalde tabiatın fevkinde bir hadise değil, insani bir şey..."

"Ecnebi donanmalarının havada gezinen projektör sütunları olmasın?"

"Ziya Kâğıthane Deresi istikametinden geliyor. Orada donanma tasavvuru garip olmaz mı?"

"Şimşek tayyarelerden gelmesin?"

"Onların motor gürültüleri iki saatlik yoldan duyulur... Öyle bir şey işitmiyoruz."

Bu esnada yine alev birbiri ardınca iki defa tutuştu. Mezarlığın bir kısmını gündüz etti söndü.

Bu tabii bir hadise değil gayritabii bir şeydi. Beylere istiğrapla karışık hafif bir korku geldi. Gözlerinin önünde bir şey oluyor; fakat sebebini tayin edemiyorlardı.

7

Doktor, kimler tarafından işitilmekten korktuğunu bilmez tuhaf bir ihtiyatla yavaşça:

"Elektrik fenerlerini söndürelim. Parıltının membaını kolay tayin ederiz."

Fenerleri söndürdüler. Beklediler. Hiçbir şey parlamadı.

Doktor: "Acayip şey... Bu şimşek sanki bizimle eğleniyor..."

Tayfur: "Ne o doktor, sesin titriyor. Oh, mesela korkuyor musun?"

"Korkmuyorum, kızıyorum..."

"Niçin?"

"Etraftan bizimle eğlenenler olmasın diye..."

"Kim eğlenecek? Bu vakit buralarda kim bulunur?"

"Kim bilir? Elin işsiz güçsüz haytaları çok..."

Hemen o anda gevrek, ahenktar, billurî bir şelale şıkırtısıyla medid bir kahkaha duyuldu.

İki refik karanlıkta bir müddet birbirinin gözbebeklerini arayarak bakıştıktan sonra:

Doktor: "O ne?"

Tayfur: "Kahkaha kuşu..."

"Kahkaha kuşu gülmek için bu kadar münasip bir saniyeyi intihap etmeyi bilmez..."

"Bazen insanı hayretlere düşüren böyle garip tesadüfler olur..."

"Tesadüf haydi peki fakat baykuşun kahkahasında kulaklara şeamet dolduran bir acılık vardır. Bundaki ahenk, letafet yüreğimi gıcıkladı... Bu genç, güzel bir kadın gülüşüne benziyor..."

"Haydi doktor sen de, sesinden bir kadının gençliği anlaşılsın lakin bu delalet güzellik hususunda her zaman sadık bir netice vermez. Ben yüzü güzel sesi çirkin, sesi güzel yüzü çirkin kadınlar bilirim... Her şeyden sarfinazar bu zaman kabristanda bir güzel kadın tasavvuru akla sığmaz. Şimdi bize gülse gülse ancak baykuşlar, cadılar güler..."

Yine o anda "Jüpiter"in meşalesi yandı. Bu sefer iki refik alevin kaynadığı membayı iyice gördüler. Bu şimşek otuz beş kırk metre kadar ileride, cami maksuresi gibi sekiz on mezarı içine almış yüksek bir seddin arkasından fışkırıyordu...

Doktor şimdi bu defa heyecanı saklanamaz ve daha muhterizane bir sesle:

"Artık bunun lamı cimi kalmadı..."

"Nenin?"

"Alev bir mezardan çıkıyor..."

"Evet, bunu inkâr edemem..."

"Yalnız tasdik para etmez, bu garibeyi izah lazım gelir..."

Her ikisi de mütehayyir, müteredditbirbirinden makul bir izah beklemekte iken yine aynı istikametten hazin, eninlerle titreyerek uzanan hüngürtüler gelmeye başladı. Yeis ve ıstırabın son perdelerinde çırpınan bir kalbin matemlerini tercüme eden bir ağlama... Öyle müessir bir ağlama ki işitip de ağlamamak kabil değil...

Tayfur, vücudunun en ince asabına kadar ruhunu titreten bir teessür duydu. Semavi fakat cehennemde inleyenlerin ahlarından akseden bu musikinin sihriyle sarsılarak:

"Yoook, bu her türlü tahmin ve tasavvurun fevkine çıkıyor... Bu eninlerle beraber kalbimde birbirine sarılmış yılanların burgulduklarını hissediyorum. Bu ağlamalar bana fevkattabia geli-

yor. Lakin gece vakti şu ölüm diyarı dekorunun korkunçluğundan istifade ederek bize oyun yapanlar var. Bizimle eğleniyorlar..."

Doktor, göz ve kulakları esrarın geldiği cihete matuf ve adeta ürkmüş bir halde:

"Tabiatın fevkinde bir hadiseye hiç ihtimal vermez misin? Mesela yüzde... Bir iki..."

"Hayır..."

"En müspet ilim ve fen sahalarında henüz aydınlatılamayan karanlık noktalar var..."

"Ne demek istiyorsun? Sen, bu taşıdığımız ruh kafesinin bütün esrarını görmüş, en ince asap damarlarını cımbızla karıştırmış bir fen adamı aceleten izahı nakabil vaka karşısında hemen beni cadıların, hortlakların vücutlarına imana mı davet ediyorsun?"

Ağlama hazin dalgalarla gecenin karanlığı içinden süzülüp hâlâ geliyordu... Bir müddet daha dinlediler. Nihayet Tayfur dayanamayarak:

"Bu eninler hafakanla göğsümü tıkıyor. Ben gidip kahkahaların, ağlamaların çıktığı mezarı arayacağım..."

"Çocuk olma... Bekle..."

"Niçin bekleyeceğim? Neyi bekleyeceğim?"

"Farz edelim ki bu tabiatüstü değil tabii bir iştir, bizimle eğlenenler var... Fakat düşünelim ki bizimle niçin eğlensinler?"

"Sonradan saffetimize gülmek için..."

Doktor sesini fısıltı derecesine indirerek:

"Ben bu vakada güldürücü hiçbir hal görmüyorum. Gülmek, güldürmek için böyle vakitsiz peşimize takılıp da buralara kadar kim, kimler gelir? Böyle bizi tedhişten maksatları düşmanlıktan başka ne olabilir? Biz iki canız. Bakalım onlar kaç kişidir? Ve nasıl silahlarla mücehhez bulunuyorlar?"

Doktorun bu sözleri yabana atılacak gibi değildi. Tayfur düştüğü sinir buhranı içinde ne düşüneceğini bilmiyordu. Bununla beraber cebinden revolveri çıkarıp tetiğe alarak:

"Birader, bu gizli seslerin failleri hortlak veya insan olsunlar mademki onları düşman telakki ediyorsun, bu hakkını ben de teslim ederim. Sen de silahını tetiğe al. Her türlü ihtimale karşı hazır bulunalım..."

Ferhat da bu kumandaya derhal itaat gösterdi... Lakin mezardaki müstehzi onların bu hazırlıklarına derhal kandilli kahkahasını salıverdi.

Tayfur titreyerek:

"Of, karanlıkta açılan bu meşum ağzın gülmesine de ağlamasına da artık sinirlerim tahammül etmiyor. Haydi, yavaş yavaş, geri geri tepeye doğru çekilelim..."

Doktor gözleriyle karanlığı delmeye uğraşarak:

"Ağır ağır avdete bizi bırakırlarsa?"

"Kimler?"

"Bu gülüp ağlayanlar..."

"Niçin bırakmasınlar?"

"Cin insan elbette bu garip tezahürde bir sebep var... Latifelerini kısa keserler ise teşekkür ederiz. Nahoş cilvelere kalkarlarsa halimiz haraptır..."

"Birbirimizi yüreklendirecek yerde cesaret kesecek şeyler söylüyorsun..."

"Hiçbir tehlike küçük görülüp gösterilmekle savulmaz. Biz şimdi onların malikânesindeyiz, etrafımızda beşeri, şeytani ne türlü pusular var bilmiyoruz..."

Mezarlık, karanlık, ürkütücü meçhul sesler... Kabirlerden çakan şimşekler, istihzalar, matemler, hep bu tehditkâr tezahürlerden zihinleri donan iki refik kaçmak mı, kalmak mı, yoksa silahlarıyla bu hasımlara karşı bir muharebe mi açmak lazım geleceğini çabucak tayin edemediler.

Hakikati anlayarak tehlikeden kurtulmak nasıl kabil olacaktı?

İki delikanlının korkuları şimdi gittikçe derinleşiyordu. İçlerinde karanlıktan ürken çocuklar gibi ince bir titreme vardı. Fakat bu tevahhuşlarını açıktan açığa birbirine itirafa sıkılıyorlardı.

Bu medfenlerin arasında, hakikaten dolaşan rahmanî, şeytanî ruhlar var mıydı? Ölü kemiklerini karıştırmakla bunları kızdırmış mı oldular? Belki bu gazup ruhlar, o çukurların içindeki dağılmış vücut kafeslerinin sahipleri idiler... Bu ervah kızınca iddia olunduğu gibi mezarlarına hürmetsizlik edenleri çarpıyorlar mıydı?

İki arkadaş böyle rivayetleri, itikatları hep masal diye dinlerlerken şahidi oldukları şu garip hal karşısında şimdi avamın vücut verdiği bu hadiseleri sıdka kizbe ihtimali olan bir kaziye suretinde muhakemeye uğraşıyorlardı.

Onların içinde kıvrandıkları bu müşkül hale acır gibi en hassas, en titrek yürekten taşan bir ağlama karanlığı ince ve ruha işleyen matemiyle inletmeye başladı.

Tayfur'un sinirlerine saralanır gibi bir taharrüş geldi. Kendini tutamadı:

"Oh Ferhat, onlar ruh ise biz insanız. Onlar ölü ise biz diriyiz... Bu görünmezlere nispeten muzaaf bir mevcudiyeti haiziz. Yani hem ceset hem ruh sahibiyiz... Şu karşımızda cilvelenen şeyler vehim olsun, hakikat olsun, sania olsun niçin bu kadar korkuyoruz? Bir ölü dirilmez. Bu ilmen, fennen, aklen sabit olmuş bir hadise değildir. Fakat bir diri ölebilir. Binaenaleyh bu ölüler biz dirileri öldürürlerse kendilerine benzetmiş olurlar. Ruh ruha yine onlarla kozumuzu pay edebiliriz..."

Yine aynı noktadan üç yaylım şimşek çaktı. Arkasından o zeklenen kahkahanın hevenkleri karanlığı ihtizaza getirdi...

Tayfur şimdi kendini hiç tutamadı. Sanki uğradığı ani bir cinnetin hezeyanlarıyla karanlığa haykırarak:

"Kahkaha dirilerin hakkıdır ve belki de sen bir dirisin. Ölü, hayata karşı olan son sırıtışını donmuş dudaklarında ebedî bir takallüsle mezara götürür. Ölü hayatın bütün yalanlarına derin fakat sessiz güler ve dünyanın tekmil felsefelerinden kuvvetli bu tebessümüyle gömülür... Toprağın üzerinde kalan bütün hısım

ve akrabası ona ağlarken ölü yerin altında gülerek çürür... Her şey fani, iskeletin dişlerinde tahaccür eden bu tebessüm ebedîdir. Üç dört bin sene sonra mezarlarından çıkarılan firavunların kemik kafaları bugün tahtlarından kovulan hükümdarların akıbetlerine hâlâ gülüyorlar... Senin ara sıra çaktırdığın şimşekten ben korkmam. Çünkü yıldırımdan eski zaman cühelası korkardı. Yeni zaman adamları berki yakalayıp hapsediyorlar. Hatta ondan küçük bir kutu içinde bir parça benim cebimde var... Nasıl şeysin? Ben de seni görmek isterim..." dedi.

Tayfur küçük projektörünü bütün o esrarın cilvelendiği noktaya çevirdi. Elektrik ışığının aydınlattığı manzaranın dehşeti karşısında ikisinin de gözleri büyüdü. Ağızları açıldı. Boğazları kurudu. Sinirleri boşandı. Alevler, sesler çıkan uhrevi aile maksuresinin arkasından bembeyaz kefenlere bürünmüş, yalnız yüzleri meydanda, bir sıraya üç iskelet, öbür dünyadan bakan siyah çukur gözleri, düşmüş burunları, etsiz, dudaksız, sade kuru dişlerden çevrilmiş ağızlarıyla gülüyorlardı...

Tayfur arkadaşının bileğinden tutup tıkana tıkana sıkarak:

"Hayalet mi bu? Ne görüyorum? Kefenler içinde dimdik üç ölü... Kılıflarının kara deliklerinden müstehzi, tehditkâr bize bakıyorlar..."

Ferhat aynı şiddetle refikinin elini sıkarak onun korkusuna iştirakini anlattıktan sonra:

"Senin gördüklerini aynen ben de görüyorum. Hayalet değil, hakikat değil, ne olduğunu anlayamadığımız ve hiçbir zaman anlayamayacağımız dünya ile ahiret arasında bir garabet... Bu olsa olsa yalnız bir suretle izah olunabilir..."

Tayfur, artan raşeleriyle hâlâ doktorun bileğini sıkarak:

"Nasıl?"

"İkimiz de cinnetin eşiğinde dimağî bir teşevvüşe uğramış olabiliriz. Şu gördüğümüz canlı ölüler, akılları tam kimselere gözükmezler sanırım..."

Tayfur raşelerin diline sirayetiyle kekeleyerek:

"Eğer delirmenin eşiğinde isem ben bu kapıdan içeri girip tam çıldırmak isterim," dedi.

Revolverini üç kefenli iskelete tevcihle dan, dan, dan ateş etti...

Cadılar, hayaletler silah kurşunları karşısında erirler, dağılırlar, esire karışırlarmış; lakin bunlar ne kaçtı, ne dağıldı ne de yerlerinden kıpırdadı. Sırıtkan, anut, çukur gözlerinin sebatkâr tehdidiyle hâlâ dimdik bakıyorlardı. Kurşunlar adalesiz, kalpsiz, damarsız kuru kemik vücutlarının bir tarafından girip öbür yanından çıktı mı, yoksa nakabil-i nüfuz kalın zırhlara çarpar gibi üzerlerinden akıp yerlere mi düştü, bu belli değildi... Yalnız bu gayrıfanilere kurşun tesir etmediği ve etmeyeceği anlaşıldı. Nefsinin müdafaası yolunda son şiddet, son çare, son silahını kullanıp da tehlike karşısında aczini anlayan bir zavallının ümitsizliği ve artık gel öldür, ne yapacaksan yap teslimiyetiyle Tayfur titrerken üç kemik vücudun maveraî bir ahenkle birleşen ve baykuşları ürpertecek en acı kahkahaları koptu.

Bedbaht delikanlı, Ferhat'ın kolları arasına düştü. Kendini kaybetti...

8

Ertesi günü Kırk Sekbanlar Mahallesi'ne garip, müheyyiç, halkın dedikodusuna müsait zeminde bir haber yayıldı. Türlü tefsirlerle ağızdan ağıza dolaşıyor, her işiten bir:

"Hiyyy aman Yarabbi..." ile küçükdilini yutarcasına nefesini içeri çekiyor, söz her dudak arasında ballanarak dal budak salıvere salıvere mahalleden mahalleye, semtten semte yayılıyordu.

Tayfur Bey'le Doktor Ferhat büyü yapmak için gece mezarlıklardan ölü kemiği toplarlarken çarpılmışlar...

En büyük merak Sadi, Nihat, Feyzi'yi bu üç delikanlıyı sarmıştı. Çünkü akıllar almayan, her türlü muhakemeleri şaşırtan,

hakikate benzemeyen mamafih gözlerinin önünde cereyan eden o müthiş sinemaya hayretten, korkudan titreyerek seyirci olmuşlardı.

Tayfur kefenli iskeletlerin üzerine revolverini boşaltıp da tıpkı "tir"de yani nişan atmak salonunda daneyi geyiğin alnı ortasına isabet ettirince hayvanın acı bir sada koparması gibi o pür esrar ölüler de kahkaha salıvermişlerdi. Bu nasıl olmuştu?

Garabet, daha doğrusu şeamet Tayfur'un bayılmasına netice verince Feyzi iki çenesi birbirine çarparak:

"Arkadaşlar, ukalalık istemem. Siz alabildiğine itikatsızlık edebilirsiniz. Lakin ben gözlerimin önünde geçen bu mezarlık mucizesine inanmaya mecburum... Bu üç iskeletin ağlamalı, kahkahalı davetleri, teşvikleri üzerine bu mezarlığı dolduran bütün ölülerin üzerimize yürümeyeceklerini ne biliyorsunuz? İlkönce Tayfur bayılır. Sonra Ferhat çarpılır. Daha sonra bu temaşanın son saf seyircileri yani biz yengece döneriz. Bir merak saikasıyla buraya kadar geldik. Göreceğimizi gördük. Daha ötesini merak etmek cinnettir. Ölüler sırlarını öğrenmeye gelenlerden hoşlanmazlar. Haydi bakalım, şuradan sıvışalım. İmansız geldik. Allaha şükür imanlı gidiyoruz..."

Sadi: "Bu zavallı gençleri bu elim hal içinde bırakıp gitmek insaniyet midir?"

Feyzi: "Mezarlığın şeametine, gazabına uğramış kimselerin içine karışıp da aynı uğursuzluğa tutulmak istemem. Onların buraya ne fikir ile mezar karıştırmaya, kemik toplamaya geldiklerini biliyor musunuz?"

Sadi cevap vermedi. Nihat da gözü aşağıda sükûtla dinliyordu.

Feyzi devam etti:

"Bu kefenli üç ahiret sekenesinin kemikten yüzlerini gördük, gülüp ağlamalarını işittik. Bu tezahürlerine mahremiyetimiz bakalım onların hoşlarına gitti mi? Şimdi şuradan usulca sıvışmak isterken bu cüretimizden dolayı bizi çalyaka ederek, 'Efendiler nereye? Burada temaşa ettiklerinizi başkalarına anlatmaya mı gi-

diyorsunuz? Hayır, bu olamaz. Sırrımıza erenler burada kalırlar,' demeyecekleri ne malum? İşte görüyoruz ki dünyanın altında da üstünde de ihtilal var, bu kadar asırlardan beridir sessiz, şikâyetsiz metfenlerinde çürüyen ölüler galiba kanun-ı ezeliye itiraz etmek için başkaldırıyorlar. Ahiretin bu beyaz orduları dünyanın yeşillerinden, kızıllarından çok dehşetli..."

İki arkadaşı, Feyzi'nin bu saçma sapan görünen fakat hakikatte birçok noktaları mavakaa tevafuk eden diskurunu dinledikleri esnada maksurenin arkasından dikilen iskeletler kaybolmuştu. Doktor Ferhat, kabristanın gece şeametinden bir ayak evvel kurtulmak için bazı uzuvlarını ovarak, bazılarını silkerek, refikini ayıltmaya uğraşırken ve Tayfur da azıcık kendine gelip de edilen hitaplara cevap vermeye başlarken tıpkı eski cadılı haile sahnelerinde görüldüğü gibi yine aynı noktadan üç nöbet alev taşmış ve kefenli üç kemik kafa Tayfur'un ayılıp gittiğine razı olamayacaklarını anlatır bir ısrar ile yine maksurenin arkasından boylu boylarınca gözükerek kahkahaya ve sonra ağlamaya başlayınca Feyzi:

"Tayfur'la Ferhat bu iki maceraperest cüretlerinin cezasını çekiyorlar. Üzerlerine ölülerin gazaplarını celp ettiler... Bu bedahete karşı ahmakça ısrar edip de aynı hale uğramak istemem. Onlara muavenette bulunmak insaniyetperverliğiyle burada kalıp da mezarlık sekenesiyle kontra gidecek iseniz size allahaısmarladık. Ben selameti hemen buradan ayrılmakta buluyorum..." demişti.

Bu akıl almaz, fenni kafaların ciddiyetlerine sığmaz, izahı kabil olmaz vaka karşısında ne diyeceklerini şaşıran Sadi'yle Nihat da Feyzi'nin mantığını kabulde muztar kalarak hemen kabristanı terke mecbur olmuşlardı.

Büyük yola çıkıp da bacaklarının bütün kuvvetlerini pedallara vererek kaçarlarken:

Feyzi: "Oh hele çarpılmadan kabristanın şeametinden kaçıyoruz. Lakin henüz kendi kendimize geçmiş olsun demeye korkuyorum. Çünkü henüz geçirmedik. Arkamızdan kefenli bir sü-

rü iskelet koşuyor sanıyorum... Hadise yerinden uzaklaşıyoruz ama iki tarafımız mezarlık, hâlâ onların malikânesindeyiz... O mübarekler için tayy-i mekân hiçbir şey değildir. İsterlerse şimdi bizi derhal enselerler..."

Sadi: "Büyük bir insaniyetsizlikte bulunduk. Ben hâlâ bu itikattayım. İki ırkdaşımızı o kadar elim, mühlik bir vaziyette bırakıp kaçmak mertliğe yaraşmaz."

Feyzi: "Kalaydın ne yapabilecektin? İşte gördün ya bunlara kurşun kâr etmiyor... Hiç zarar vermeden yağmur danesi gibi üzerlerinden akıp gidiyor. İnanılmaz bir hadiseye şahit olduk. Fakat biliyorum sen hâlâ mutekit değilsin. Dua bilmezsin. Aşir okuyamazsın. Gazaba gelmiş bu ölüleri hangi kuvvetle kaçıracaksın? Bana sorarsan bu kefenlileri haklı buluyorum çünkü beylerin ne maksatla kemik karıştırdıklarını biliyor musun?"

Nihat: "Biz onların bu garip maksatlarını öğrenmek için geldik. Fakat hiçbir şey anlayamadan gidiyoruz..."

Üç delikanlı böyle enine boyuna konuşa konuşa fakat hiçbir cihetten meselenin ucunu kulpunu bulamayarak sabaha karşı bitap eve düştüler. Yatak, yorgan aramadan her biri bir tarafa serildi. Vakanın heyecanıyla dimağları uyuşmuş gibiydi. Yorgunluk her şeye galebe etti. Gençlik uyku gıdasını cebirde müsamaha göstermedi. Daldılar.

Gözlerini açtıkları vakit odayı güneşin nur ve hararetiyle dolmuş buldular. Şimdi kıpışık bakışlarla birbirinden soruyorlardı:

"O geceki macera ne idi? Rüya mı? Hayal mi? Efsane mi? Birisi bunlara sihir mi yaptı? Esrar mı içirdi? Haşhaş mı yedirdi?"

Hiçbir tabire gelmez bir rüya, hiçbir hakikatle tefsir olunmaz bir macera, fakat yalan değil... Hâlâ, hâlâ derin bir uykudan sonra bu gece vakası bütün intibaatiyle, bütün dehşetiyle zihinlerinde yaşıyordu. Şöyle gözlerini yumunca kefenli iskeletleri görüyorlar, kahkahalarını, giryelerini işitiyorlardı.

Sadi: "Biz vakanın seyircisi idik. Üzerimize bir şeamet sıçratmadan hele kurtulduk. Fakat asıl macera sahipleri ne halde? Öl-

düler mi, döndüler mi? Tayfur'un konağına birini yollayıp da hakikati anlasak..."

Nihat, ihtiyar uşak İshak Ağa'yı malumat almaya gönderdi.

Feyzi: "Sadi sen aklını beğenmiş bir adamsın. Çok şeye de inanmazsın... Söyle bakalım şu gördüğün hale ne dersin?"

Sadi: "Gayritabii bir hal derim..."

Feyzi: "Gayritabii ama vaki..."

Sadi: "İspirtizmacıların da gösterdikleri akla, fenne uymaz birçok garaip var..."

Feyzi: "Sen bana şunu söyle ki bedaheten gözlerimizin önünde cereyan eden bir vakayı mahza akla, fenne uymadığı için inkâr mı edeceğiz?"

Sadi: "Birader ölü mezardan kalkıp gülmez, ağlamaz... O gördüklerimiz takır takır üç iskeletti. Bilirsin ki gülmek için kalp lazım, ciğer lazım, gırtlak lazım. Hâsılı bütün takımıyla bir ağız, bir sada cihazı lazım. Daha doğrusu hayat lazım..."

Feyzi: "Sade kemikten çatılmış bu üç mahluk karşımızda gülüp ağlamadılar mı?"

Sadi: "Evet..."

Feyzi: "Ya bu üç kurukafanın gösterdikleri mucizeyi katiyen inkâr edeceksin ya tasdik: 'Evet işittim, iskelettiler güldüler ama ölü gülmez,' gibi saçma bir lakırdıyı kabul etmem..."

Sadi: "Dahası var..."

Feyzi: "Nedir?"

Sadi: "Gördün ya iskeletlerin bürünmüş oldukları kefenler yepyeni ve sakız gibi beyazdı..."

Feyzi: "Evet..."

Sadi: "Peki, bir ölü etleri kâmilen çürüyüp dökülünceye kadar mezarda yatar da kefeni o tefessühattan hiç müteessir olmayarak böyle deliksiz, lekesiz bembeyaz nasıl kalır?"

Feyzi: "Sen muhakemeni hep akla, mantığa, fenne tabiiyete uydurarak yürütmek istiyorsun... Hiç 'fevkattabia'ya yanaşmıyorsun. Azizim fevkalade bir şaz karşısındayız..."

Sadi: "Benim fikrimce fevkattabia olmaz. İnsanlar akıl erdiremedikleri şeylere böyle derler... Onlar, kanun-ı tabiat haricinde vuku buluyor zannettikleri garaibe bu namı verirler. Halbuki kanun-ı tabiat haricinde hiçbir şey vuku bulmaz..."

Feyzi: "Kanun-ı tabiat haricinde hiçbir şey vuku bulamayacağına bu kadar katiyetle emin olduktan sonra o, üç kurukafanın önünden titreyerek bizimle beraber nah kuyruk neye kaçtın? Mademki tabiaten ölünün diriye tecavüzü imkânsız imiş ne için yanlarına giderek bunun kazıp bir rüyetten başka bir şey olmadığını ispata himmet etmedin?"

Sadi: "Ölünün mezardan çıkması, dile gelmesi tamamıyla tabiat kanunlarına muhaliftir. Fakat mademki bu gayrimümkün karşımızda bir imkân şekline girdi, mutlak bunda bir şeytanet var... Onlar bize tehditkâr gözüktüler. Böyle şeytani bir meçhuliyetin üzerine gitmekte büyük bir tehlike olabilir. Mahaza fikrime uyarak bana cesaret veren birkaç kişi daha olsaydı belki üzerlerine yürümekten de çekinmezdim..."

İshak Ağa, Tayfur'un konağından şu haberi getirdi:

"Beyler gece yarısı bisikletlerle gitmişler. Ortalık ağarırken bir kira arabasıyla avdet etmişler. Fakat aman Yarabbi ne halde: Birinin bacağı kırılmış, ötekinin kolu... Konağa doktorlar, çıkıkçılar girip çıkıyorlar. Birçok zevat istifsara geliyorlar... Beyler büyük bir şeamete uğramışlar. Fakat keyfiyetin içyüzü her ne kadar gizli tutuluyorsa da ihtiyar müezzin hakikati ezan gibi mahallelinin kulağına okumuş... Abdestsiz eller ile mezarda kemikleri karıştırılan bütün ehl-i kubur bu tecavüzden sıyanetlerini istirhamen Bukağılı Dede Hazretleri'ne müracaat etmişler. Hazret de âlem-i manada müezzine görünerek sandukaya merbut bukağıyı çözmesini emretmiş. Müezzin baba aldığı emri derhal ifadan sonra mescitte alenen:

"Dedenin zincirini çözdüm. Bu gece vuku bulacak, intizar ediniz. Tayfur'la doktor konağa sağ dönmeyeceklerdir..." demiş. Bu ihbarından sonra iki gencin konağa kırık dökük lakin

berhayat avdet ettiklerini öğrenince müezzin Bukağılı'nın evliyaca sabrına şaşmış. Bu geceki felaketin ilk ihbar-ı manevi olduğunu ve bu kâfirane cüretin tekerrürü halinde cezanın son şiddete varacağını anlatmış...

Hep bu lakırdılara seksen mübalağa, türlü garibeler karışarak vaka ortada çalkanıyormuş...

Sadi: "Bakınız üç iskeletten sonra meseleye bir de veli girdi. Rüyada müezzine görünmüş. Bukağımı çöz demiş. Müezzin baba her şekilde rüya görebilir. Fakat dikkat etmişsinizdir ya dede hazretlerinin bukağısı sandukanın parmaklığına bağlanmıştır. Hazretin lahitteki kadem-i mübareği serbesttir. Manevi tayeranlarına bu zincir parçası mani olamaz. Demir halkalar ile bir veliyullahın değil herhangi bir ölünün ruhu hapsedilemez. Bu hakikat pek bahir iken kürek mahkûmu gibi dedenin sandukasını zincire vurmaktan batını, zahiri ne mana çıkarılır? O veli ki indeliktiza uhrevi mahfazasını terk etmek istediği vakit müezzin gibi bir dirinin muavenetine muhtaç kalıyor. Bu aciz onun şanı velayetine nasıl yaraştırılır? Müezzin Efendi'den sormalı, dedeyi tekrar zincire vurdu mu? Yoksa salma mı bıraktı? Bu mühim hususu anlamak çarpılmaya müstahak mahalle günahkârlarının selametleri namına elzemdir."

Münakaşa böyle uzamakta iken Nihat Bey "kart dö vizit"inin üzerine:

"Dün geceki pür esrar maceranızın garip bir suretle temaşageri olduk. Meraktan ölüyoruz. Ziyaretimizin kabulüne imkân varsa tasdiye hazırız," ibaresini yazdı. Ev sahibi bu satırları iki refikine göstererek:

"Ne dersiniz? Bu kartı Tayfur'a göndereceğim. Kabul edilirsek belki merakımızın halline medar olacak bazı şeyler öğrenmiş oluruz."

Nihat'ın bu fikri tasvip olundu. Kart gönderildi.

9

Az vakit sonra "Buyursunlar," cevabı geldi. Üç arkadaş kadim usul-i mimarimizin son numunelerinden bu tekkekârî meskenin yağhane direkleri üzerine tutturulmuş geniş avlusuna girdiler. Genç bir uşağın delaletiyle uzun merdivenlerden çıktılar... Geniş sofalardan geçtiler. Konağın birçok aksamı tekrar şık camekânlarla bölünmüş, fazla pencereler kapatılmış, tavanlar değiştirilmiş, boyalar, ıstampalar, kâğıtlarla duvarlar tazelendirilmiş... Her taraf genç esvabı giymiş kocakarılar gibi yeni usulde mefruş...

Misafirler hastaların yattığı mabeyin odasına alındı. Tayfur'la Ferhat karşı karşıya iki ceviz karyolaya uzanmışlardı. Vücutlarında çarpılma, yüzlerinde büyük bir ıstırap eseri yoktu. Fakat henüz betleri benizleri yerine gelmemiş ve gözlerinden derin bir hayretle karışık korku durgunluğu hâlâ zail olmamıştı. Elan dimağları geniş odanın loş havasında sırıtan üç iskeletle meşgul gibiydi...

Ferhat'ın sargılı kolu görünüyor, Tayfur'un kazazede bacağı yorganın altında duruyor, fazla olarak alnı da gazlarla sarılı bulunuyordu.

Misafirler hastaların yüzlerini görmeye müsait üç koltukluya yerleştikten sonra Nihat geniş bir memnuniyet tebessümüyle:

"Sizi çok iyi gördüm. Felaket mi diyeyim, şeamet mi? Uğraştığınız garip macera hakkında o kadar mübalağa ettiler ki sizi lakırdı edemeyecek bir halde bulacağımızı zannettik..."

Tayfur yorgun, ezik bir tebessümle mukabele ederek:

"Bilirsiniz, mahallelinin eskiden beri aleyhimize bir bedhahlığı vardır. Tamamen çarpılmadığımıza çok kişi meyus... Eyüp ölüleri bizi işte bu kadar çarpabildiler. Bilmem hiddetlerini yenemeyerek bu gece oradan buraya gelmeye üşenmeyip de infiallerini itmam ederlerse o da talihimize..."

Sadi: "Beyefendi mahalle mutaassıplarını o kadar kızdırıyorsunuz ki delisinden velisine kadar hepsi fena halde aleyhi-

nizde... Ve en son aleyhtarınız büyük maneviyattan haberiniz var mı?"

Tayfur: "Duyduk, duyduk... Aleyhimize tahriken dedenin bukağısını çözmüşler..."

Doktor Ferhat yüzünü buruştura buruştura bağlı kolunu aşağı yukarı oynatarak:

"Emekleri pek de boşa gitmedi... Mezarlıklara çok seferlerimiz var, dün geceye gelinceye kadar iskeletlerin tehdid-i şeametine uğramamıştık..."

Feyzi: "Bu mucize karşısında henüz hiçbiriniz ıslah-ı nefs etmemişsiniz. Fenni, manevi mahiyetini izah edemediğiniz bir hadiseden huşusuz hafif bir eda ile bahsediyorsunuz."

Ve sonra delikanlı kaç zamandır düştükleri merakı, başladıkları takibi ve nihayet dün gece şahidi oldukları tabiatüstü tezahürü, korkularını, firarlarını hep tafsilatıyla anlattı ve sonra sordu:

"Bütün mezarlık sekenesini aleyhinizde ihtilale davet eden iskeletlerin yaman tehditlerinden nasıl kurtuldunuz?"

Doktor Ferhat geçirdikleri vartanın dehşetini imaen dudaklarını ısırıp başını sallayarak:

"Karşımızda cümbüşlenen manzara bir sinema şeridinden aksetmiyordu. Çünkü böyle sadalı bir makine henüz icat olunamadı. Hayalet değildi. Hakikat hiç değildi. Çünkü her ikisini de olabilmek için lazım gelen zıt şeraitten birer kısım vardı. Fakat insan kendini bir tehlike önünde görünce onun vehmî bir şey olduğunu biraz anlasa bile yine korkuya galebe edemiyor. İşte Tayfur'un bayılması bu kabildendi. Ben de ne düşüneceğimi şaşırmıştım. Heyecandan gittikçe hissiyatım bulanıyor, dimağıma bir duman çöküyordu. Ben de kendimden geçersem bizi kim ayıltacaktı? Karşımızda oynayan hakiki hayal, mahiyeti itibariyle menfiydi. Lakin tehlike müspetti. Biz onlara kurşun attık, tesir ettiremedik. Fakat bu üç kefenli bizi kahkahalarıyla öldürebilirlerdi."

Feyzi: "Evet, evet... Sizin elinizde bir müdafaa çareniz vardı. Revolverleriniz. Silah ateşinin para etmediğini görünce hayal, hakikat, her ne ise hasımlarınıza karşı hayatınızı koruyamayacak bir aciz içinde kaldınız... Korkunuz arttı."

Doktor Ferhat Bey yatağının yanındaki tütün iskemlesinden bir tutam cigara aldı, misafirlerine birer tane firlattıktan sonra bir de kendisi yakarak:

"Onların kurşundan müteessir olmadıklarını görünce bilakis korkum hafifledi."

Bu sözden hiçbir şey anlamayan misafirler birbirine bakışınca, Ferhat:

"Yüzlerinizde taaccüp emareleri görüyorum. Çünkü sözümü garip buldunuz. Kurşundan yaralanıp ölmek için canlı olmak şarttır. Bu iskeletler ruhla müteharrik değiller. Kurşun beden kafeslerinin bir tarafından girer, öbür yanından çıkar. Bazı kemikleri zedelese bile bunlarda esas uzuvlardan birinin sektedar olması veya büyük bir damarın açılmasıyla bizim bildiğimiz suretteki 'fizyolojik' mevtin husulü mümkün değildir..."

Nihat müteaccip gözleriyle Ferhat'ı süzerek:

"Demek bu iskeletlerin canlı olmalarını kabul etmiyorsunuz?"

Ferhat: "İskelet nasıl canlı olur a beyim? Şu sandalyenin, masanın, etajerin dirilmeleri ihtimali varsa iskelet de canlanabilir. İskelet yalnız beden-i insaninin kupkuru bir kafesidir. Geçmiş bir hizmetinden başka hayatla münasebeti yoktur."

Nihat: "O halde bu gördüklerimiz nasıl hareket ediyorlar? Nasıl gülüp ağlıyorlardı?"

Ferhat: "Meselenin muğlaklığı, muammanın canı işte burada..."

Feyzi: "Yine uluorta itikatsızlık ediyorsunuz... Siz hep maddiyat üzerine konuşuyorsunuz. Manevi bir kuvvetin, görünmez bir ruhun, bir iskelete hulûlen cilveleneceğine niçin ihtimal vermiyorsunuz?"

Ferhat: "Görünmez bir ruhun bir cismi tahriki yalnız masa başına toplanmış ispirtizmacıların taht-ı tasdiklerinde kalan bir keyfiyettir. Yoksa bir ruh veya herhangi bir kuvvet gelsin mezardan kemikleri toplasın birbirine raptetsin. Sonra bu kefenli çatıyı insanları tehdiden ağlatsın, güldürsün. Bunu ne maddiyat kabul eder, ne maneviyat, ne akıl, ne fen..."

Feyzi: "Böyle akla, fenne uymayan kuvvetlerin meçhuliyeti önünde hüküm vermek tehlikelidir. Bir şey ki akıl ile kabil-i muvazene ve muhakeme değildir. Birçok hususlarda yanılan, kısa kalan müdrikemizin delaletini hakikat sanmamalıyız..."

Ferhat: "Aklımız ile muhakeme etmezsek ne ile düşüneceğiz, beyefendi? Ben hüküm vermiyorum. Böyle bir şeyi aklımın kabul etmediğini söylüyorum..."

Feyzi: "O halde aksini ispat etmelisiniz..."

Doktor Ferhat derin bir işmizaz ve kuvvetli bir sesle:

"Edeceğim..."

"Oh, dinliyoruz. Hepimizi minnettar bırakırsınız..."

"Fakat bugün değil. Şu saatte olamaz... Şu kolumuzun, bacağımızın incikliği geçsin. Vaka mahalline bir daha gideceğiz. O iskeletleri göreyim, karşımızda bir daha dirilsinler..."

"Çarpılmaktan korkmuyor musunuz? Bu defa böyle hafif inciklerle kazayı atlattınız belki, ikincide büyük bir felakete uğrarsınız..."

"Bizi onlar çarpmadı. Kemik parçaları insan çarpamaz... Biz kendi ahmakça telaşımızdan ayıldık, bayıldık. Yerlere kapandık. Mezar taşlarına çarptık. Kaçarken bisikletten kaldırımlara yuvarlandık... Öyle tabiatüstü bir manzara ile karşılaşınca aklımızı, itidalimizi kaybettik."

"Siz kaçarken onlar arkanızdan koştular mı?"

"Hayır, nereden göründülerse hep o noktada kaldılar. Onların ancak mezar seddinin arkasından sırıtabilen birer kukla olduklarını işte bundan anlıyorum. Fakat hareket ipleri kimin,

kimlerin elindedir? İşte bu hakikati keşfetmek için her şeyi göze aldıracağım..."

Tayfur: "Ölü, diri her kim iseler bizi korkutanlardan intikam alacağız. Böyle asılsız garaipten ürkerek kaçtığımıza nedametle şaşıyorum... Biz efkâr-ı batılanın düşmanıyız. Çocukların, budalaların titreştikleri şeylerden biz de heyecanlara uğrayalım. Vallahi düşündükçe kendi kendimden arlanıyorum... Cadı, hortlak, karakoncolos, çarşamba karısı ve daha böyle miniminilerden ak saçlısına kadar cühelayı titreten türlü türlü isimler var. Bu hayaleti bugünkü fennin kuvvetli nurları tanıtmadı. Hele vilayetlerde, kasabalarda, köylerde mezarlık üzerine uydurulmuş ispatlı şahitli ne menkıbeler söyleniyor. Rumeli'den Romanya'ya, Macaristan'a, Lehistan'a, Rusya'ya, Almanya'nın cihet-i şarkiyesine doğru uzanmış ve asırlardan beri zihinleri altüst eden âlimleri, cahilleri uğraştıran ne vukufla vücuduna ve ne de ademine karar verilemeyen bir 'vampir' meselesi vardır. Vampiri görenler, ona ısırılanlar dopdolu. Hiçbir kasabalı göremezsiniz ki ecdadından biri böyle bir kazaya uğramamış olsun... Vampirler gece mezarlarından çıkarlar, yakalayabildikleri dirilerin boyunlarından ve karınlarından kanlarını emerlermiş... Birkaç asır evvel Fransız papazları vampir vakalarına dair 'Sorbon'un* tasdiki altında eserler neşretmişler. Bu sahifelerde en itikatsızların tüylerini ürpertecek neler de neler... Hayat faturasından ilmî, hayatî mevkisi olmayan bu mahlukat kan emdikten sonra mezarlarına döner yatarlarmış. Asıl garabet bu emme emilme keyfiyetinin fizyolojik tesirindedir. Kan emen bu ölüler mezarlarında semirirler, yağlanırlar, kuvvetlenirlermiş, emilen diriler günden güne sararıp solarak nihayet kabristana giderlermiş. Dirilerin kanına susamış bu müthiş düşmana karşı kasaba ahalisi ilan-ı harp ile gece mezarlıkları bekler vampiri yakalayınca sadrını açıp yüreğini kopardıktan sonra laşesini büyük ihtimamlarla yakarlarmış. Çünkü

* Sorbonne Üniversitesi.

iyi yanmazsa ceset yine dirilirmiş... Velveleleriyle asırları dolduran bu rivayetler hep yalan mı? Mezarlıklardan tutulup yürekleri sökülerek yakılanlar acaba hangi mahluklardır? Herkesin ismini işitip cismini göremediği bu garibelerden niçin müzelerde birer numune yok... Hortlak, vampir ne şekildedir? Üç ağızlı, çifte burunlu, yüz dişli, kanatlı mıdır? Kaç ayak üzerine yürür? Canlı mahlukat envaından hangisine mensuptur? Bir ölü hortladıktan sonra kozaya giren tırtıllar gibi mezarında nasıl şeklini değiştirir? Erkeği dişisi olur mu? Çiftleşirler mi? Tutulup yakılmazsa ilanihaye yaşar mı? Karıncaya, örümceğe, en ufak haşarata dair ciltler dolduran natüralistler, vakit vakit mezarlıkları, kasabaları altüst eden bu müthiş canavardan niçin birkaç satırcıkla bile bahis açmıyorlar? Müspet ulûm ve fününun bu sükûtuna karşı gelme her gün yeni yeni tefsirlerle yürüyor. Taze taze vakalarla yüreklerimiz titretiliyor. Bu garip itikat yalnız şarkta değil dünyanın her tarafında münteşirdir. Avrupa lisanlarında *Revenant* ve *Mantome* ve *Esprit* ve *Spectre* ve daha böyle bir sürü kelime vardır ki merî fakat nakabil-i lems garibeleri ifade ederler. Fennin tetkik cımbızıyla tutulamayan bu mevhumâta dair ciltler ciltler doldurulmuş ve belki bugün bahis, münevver kimseler arasında eskisinden pek fazla hararetli bir münakaşa devresine girmiştir. Bugünkü ispirtizmacılar bu hayaletin fotoğraflarını almak derecesinde iddialarında terakki gösterdiler. Karanlıklara nüfuza uğraşan fennin yeni meşalelerine karşı bu muzlim şeyler bütün inatlarıyla belki daha asırlarca ve belki de ebedîyen sebat göstereceklerdir. Çünkü medeni, vahşi bütün memleketlerin viraneleri, harabeleri, kaleleri, surları, hanları, hamamları, şatoları, ormanları, dereleri, dağları, vadileri, mezarlıkları hayat kanunları haricinde yaşayan bu mahlukatla doludur. Ve bunları bu kökleştikleri yerlerden silip süpürmek hiçbir fennin, hiçbir dehanın haddi değildir. Küçüklüğünüzden beri dedenizden, büyükananızdan, teyzenizden, halanızdan, amcanızdan az mı cadı, peri hikâyesi dinlediniz? En şayan-ı itimat, en ciddi, ağır-

başlı, en muhterem kimseler bunlarla kaç defa karşı karşıya geldiklerini veyahut esrarengiz bir surette cilvelerine uğradıklarını size anlatmadılar mı? Bunların hayırlarını görenler az, şerlerine uğrayanlar çoktur. Bu mahlukatla geçinmesi zordur. Çünkü çabuk incinirler. Fakat neden bilmem yine insanların bulundukları yerlere sokulurlar. Bazı medeni milletler gibi beğendikleri meskenleri parasız işgal ederler. Artık o hanenin cephesine 'tekin değildir' levhası asılır. Gidip de onlarla birlikte oturmak gayri kimin haddine... Geceleri evde gürültüler, patırtılar olur. Boş odalarda koşuşurlar. Taşlıkta, mutfakta, kuyu başında tıkır tıkır nalınlarla gezinirler... Pat küt, gacır gucur kapıları açarlar, kaparlar... Bazı eşyayı karmakarışık dağıtırlar. Kendilerine mahsus işaretlerle hane sahibinden kurban, şerbet isterler... Bazı sefilleri mezbeleden hoşlanırlar. Geceleri oralara süprüntü dökmek maazallah çok tehlikelidir. Bazıları temiz ve titiz mizaçtır. Makarları silinip süpürülmezse hürmetsizleri, tembelleri tecrimen çarparlar. Çengele çevirirler. Daha muzırları, daha sokulganları vardır. Bunlar hanenin bir köşesinde ikametle iktifa etmezler. Ağrı, sızı türlü dert halinde ihtiyarların vücutlarına yerleşirler, aşk, sevda ateşi savletiyle gençlerin damarlarına, delilerin dimağlarına dolarlar... Bunlar için sükna kanunu, adliye, icra daireleri para etmez. Cin ilminde mütehassıs ehl-i hüddama müracaat edilir. Bu musallatların Müslüman'ı, gâvuru, Yahudi'si, Çingene'si vardır. Dini ve cinsi mensubiyetlerine göre hoca, papaz, haham, falcı, sihirbaz Kıptiler çağırılır. Müslimleri hep Arapçaya vâkıf olmalılar ki işgal ettikleri vücutlardan daima o lisanla ihraçlarına uğraşılır. Pabucu, destarı büyük, cüppeli, sürmeli püfcüler gelir. Her cümlesi 'uhruc' ile başlayan uzun bir dua okur. Hoca bu cin mikroplarının hastadan intikal suretiyle kendi vücuduna üşüşmelerinden korktuğu için titrer, celallenir, haykırır. Bu tehlikeli nefes için ücreti fazla ister. Ve görüşmek üzere onları ayrıca kendi meskenine davet eder... Fikirlerini anlar... Kaç yüz kuruşa terk-i sükna edebileceklerini sorar... Bu hastalıklar-

daki en fena ihtilat gâvur perisinin Müslüman vücuduna hululüdür. Maazallah böyle bir afet vukuunda hocanın ödağacıyla papazın günlük tütsüsü birbirine karışır... Bu iki duman arasında hasta sararır, solar. Sıfırı tüketir... Havas ehlinin tehditkâr rivayetlerine bakılırsa cami, türbe, kilise, havra, tavan arasından bodruma kadar meskenlerimiz, vücutlarımız bunların hululle-rinden masun değildir. Gece üzerlerine uğramamak için desturs-uz adım atmamalı. Daima dört yana okuyup üfleyip gezmeli, pencereden dışarıya bakmamalı, bir şey fırlatmamalı ve her kımıldanışta bu gözlere görünmezlerin şerlerinden titremeli... Mademki mesele bu kadar nazik ve tehlikelidir acaba niçin hüddam vasıtasıyla bir yolu bulunup da bu hırçın mahlukatla bir muahede akdolunmuyor? Dünya yüzündeki hudutlarımız ayrılmıyor? Nereleri onların, nereleri bizim anlaşılsın. Bu çarpanlar bizim konakta da kaynayıp taşıyorlarmış... Görenler çok. Burada doğdum, büyüdüm fakat henüz rüyet-i cemalleriyle müşerref olamadım. Evin içinde kimin kalçasına sızı girse, kimin bir tarafı seyirse, kim bir uğursuzluğa uğrasa onlardan, hep onlardan bilinir. Geçenlerde ansızın bir kedimiz öldü. Hayvanın mevti odların üzerlerine siymiş olmasına hamlolundu. Ben ya bir hayır veya şerlerine uğramak için dolaşırım. Ve ne kadar cin, peri nizamnamesine muhalif hareketler varsa on kat sunturlusuna giderim. Bilmem neden bana aldırmıyorlar. Kocakarılar eninde sonunda onların bir fenalığını çekeceğimi söylüyorlar."

10

Doktor Ferhat, Tayfur'un bu uzun diskurunu cıgara dumanlarına boğarak dinledikten sonra:

"Her şey itikada bağlıdır. Kendini hasta zanneden hastalanır. Vehim, fena şeyler doğurur. Halkın hakikatle arası iyi değildir. Daima gıdasını hurafelerde arar. Fen, ilim düsturlarından kuv-

vet almamış, harsi terbiye görmemiş, tecrübî muhakemeye alışmamış dimağlar için cinleri, perileri, ruhları, cadıları kaldırırsak pek yavanlaşan hayatın şi'riyeti kalmaz. Mesela dünyadan sonra bir ahiret olması cehennem korkusuyla beraber yine mutekitler için ne büyük bir tesellidir. Halk yalınkat hayattan hoşlanmaz. Daima ölümün, karanlığın ötesinde bir şeyler olmalı. Üzerinde yaşadığımız bu hayat sahnesinin etrafı da esrarla sarılmış bulunmalı. Her şeyi bize ayan eden gündüz vuzuhu makbul değildir. Gördüğümüz bu âlemin içinde göremediğimiz bir diğeri bulunduğu vehmiyle oyalanmalıyız... Ruhla vücut gibi her şey muzaaf olmalı... Gayrı maddiyatta hiçbir vücut tasavvur olunamadığı için evvelden ruhları cismani farz ederlermiş. Voltaire nükteli bir tenkitle der ki: 'Gayetle müphem bu mefruz cismaniyete bir derece tayini kabil olamamasına mebni ruhlar gitgide her nevi maddiyetten büsbütün tecrit edildi... Fakat geride sağlam olarak ne kaldığı da malum değildir.'

"Voltaire'in dediği gayri cismani ruh bugün ispritizmacıların ellerinde yine cisimleniyor. 'Magnezyum' ışığı ianesiyle objektife giriyor, plağa aksediyor. Sonra camın üzerinde biraz ölüye, biraz diriye benzer, şiş suratlı, pat burunlu, iri baygın gözlü, azayı vechiyesinin hudutları müphem, namuayyen yamru yumru bir şey lakin herhalde bir cisim görüyoruz. Bu hangi mezardan kalkıp lütfen adesenin önüne kadar geliyor? Ruhun çürüyen kalıbı vuku bulan davete icabet için derhal nasıl tecessüt ediyor? Hep bunlar bu işi sanat edinenlerin hokkabazlıklarıyla oluyor. Ölmek, her gün yüzlerce vukuunu gördüğümüz bir emr-i tabii... Fakat dirilip mezardan çıkmak, yine insanlar arasına karışarak türlü vasıtalarla onlarla görüşmek çok merak edilecek bir hadise... İşte ruhiyun namını alanlardan birtakım şarlatanlar insanların bu meraklarından şayan-ı hayret bir iş çıkarmanın yolunu buluyorlar... Eğer ispritizmacıların ölüleri diriliyorlarsa cadıların metfenlerinden kalkmalarına niçin o kadar şiddetle itiraz ediyoruz? İkisi de aynı hadise değil mi? Biz inanırsak onlar cüretlerinde o kadar

ilerleyeceklerdir ki bir gece gazinoda otururken bir 'medyum' gelip de, 'Köşebaşındaki mezarlıkta merhum pederinizin ruhu görüşmek için sizi bekliyor,' dediği vakit bu davete hiç şaşmayacağız... Eğer dünya ile ahiretin arası bir mezar umkundan ibaretse bu hiçbir şey değil. Biz cahil, saf insanlar daima olmayacak şeylerin olmasını isteriz. Tabiatın ezeli, ebedî kanunları dahilindeki akıl ve muhakemeyi durduran hadiselere şaşmayı bilmeyiz... Kazanın vüs'ati, hadsiz ve hesapsız ecramın hareketleri güneşlerden gelen ziyaların hayat verici tesirleri, her muhite göre taazzuv eden hayatın tadada gelmez eşkâlde tenevvüü... Bunlardaki azameti, kudreti, intizamı, hendeseyi görmezler. Şaşmak için isterler ki hep bu kanunlar tabii cereyanlarının hilafına hareket etsinler. İsterler ki bir ölü kellesini koltuğunun altına alarak gezinsin. İsterler ki ay bir balon gibi arzın sathına inerek tekrar yükselsin... İsterler ki bir deve insan doğursun. İsterler ki bir kadın, bir kaplumbağa dünyaya getirsin. Su boğmasın. Ateş yakmasın. Denizin üstünde karada yürünüyor gibi ayaklarımızla tıpış tıpış gezilsin... Çaresiz bir hasta bir nefeste ayağa kalksın..."

Bütün bu sözleri o ana kadar derin bir sükûtla dinleyen Sadi, gözlerinin zeki bakışıyla doktora dönerek:

"Beyefendi bütün bu teşrihatınızdan memnun ve müstefit olduk. Fakat asıl merak ettiğimiz noktanın lütfen izahını rica ederiz..."

Tayfur istifhamlı bir duruşla söze karışarak:

"Merak buyurduğunuz nokta nedir?"

"Eğer bu hususun sizce mahremiyeti muktazi ise cesaretimi affedersiniz..."

"İnayet buyurunuz, anlayayım..."

"Gece yarıları bu kadar külfet ve zahmetlere girerek sur harici mezarlarında kemik karıştırmaktan maksad-ı âliniz?"

Tayfur, doktorun yüzüne baktı. Bu sualin cevabını dosdoğru vermekte bir mahzur olup olmadığını birer ince tebessümle birbirinden sordular. Nihayet hane sahibi:

"Efendim, bu meseleye hariçten bakılırsa pek merak verici bir şekilde görünüyor. Halbuki bu, haddi zatında ne büyük bir sırdır ne de o kadar meraka değer bir şey..."

"Eğer ifşasında bir beis yoksa hakikatin izahıyla bizi... Nasıl söyleyeyim, bir büyük meraktan değil, adeta azim bir elemden kurtarmış olacaksınız..."

Tayfur küçük bir tebessümle:

"Efendim, ben evimde ve hariçte her ne yapsam bu mahalleliye merak olur ve her hareketim takbih edilir... Bazı kimselerin âleme uymayan birtakım merakları hatta delilikleri olabilir. Bunları ayıplamak pek ayıp şeydir."

Sadi: "Şüphesiz..."

Tayfur: "Mezarları karıştırmaktaki maksadımı garip bulmamanız şartıyla size ifşa edebilirim..."

"O ciheti endişe etmeyiniz. Sizinkileri gölgede bırakacak bende de pek tuhaf meraklar vardır... Mizacen birbirimizden pek uzak değiliz sanırım, beyefendi..."

Tayfur, incinmiş bacağını yorganın altından yüz buruşukluğuyla birkaç defa kımıldattıktan sonra ağır ağır başladı:

"Avrupa'ya seyahatim esnasında Paris'te bir salon gördüm. Malum ya bir salon tefrişi yalnız para ile olmaz. Bunun için evvela hüsnü tabiat, sonra çok vukuf, malumat, tecrübe, ihtisas ister... Bu adeta mühim bir fendir. Fiyatça kıymeti her ne kadar büyük olursa olsun elinize geçen her eşya tefrişata karıştırılamaz. Vukufsuzca intihap olunmuş bir şey zevkinizdeki noksanı, acemiliği derhal gösterir... Meşhur Fransız edibi Theophile Gautier İstanbul seyahatinde Abdülmecid'in sarayını gezdiği vakit odaların birinde, anahtarla kurulunca küçük bir denizde gemiler hareket eden bir oyuncak saat görmüş... Yaman bir tenkit ile diyor ki: 'O saat böyle mükellef bir saraya değil belki sanatta zenginleşmiş bir bakkalın evine yaraşır...' İşte bu kabilden eşyanın zevki, tarihi, sanat ahengini bozan bir üslupsuzluk hemen işi falso eder... Avrupa, Amerika zenginlerinde türlü merak

vardır. Kimi tabloya, kimi heykele, kimi altın, gümüş, tunç sanat eserlerine, çiniye, halıya, ipekli mensucata ilh. iptila gösterirler. Sonra koleksiyoncuların cinnetleri her türlü ölçüyü geçer. Zıkıymet, antika, adi akla gelmez şeyler cem ederler. Milyonerlerin her biri işte böyle bir merakla maluldür. Bu uğurda sarf edilen milyonlar her türlü tahminin fevkindedir. Azizim, şimdi Avrupa da züğürtledi. Amerika'nın bu yolda eşya cemini zevk edinen ağniyası Eskidünya'da bu neviden ne kadar hazineler varsa memleketlerine çekiyorlar. Bazı zenginlerin otelleri adeta birer sanayi-i nefise müzesidir. Pek zengin olmayıp da bu hastalığa tutulanlar vardır. Şöyle böyle kimseler için bu yıkımdır. Bu yolda eşyanın kıymetleri ekseriya nispi, itibaridir. Bugün meraklısı için beş bin lira eden bir şeyi alelacele satmak isterseniz beş yüz lira tutmaz. Bizim Türkler arasında da birkaç koleksiyoncu bulunduğunu işitip dururum. Fakat böyle zatların ve fatlarında para ihtiyacıyla kıvranan verese hemen antikaları satışa çıkarırlar. Memleketimizde bu nevi eşyanın değerlerini takdir edecek ve hususiyle böyle 'lüks' merakı uğruna kucak kucak para verecek zenginler bulunmadığından hazineler kıymetindeki o nefis şeyler birkaç madrabazın elinde çürür, kapatılır, zayi olur gider. Benim salonumda da babadan kalma kıymettar bazı şeyler bulunur. Antika halı, çanak çömlek evan-ı sevdası bende vardır. Ara sıra bedestenleri, çarşıları, antikacıları dolaşırım, düşürebildiğim şeyleri toplarım. Avrupa'da zengin fakat hilkaten, aklen haric-i anilmerkez denilen bir zatın birtakım garaip mecmaı olan salonunda gördüğüm ve herkesi tedhiş eden bir şey tuhafima, adeta hoşuma gitti. Tasavvur buyurunuz. Salonun bir köşesinde geniş bir nöbetçi kulübesi, içinde, sırtına hamam sileceği gibi beyaz bir kefen almış takır takır bir iskelet... Elinde bir kum saati tutuyor... Kulübenin üstünde şu ibare yazılı: '*Ömrünün ölen saniyelerini sayıyorum. Benden korkma. Ben senin derinin içindeyim... Bu kafesten uçan ruhum da sendedir. Ben sende mazimi görüyorum. Sen kemik alnımın üzerinde istikbalini oku.*

Bir gün dirileceğim. Söyleşeceğiz... Fakat bu mucizeden sonra yaşamayacaksın...'

"Bu 'mistik' yazılar hakkında hane sahibinden izahat rica ettim. Şu cevabı verdi:

"'İtalya'da büyük mezarlıklardan birinin şapelinde aynen cephesinde bu ibare yazılı bir kulübenin içinde böyle bir iskelet varmış... Genç papazlardan birisi mesleğine uymayacak küstahâne bir cüretle küçük kilisenin tenha bir gününde içeriye güzel bir kız atmış. Tamam dudak dudağa arganûn-ı aşkın derin perdelerinde inlerlerken iskelet tevbihkâr raşeler içinde lisana gelmiş... Korkudan kız ölmüş, papaz çıldırmış... Ben, bu vakayı, tarihî bir kitapta okumuştum. Kilise tarihleri bu yolda hurafeler ile doludur. Mahza ben tahkikat yapmak için bu mucizenin mahal-i vukuuna kadar gittim. İhtiyar papazlar bu garibenin sıhhatini bana temine uğraştılar. İskelet aziz, mübarek adamların kemiklerinden kurulursa bu türlü manzaranın rezaletine tahammül edemeyerek mutlaka haykırırmış. Tabii ben bu masala inanmadım. Fakat haneme böyle remzi bir bekçi koymak bilmen neden zevkimi okşadı. İşte bu noktaya iskeleti diktim. Hayli senedir ki bu karakol kulübesinde bu muhterem ölü, hanemin namusunu bekler. Lakin evimde onu kızdıracak bir iffetsizlik vuku bulmamış olmalı ki bağırdığını hiç işitmedik...'

"Ev sahibinin bu sözlerini dinledim. Ben de az çok garabet meraklısı olduğumdan salonumun bir köşesine bir nöbetçi kulübesi yerleştirerek içine kefenli bir iskelet koymak hevesine düştüm. Salonlarda kıymetli kıymetsiz her türlü tezyinat eşyası bulunabilir. Fakat azizim, düşününüz bir kere: Kulübesinde elinde kum saatiyle bekleyen bir ölü. Buna hemen hiçbir yerde tesadüf olunmaz. Gören bir kere istiğrabından haykıracak, çocuklar dehşetten titreşecekler. Eşyadan hangi şey zahirlerin üzerinde bu büyük tesiri yapabilir? Evet, evet karar verdim. Ben de salonuma böyle bir bekçi dikeceğim. Fakat aile namusunu bekletmek için değil, kendi garaipperestliğimi tatmin için... Lakin

gönlümü hoş edecek bu fanteziye meta nerede satılır? Böyle bir hal hangi fabrikaya, hangi ticarethaneye sipariş edilir? Buna müşteri olacak Parisli mösyö ve benim gibi haric-i anilmerkez akıllı dünyada kaç kişi bulunur? Güçlük baş gösterince arzum daha ziyade büyüdü. Fikrimi doktora açtım. Düşündü, 'Hiçbir imalathane böyle bir sipariş kabul etmez. Ve zannederim ki bu kanunen memnu olan bir şeydir. Çünkü herhangi bir sebeple bahçenizi kazdırtır iken insan kemiklerine tesadüf etseniz keyfiyeti derhal müddeiumumiliğe haber vermek lazım gelir. Mezarlığın gayri mahallerde insan enkazı bulunması mektum kalmış bir cinayet eseri olabilir,' dedi. Güçlük burada başladı. Fakat önüme çıkan mâniaların hiçbirinden yılmadım. Bin müşkülatla doktoru ikna ettim. Kendimiz bir insan iskeleti çatmaya karar verdik... Bu kafesi kurmak için muhtaç olduğumuz keresteyi mezarlıklardan başka nereden tedarik edebilirdik? Bazı ulu kabristanlarımızdan geçerken ortaya saçılmış kemikleri bastonumun ucuyla çok defa kovuklara ittiğimi biliyorum. Avrupa mezarlıklarında mermer salipler, sütunlar, heykellerle donanmış bir park görürsünüz. Bizde oradan buradan çökmüş çukurlar, açılmış kovuklar... Böyle bir maksat için istediğiniz kadar kemik toplayabilirsiniz. Lakin beyefendiler biliyor musunuz azası tam bir insan kafesi kurmak için büyük küçük tamam yüz doksan sekiz parça kemik toplamak iktiza ediyor. İşte hep çatılarımız bu kadar parçadan eklenerek yapılmış birer hilkat binasıyız... İnsan kafesinin, omurgası amud-ı fekarîdir. İki parça kuyruksokumundan başka tamam yirmi dört fikarat lazım... Çatı yanı göğüs kafesi bunun üzerine kurulacak... Kıhf (baş) bunun üzerine oturtulacak, kollar, kalçalar buna raptedilecek ilh... Bu amudu tabii şeklinde vücuda getirmek için fikarat beyn'inde nispet lazım... Mezarlık mezarlık dolaşıp kovuk karıştırmaktan maksadımız işte bu... Bir takım düzmek için bulduğumuz kemiklerin bazıları nispetsiz büyük, bazıları küçük... Bazıları fazla çürük, kırık... Kol ve bacak kemikleri gibi büyüklerini bulmakta o kadar güç-

lük çekmedik. Lakin küçüklerini yani pek miniminilerini hep ele geçirerek yüz doksan sekiz parçayı tamamlaması güç... Ne ise pek az eksiğimiz kaldı. Bize kaçık deyiniz, ne isterseniz söyleyiniz. Başladığımız işi başarmadan bırakmayacağız... Birkaç hafta sonra salonda yol yol beyaz ve kırmızıya boyalı bir nöbetçi kulübesi içinde elinde kum saati tutan kefenli bir iskelet göreceksiniz..."

Sadi: "Beyefendi hariçten ve bir müteassıp nazarıyla bakılınca bu hareketiniz garip görünebilir. Bahusus maksadınızı anlamadan size mezar kovuğu karıştırırken tesadüf edenler aleyhinizde türlü dedikodulara meydan verecek zehaplara düşebilirler. Biz bile meraktan ölüyorduk. Bu sarih ifadeniz ile bizi adeta büyük bir elemden kurtarmış olduğunuz için teşekkürler ederiz..."

Feyzi: "Beyefendi, müsaade ederseniz bendenize merak olan mühim bir cihet daha var. Onu da sormak isterim..."

Tayfur: "Buyurunuz..."

Feyzi: "İtalya'da mezarlık kilisesinde vuku bulan tabiatüstü halin konağınızda aynen tekerrüründen korkmuyor musunuz?"

Tayfur: "Neden korkacağım? İskeletin dirilmesinden mi? Tuhaf söylüyorsunuz beyefendi, İtalya'daki vaka şüphesiz bir masaldır. Böyle hurafelere insan kulak assa efkâr-ı batılaya mağlubiyetle hareketlerini tahdit ede ede küskütük bir budala olur. Âşıkane deraguşlardan münfailen ölü dirilmez, beyefendi. Bizim ulu mezarlıklarımızda yatanlar gece gündüz kim bilir bu neviden ne kadar sarmaş dolaşlara şahit oluyorlar... Hiçbiri çukurundan başını kaldırıp da 'Tuuu utanmazlar!' demiyor."

Doktor: "Beyefendi İtalya'daki vaka tekerrür edemeyen mucizelerdendir. Evvelden güya böyle şeyler olurmuş. Şimdi yirminci asrın fen adamları önünde artık iskeletler canlanamazlar... Kadim kilise hurafelerinin her biri bir sebep üzerine uydurulurmuş. Belki bu da bazen tabutlardaki genç kız cenazelerine kadar tecavüzden çekinmeyen ateşli papazlara gözdağı vermek için tertip edilmiş bir şeydir..."

Sadi: "Evvelden bizim Feyzi reybiyyundan bir çocuktu. Dün gece mezarlıkta korktu. Birdenbire imana yeldi. Fakat göğsü vehleten o kadar fazla itikat bağladı ki kocakarıları güldürecek şeylere bile artık inanır oldu."

Tayfur: "Ben mezarlıktaki iskelet oyununun perde arkasına gizlenen hayalcilerini yakalamadıkça rahat edemeyeceğim."

Büyük bir taaccüple gözleri büyüyen Feyzi:

"Demek gece o mezarlığa bir kere daha gideceksiniz..."

Tayfur yorgan altından ayağını oynatarak:

"Ayağımın ağrısı geçer geçmez... Bir kere değil, muammayı halletmek için kaç defa icap ederse o kadar gideceğim... Bakalım kabristana masa oynatan, ruh davet eden, tecessüt yapan ispritizmacılar mı gelmiş? Anlayalım. Beyler isterseniz hep birlikte gidelim... Bu işte çokluğun faydası vardır. Zararı yoktur."

Sadi: "Memnuniyetle..."

Nihat: "Hayhay..."

Tayfur: "Feyzi Bey sizin sesiniz çıkmıyor..."

Feyzi: "Vazgeçiniz. Böyle şeyde inat olmaz. Çocukluk lazım değil..."

Tayfur: "Bizi niyetimizden vazgeçirmeye uğraşmayınız çünkü beyhudedir. Biz mutlak gideceğiz. Siz yalnız gelip gelmeyeceğinizi söyleyiniz."

Feyzi: "Hakikati ben de merak etmiyor değilim... Ervahla muharebenize iştirak etmemek üzere beraber gitmek isterim. Hiç olmazsa şöyle bir tarafa çekilip nasıl çarpılacağınızı seyretmiş olurum..."

11

Tayfur'un pederi Hikmetullah Paşa, Yunanistan'da kalan cesim çiftliklerle ecdattan ahfada her intikalinde gittikçe eriyen bir servet bırakarak vefat etmişti. Tayfur, eski hanımefendiler tipin-

de, çocuğunun üstüne titreyen, her hareketini mazur gören, her arzusunu yerine getirmeyi validelik vazifesinden bilen bir ananın elinde alabildiğine şımarık büyüdü. Şöylece bir tahsil ile Mekteb-i Mülkiye'den çıktı. Memuriyete iltifat etmedi.

Hilkaten pek sefih bir çocuk değildi. Lakin rehbersizdi. Her ne görse öğrenmek hevesine kalkar, az vakitte ondan bıkar, diğer yeni bir arzuya düşerdi. Her şey ile uğraştı. Ciddi hiçbir şey öğrenemedi. Validesi oğlunun bu bin bir çeşit meşgalesini zekâsının fevkalgaye taşkınlığına hamleder dururdu.

Küçük beyin ara sıra edipliği, şairliği de tutardı. Zamanın ediplerinden hemen hiçbirini beğenmez, mevcut olmayan başka bir üslup, başka bir tefekkür usulü icadıyla uğraşır. Birkaç satır için haftalarca didinir. Vakıa düşünüşü, tarzı tahriri kimsenin yazdığına benzemez. Sözlerinde zihinleri boğan siyah bir derinlik vardır. Öyle müşkülpesendâne yazar ki ne demek istediğini kendi bile anlayamaz...

Nevhevesler içinde bu merakla bocalayan gençler çoktur. Süzülüp süzülüp bütün fikirlerin, bütün üslupların üzerinden uçmak isterler. Bu kendi zevkleri için yazan nevheveslere mahsus bir fanteziyedir. Maişet derdiyle bir gazete idarehanesinde heyet-i tahririye masasına oturan bir muharrir üç günde bu tuhaf illetten şifayap olur. Çünkü orası adeta bir yazı örsüdür. Kuyumculuk gibi satıra bir inci yerleştirmek için yarım saat düşünmeye vakit yoktur. Cümleler vazıh, selis olacak. Binlerce karilerin anlayacakları açık bir dili yazmaya mecbursunuz. Muharrirliğin ne demek olduğunu bilmeyen bu fanteziyeci çocuklar bazı mecmualara fahri yazı gönderirler... Bedavacılığı kâr sanan müdürler o kuşdili makalelerin su-i hazmından müteverrimen ölen mecmualarını nihayet matbuat mezarlığına gömmek acısına uğrarlar. Bu hakikat birçok emsaliyle sabittir.

Bütün bu meşguliyetleri arasında Tayfur'un genç kalp ve zihninde aşk perisi de sığınacak bir yer buldu...

Konakta bir ahretlik vardı. Nâsıra, güzelce bir Tatar kızı. Siyah çekik gözleri, ufak burnu, dolgun pembe yanakları hazin bir letafetle Tayfur'un gönlünü çekti. Kız mahzun güzelliğiyle beye her bakışında sanki, "Ben de seni seviyorum..." derdi. Nâsıra konakta bir paşa kızı gibi terbiye gördü. Okur, yazar, çalar, çağırır... Hassas, zeki fakat karanlık ruhludur... İnsandan kaçar. O cinli hankahın içinde, kuytu yerlerde dalgın dalgın dolaşır. Karanlık gecelerde hafif peri adımlarıyla en korkunç yerlerde gezinir.

Konak halkı bu kızın tekin olmadığına karar vermişti. Çenesi düşük kocakarı Müride Hanım derdi ki:

"Bu kız karışıktır. Bu her saatte, her yerde gezer çarpılmaz. Çünkü bütün periler onun amcaları, teyzeleridir. Kimden korkacak? Derya padişahının oğlu bu kıza âşıktır. Nâsıra, hiçbir insan kocaya varamaz. Çünkü peri âşıkı kıskanır... Vay olur bu kızı almaya heveslenen delikanlının başına..."

Kocakarının bu istihracına gülen Tayfur derya padişahının oğlu ile rekabete çıkmayı pek zevkli buluyordu. Kıza açılmak için fırsat kollamaya başladı. Bir gece arkasına düştü. Nâsıra, konağın gündüz bile gezilmekten korkulan küflü, uzun, dolambaç maltalıklarında alışkın adımlarla mumsuz dönüp dolaştıktan sonra denir parmaklıklığı siyah sarmaşıklarla örülmüş mezarlığa nazır bir pencerenin önüne oturdu. Dalgın düşünüyordu. Derya padişahının oğluyla sevişmeye mi geldi? O kadar kasvetli, tenha bir yeri intihaptan maksadı ne idi? Yavaş yavaş yumuşak adımlarla yaklaşarak birdenbire, "Nâsıra..." dedi.

Kız bu nagehani hitaptan hiç ürkmeyerek en tabii sesiyle cevap verdi:

"Efendim..."

"Ne yapıyorsun burada?"

"Hiç..."

"Hayır, hiç değil... Burada oturup düşünüşünde bir sebep var... Çok dalgınsın. Fakat böyle yerde herhalde neşeli bir şey

düşünülmez. Gönlünün matemini mutlak bana söyleyeceksin..."

"Bey, farz ediniz ki buraya mahzun gönlümle hasbihal etmeye gelmiş olayım... Efendizademsiniz, beyimsiniz. Lakin cebren gönlümün esrarını döktürmek salahiyetini haiz değilsiniz... En hakir bir esirin bile kendince masum sırları olabilir. Bunlar bütün insanlarca mukaddes tutulmak lazım gelir sanırım..."

"Nâsıra, senin o masum gönül esrarınla ben o kadar alakadarım ki..."

"..."

"Niçin susuyorsun?"

"Ne söyleyeyim beyim?"

"Bu ana kadar ağızlarımız bir şey söylemedi. Yalnız gözlerimizle konuştuk... Ben bu vasıta ile kalbimin en derin esrarını sana döktüm. Anlattım... Sanıyorum..."

Nâsıra şimdi sesinde biraz heyecan dalgalanarak:

"Beyefendi, gözlerinizde ara sıra bazı ifadeler okudum. Fakat bunlara diğer türlü mana vermek aklımdan geçemezdi. Çünkü bunu haddimin fevkinde bilirdim..."

"Gözlerimin sakit ifadelerini meşkûk bulabilirsin. Fakat ağzımın sarih itirafına ne diyeceksin? Nâsıra, seni seviyorum..."

Nâsıra başını sarmaşıklı pencereye dayadı. Bütün vücudunu sarsan küçük hıçkırıklardan başka cevap vermedi.

Tayfur biraz şaşırarak:

"Ne o? Ağlıyorsun... Kederli şeyler için ağlanır... Aşkımın seni bu kadar meyus edeceği aklıma gelmezdi..."

Nâsıra inleyerek:

"Bey, ben bir ahretlik parçasıyım. Siz bir beyefendisiniz... Küfüvsüz gönüllerin aşklarından ekseriya felaket doğar..."

"Ne demek istiyorsun Nâsıra?"

"Aşk sizin için bir eğlence, benim için bir elemdir."

"Benim aşkım sana niçin elem oluyor?"

"Ben bir kere sevmek ve sonra ölmek isterim."

"Oh, pek garip bir mahluksun Nâsıra... Seni cinler zapt ettiğini söylerlerdi de inanmazdım. Yoksa hakikaten dedikleri gibi peri padişahlarından birinin oğluna nişanlı mısın? Bu sarmaşıklı pencerenin önünde onunla görüşmeye mi geldin?"

"Oohh... Beyefendi. Oohhhh sizin gibi asri bir genç böyle kocakarı sözlerine elbette inanmaz. Benimle eğlenmek için böyle söylüyorsunuz..."

"İnanayım inanmayayım... Seni o peri padişahının oğlundan kıskanıyorum... Gönlüm böyle bir efsaneye bile tahammül edemiyor..."

Nâsıra, Tayfur'un nefesi yüzünü yakacak kadar kendine yaklaştığını görerek birdenbire geri çekildi. Kızın bu ihtirazı genç beyi sinirlendirdi:

"Ne kaçıyorsun? Sevdiğimi anladın da kendini naza mı çekiyorsun?"

"Oohh, bey elbette kaçacağım..."

"Niçin?"

"Çünkü bu ana kadar bir erkek vücuduyla temasa gelmedim..."

"Peri padişahının oğlundan başka..."

"Ne peri ile... Ne insanla..."

Tayfur kızın belinden kavramak için bir ikinci hamle gösterdi. Nâsıra aynı şiddetle geri atıldı.

Bu defa delikanlı sesinde bir infial titreyerek:

"Beni daha ziyade tahris etmek için böyle yapıyorsun sanıyorum... Yoksa diğer türlü bir fikir ile benden kaçtığını bilsem?"

Nâsıra, karanlığa yaşlarını saça saça göğsü kabarıp inerek:

"Bir hizmetçi kıza işte böyle ilanıaşk edilir..."

"Hakiki aşkta derece yoktur. O bir sultana da böyle ilan edilir. Sana da, ötekine de..."

"Beyefendi, ben cemiyetin yüksek sınıfına mensup bir kız olaydım muhabbetinizin ilanından beş dakika sonra bana sarıl-

mak cesaretini gösteremezdiniz. İtirafınıza bir cevap almak lüzumunu hissederdiniz."

Tayfur, bir bozgunluk sarartısıyla geri çekilerek:

"Ha Nâsıra, affedersin, bunu sormayı unuttum. Çabuk cevap ver. Benim için pek acı da olsa hakikati söyle. İşte titreyerek bekliyorum..."

"Beyefendi, hizmetçi gibi konuşmayacağız; küçük bir müddet için bir ahretlik olduğumu unutacaksınız değil mi?"

"Bu sözler neden icap ediyor bilmiyorum. Zaten ben sana hiçbir gün bu konakta ahretlik nazarıyla bakmadım..."

"Olabilir; fakat şu saatteki aşk ilanınızda bir efendilik, bir amirlik olduğunu inkâr edemezsiniz... Ben seni seviyorum. Hemen bana ram olmalısın tarzında davrandınız..."

"Aldanıyorsun Nâsıra, pek aldanıyorsun... Bugüne kadar senin gözlerinde kendime karşı bir muhabbet okumuş olduğumu söylemedim mi? İşte bunu tarafından bir itiraf sayarak uzun söze lüzum görmedim... Söyle... Hür bir vicdanla söyle... Zehabım yanlış mı?"

"Beyefendi rica ederim, bana müsaade veriniz. Cevabımı birkaç gün sonra alırsınız..."

"Ne demek? Gönlünün benden hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyorsun da bunu birkaç gün sonra mı anlayacaksın? Söyle. 'Seviyorum,' de. Bu tek kelime benim için kâfidir."

Kız gönlünün meyelanıyla hafi bir kuvvet arasında eziliyormuş gibi başını sarmaşıklı demir parmaklığa verdi. İçinin alevleriyle birkaç defa kıvrandı... Bu şekil ve gayriiradi itiraf her nevi sözden kuvvetliydi. Tayfur derin bir aşkla sevildiğini anladı. Yine kızın belinden sarılmaya atıldı. Fakat Nâsıra bu defa da bütün şiddetiyle silkinip kaçarak, "Beyefendi, kimin tarafından olursa olsun bir kızın ilk ilanda bir muhabbeti kabul etmesi terbiyeye muvafik değildir. Lakin ben söylemek istemediğim bir şeyi hal ve tavrımla gayriiradi anlattım..." dedi.

Hıçkırıklara boğuldu. Tayfur şimdi nazik, muhteriz bir uzanışla sevgilisinin saçlarını okşamak isteyerek:

"Terbiyece kırk yıl evvelki kızlara benzemeye kalkıyorsun. O zamanlar geçti. Mazi adeta masal oldu. Sevda meselesinde şimdi bir genç kız bir genç erkeğe her hissini açık söyleyebilir... Hakiki gönül irtibatları böyle riyasız itiraflarla teessüs eder. Bu şimdi ayıp değil, memduhtur."

"Beyefendi, ben öksüz, bikes bir Tatar kızıyım. Burada ancak sayenizde bir hüviyete malikim. Siz bir paşazadesiniz. Aramızda yerden göğe kadar bir uçurum var..."

"Oh Nâsıracığım, darılma ama saçma söylüyorsun. Şimdi insanlar arasında böyle farklar kalmadı. Herkes Hazreti Âdem sülalesindendir."

"Hayır, hayır beyim... Bu farklar hâlâ vardır ve eskisi gibi derindir. Şimdi valideniz hanımefendiyle şurada kulübede oturan çöpçünün anası Nazife Kadın müsavi midir? Ve çöpçü ile siz aynı seviye-i içtimaiyede misiniz?"

"Böyle karanlıklarda kendi kendine düşüne düşüne tuhaf fikirler peyda etmişsin. Farzımuhal olarak aramızda böyle içtimai bir hendek tasavvur etsek bile emin ol Nâsıra, benim aşkım her türlü uçurumları doldurup düzleyecek bir ulviyettedir..."

"Ah Beyim, ah... Paşazade olmanız beni çok korkutuyor..."

"Niçin? Nâsıracığım niçin?"

"Pederinize çekersiniz diye..."

"Ne demek? Pederimin çok fena bir adam olduğu hakkında kanaatin mi var?"

"Paşalar nikâhlı nikâhsız çok evlenirler de..."

"Hesabında çok yanılıyorsun. Beni babama benzetmen büyük haksızlıktır. O, zamanının adamı imiş... Ben de bu devrin çocuğuyum. Ben yaşta iken pederim belki sekiz defa evlenmiştir. Lakin işte görüyorsun ya ben hâlâ ergenim."

"Ben ölünceye kadar bir erkeğin yegâne zevcesi olmak isterim..."

"Benim emelim de bu... Sekiz karı ortasında sürülen hayat şimdi horozlar için bile mayup görülüyor..."

Tayfur bütün hararetiyle kızın narin vücudundan kavradı.

Nâsıra: "Olmaz... Bırak..."

Tayfur ergenliğinin olanca ateşiyle kükreyerek:

"Bırakmam... Bırakamam..."

"Bırak... Bırak nikâhsız senin olmak istemem."

"Nâsıra! İlk nikâh kız ile oğlanın gönüllerinde, vicdanlarında kıyılır... Bizim nikâhımız çoktan oldu bitti."

"Şeriatsız birleşen gönüllerin cezasını daima kızlar çeker..."

Kızcağız kendinden iki defa kuvvetli bu aşk kıskaçlarının arasında beyhude debelendi. Çırpındı. Bağıramazdı. Sesine koşacakların karşısında beyi böyle bir tecavüzle itham, kendinin o aile içinde manevi ölümü demekti. Senelerden beri gizli bir muhabbetle Tayfur'u seviyordu. Namusu, iffeti, saadeti, hayatı pahasına o konaktan atılmak istemezdi. Bütün müdafaası gittikçe sönen hazin bir iniltiden ibaret kaldı. İştihasını teskinden başka bir kaygusu olmayan bir yırtıcı canavarın pençesine düşmüş biçare bir av gibi bekâretinin kanlı mevtiyle merhametsiz aguşta kendinden geçti...

12

Tayfur ile Doktor Ferhat'ın incikleri bir haftada iyileşti. Bu defa beş arkadaş pür silah, küçük bir çete halinde, mezarlık hortlaklarıyla vuruşmak için karanlık bir gecede bir otomobil ile yola çıktılar. Ta vaka mahalline inen mezarlık hududunda arabadan çıktılar.

Her tarafı adım adım dinleyerek bayır aşağı yürüdüler. Bu defa yakından hart hurtlar duymadılar. Gecenin karanlığı içinde daha muzlim uğursuzluklar saçıyor zannolunan baykuş ötüşmeleriyle havlamalar, horoz öörüöleri, Eyüp damlarında dövüşen kedi

miyavlamaları gibi bir şeyler duyuluyor, sahanın genişliği içinde hep bu sesler yayılıp bayılıyor, yine derin bir sükût avdet ediyordu.

Zuhurat gecesi kemiklerini karıştırdıkları mezarın önüne geldiler.

Tayfur: "Etrafta hiçbir depreşme yok. Acaba iskelet opereti kaçta başlayacak?"

Feyzi: "Rica ederim istihfaf etmeyiniz. Burası mezarlık... Şu çukurlarda dindaşlarımızın, ecdadımızın kemikleri var... Böyle mübarek bir mahal için 'operet' tabiri büyük bir hürmetsizliktir."

Tayfur: "O, Feyzi Bey, cadılardan evvel siz kızmaya başladınız. Azizim benim mübarek mezarlara, ölülere hiçbir sözüm yok. Ben hortlaklara söylüyorum. Onları kızdıralım ki bir ayak evvel meydana çıksınlar da çarpışacak mıyız, ne yapacağız anlaşılsın..."

Bu edilen lakırdıların etrafta yaptığı tesiri anlamak için bir müddet sustular. Karanlığı dinlediler... Hiçbir yandan bir infial, hiddet eseri görülmedi... Her ciheti kaplayan ölüm, esrarengiz, ebedî sükûtuna bürünmüştü.

Tayfur: "Biz bu hortlak efendileri, cadı hanımları nasıl selâya davet edeceğiz?"

Doktor: "Galiba hasımlarımızın bu gece oyun vermek için hazırlıkları yok..."

Tayfur: "O halde buradan boş dönmemek için biz de işimize bakalım..."

Doktor: "Eksik kemiklerimizi tamamlayalım değil mi?"

Tayfur: "Evet, yine o mezarı açalım. Bu mezar ile o iskelet operası arasında bir münasebet var."

Pehlesinin yanı düşmüş, altı açılmış kabrin önüne geldiler. Elektrik fenerlerini ahiretin bu kapkara menfezlerine çevirdiler. Yetişebildikleri kadar elleriyle, bastonlarının çengelleriyle bu eski mezarın kurumuş muhteviyatını dışarı çektiler. Aradıkları amud-ı fekarîden birkaç parça ve bazı kemiklerle takımı itmam edecek parçalar buldular...

Feyzi şimdi kemiklerin ne için toplanıldığını bildiği halde yine Tayfur ile Doktor Ferhat'ın bu hareketlerini ölüme karşı bir hürmetsizlik, mezarlara bir tecavüz suretinde telakkiden kendini alamayarak:

"Tayfur Beyefendi, karnı tok, sırtı pek olan insanlar işsizlikten ne yapacaklarını bilemeyerek türlü türlü meraklara uğradıklarını işitirdim ama şimdiye kadar bu nevini duymamıştım. Ah beyim ah... Böyle mezar karıştıracağınıza, siz de keşke kelebek, böcek vesaire koleksiyonu yapmak sevdasına düşeydiniz ne olurdu... Ben bu merakınızın sonunu pek uğurlu görmüyorum."

Tayfur, Feyzi'nin bu saffetine ince bir istihza ile cevap verdi:

"Birader şu kovukların içinde çürümeye mahkûm bu kemikleri biz buradan alıp eve götüreceğiz. Ecza ile temizledikten sonra bunlardan bir insan kafesi çatacağız. Salonumuzun en muteber bir köşesine yerleştireceğiz. Ölüyü mezardan kaldırıp tekrar doğduğu yere götürüyoruz demektir. Bundan ne fenalık tasavvur ediyorsunuz?"

"Beyefendi, ölü mezarda yaraşır. Diri evde... Çünkü cesedin bir an evvel çürüyüp toprak olması matluptur."

"Feyzi Bey ruha inanıyorsanız cesede hiç ehemmiyet vermemeniz lazım gelir. Çünkü müddet-i hayatımızda da cesedimiz aynı vücut değildir. Daima değişir. Hayat daimi temsil ve aşınmadan başka bir şey midir? Bir sene zarfında neler yiyip içiyoruz? Bunlardan ne miktarını def ve ifraz ediyoruz? Ve ne miktarı ne kadar müddet için bedenimizde kalıyor? Altmış yetmiş yıl içinde her saniye hariçten mübadele ile işleyip değişen bir makinenin hangi zamanını asıl itibar edeceğiz? Hüceyrâtın aşınıp teceddütten kalması mevt demektir. Biz eskiden beri devam edip duran bir galat hissi tesiriyle makine durduktan yani uzviyetimiz faaliyetini ebedîyen tatil ettikten sonra hâlâ vücudumuzun hayatla alakasını kesmiş olmasına bir türlü inanamıyoruz. İşte bu galattan birçok batıl fikirler doğuyor. Cadı, hortlak ve emsali asılsız şeyler halk arasında itibar buluyor. O

derecede ki eskiden ve hâlâ bazı kavim ve kabileler mezarlara yiyecek, içecek, giyecek şeyler ve kullanacak ev eşyası koymakla ölüleri hayatın levazımına muhtaç sanmak gafletinden uyanamamışlardır. Hayat durduğu andan itibaren vücut cifeye döner. Ve bu hususta artık bir koyun, bir maymun, bir insan cesedinin arasında fark kalmaz. Hepsi tabiatın aynı kanununa teb'an çürür."

Bu yolda aralarında yine birçok münakaşa geçtikten sonra Doktor Ferhat Bey karanlıklar içinde hayalet seçmeye uğraşarak:

"Şaşılacak şey... Geçen defaki görünüşlerinde yalnız biz onlardan korkmamışız. Onlar da bizden ürkmüş olmalılar ki bu gece kıpırdamaya cesaret edemiyorlar..."

Sadi: "Belki bu akşam daha ustalıklı bir numara oynamaya hazırlanıyorlar..."

Tayfur: "Geçen defa biz iki idik, onlar üç idiler... Yine adeden bize galip gelmek için belki başka cadıları aleyhimize teşvike uğraşıyorlar."

Doktor: "Bu karanlık geceye o küçük şimşekler çok yaraşır ama etrafta hiçbir şey parlamıyor. Şöyle yavaş yavaş o 'ateşgede' maksureye doğru yürüsek?"

Feyzi: "İhtiyat edelim... İhtiyat... Ben bu sükûta iyi mana veremiyorum... Bu sessizlik beni en gürültülü tezahürlerden ziyade korkutuyor. Bizi müthiş bir pusuya düşürmek niyetinde olmasınlar?"

Nihat: "Bunlarda da harp hud'ası var mıdır?"

Tayfur: "Şüphesiz. Çünkü son vefat edenlerin içinde çok fenn-i harp muallimi var."

Sadi: "Öyle ise artık diriler rahat otursunlar da her milletin ölüleri harp etsinler..."

Nihat: "Tuhaf olur. Mesela mezar taşlarının tarihlerini okuyup üç yüz on sekizlileri silah başına çağırmak..."

Sadi: "O zaman Bismarck, Cavour, Gladstone gibi eski diplomatlar da masa başına..."

Tayfur: "Bırakınız Allah aşkına bu adamların diplomaside isimleri çıkmış. Bir zamanlar bütün âlemin siyaseti bu meşhurların ellerinde idi. Bu fende doğru bir yol takip etmeyi bileydiler yirminci asrın ilk rub'u böyle kanlara bulanmazdı. Bütün bu fenalıkların köklerini eski vakitlerde aramalıdır. Bu zamanın bu umumi kıtalinden ben hep bu adamları mesul tutuyorum."

Nihat: "Ölmüş meşhur kumandanlar harbe girişirlerse büyük Napoleon'dan dolayı Fransızlar kazanırlar..."

Sadi: "İşte o zaman İngilizler bu yaman adamın St. Helen adasındaki kemiklerini Panteon'a iade etmiş bulunduklarına pişman olurlar..."

Böyle konuşa konuşa vakit geçirdiler. Sabah perilerinin serin nefesleri gelmeye, tanyeri ağarmaya başladı. Kuş cıvıltıları mevkinin hüznü üzerine ağaçlardan neşe saçıyorlardı. Ne mezarlardan depreşen oldu, ne de şuradan buradan bir tehdit sadası duyuldu.

Tayfur: "Akıl alır şey değil... Mezarlık o mezarlık, biz yine o adamlarız. Geçen gece ne yaptıksa bu gece de yine aynen onu tekrar ettik. O geceki kabahatimize tahammül edemeyip de bu akşamki küstahlığımıza böyle derin bir sükûtla müsamaha göstermek... İşte düşünüp düşünüp de halledemediğim bir ikinci muamma da bu..."

Doktor: "Tamamıyla gündüz olsun, etrafi karış karış dolaşalım. Muammanın anahtarını bulamazsak da belki küçük bir iki vidasını olsun yerinden oynatmış oluruz."

13

Güneş doğdu, kabristanın enli yapraklı devedikenleri, ısırganları üzerinde parıldayan şebnemler şafakla sönen yıldızlar gibi kayboluyorlardı. Beş arkadaş, altından şimşek çaktığını görmüş oldukları maksureye doğru yürüdüler.

Burası sekiz on insan kalıbının anasırını tabiata terk etmek için dinlendiği etrafi demir parmaklıklı mustatil bir setti. Cenuptan irtifası bir metre yoktu fakat bu mevkinin bayırlığı münasebetiyle şimalden hemen iki metreyi aşıyordu.

Tayfur arkadaşlarına bu derin ciheti göstererek, "İşte şimşek buradan çakıyordu..." dedi.

Hepsi dikkatle baktılar. Bu münhat yerde, duvarın dibinde göze çarpacak hiçbir fevkaladelik görmediler. Toprak hiç örselenmemiş, zeminin enginliğinden başka bir oyuk, bir çukur da yoktu...

Doktor, "Buradan demirci ocağından fışkırır gibi saf bir alev çıkıyordu. O işleyen körük acaba nereye kurulmuştu?" dedi.

Herkes bu suale bir cevap düşünürken Tayfur Bey yandan setin kenarına çıktı. Mezar taşlarını okumaya uğraşarak:

"Bakalım bu maksure içinde kimler yatıyor... Erenlerden, velilerden kimseler var mı?"

Hepsi fırlayarak mustatilin etrafına dizildiler. Kitabeleri okumaya uğraşıyorlardı. Başı koca sarıklı, iki buçuk arşınlık bir mermer üstüvanenin altında yatan Kengırivî* Hatip Feyzullah Efendi, Mahtumu Gıyasettin, zevcesi Emine Şerife Hanım, biraderi Mehmet Âşır ve diğerleri... Tarih-i vefatları 1269, 1281, 1290 ilh... Dünya evinden birer birer göçüp, ahiret yurdunda toplanmış bir aile halkı...

Doktor: "Bu muhterem aile içinde hortlayacak bir günahkâr göremiyorum. Hatibin vefatı yetmiş seneyi bulmuş. Öteki ölülerin arasında da kefeni solmamış bir tazesi yok... Buraya en son geleni kırk yıl evvel toprağa girmiş..."

Feyzi: "Şu maksurede yatanların kemikleri bile kalmamıştır..."

Tayfur: "Biz araştırmamızı, tetkikimizi bu noktadan yürütecek değiliz..."

Nihat: "Ne demek istiyorsunuz?"

---

* Çankırılı.

Tayfur: "Biz, mezarlarından kalkıp bize oyun yapan ölüler aramıyoruz."

Feyzi: "Ya ne arıyoruz?"

Tayfur: "Evvela mevkinin böyle bir oyuna sahne olmaktaki kabiliyetini tetkik edeceğiz. Sonra burada aktörlerin izlerini arayacağız. Bunlar tecessüt etmiş ruhlar değildir. Sizin, benim gibi iki ayakla yürüyen, iki gözle gören, ciğerle teneffüs eden, dimağla düşünen mahluklardır. Facialarını mezaristanda oynamaktan başka ahiretle bir münasebetleri yoktur..."

Feyzi: "Mezarların içinde diri adam aramaktaki taharriye aklım ermez..."

Tayfur: "Ben mezarların içinde diri adam aramıyorum. Bu kabristan sanatkârlarının izlerini bulmaya uğraşıyorum..."

Sadi: "Beyefendi, fikrinizi anladım. Siz daima müspet noktalar üzerinde yürümek istiyorsunuz."

Tayfur: "Teşekkür ederim Sadi Bey, siz anladınız. Artistler sahnelerini bu hatip Feyzullah Efendi'nin maksuresi arkasında intihap ettiler. Niçin? Çünkü burası adeta kazılmış bir siper, daha doğrusu iki duvar arası toprakla doldurulmuş bir tabya gibi mahfuz... Yukarıdan ne kadar kurşun atılsa zaviye-i meyyite dahiline işlemez..."

Feyzi kendini zapt edemeyerek:

"Hey gidi hey... Ben bu laflardan hiçbir şey anlayamıyorum..."

Sadi: "Niçin?"

Feyzi: "Çünkü o gece görünen iskeletler setin arkasına saklanmadılar. Yüz yüze meydanda durdular. Sizin attığınız kurşunlara kahkahalar ile güldüler..."

Tayfur: "Esası kavrayamayan zihinler için mesele biraz muğlak görünüyor. Bunu size tamamıyla anlatmak uzunca izahatla olur. Buna şimdi vakit yok..."

Feyzi: "Meseleyi bana anlatabilmek için evvela sizin anlamış bulunmanız lazım gelir... Halbuki siz de benden fazla bir

şey bilmiyorsunuz. Hep meçhulât üzerine faraziyat yürütüyorsunuz. Bu karanlık işin içinde müspet nokta bulmak kabil midir?"

Nihat: "Bu maslahat Mısır'daki asar-ı atika hafriyatından ziyade ehemmiyet kesp etti. Çünkü orada birçok yerleri kaza karıştıra elbette bazı şeyler bulmaya, öteberi keşfiyata muvaffak olursunuz. Fakat burada bütün metfenlerin muhteviyatını dışarı boşaltsak akşamdan gülüp ağladıktan ve gezinip şimşekler çaktırdıktan sonra tekrar mezarına çekilerek uyumuş bir cadıya tesadüf edemeyiz."

O aralık kabristanda arakıye üzerine ufak yeşil sarıklı, abalı, seyrek sakallı, zayıf çalık benizli bir adam peyda oldu. İpinden tuttuğu bir koyunu otlatmak için toprağın en çimenli tarafını arayarak dolaşıyor, hem de edilen sözlere kulak kabartıyordu.

Hayvanı otlu bir yere bağladıktan sonra beylere yaklaşarak el göğüste dedevari, merhabalı bir selamla:

"Başlarınız sağ olsun beyefendiler, cenazeniz mi var? Erkenden buraya toplanmışsınız. Lahit yaptırtmak istiyorsanız (eliyle Eyüp cihetini göstererek) mezarcılar şuradaki kahvededir. Daha gelmemişlerse Kahveci Ömer Ağa'ya söyleyiniz, o çarçabuk hepsini buldurtur."

Tayfur bu "sabah dedesini" yukarıdan aşağı uykusuz, yorgun gözleriyle süzerek:

"Dedem, çok şükür cenazemiz yok..."

Dede derin bir tekbir ile:

"Bugün olmazsa yarın... Buraları bizi bekliyor. Dünya fani, ahiret baki..."

Zaten sinirleri gergince olan Tayfur:

"Baba ne cenazemiz var ne de bu yakınlarda ölmeye niyetimiz..."

"O, niyetle olmaz evlat; çağırılınca hep gideceğiz. Yarına sağ çıkacağını kimse bilmez. Hayat nedir? Bir küçük soluktan ibaret bir şey. Bakınız şurada uyuyanlara..."

"Bu uyuyor dediklerinin içinde yerlerinde rahat yatmayan afacanlar da var..."

"Estağfurullah... Estağfurullah o nasıl söz?"

"Nasıl olacak basbayağı söz."

"Burada çok evliyaullah, meşayih, âşıkîn, muhibbân vardır. Bahusus ehl-i cezbeden Hallacı Mansur Hazretleri burada yatar..."

Tayfur dik bir nazarla:

"Hallacı Mansur kıyamette çıkacak derler..."

"O kıyametteki başka, bu namda ona mütekaddim olanlar vardır. Fars'ın Beyzâ şehrinde, Halife Muktediri Billah zamanında gelmiş erbabı cezbeden bir Mansur Hallac vardır. Buradaki Bursavî'dir. Hep bu zevat-ı maneviye toplanırlar. Mübarek kandil gecelerinde zikrederler. Biz tehlillerini aşağıdan duyarız."

Tayfur Bey bu adamın ağzından kendi taharrisini tenvir edebilecek bir söz almak için bu defa tatlıca bir tebessümle:

"Dede Efendi siz bu kabristanda geceleri olan biten şeylere az çok agâh olmalısınız..."

"Eyvallah... Eyvallah..."

"Geceleri buralardan zikirler işitiliyor..."

"Eyvallah..."

"Daha neler oluyor?"

"Kandil kandil nurlar iner..."

"Kadir gecesi, kandil gecesi, cuma gecesi hasılı herhangi bir gece bu mezarlıkta kemik kafalı, kefenli ölülerin gezindiğini görenler, bunların gülüp ağladıklarını işitenler var mı?"

"Eyvallah... Eyvallah... Ezcümle bu fakir..."

"Bu bapta bize biraz malumat lütfeder misiniz?"

"Buralarda geceleri kurukafalar kum gibi kaynarlar. Bazen tabur olurlar... Abdestsiz dolaşanları çarparlar..."

"Sesleri duyulur mu?"

"Bazı geceler ilahi okurlar. Âmin çağrışırlar... Ocak yakarlar..."

"Ocakta ne pişirirler?"

"Kim bilir, kendilerince bir aş, belki helva, belki aşure..."

"Helvayı, aşureyi tenavülden sonra hazmı taam için belki şu çayırlıkta birdirbir oynarlar..."

Dede istiaze ile ellerini kaldırarak:

"Yok, hâşâ... Böyle bahiste istihfaf caiz değildir..."

"Helva pişirip tabur olduktan sonra birdirbir oynamalarında ne mahzur tasavvur olunur? Kabristana dair hep bildikleriniz bu söylediklerinizden ibaret midir?"

"Daha çok esrara vâkıfım..."

"Lütfetmez misiniz?"

"İfşaya izin yoktur... Fakat bütün civar halkının malumu olan vakalar vardır. Mesela buralarda kelleleri koltuklarında iki Arap dolaşır. Sarhoş Apti, Alüfte Sünbül hortladılar... Ehl-i kubur bu iki günahkârın kavga ve şamatalarından bihuzurdur..."

"Demek komşu rahatsızlığı ahirette de var..."

"Dünya komşuluğu muvakkat fakat buradaki müebbettir... Geçenlerde gece vakitsiz ağrısı tutan zevcesine ebe çağırmak için buradan kestirme gitmek isteyen Lûtfi Efendi'yi üç beyaz kefenli kovalamış..."

"Üç beyaz kefenli mi?"

"Evet..."

"Demek mezarlıklarda da geceleri aşağıki mahallerdeki kadar vukuat oluyor?"

"Evet, beyefendi evet... Bazı ruhlar şerir olurlar. Kalıplar dinlenseler de onlar rahat durmazlar... Bu beyaz kefenliler üç ortak kadınmışlar... Birbirini kıskanmaktan hortlamışlar..."

"Bu üç hortlak hanımın mezarları nerede?"

"Bunlar Merkez Efendi civarında hortlamışlar. Hazretin gazabıyla buraya sürülmüşler..."

"Çok şey... Bu ne kadar vukuat... Bir de mezarlık zabıtası lazım..."

Tayfur Bey bir müstantik gibi isticvap etti. Dede söyledi, söyledi. Fakat çoğu ipe sapa gelmez şeylerdi. Bu bir küfe çürük

sözden iki üç sağlamını bulup çıkarmak kabil olmadı. Yalnız bu üç ortak hortlaklarla beylerin mezarlık maceralarındaki üç kefenli arasında adeden bir tevafuk görünüyordu. Fakat bundan bir hakikat çıkabilir miydi? Gittikçe iş masallaşıyor, hakikat, efsaneler içinde boğuluyordu. Civarda dolaşan adamların herhangisinden sorsanız gece mezarlıkta kefenlilerin gezinmesine, kurukafaların lisana gelmesine, ateşler parlamasına, şimşekler çakmasına hiç istiğrap eden görülmüyor, hep bu garibeler adi, cari, daimi vukuattan sayılıyor. O surette ki bu ahiret sekenesinin de aşağıki mahallelerin ahalisi kadar hırçınlıkları var. Onlar da komşu komşuya dalaşıyorlar, semtten semte sürülüyorlar. Gece yolcu çeviriyorlar. Zikrediyorlar, ilahi okuyorlar. Namaz kılıyorlar. Onların da abidleri, fasikleri var... Dünyanın bütün iyilikleri, fenalıkları, zevkleri, elemleri, ihtirasları, sevapları, günahları orada da mevcut... Hemen hemen yerin altındakiler de üstündekiler gibi yaşıyorlar. O halde Allahım ölmek neye yarayacak? Hayatın mihnetlerinden, facialarından kurtulmak için intihar edenler beyhude zahmete girmiş oluyorlar...

Şimdi bu üstleri apaçık hurafelerin üzerine kurulacak esastan doğru bir netice çıkarılabilir mi? Fakat dünyada böyle olmayan, içine masal karışmayan ne var? En medeni, en muvaffak milletlerin tarihleri de böyle değil mi? Devlerin kaleler bina ettiklerini, dişi kurtların insan yavrularını emzirdiklerini ve daha bu kabilden tarihlerde neler neler okumuyoruz. Her müverrih bu eski efsaneleri yeni kitabında tekrar etmiyor mu? Hilkat gününden beri süren hep bu yalanlar ne için? Âdemoğlunun hakikatten ziyade masaldan hoşlandığı için, değil mi? Hayatın bütün cazibesi işte bu yalanlardadır...

İçinde bulunduğumuz hayat bizim için muammaların en büyüğüdür. Ve henüz dahil olmadığımız ukba âlemi şüphesiz daha muğlak bir sırdır. Münevver güneşin altındaki bu seyyareye türlü türlü manalar verdikten sonra gözlerimizi kapadığımız saniyeden itibaren her varlığın üzerine simsiyah ve ebedî bir per-

de indirerek, "İşte ölüm budur..." dersek kimseyi memnun etmiş olmayız...

Tayfur böyle söylendi, söylendi ve en sonunda dedi ki:

"Kimsenin itikadını incitmemek için, hayatı ölümle taz'if edenlere bir şey demiyorum... Fakat insaf ediniz. Şu çukurlara gömülü kuru kemiklere isnaden göz önünde uydurulan bunca garibelere aldanmayı da insanlığıma yediremiyorum... İftira daima merduddur. Fakat ölüleri böyle dedikodulara karıştıran müfterilerden büsbütün nefret ediyorum... Ben bu tahkikatın arkasını kesmeyeceğim. Tesadüf edeceğim manilerden yılmayacağım. Ya onlar beni çarparak izaçlarımdan kurtulurlar, ya ben sağlam bir netice yakalayarak gönül rahatına ererim... Mutlak bu iki suretten biri olacak... Ey mezarlar hariçte gezinenlerin sözlerini işitip anlıyorsanız beni dinleyiniz. Mademki kandil, cuma, pazartesi gecelerinde buralarda şenlik oluyormuş, bu mübarek akşamlarda daima gelip aranızda bulunacağım. Dirilerin hamakatlarından çok meyusum. Onlardan ümidimi kestim. Tenvirimi sizden bekliyorum... Bugün salı. Bu cuma gecesi yine buradayım..."

14

O cuma gecesi için ziyaret-i kubur hazırlığı başladı. Bütün arkadaşlar bu üçüncü gece seferine iştirake muvafakat ettiler. Yalnız Feyzi muteriz bulunuyordu. Hepsini akıl ü ihtiyata davete uğraşarak:

"Bu âlem garaip dünyasıdır. Fennen, ilmen, aklen esrar-ı hilkatten hangisinin künhüne vusul müyesser oldu ki siz bu kabristan hadisesinin meçhuliyetini keşfe uğraşıyorsunuz. Çocukluk etmeyiniz. Tekin olmayan yerler, mahiyetleri meçhul gizli kuvvetler vardır. Mezarlıkları büsbütün maneviyetinden ari sanmak hatadır. Çarpılmak kelimesi uydurulmuş manasız bir söz

değildir... Hangi merakın sevkiyle olursa olsun mezarlardan gizlice kemik toplamak ölülere sarikâne bir tecavüz demektir. Ölüye hürmeti her din, her kitap emrediyor; ölü deyince bunun kabirdeki kemiklerini muhterem tanımazsak nesine hürmet etmiş olacağız? Ah, ah! Ruh niçin gözlere görünmüyor diye mevcudiyeti hakkında şüphe götürür bin türlü itirazlara kalkışıyoruz. Ruh gözle görülür, el ile tutulur bir şey olsa onu derhal çalyaka ederek çubukları sık bir demir kafese tıkıp birkaç kuruşa seyrine baktırtırız. Ben bu kemik sirkatinin akıbetini hayırlı görmüyorum."

Feyzi uzun uzadıya itirazlarla Tayfur'u bu sevdadan vazgeçirmeye çok uğraştı. Fakat muvaffak olamadı. Çünkü şimdi mesele yalnız kemik toplamak sadeliğinden çıkarak canlanan iskeletlerin esrarını anlamak gibi pek muğlak bir safhaya girmişti.

Feyzi kimseye söz kâr ettiremediğini görünce meselenin cazibesinden o da kendini kurtaramayarak o cuma gecesi için yapılacak sefere iltihakta muztar kaldı.

Perşembe gününün cumaya dönen gecesinde nısfilleylden sonra hepsi bir otomobile doldular. Yine mezarlık hududunun aynı noktasında indiler. Şoföre, ortalık ağarsa da bir yere savuşmayarak herhalde avdetlerini beklemesini sıkı sıkıya tembih ettikten sonra kozalaklı bahçeye daldılar...

Ahiretin zulmetine yine gece karanlığı çökmüştü. Lakin bayırın dikliğine artık ayakları alıştı. Nerede hendek, çukur var biliyorlar, elleriyle hangi serviye, mezar taşına dokunmak lazım geldiğini tayin ediyorlardı. Yüreklerinde pek eskisi kadar haşyet de kalmadı. Bu beka bahçesini pek yadırgamaz oldular... Kalplerine, civar mezarların kendilerini artık çok yabancı bulmadıkları zannı da geliyordu.

Pehlesi düşük kabrin önüne indikleri esnada hemen yanı başlarından denecek yakın bir serviden bir gece kuşu son nefestekilerin ıstırap iniltilerine benzeyen "hu hu hu"larını zairlerin tepelerinden aşağı saçtı...

Feyzi bîihtiyar titreyerek:

"Bu gece, bu uğursuz kuşun bu kadar yakından 'safa geldiniz' dediğini beğenemedim..."

Tayfur: "O hayvancağız teşrifat kaidesi bilmez... Kimseye ne safa geldiniz der ne de uğurlar olsun... O kuşun dilinden bu manayı sen çıkarıyorsun. Onun ötmesi bizim geldiğimiz saniyeye tesadüf etti. İşte bu kadar..."

Hepsi alçak, yüksek birer mezarın yanına, köşesine iliştiler... Şimdi hep karanlığı gözetliyorlar, dinliyorlardı. Yine evvelki gecelerdeki gibi anlaşılmaz fısıltılar içinde mehib bir sükût... Yine mezarlardan servi kokularıyla karışık intişar eden ağır ratıp bir hava... Bu seferlerle edilen ülfete rağmen yine yürekleri sıkan uhrevi bir hüzün...

Sadi: "Sanki bir tiyatroya gelmişiz gibi dizildik. Perdenin açılmasını bekliyoruz."

Feyzi hemen sinirlenerek:

"Birader, sözünün başına hiç olmazsa bir lâteşbih ilave et... Mezarlık tiyatroya benzetilmez..."

Sadi: "A kardeş avamın tiyatroyu bir rezalet yeri sanmaktaki hatasına iştirakten sen de hâlâ kendini alamıyorsun. Tiyatro hayatın hakiki temsilatına makes olan bir sanat cilvegâhıdır. Vakalar bir mütefekkirin dimağ-ı menşurundan tahallül ile oraya akseder. Binaenaleyh sahne, mezar, türbe ve ilh... Her nevi mukaddesatı deraguş edebilir. Onun için memnu yoktur. Bugün sinema, hayatı, ebkem bir surette fakat her türlü tafsilatıyla canlandırıyor.* Her günkü vakalardan başka orada ilim, fen için de geniş, pek faydalı bir saha meydana geliyor. Bir tohumun toprak içinde nasıl açıldığını, bir nebatın nasıl büyüdüğünü, bir damlacık kanda ve diğer kültürlü mayilerde mikropların nasıl türediklerini, mücadelelerini, yaşayışlarını görüyoruz. Hiç şüp-

* Bu romanın yazıldığı tarihte sözlü sinema henüz keşfedilmemişti. (H. Rahmi'nin notu)

he yok ki sinemanın bizi büsbütün mebhut ve müstefit edecek bir istikbali olacaktır."

Doktor: "Etraftan yine hiçbir titizlik tezahürü görülmüyor. Galiba muhterem ölüler bu defa bizi sükûtlarıyla üzecekler... Sırlarını bizden kıskanıyorlar... Hiç depreşmiyorlar..."

Feyzi: "Affedersiniz. Ufak bir pıtırtı duysanız istihzalarla tefsir ediyorsunuz. Hiçbir şey işitmeseniz ona da türlü mana veriyorsunuz. Sizi nasıl memnun edebileceklerini onlar da anlayamadılar."

Tayfur: "Geçen defaki ziyaretimde ben onlara bu gece geleceğimi söyledim..."

Feyzi: "Bundan ne çıkar?"

Tayfur: "Buradaki ebedîyen uyumuş muhterem ölülere hiçbir diyeceğim yok... Benim işim hortlaklar, cadılarla... Bu afacan mahlukatın bize görünmek için bazı hazırlıklara ihtiyaçları olabilir fikriyle bu ihtarda bulunmuştum..."

O anda, karanlıklardan acı bir kahkaha koptu... İnanan ve inanmayan delikanlıların hep birden benizleri attı. Amud-ı fekarîleri üzerinde soğuk bir raşe gezindi.

Sadi: "Baykuş..."

Tayfur: "Evet, demin tepemizde öten kuş biraz öteye gitti. Orada gülüyor..."

Doktor: "Pek de baykuş diyemeyeceğim..."

Şimdi hepsi sustular. İki ihtimal arasında düşünüyorlardı. Tayfur hafifçe titrek bir sesle:

"Galiba nihayet kızdırmaya muvaffak olduk..."

Feyzi: "Sesinizde bir üşüme var. Korkuyor musunuz, beyefendi?"

Tayfur: "Üzerimde bir tuhaflık, bir asabilik var. Lakin korkudan değil... Pek garip bir vaka karşısında bulunuyoruz. Bunun kâzip bir şey olduğumu bilmekle beraber insan tesirinden de büsbütün kendini kurtaramıyor..."

Feyzi: "Bu da korkumuzu tevilli surette itiraf demektir."

Tayfur: "Kahkahadan korkulur mu?"

Feyzi: "Bu, bildiğimiz neşeli manadaki kahkahalardan değil... Ferahlı bir yürekten kopmuyor. Mezarlıktan geliyor."

Tayfur: "Mezarlıktan geliyor ama herhalde mezarlardan değil..."

Feyzi: "Bilmem ki ne tasavvur ediyorsunuz. Evindeki rahat uykusunu bırakıp da bize kabristanda hortlakları temsil etmek için böyle gece yarılarından sonra ağlayan, gülen kim olabilir? Ve bu garip hareketteki hakiki saiki nedir?"

Tayfur: "İşte bizim de merak ettiğimiz bu ya..."

Karanlığı istihzasıyla kamçılayan uzun, ürpertili bir kahkaha sağanağı daha sinirleri titretti.

Doktor: "Bu gece hep gülüyorlar..."

Tayfur: "Neşeleri var..."

Feyzi: "Neşelerini, kederlerini sonra anlayacağız..."

Tayfur: "Ne demek istiyorsunuz?"

Feyzi: "İlk geldiğimiz gece bize kefenleriyle gözüktüler. Bu, işte biz varız. Bir daha buraya gelmeyiniz. Tedibimize uğrarsınız, makamında bir ihtardı. Biz mütenebbih olmayarak bir daha geldik. Büyük bir tahammül ile sustular. Mevcudiyetlerini ihsas edecek bir harekette bulunmadılar. Fakat üçüncü ziyaretimizde işte artık kahkahalarını tutamadılar. Bu geceki maceramızın sonu feci olacak sanırım... İşin gidişi onu gösteriyor. Hepimizi de çarpıp çağanoza çevirirlerse hakları var..."

Yine birdenbire Çankırılı Hatip Feyzullah Efendi'nin ailece yattıkları setin arkasından beyaz bir alev, hava bozulurken bulutlar arasından çıkan küçük şimşekler gibi parladı, söndü.

Feyzi: "Hah gözünüz aydın. Nihayet gazaplarını izhara başladılar..."

Nihat: "Yine aynı noktadan ziya fışkırıyor."

Feyzi: "İşte, orası tekin değil..."

Tayfur: "Bunda tekinlik, çiftinlik yok... Görünmek için o noktayı intihap etmelerindeki sebebi size evvelce anlattım...

Orası bir zaviye-i meyyite teşkil ediyor. Binaenaleyh buradan atılacak kurşun duvarın altına gizlenenlere tesir etmez..."

Feyzi: "Azizim, siz aynı şeyi söylüyorsunuz. Ben de size aynı sözleri tekrara mecbur oluyorum... Bunlar zaviye-i meyyite dahiline sığınmıyorlar. Boylu boyunca karşımızda duruyorlar. Biz kurşun attıkça gülüyorlar..."

Tayfur: "Bakalım bu gece iş nasıl olacak?"

Feyzi: "Şimdi elli altmış iskelet ellerinde tırpanlarla karşımıza dizilirlerse en babayiğidimizin ödü kopmayacağını hanginiz temin edebilirsiniz?"

Yine acı bir kahkaha ile hepsinin kulak zarları sızladı.

Feyzi: "Alimallah istihza anını o kadar güzel intihap ediyor ki..."

Şimdi beş delikanlı önlerinde fevkalade bir manzaranın inkişafına intizaren gözlerini hatibin aile maksuresine diktiler... Hafif hafif parıltılar görünüp görünüp sönüyordu."

Tayfur: "Bu gece herhalde boş dönmeyeceğiz..."

Feyzi yürek çarpıntısıyla:

"Ne demek istiyorsunuz? Bu akşam mutlaka çarpılacak mıyız?"

Tayfur: "Çarpılmak zaten çok korkmadan olur. Korkan düşünsün... Fakat ben o maksatla söylemedim..."

Feyzi: "Ne maksatla söylediniz?"

Tayfur sol böğründen sarkan çantadan küçük bir fotoğraf makinesi çıkararak:

"Boş dönmeyeceğimizi işte bunun için söyledimdi. Bu mezarlığın insaniyetli hortlakları elbette bu gece bize birkaç manzara lütfederler..."

Feyzi hiddet ve rica ile karışık bir galeyanla Tayfur'un koluna sarılarak:

"Aman beyefendi, ne yapıyorsunuz?"

"Hiçbir şey... Fotoğraf alacağım."

"Onlara karşı fotoğrafi istimal edilemez. Kızarlar... Ve onların hayalleri muzlim hücreye girmez."

"Mis gibi girer... Çünkü gözün gördüğü her şeyi fotoğraf makinesi de görür. Çünkü göz de mükemmel bir fotoğraf cihazıdır..."

Tayfur makinesini arada bir çakan parıltılar üzerine ayar etti.

15

Şimdi bu beş arkadaşın içinde hortlama hadiselerine karşı yarı imanlılar, şüpheliler, hemen büsbütün itikatsızlar vardı. Feyzi'nin kafasında, gözleri önünde, bedahet mahiyetinde cilvelenen garibeleri büsbütün reddedecek kuvvet yoktu. O gece yarısı mezarlıkta olmayacak bazı manzaralar gösteren, sesler çıkaran birtakım hokkabazların bulunmalarına ihtimal veremiyordu.

Bu mizaçta çok insanlar vardır. İmanları sağlam bir temel üzerine kurulu değildir. Hiçbir şeyi iyi tahlil ve muhakeme edemezler... Çok defa şüpheler içinde yuvarlanırlar. Fakat inkârdan korkarlar... Mücazat endişesiyle titrerler. İnanmamak tehlikeli olabilir. Lakin inanmaktan ne zarar gelir? Binaenaleyh herçi bâd âbâd imanlı bulunmaya uğraşırlar.

İşte Feyzi bunlardan biriydi. Yine bir parıltı oldu. Bir servi ile iri bir mezar taşı arasından iskelete benzer bir hayal göründü, kayboldu.

Feyzi: "Sizinle beraber geldiğime pişman oldum... Ayıp değil ya sinirlerim bu asılları meçhul zuhurata tahammül edemiyor. İşte başladılar..."

Tayfur: "Korkuyor musunuz, Feyzi Bey?"

Feyzi: "Ne yalan söyleyeyim... Evet..."

Tayfur: "Mezarlık hududunda otomobil bekliyor... Yokuştan yukarı ağır ağır gidebilirsiniz."

Feyzi: "Ya yolda fevkalade korkunç bir şeye tesadüf edersem?"

Tayfur: "O da sizin talihinize..."

Şimdi Feyzi kalmakla gitmekteki iki tehlikeden ehvenini intihabı düşünüyordu. Tayfur'un makineyi tutan eline sarılarak:

"Beyefendi, rica ederim gözükeceklerin fotoğrafilerini almak sevdasından vazgeçiniz... Çünkü bu cüretinizle onları çok, pek çok kızdıracaksınız."

Tayfur gülerek:

"Korkmayınız kızmazlar... Çünkü onlar 'objektif'in önünde durmaya alışıktırlar. Avrupa Amerika ispirtizmacıları her zaman bu fevkattabiaların resimlerini çekip gazetelerinde, risalelerinde neşrediyorlar. Mezarların meçhuliyeti içinde çürümedense bu suretle meşhur olmak her veçhiyle onlar için kârlıdır..."

Bu esnada bir şimşek çaktı. Hatibin mezarı arkasından uzun boylu, kefenli bir iskelet sıntarak "reverans" yaptı. Çekildi. Tayfur'un elindeki "enstantane" şimşekle hem sürat olarak tıkır tıkır işledi. Manzara seri geçti. Fakat o çukur gözlü, dudaksız ağızlı hayal veya hakikat bütün vuzuhuyla gözüktü. Artık bu bedaheti inkâra kimsede mecal kalmadı.

Feyzi korkudan kekeleyerek:

"Şimdi buna ne dersiniz?"

Hepsi birden:

"Amenna ve saddakna..." cevabını verdiler.

Bu hayalet üzerine şakalaşanların yüreklerine titreme, dillerine rekâket geldi.

Feyzi: Korkmakta hakkım yok mu imiş? Hepiniz de acayipleştiniz. İnanmıyorsunuz da neye titreşiyorsunuz? Ya inanmalı, ya bunun ne olduğunu izah etmeli... Tayfur Bey bir şey söylemiyorsunuz?"

Tayfur: "Sizin adese-i ayniyenize aksedip kaçan şakacı garibe şimdi benim 'şasi'min içinde mahpustur. Beni onu ürkütmeden kırmızı ziya altında eczaya batıracağım. Sonra sevimli kara gözlerini, dişlek ağzını size doya doya seyrettireceğim..."

Aşağıdan birbiri arkasına üç dört defa şimşek çaktı. Feyzi iki çenesi birbirine çarparak:

"Gittikçe korkum artıyor. Kendime buyuramıyorum. Bu şimşeklerden sonra görünecek şeylere bakmaya tahammülüm kalmadı. Rica ederim, biriniz bana yarı yola kadar refakat ediniz. Kendimi otomobile atayım..."

Sadi: "Gideceksen uğurlar olsun. Böyle zamanda kimse sana lalalık edemez. Perde açıldı. Ölülerin dirilere oynadıkları bu harikulade dramın hiçbir meclisini kaçırmak istemeyiz... Perde kapansın sonra hep birden gideceğiz."

Feyzi: "Perde kapanıncaya kadar hep birden sağ kalacağımıza senediniz var mı?"

Aşağıdan gelen bir homurtu ağır ağır karanlığa yayıldı...

Feyzi, "Duramıyorum gideceğim," dedi. Tayfur inkişaf edecek hiçbir manzarayı kaçırmamak için bütün dikkatini elindeki makineye vermişti. Ötekiler de tabiatüstü bir hale intizaren kendilerini unutmuş gibiydiler. Feyzi sözüne hiç aldıran olmadığını görünce oradan çekilmeyi daha tehlikesiz buldu. Her ihtimale karşı cebindeki revolverini, elektrik fenerini yoklaya yoklaya yokuşa saldırdı.

Setin altından birkaç ağızdan kahkahalar koptu. Feyzi'nin kaçışına mı gülüyorlardı?

Bir müddet setin altından kaynayan huzmelere baktılar. Homurtuları dinlediler.

Nihat: "Feyzi çekildiğine akıllılık etti galiba..."

Sadi: "Onun ihtirazlarına, itirazlarına şimdi sen mi vekâlet edeceksin?"

Nihat: "Birader itiraz değil, kendimizi pek maceraperest bir vaziyette görüyorum..."

Doktor: "Nasıl?"

Nihat: "Karşımızda bir şeyler cilvelenip duruyor... Biz bunların mezarlardan çıkma mahlukat olduklarına inanmıyoruz. Haydi, bu safdilliği kabul etmeyelim. Fakat şu gördüğümüz şeylere doğru bir mana da verebiliyor muyuz? Meçhul faraziyeler içinde yüzüyoruz. Size soruyorum ki burada niçin bekliyoruz?

Mütecessit ruhların veyahut o nama hareket edenlerin fotoğrafilerini almak için mi, yoksa onları kızdırıp kendimize hücum ettirmek için mi? Böyle bir hücum vukuunda kendimizi herhangi bir silahla müdafaa edebilmek için muhacimlerin ne hilkatte, ne tabiatta şeyler olduklarını bilmemiz lazım gelir... Şimdi üzerime bir iskelet atılıp da beni kefenli vücudunun altına alsa onun bilmem kaç mafsallı kemikten parmaklarıyla boğazımı sıkmasına hacet kalmadan korkudan ben ölür giderim. Bu musaraadan sağ çıkacak içimizde bir babayiğit göremiyorum. Hepimiz aynı hale uğrarız."

Tayfur: "Bu merhum dirilerin taktiklerini öğrendik. Seddin haricine çıkamıyorlar..."

Nihat: "Buna ne ile hükmediyorsunuz?"

Tayfur: "İlk görünüşlerinde, geçen tecrübemizle..."

Nihat: "İlk hadise kuvvetli bir tecrübe zemini olamaz..."

O anda dik mezarlığın yukarısından: "Aman Allah aşkına yetişiniz, bitiyorum..." istimdadıyla boğuk boğuk bir ses boşandı.

Doktor: "Bu ne?"

Sadi: "Feyzi can havliyle bağırıyor..."

Nihat: "Acaba cadılar yakalayıp da oğlanın kanını mı emiyorlar?"

Bu suale aşağıdan ağız kalabalığıyla kopan istihzalı kahkahalar cevap verdi.

Tayfur: "Sadi, Doktor, kardeşlerim itidalinizi kaybetmeyiniz. Fenerlerinizin düğmelerine basınız. Vaka yeri aydınlansın... Ne oluyor görelim. Ben makinemi idare ile meşgul olacağım..."

Böyle hareket faydalı mıydı, tehlikeli mi onu muhakemeye vakit yoktu. İki delikanlı bu emrin karşısında manyetizmalanmış gibi hemen fenerlerinin düğmelerine basarak ziya huzmelerini hatibin mezar seddine verdiler.

Gözleri önüne açılan manzara en imansızların ödlerini koparacak bir dehşette idi. Kefenli, kemik kafalarının üzeri beyaz sarıklı, bir sıraya dizilmiş upuzun beş iskelet tekke dervişleri gi-

bi sağa sola sallanarak "hu hu hu hu hu" nidalarıyla zikrediyorlardı.

Doktor havf ve hayretinden elinden feneri düşürerek, "İşte bu her türlü akıl ve tabiat haricinde bir 'fenomen,'" dedi.

Sadi derisine sinekler üşüşmüş bir beygir gibi tekmil vücuduyla titreyerek:

"Dikkat ediyor musunuz? Biz beş kişiyiz, onlar da beş. Adam başına bir iskelet düşüyor..."

Hiçbir söze ehemmiyet vermeksizin "enstantane"siyle meşgul olan Tayfur:

"Beş olsun, altı olsun hepsi şasiye girdi..."

Yukarıdan taşlar, serviler arasından canhıraş bir istimdatla Feyzi'nin, "Amanın kardeşlerim beni kurtarınız..." feryadı bir daha duyuldu.

Aşağıda sarıklı iskelet dervişleri hu çekiyorlardı. Bu zikrin âmininde ne olacağı malum değildi. Yukarıdan Feyzi canı yana yana adam çağırıyordu. Bu dört arkadaş şüphesiz şimdi iki tehlike arasında bulunuyorlardı. Bu iki dehşetten acaba hangisi daha mühlikti? Bulundukları yerde mi kalsınlar, aşağı mı kaçsınlar, yukarı mı?

Sadi, "Ben bu mezarlık tekkesinin müritlerini uzun uzadıya görmeye tahammül edemiyorum. Baktıkça fenalaşıyorum..." dedi. Fenerini söndürdü.

Tayfur: "Ben bir düzine kadar resim aldım. Şimdi karanlıkta netice-i hale intizar edebiliriz."

Nihat: "Aşağıdan hücum vuku bulursa nereye kaçacağız? Kuş yavruları gibi her birimiz bir tarafa dağılırsak daha berbat oluruz... Bakınız Feyzi dinlemedi. Gitti. Şimdi bizi imdadına çağırıyor..."

Sadi: "Zavallının sesi kesildi. Ne oldu acaba? Cadılar nefesini mi tıkadılar?"

Nihat: "Söyleme birader. Öyle bir hal vukuu hepimiz için büyük felakettir..."

Doktor: "Aramızdan birisinin bu suretle zıyaı adlî büyük tahkikata, isticvaplara kapı açar..."

Sadi: "Yalnız o değil... Onu boğan cadıların bizi sağ bırakacaklarını ne biliyorsunuz?"

O esnada yukarıdan hışıl hışıl, inim inim bir karaltının indiği görüldü...

Nihat: "O ne?"

Doktor: "Bilmem... Üzerimize bir karaltı geliyor..."

Sadi: "Bu dost gelişi değil..."

Tayfur: "Revolverleri tetiğe alınız..."

Karaltı sekiz on metre mesafede durarak yorgun bir sesle:

"Sakın ha silaha davranmayınız. Benim..."

Hep birden namluları indirerek, "Feyzi geliyor..." dediler.

Karaltı yürümeye başlayarak, "Evet, evet benim... Üzerime ateş etmeyiniz. Zaten ölmedik yerim kalmadı..." dedi.

Ağır ağır arkadaşlarının yanına indi. Hemen yere uzanarak:

"Müsaade ediniz. Birinizin dizine başımı koyayım... Sonra Allah rızası için iki yudum su..."

Tayfur telaşla:

"Ne gördün? Ne oldun?"

Feyzi ezile bayıla:

"İnsanın ödü karaciğerinde safrakesesinin içinde midir? Nerededir? Bilmiyorum... Size temin ederim ki o kese patladı. Ödüm sıcak sıcak içime yayıldı. Zannediyorum ki artık yaşamayacağım..."

16

Sonra Nihat'ın kucağına kendini bırakarak bayılmış gibi sustu. Hepsi başına toplandılar.

Sadi: "Birader bayılma kendine gel. Şimdi sana su bulmak imkânı yoktur. Ne oldun? Anlat çabuk..."

Feyzi baygın baygın:

"Ne mi oldum? Hey gidi hey... Hortlakları gördüm. Sizi nasıl görüyorsam fenerimin ziyasıyla işte öyle ayan beyan gördüm..."

Tayfur telaşla:

"Nerede gördün? Söyle fotoğrafilerini çekmek isterim..."

Feyzi, Nihat'ın kolları arasında silkinir gibi bir raşe geçirerek:

"Nerede mi gördüm? Babayiğit isen şuradan yirmi otuz adım ileriye açıl... Karşı karşıya gelirsin. Bir tane değil, iki tane değil... Bak sen onların fotoğraflarını mı alırsın, yoksa onlar senin canını mı alırlar?"

Aşağıdan mütezayit bir cezbe ile gelen "hu hu"ları dinledikten sonra Tayfur:

"Evet, bu gece ya onlar benim canımı alırlar ya ben onların guguklarını anlarım..."

Feyzi: "Bu kadar bedahet karşısında hâlâ guguktan bahsediyorsunuz..."

Nihat: "Anlat Feyzi anlat... Bu hortlak dediklerin aşağıda hu çeken kemikten dervişlere mi benziyorlar?"

Feyzi: "Hayır hayır... Bunlar sakallı, başları hacılar gibi kefiyeli, mezarların arasında dolaşıyorlar... İkisi harap bir kabrin üzerinde oturuyorlardı. Beni görünce ayağa kalktılar. İşte o zaman sıfırı tükettim. Haykırmaya başladım... Kaçmak isterken ayaklarım köstekleniyordu. Tıpkı müthiş bir kâbustan uyanmaya uğraşır gibi ben beyhude telaş ettikçe arkamdan dörtnala koşan küheylanların ayak seslerine benzer bir şeyler duyuyordum..."

Tayfur korkudan ziyade arzudan titreyerek:

"Ah, ah! Bu kefiyeli hacıları da bir kere plağa alsam... Bunlar ister rahmanî olsunlar, ister şeytanî, ister insanî herhalde fotoğraf albümüme hakikaten pek nadir resimler ilave etmiş olurdum..."

Tayfur Bey elinde fotoğraf makinesiyle Feyzi'nin geldiği cihete doğru saldırarak:

"Haydi Doktor, haydi Sadi Bey siz benimle geliniz. Fenerlerinizin kuvvetli ışıklarıyla bu hortlakları arayınız. Bu mezarlığın dervişlerini gördük. Hacılarıyla da gözlerimizi nurlandıralım. Nihat Bey'le Feyzi burada kalsınlar... Çok uzaklaşmayacağız. Daima birbirimizi duyacak mesafede dolaşacağız..."

Teklif bütün mezarlıktaki gizli ve aşikâre tehlikelere meydan okur bir cürette idi.

Nihat'la Feyzi'nin kopardıkları itirazları dinlemeden Tayfur, Doktor, Sadi üçü yürüdüler. Tayfur iki arkadaşını teşci etmek için:

"Evet, bu mezarlıkta bir şeyler var... Bu inkâr olunmaz. Hep bu tabiatüstüye benzeyen hokkabazlıklar, bizi korkutmak veyahut ki şu saatlerde bu mezarlığa gelenleri ürkütmek maksadıyla yapılıyor. Ben aklımın eremediği şeyleri mucize sanacak safdillerden değilim. Evet, bu bir hile... Bu işlerin arkasında hilebazlar var... Bunlar mütecessit ruh, hortlak, cin, insan, her ne olurlarsa olsunlar kendilerinden yılmış, korkmuş görünmeyelim... Sonra daha ziyade dalımıza binerler. Onların bizim üzerimize tecavüzlerini beklemeyelim... Biz onların üstüne gidelim..."

Doktor'la Sadi fenerlerinin düğmelerine bastılar. Bu küçük projektörden karanlıkların içine uzanan huzmeler, servi gövdeleri, mezar taşları üzerinde alacalar yaparak kuturları büyüdükçe kuvvetleri azala azala kabristanı ziya ile taramaya uğraşırken Tayfur da rast geleceği hortlağı adeseye düşürmek için elindeki makineyi alesta tutuyordu...

Oh nihayet kırk beş elli adım ileride dolaşan filhakika kefiyeli sakallı iki garibeye tesadüf ettiler... Bu iki acibe elektrik mehtabıyla tenevvür eder etmez, düşünür gibi eğmiş oldukları başlarını hemen havaya kaldırdılar...

Tayfur'un elindeki makine işlerken Sadi gözlerinin bütün tetkik kudretiyle ileri bakarak:

"Bizim Feyzi hiç mübalağa etmemiş, hortlak cenapları tıpkı dediği şekilde..."

Tayfur Fransızca cevap vererek:

"*Ça y est* (Makineye girdi)" dedi.

Hortlaklar sanki gafil avlanarak kendilerini plağa kaptırmış olduklarına kızmışlar gibi hemen ziya sütunundan karanlığa kaçtılar.

Doktor: "Bu hacılar aşağıki kemik dervişleri gibi insancıl değiller. Aydınlıktan da hoşlanmıyorlar."

Sadi: "Bu kefiyeli mahlukların dörtayak üzerinde yürüdüklerine dikkat ettiniz mi?"

Doktor: "Tabii..."

Tayfur: "Ne demek tabii?"

Doktor: "İşittiğime göre hortlak esatirin 'santor'u gibi yarı insan, yarı hayvanmış..."

Tayfur: "Tuhaf şey... Demek hortlaklar mezarlarından böyle garip bir istihale ile çıkıyorlar?"

Sadi: "Biliyorsunuz ya 'santor'lar insanlarla ettikleri muharebede mağlup düştüler..."

Tayfur: "Bu gece darısı bunların başına..."

Sadi: "Bu mezarlık hacılarına harp açacak mıyız?"

Tayfur: "Elbette..."

Aşağıdan "hu hu"lar, kahkahalar, arada bir ağlamaya benzer iniltiler geliyordu.

Sadi: "Onları aşağıda yalnız bıraktığımıza iyi etmedik. Zavallı Feyzi şimdiye kadar belki de korkudan çarpılmıştır."

Tayfur: "Bu çocuk büyükannesinden çok masal dinlemiş olmalı..."

Doktor: "Beşimiz topluca bulunsaydık daha iyi olurdu. Çünkü onlarda da iki revolver, iki fener var..."

O aralık arkalarından bir mırıltı duydular... Her şeyde gayrıtabii bir tehlike sezdikleri için dinlediler. Ayak sesleriyle beraber mırıltılar gittikçe yaklaşıyordu.

Tayfur sordu:

"Kimdir o?"

Uzak olmayan bir mesafeden ses geldi:

"Biziz..."

Sadi: "İşte Nihat'la Feyzi geliyorlar..."

Doktor: "İsabet, isabet..."

Filhakika ikisi yaklaştılar. Feyzi inleye inleye:

"Bittim... Bittim..."

Tayfur: "Yine ne var?"

Feyzi: "Kellesi koltuğunda bir Arap gördük..."

Tayfur biraz tuhaflaşarak:

"Sahi mi söylüyorsunuz?.."

Feyzi: "Ah, ah bu mezarlıkta hakikat hayalet, hayalet hakikat oluveriyor..."

Sadi: "Nihat, kafasını koltuğu altında bir bohça gibi taşıyan bu kesik başı sen de gördün mü?"

Nihat: "Evet, yakınımızdan öyle acayip bir karaltı geçti. Lakin kellesi boynunun üzerinde miydi? Koltuğunda mı ne yalan söyleyeyim pekiyi fark edemedim... Korktuk. Yanınıza koştuk..."

Tayfur: "Şimdi uzun söze vakit yok... İskelet dervişleri kefiyeli hortlakları şasilerime hapsettim. Kelleleri koltuklarında dolaşan Araplar varsa bu üçüncü fevkalade numuneye de rast gelmek isterim. Mezarlıklarda yaşayan, belediyelerce gayrı mukayyet bu diri ölülerin fotoğrafyalarını neşrettiğim vakit, bu çeşitlere eski ve Yenidünya'da bütün ispritizmacıların parmakları ağızlarında kalacaktır..."

Sadi etrafı dinleyerek:

"Aşağıda hâlâ deveran devam ediyor."

Sadi: "Etrafımızda dörtayaklı sakallılar dolaşıyor..."

Doktor: "Piyasaya kesik başlar da çıktı..."

Tayfur: "Ne duruyoruz? Yürüyelim. Mademki kefiyeliler ziyadan, insandan korkup kaçtılar. Korkanı takip etmelidir. Şimdi şöyle sağa yürüyelim. Bir devir ile goygoycuların arkalarından bir çevirme hareketi yapalım. Bakalım hatip efendi setinin ma-

verasında nasıl bir tezgâh kurulmuş... Alevler hangi ocaktan kaynıyor? Sarıklı ölüler hangi mezarlara girip çıkıyorlar? Yolda kesik başa tesadüf edersek fe ni'me-l-matlub... Sersemin koltuğundan bu meşhur kanlı kelleyi kapabilen alimallah milyoner olur. Bu ana kadar hiçbir müze böyle bir nadireyi teşhir ile müşerref olmamıştır."

Feyzi: "Mukaddes ölülere karşı bu kâfirce gazaya ben iştirak edemem. Burada da yalnız kalamam. Beni kime emanet edeceksiniz..."

Tayfur: "Seni Allah'ın birliğine emanet edip gideriz..."

Feyzi: "Hepimize akıl ve tabiat haricinde bu kadar şeyler gözüktü. Pek müthiş olması muhtemel meçhul bir tehlikeye karşı böyle zart zurtla hareket olunmaz... Aklınızı başınıza alınız..."

Tayfur: "Biz buraya nasihat almaya değil, esrar almaya geldik."

Sadi: "Oyunbozanlık etme Feyzi... Canını hepimizinkinden ziyade kıymetli tutman doğrusu kanıma dokunuyor..."

Tayfur: "Haydi, arkadaşlar çevirme hareketiyle iskeletlerin hatt-ı ricatlarını keselim. Kefiyeli hortlaklarla birleşmelerine mani olalım... Nerede bir garibe görürsek takip edeceğiz. Üzerimize atılırlarsa silah kullanacağız. Haydi, haydi arş... Biz, yirminci asrın çocukları ahfadımızı artık büyükbabalarımızın hurafelerinden kurtarmalıyız... Bilirsiniz ki insanlar her hakikati ve her fikir hürriyetini can vererek kazanmışlardır."

Bu cesaret verici nutuk önünde hepsi "arş" kumandasına teb'an yürüdüler... Feyzi'nin gelip gelmediğine hiç ehemmiyet veren yoktu. Zavallı delikanlı, o da yüreğinde o büyük korku ile orada yalnız kalamadı. Cadı selâsına gidenleri takiben yürümeye mecbur oldu. Lakin en arkada korkak adımlarla ilerliyor, mezarlık cilvekârlarından biri zuhur ederse bütün lisan-ı haliyle, "Ben size muti ve mutekidim. Bana dokunmayınız. Ötekileri çarpınız," demek ister gibi onlara karşı gözlerinden istirhamlar akıyordu.

Çok yürümeden kefiyelilerden birine tesadüf ettiler. Fakat ne garip! Serpuşunun altında acayip bir manzara alan hacivatvari sakalıyla dönüp dönüp arkadakilere bakarak ve daima fenerlerin ışıklarından kaçarak dört tabanı üzerine koşuyordu.

17

Tayfur: "Aziz kardeşlerim. Bu, zararsız bir hortlağa benziyor. İnsandan kaçıyor."

Nihat: "İnsanı yalnız bulsa acaba tutup kanını emer mi?"

Tayfur: "Bir şey söylesem inanır mısınız? Ben bunu kefiyelenmiş keçiye benzetiyorum... Gazetelerde risalelerde okumadık mıydı? Afrika Arapları köpeklerin başlarına kefiye sarıp onları insana benzeterek Fransız topçularını aylarca iğfal etmemişler miydi? Böyle kefiyeli, bürnüslü bir sürü köpeğin arkasından gülle yağdırıp durmuşlardı. Arap hud'asını yalnız Avrupalılar bilmezler ya bazen de böyle Afrikalıların gülünç hilelerine aldanırlar."

Nihat: "Fransızlarla Araplar hal-i harpte iken böyle bir tuhaflık olmuş. Biz şimdi kimlerle muharebe ediyoruz? Bir sürü keçinin başlarına kefiye saran kimdir? Bundan maksat nedir? Bizden ne istiyorlar?"

Tayfur: "Bu suallerinizi bir revolver kurşunuyla halletmek kabildir."

Nihat: "Nasıl?"

Tayfur: "Şimdi şu önümüzden kaçanlardan birini vururuz. Keçi midir? Hortlak mıdır? Cesedin muayenesinden derhal anlaşılır..."

Feyzi boğuk bir avaz çıkararak:

"Amanın sakın ha... İşte o zaman başımıza kıyamet kopar..."

Tayfur ani bir cinnete tutulmuş gibi kimsenin reyini almaya lüzum görmeden revolverini çekti. O kefiyelilerin üzerine keçi

niyetine ateş etti. Ulu mezarlığın içi gümbürdedi. Sanki karanlığa sinmiş bütün ruhlar, cesetler, hortlaklar titredi... Feyzi nim bihuş, Nihat'ın omzuna yaslandı.

Hortlak vuruldu mu? Kurşun boşa mı gitti? Bunu tahkik için kimsede ileriye bir adım atmak cesareti görülmüyordu.

Tutulduğu ani cinnetin hükmünden kurtulamayan Tayfur, gayrışuurîlere mahsus bir savletle karanlığa atıldı. Arkasından doktor ve ondan sonra Sadi yürüdüler. Ötekilerden ayrı düşmemek için Nihat, Feyzi'yi ileriye sürüklüyordu; hep ellerindeki fenerlerin ziyalarını karanlığa döktüler. Fevkalade bir asabiyet heyecanıyla Tayfur'un eli kaymış olmalı ki ortada vurulmuş ne hortlak, ne keçi hiçbir ceset görülmüyordu... Şimdi sol tarafta kalmış olan hatibin mezarı cihetinden bu muvaffakiyetsizliğe ahenkli enindar kahkahalar koptu...

Tayfur, "Kefiyeli hortlaklar kaçtıysa sarıklı iskeletler işte bu yandan gülüyorlar," dedi.

O tarafa saldırmak istedi. Fakat Doktor ile Sadi kollarına yapışarak:

"Bu mezarlık garibeleri ölü olsunlar, diri olsunlar mademki bize karşı ilan-ı husumet ediyorlar böyle maksatları, asılları, nevileri meçhul karanlık mahlukatın üzerine atılmaya seni bırakmayız..." ihtarıyla arkadaşlarını zapta uğraşırlarken hemen pek yakınlarından dörtayaklı bir kefiyeli geçiyordu. Bu garibeye dikkatli bakmak için hepsine birer şaşkınlık geldi. Bu esnada kollarını serbest bulan Tayfur, bu defa itidalini biraz muhafazaya muvaffak olarak revolveriyle nişan aldı. Kurşunu yapıştırdı. Acı bir feryat koptu. Keçi melemesine, yaralanan uzvunun ıspazmozuyla beraber titreyen bir insan sesine benziyordu. Hortlaklar nasıl bağırırlar? Beş arkadaştan hiçbiri bunu bilmedikleri için tabii bu o mudur, değil midir tayin edemediler... İşitebildikleri şey, nevini anlayamadıkları o muztaribâne sadadan ibaret kaldı. Çünkü vurulan mahluk ok gibi bir süratle aşağı doğru uçtu. Gözleri önünden kayboldu.

Yine bir hakikate eremediler. Keçi miydi? Hortlak mı? Revolverin patlaması anındaki haykırışına bakılırsa kurşunu yediği anlaşılıyordu. Fakat nasıl kaçtı? Can alacak bir uzvundan vurulmadı mı? Yoksa bu, hakikaten vücuduna kurşun işlemez bir mahlukta da insanların bu katilâne tecavüzlerine karşı hiddetinden, nefretinden mi bağırdı?

Tayfur hiddetle:

"Silah atmazsınız, attırmazsınız, üzerlerine gitmezsiniz. Gitmeye bırakmazsınız. Dört ayak üzerine yürüyen o sakallı herhalde kurşunu yedi. Fakat gebermedi. Görüyorsunuz ya hiçbirimiz de çarpılmadık."

Bir inleme duydular. Hepsi kulak kabarttı. Tayfur şimdi biraz sevinçle:

"Anladınız mı bu inilti nereden geliyor?"

Nihat: "İleriden..."

Tayfur: "İleriden... O malum, fakat inleyen kimdir?"

Feyzi: "Serviden tutunuz da en ufak böceğine kadar bu mezarlıkta her şey inliyor..."

Tayfur: "Deminden vurduğum mahluk inliyor... İşte ben böyle iddia ediyorum..."

Bu söze Feyzi'den başka itiraz eden olmadı. İddia pek müstebat değildi.

Tayfur devam etti:

"Sesin geldiği tarafa gidelim. Tahminim doğru çıkarsa aradığımız ipucunu yakalamış oluruz.

İnilti cihetine yürüdüler. Sada hayli fasıla veriyor sonra yine işitiliyordu... Savtî, manasız bir enin... Istırap anlarında insandan da gelebilir hayvandan da...

Elektrik fenerlerinin ışıklarıyla fevkalade uzun nurani bir asa gibi karanlıkları araya araya yürüyorlardı.

Ziya sütunlarının son tenvir hududunda iki sakallı fark ettiler. Hayvan yahut hortlak bu defa kaçmıyorlar, at cambazhanelerinde marifet yapan hayvanlar gibi bir mezar setinde ön ayak-

ları üzerinde şahlanmaya benzer bir vaziyette gerilerek bakıyorlardı. Sanki gözlerinde böyle vakitsiz kabristanın huzurunu bozan bu insanların ne çeşit kimseler olduklarını anlamaya uğraşır bir merak vardı.

Tayfur yine revolvere davranmak istedi. Fakat bu defa doktor kolunu tutarak:

"Bunlar bize fenalık edecek mahlukata benzemiyorlar. Bilakis bizden kaçıyorlar... Bize zarar vermeyenleri niçin öldürmeli..."

Feyzi: "Tuhaf söylüyorsunuz. Zaten vursanız da öldüremiyorsunuz ki..."

İki garip mahluk leh ve aleyhlerinde edilen sözleri anlamışlar gibi hemen kaçarak karanlığa karıştılar.

İnilti yine duyuldu. Hem bu defa çok yakından geldi. Sesin üzerine yürüdüler... Elektrik sütunları iki servinin ortasında künbetlenen bir karaltı gösterdi. Üzerine varıp varmamak için tereddüt ettiler. En cesurları birkaç adım daha attılar.

Doktor istiğrapla:

"Ne görüyorum?"

Sadi iki üç adım daha atarak:

"Kefiyelilerden biri oraya uzanmış yatıyor..."

Tayfur muzafferâne:

"İşte dediğim çıktı. Deminden vurduğum dört ayaklı sakallı son bir gayretle buraya kadar gelmiş, ileri gidememiş, yere uzanmış. Şimdi üzerine varınca hakikat anlaşılacak..."

Tayfur bu hükmü kendi hesabına büyük bir itminanla veriyordu. Fakat bu garibenin üzerine varması mühim bir mesele idi. Mamafih Tayfur yürümek istedi. Yine kolundan kavradılar.

Feyzi korkak, titrek:

"Tayfur Beyefendi siz buna keçi diyorsunuz. Benziyor olabilir. Fakat bir de zıddını düşününüz. Olmaması ihtimali de yok mudur? Bunların birkaçına tesadüf ettik. Adetleri ne kadara varıyor bilmiyoruz. Bu kadar keçiyi kefiyeleyip de mezarlığa salıveren kimdir? Bunlara keçi diyorsunuz. İskeletlere ne diyeceksi-

niz? Bilirsiniz avcılıkta bir kaide vardır... Yaralı canavarlardan vurulmamışlardan ziyade korkulur... Çünkü intikamları pek müthiş olur..."

Dört ayağı, kuyruğu, soğan kabuğu renginde tüyleri, yine öyle sarışın sakalı vardı... Boynuzları besbelli kefiye ile örtülmüştü. Evet, bu bir keçi idi. Lakin onu garipleştiren o kefiye sivri sakalına, uzun kirpikli ela gözlerine muammai bir hacılık manzarası veriyordu.

Ona kefiyeyi saran kimdi? Bu garibenin şeklinde, bütün gözler, onun adi bir keçi yahut hortlak olmasını ispata medar olabilecek alâim aramakta iken hayvan başını kaldırdı. Hasımlarına gözlerini dikti. Hepsi birkaç adım geriye sektiler. Bu bakışta sanki, "Beni vurdunuz, niçin arkamdan geliyorsunuz? Daha ne yapacaksınız?" mealinde bir serzeniş var gibiydi... Sonra hortlak, fenerlerin ışıklarına karşı gözlerini kapıştırarak kısık kısık meledi. Bu tamamıyla bir keçi sesiydi.

Tayfur: "Hayvan postuyla, sakalıyla, bütün şekliyle, sadasıyla 'Ben keçiyim,' diyor da biz hâlâ inanamıyoruz... Başındaki bez parçasının iğfaline kapılıyoruz. İşte ben gidiyorum. Kefiyeyi çekeceğim. Boynuzlarını size göstereceğim..."

Feyzi, Tayfur'un kolundan çekerek:

"Gitme beyefendi..."

Tayfur Bey silkinerek:

"Niçin?"

"Çünkü bu gördüğünüz mahluk keçi değil..."

"Gözlerime mi inanayım, sana mı?"

"Sizi yanına celp etmek için öyle görünüyor. Keçi gibi meliyor..."

"Timsahların insanları aldatmak için minimini çocuk gibi ağlama taklidi yaptıklarını biliyordum ama hortlakların aynı iğfal ile keçileştiklerini bilmiyordum..."

Tayfur Bey şiddetli bir silkinişle kolunu Feyzi'den kurtararak hortlağın yanına atladı. Hemen seri bir hareketle başından kefi-

yeyi çekiverdi. Hayvanın arkaya kulaklarına doğru kıvrılmış iki boynuzu meydana çıktı. Hepsinde bir el forisidir gitti.

Feyzi gözlerine inanamaz bir garabetle alıklaştı kaldı.

Tayfur: "Neyi alkışlıyorsunuz? Benim kahramanlığımı mı? Hortlak hazretlerinin halis kanlı bir keçi olmasını mı?"

Doktor: "Her ikisini de..."

Tayfur elinde kefiyeyi sallayarak:

"İşte bu bez parçası bizi bunu hayvanın başına bağlayan şakacı ele kadar isal edecektir. Hortlakçılığımız burada nihayet buldu. Şimdi adliye memurluğu vazifemiz başladı."

Tayfur Bey keçiye yaklaştı. Artık ona bir düşmanlığı olmadığını anlatmak için yüzünden boynundan, ağır ağır kuyruğuna doğru bütün vücudunu okşamaya başladı. Hayvancağız bu nüvazişe itaatle melül melül bakıyordu. Alt kalçaya doğru gezdirirken eline kan bulaştı.

Tayfur: "Vah, vah zavallıyı işte burasından vurmuşum. Günahı bu kefiyeyi ona saranın boynuna..."

Sadi: "Efendim, bu yapma hortlak keçi ile uzun uzun meşgul olacak vaktimiz yok. Bu sahtekârlığın tebeyyünü üzerine hemen sıcağı sıcağına iskeletlerin guguklarını keşfe koşmalıyız.

Yaralı keçiyi haline terk ile fenerlerinin nur sütunlarını Hatip Efendi'nin mezarı tarafına çevirdiler. Tuhaf şey, artık oradan ne kahkaha geliyordu; ne ağlama... Sıralanan beş iskeletten de eser yoktu. Mehtabı birer tavus kuyruğu gibi gittikçe açılarak aşağılara uzanan ziyaları takiben bütün dikkatleriyle etrafı araştırırlar iken yokuş aşağı uçar gibi koşuşan birkaç beyazlı gördüler...

Doktor: "Veminelgaraip, bunlar ne?"

Tayfur: "İskelet oyununun büyük sanatkârları."

Sadi: "Dikkat ediyor musunuz? Sahne üzerinde 'dans serpantin' oynar gibi kanat açarak koşuyorlar."

Tayfur: "Evet, evet kelebek gibi uçuyorlar."

Doktor: "Belki de hâlâ bize kefenli ölü korkusu vermek için son komedilerini temsil ediyorlar..."

Sadi: "Ah kimdir bunlar? Kimdir? Bize karşı bu kadar oyun ne için?"

Tayfur: "Hortlağın kefiyesini çekip altından keçiyi çıkaranlar elbette bunların kefenlerini soymaktan da korkmazlar... Bu hakikat iskeletleri canlandıran, keçileri hortlak yapan o keskin zekâlar için keşfolunamayacak bir şey değildir..."

Şimdi uçuşan bu insan cesametindeki iri mezarlık kelebeklerini fenerlerinin aydınlıklarıyla kovalayarak hep birden arkalarından boşandılar... Fakat arada hayli mesafe vardı.

Kovalayanlar kaçanların bulundukları noktaya geldikleri zaman ötekiler gözden tamamıyla kaybolmuşlardı.

Tayfur feneriyle her tarafı araştırarak:

"Nereye kaçtılar?"

Feyzi dalgın dalgın:

"Çıkmış oldukları mezarlara girdiler..."

Tayfur: "Hâlâ mı avamî cadı, hortlak itikadı üzerine hareket edeceğiz?"

Feyzi mağlubiyetinin acısıyla yüreği sızlayarak:

"Siz kendi fenni, felsefi nazariyenizle hareket ediniz de kefenlilerin nereye kaçtıklarını bulunuz..."

Tayfur: "Feyzi Bey, hilesi tutulan hokkabazın artık oyununa itibar edilmez..."

Feyzi: "Hangi hileyi tuttuğunuzu anlayamadım."

Tayfur: "Yaralı keçi şurada duruyor. Kefiyesi de işte elimde..."

Feyzi: "Bin bir gece masalları hoş hurafelerdir. Fakat kimse onları aldanmak için okumaz."

Doktor: "Bu pek acayip mezarlık temsilinin usta oyuncuları hîn-i hacette ortadan kayboluvermek için elbette kendilerine münasip kulisler hazırlamışlardır. Bu sahne onlarındır. Biz ise buraların yabancısıyız...

18

Sağa baktılar. Sola baktılar. Aşağı indiler, yukarı çıktılar. Bu kefenli, kanatlı cadıları nereye kaçırdıkları keşfedemediler. Yine bu gece taharrileri sabaha kavuştu. Ortalık ağarıyordu.

Tayfur: "Yine gündüzü ettik. Fakat bu gece boşuna sabahlamadık. Elimizde bu kefiye ile o yaralı keçi varken bu oyunun hünerverlerini çalyaka etmekten hiç ümidimi kesmem..."

Sadi: "Hükmünüz doğru... Bu iki emare ile her şey keşfolunabilir... O halde keçiyi kaçırmamak için bir ağaca bağlamalıyız..."

Nihat: "Yaralı hayvan nereye gidecek?"

Doktor: "Yarası pek ağır değildi..."

Bağlamak için yanına koştular fakat hayvanın yerinde yeller esiyordu.

Feyzi geniş bir memnuniyet tebessümüyle:

"Bence mesele hiç muğlaklığını kaybetmemiştir. Kelebekleri uçurdunuz. Keçiyi kaçırdınız. Elinizdeki bez parçasıyla bakalım hangi hakikate ereceksiniz?"

Tayfur: "Haydi şöyle aşağı doğru inelim. Sabaha kadar ölü kisvesine bürünmüş pür esrar mahluklarla uğraştık. Şimdi biraz da dirilerden tahkikat yapalım. En umulmadık yerden çok mühim şeyler öğrenilir.

Biraz yokuş indiler. Zemin oldukça düzlendi. Mezarlık hududunda irili ufaklı yedi sekiz hane gördüler... Aradıkları esrar acaba bu damlardan birinin altında örtülü müydü?

Kapılara, pencerelere dikkatle baka baka evlerin önünden birkaç defa aşağı yukarı geçtiler.

Bir tarafa meyleden bir menzul gibi çarpılmış, kaplamaları mantar kesilmiş, yer yer mezarlardakileri andırır bir fecaatle kaburgaları sayılan bir buçuk katlı bir evceğizin, kafesi dağılmış yırtık perdeli penceresinden ak saçların ortasında sırıtan bir kocakarı çehresi görüldü. Beyler bu bânûya gece tesadüf etmiş ol-

saydılar belki, "Aradığımız cadıyı işte bulduk..." sevinciyle kurşunu yapıştırırlardı.

Kocakarı boğazını temizlemek için bir iki defa öksürdükten sonra yırtık perdenin ucunu başına örterek pencereden uzandı, "Hu, efendiler bana bakar mısınız?" istifhamıyla seslendi.

Tayfur usulcacık yanındakilere, "Sabahleyin senin suratına bakanın kırk yıl işi rast gitmez..." dedi.

Sonra bu sabah cadısına yüksek sesle cevap vererek:

"Bakarız. Niçin bakmayalım büyükhanım..."

Kocakarı: "Siz polis misiniz?"

Tayfur, arkadaşlarına bellisiz bir göz kırptıktan sonra:

"Evet, biz polis hafiyesiyiz... Bu ne zarafet, ne keramet... Nasıl anladınız?"

Kocakarı: "Ben doğdum doğalı İstanbul kaldırımı çiğniyorum. Anlamaz mıyım hiç... Siz buraya olan bitenleri tahkike geldiniz değil mi?"

"Evet, Büyükhanımcığım... Ne biliyorsanız Allah rızası için söyleyiniz..."

Kocakarı iri bir nefes boşaltarak:

"Celleşanehu! Efendi ant verme... Benim içimde lakırdı durmaz zaten yalvarmasan da söyleyeceğim..."

"Teşekkür ederiz."

"Geceleri mezarlıkta silahlar patlıyor... Daha neler oluyor neler..."

"Evet, çok şeyler oluyormuş..."

"Hacı Zahid'in karısı Nebile için mezarında hortladı diyorlar. O karıyı sağlığında damadıyla söylerlerdi. Günahı üstünde kalsın. (Entarisinin yakasını ısırarak) Vebal istemem. Vebal istemem. Zaten benimki başımdan artıyor... İşittiğimi söylüyorum... Elin ağzı torba değil ki çekip de büzesin. Haklı söyler. Haksız söyler. Uydurur söyler. Yaraştırır söyler... Vaktiyle beni de kaynımla söylemediler miydi? Çeneleri tutulsun, tutuldu. Çoğu toprağın altına girdi. Girdi ama ne bileyim? Çeneleri me-

zarlarında da durmuyor... Ahiret evinden hâlâ ortalığı birbirine katıyorlar... İşte böyle dedikodu üzerine benimki beni helâki (talâk) selâse ile bıraktı... Sonra yine ateşime dayanamadı. Yandı. Yandı. Ayaklarıma kapandı. Çocuklar gibi hüngür hüngür ağladı. Ben ettim sen etme dedi. Benim yüreğim yufkadır. İçim götürmez. Tekrar varmak için ben peki dedim ama şeriat razı olmadı. Hülle lazım geldi. Kör, çipil, mendebur bir herif buldular. Bir gecelik nikâh kıydılar, ikimizi de bir odaya kapadılar. Ne çıkarsa kelden körden çıkar. Mıymıntılığına bakmadı da musibet beni yakamdan döşeğe çekmeye başladı. Ben olmaz diye avaz avaz haykırdım. O, illa Allah'ın emri yerine gelecek ısrarıyla bağırır... Eski kocam dışarıdan bizi dinler... Homur homur bin bir ya sabır çeker..."

Doktor, Tayfur'un kulağına:

"Bu menhus karı bize iki yeni havadis vermek için bütün kirli mazisini dinletecek..."

Tayfur: "Büyükhanımcığım, bir gün geliriz de inşallah iki fincan kahvenizi içerek bu eski dertlerinize dair uzun uzadıya konuşuruz."

"Ah olur civanım olur. Ev benim değil sizin, buyurunuz inşallah..."

"Bugün, sade geceleri şu mezarlıkta geçen vukuata dair malumat vermenizi rica ederiz..."

Kocakarı şimdi biraz alışkanlıkla başında perdenin ucunu kaydırarak:

"Beyefendi, bu sene mezarlıkta hortlaklar çoğalmış... Bu da iaşe ekmeklerinden oluyor diyorlar... Yiyip de sağ kalanlar kuduruyor, ölenler hortluyormuş... Tımarhaneler dolmuş. Kabristanlar da doldu. Her gün cenaze cenaze... Artık topraklar insan almıyor... Kârlarına kesat ölü yıkayıcılarla mezarcılar ihya oldu. Hep bu fenalıklar niçin oluyor biliyor musunuz? Zamane karıları pek çok doğuruyorlar. Birtakımları çocuklarını dünyaya getirir getirmez boğuyorlar. Viranelere, kuyulara atıyorlar. Lağım-

lara tıkıyorlar... Muharebeler, renk renk türlü çeşit hastalıklar âdemoğlunu tarlaların ekinleri gibi biçiyor fakat yine dünya insanla doluyor. Kıtlık oluyor, herkes birbirini yiyor... Fena adamlar dünyadan gittikten sonra ahirette de rahat durmuyorlar. Ben kırk yıldır şu mahalledeyim. Bu senelere gelinceye kadar cadı, hortlak vukuatının bu kadar çoğaldığını bilmiyorum... Beyefendiler sekiz on tavuğum var. Evvelden beş on yumurta alırdım. Şimdi yumurta nerede? Her gün tavuklarımdan bir ikisini eksilmiş buluyorum. Güya mezarlardan çıkan cadılar çalıyorlarmış. A artık ne yapacağız? Ölüsü dirisi hırsız... Geçinmesi pek zor oldu... Ah ben biliyorum, ben biliyorum... Hep bu işleri diriler yapıp ölülerin üstüne atıyorlar... Ah ne diyordum. Bu gece kabristanda dan dun tabancalar atıldı. Bilirsiniz ya... Bilmem kaç sene evveli idi. Böyle dışarıda silahlar gümbürderken pencereden başını dışarı çıkaran Eyüp imamı vurulduydu. Hakkuran kafesi gibi bir evceğizim var. Benim değil, Allah'ın. Her kimin varsa Rabbim bağışlasın... İçeriye kurşun girecek diye ödüm kopuyor. A a, insan kim vurduya gider... Arayan soran yok... Bilmem nasıl oldu bugün buraya sizin yolunuz düştü... Ne polis, ne candarma, ne zaptiye... İstersen soyul, istersen vurul gelip de halin nedir diyen yok..."

Sadi: "Hanım nine bu geceki patırtıdan ne duydun?"

"Ne duyacağım Sütçü Cemal'in keçisini vurmuşlar..."

Doktor: "Cemal de keçilerini gece mezarlığa niçin salıveriyor?"

Kocakarı: "Ah ne yapsın? Keçiler sütlü, ot, yem pahalı... Hayvancağızlar otlasınlar diye salıveriyor... Fakirlik... Geçinme dünyası bu... Ona bazı derin hocalar, 'Keçilerini kabristana salıverme. Hayvandır bu, mezar falan bilmez küçük büyük kabahatini oraya, buraya salıverir. Taşların üzerlerinde yazılar, ayetler var. Hayvanlara bir şey olmasa da bir gün mutlak sahipleri çarpılır...' yolunda nasihatler verdiler. Ali'nin karısı Ayşe öyle ölü, diri, mezar falan bilmez. Aptaldır. Dilimin döndüğü kadar ben

de söyledim, 'A keçinin tersi siyah leblebi gibidir. Kokusuna bayılırım. O pislik sayılmaz ki... Evde kabın kaçağın içine her tarafa leblebilerini dökerek gezerler. Kurudan kuruya bir şey bulaşmaz,' dedi. Bu da lakırdı mı ya? Fareninki de kurudur ama gönül bulandırır..."

Tayfur büyük bir sabırsızlıkla:

"Hanım sen bu gece olanları anlat. Keçi, fare terslerini lafa karıştırma..."

"Anlatacağım. Sözüm oraya gelecek... Bu gece Cemal de, karısı Ayşe de keçileri ahıra kapadık. Dışarıya salıvermedik diye bin yemin ediyorlar..."

Tayfur: "Salıvermemişler de keçileri dışarıda nasıl vurulmuş?"

Kocakarı sesini alçaltıp mütevahhış bir tavır alarak:

"Ah, işte yavrucuğum bu da bir esrar... Bazı geceler gizli bir el ahırın kapısını açıp bütün hayvanları dışarı salıveriyormuş. Daha tuhafı var ama söylemeye korkuyorum. Evimde yalnızım. Oğlum askere gitti. Şehit düştü, dediler. Gelinim, ben kocasız oturamam, diye aldı başını savuştu... Bana derdimi söyletmeyiniz (ağlayarak) yirmi sekiz senedir dulum. Benim canım yok mu?"

Sadi: "Hanım şimdi derdini lafa katma... Söyledik ya onu bir başka gün gelip uzun uzadıya dinleriz..."

Kocakarı baygın baygın:

"Laf lafı açıyor da... Gönlüm de sizden pek hoşlandı da eş dost kalmadı. Evde yalnızım. Kiminle konuşayım? Gün olur ki görüşmek için odundan adam ararım... Rabbime çok şükür bugün sizi gönderdi... Kırk bir kere maşallah da maşallah hepiniz de tosun gibisiniz."

Sadi: "Teveccühünüze teşekkür ederiz. Fakat hanım, siz de tombul tombulsunuz..."

Kocakarı ezgili gevrek gülerek:

"Ah ne şuhluğum kaldı. Ne tombulluğum. Siz beni evveli görmeliydiniz... Yüzüme bir bakan döner bir daha bakardı."

Sadi: "Şimdi neniz var ki? Hâlâ pek âlâsınız..."

Kocakarı hazin, inleyen bir sesle:

"Dert beni yıprandırdı. Gönlüm, içim karardı. Evvelki şenliğim yok..."

Sadi: "Kendinize bir iyi yoldaş bulsanız neşeniz yine avdet eder..."

Doktor, Sadi'nin kulağına:

"Kocakarıya güzelliğini o kadar ballandırma sana 'içeri buyur' derse sonra ne yaparsın?"

Sadi: "Vekâleten sizden birini gönderirim... Hâlâ geçer akçe olduğunu anlatmadıkça kocakarının ağzından sır alınmaz..."

Tayfur: "Büyükhanım daha tuhafi var amma evimde yalnızım söylemeye korkuyorum dediniz, alt tarafını açmadınız."

Kocakarı: "Sırasıyla hepsini söyleyeceğim... Ha ya zahir evimde yalnızım korkuyorum. Bu gece keçiler ahıra ne halde dönmüşler biliyor musunuz? Hepsinin başı kefiyeli... Hayvanlar ne de acayip olmuşlar görseniz. Tıpkı hacı babama dönmüşler. Allah rahmet eylesin bilmem hangi tarihte idi dedem hacdan öyle başı kefiyeli, gözleri sürmeli geldi. Evin kapısını yeşile boyattık. Hacı yağları süründük tehniye yaptıktı..."

Tayfur, Sadi'nin kulağına:

"Bu kocakarıda laf var amma ağzından işe yarayacak iki söz almak için iki yüz çürük martaval dinlemeli..."

Doktor: "Allah Allah şaşılacak şey... Kim bağlamış keçilerin başlarına kefiyeleri?"

Kocakarı: "Güya ötekiler..."

Tayfur: "Ötekiler kim?"

Kocakarı: "Mezarlardan çıkanlar..."

Tayfur: "Mezarlardan çıkanlar mı var?"

Kocakarı: "Duyduğumu, gördüğümü söylemeye korkuyorum. Çünkü evim mezarlığın içinde. Belki bir gece beni de çarparlar... Gece yarısı bu kefiyeli keçilere rast gelenlerin ödleri kopuyor. Mezarlıkta hortlaklar dolaşıyor diye türlü korkunç hikâ-

yeler işitiliyor, dedikodular oluyor. Şeytan gibi sabahleyin karşıma çıktınız. Beni söyletiyorsunuz. Mezarların arasından ışıklar parladığını kaç defa gördüm. Kahkahalarını, ağlamalarını, ah u figanlarını işittim... (Sesini alçaltıp gözlerini büyülterek) Beyaz kefenlilerin birbirlerini kovaladıklarını penceremden seyrettim... Gördüğünü kimseye söyleme böyle göre göre erer evliya olursun, diye bana tembih ettiler... Fakat ben ne kadar dilimi tutmaya uğraşsam muzibin biri önüme çıkıyor, beni söyletiyor... Bu gece çıkan kefenliler nereye kaçsalar beğenirsiniz?"

Tayfur bir sevinç çarpıntısıyla:

"Nereye kaçtılar büyükhanımcığım?"

"Bânû Hanım'ın bahçe kapısından içeri girdiler... Üç müydüler? Dört müydüler? Karanlıkta pekiyi sayamadım..."

"Bânû Hanım kim?"

"Didon Sıtkı Paşa'nın kızı. Tanımaz mısınız?"

"Bu isimde bir paşa işittiydim ama kızını tanımıyorum..."

"Paşa çoktan ölmüş... Frenk'e çok benzermiş de onun için adını Didon koymuşlar... Bu Bânû Hanım'ı Bebek'in üstündeki Amerikan mektebinde okutmuşlar... Adı Müslüman... Kaçgöç yok... Beyoğlu matmazellerine benziyor. O da babasının kızı... Ona da Didon Hanım demeli. Ona birkaç kız daha misafir gelir... Fingir, fingir, fingir mahalleyi yerinden kaldırıp oturturlar... Günahları üstlerinde kalsın... Delikanlılara büyü mü yapıyorlar? Ne yapıyorlar... Sütçünün Ayşe kaç defa kapılarının önünde, bahçelerinde ölü kafaları görmüş..."

Tayfur adeta heyecanla:

"Büyükhanımcığım Didon Paşa'nın kızı bu Bânû Hanım'ın evi nerede?"

Kocakarı dört kapı aşırı bahçe ortasında soluk aşı boyalı küçük, harap bir ev göstererek:

"İşte orası..."

Tayfur taaccüple:

"Koskoca bir paşa kızına böyle evde oturmak yaraşır mı?"

"Burası kendi evi değil... Azadlı dadıları Arap Gece Safa'nın evi... Kendilerinin Cihangir'de döşeli dayalı koskoca konakları var. Birkaç kere gittimdi. Bütün dünya tabak gibi ayakaltında... Bahçeler, havuzlar, fiskiyeler, güller, kameriyeler yalancı cennet... İçinden çıkmasını canım istemedi. Şimdi konakta ecnebi zabitleri oturuyor. Bunlara haydi yallah etmişler... Buraya üstlerindeki üstünde, başlarındaki başında böyle dımdızlak koltuklarında birer bohçacıkla geldiler. Alelacele sığınacak kendilerine göre bir kira evi bulamamışlar."

Tayfur: "Öyle yüksek bir mektepten çıkmış, Cihangir gibi ferahlı bir semte alışmış bir paşa kızı bu ahiret köyünün kenarında nasıl oturuyor?"

Kocakarı: "İlahi bey, o kız gam, keder tutmuyor; dünya umurunda değil. Kah kah kah kih kih kih başına kendi gibi tazeleri topluyor. Vallah zıpzıp taşı gibi sıçrıyorlar... Sokakta görseniz bilemezsiniz. Erkek zannedersiniz. Arap'ın bahçesi büyüktür. Bânû'nun kolları omuz başlarına kadar açık, baldırları meydanda, elinde uzun saplı süzgeç gibi delik delik bir şey... O duvar senin, bu duvar benim top mu oynuyorlar? Ne yapıyorlar? Anlayamıyorum..."

Tayfur: "Topu kiminle oynuyor?"

Kocakarı: "Dedim ya... Mektep arkadaşları mıdır? Nedir? Kendi gibi hoppa kızlar buraya misafir geliyorlar. Bazı defa genç oğlanlar da geliyor. Kimine ağabeyimin kaynı diyor. Kimine halamın oğlu diyor. İçyüzünü Mevlam bilir. Günahları üstlerinde kalsın... Kaçar yaşında herifler bilmem ki? Şimdi dünyada bıyıklı adam kalmadı. Suratlarına ot mu tutunuyorlar? Ne yapıyorlar?"

Kocakarıdan bundan ziyade malumat almak mümkün olmadı. Daima küçük bir hakikati bin "haşv"in içinden eleyip çıkarmak lazım geliyordu.

Kadına teşekkür ederek yürüdüler...

19

Evin önünden biraz açıldıktan sonra Tayfur neşeli bir dalgınlık içinde:

"Bana ipin ucunu yakaladık gibi geliyor... Bu mezarlık cadılarının elebaşısı Didon Paşa'nın kızı Bânû Hanım olsa gerek..."

Sadi: "Biz bu meselede cadı ararken taharrimizin neticesinde bir meleksima ile karşı karşıya gelirsek çok şaşarım."

Tayfur: "Nasıl etsek de şu Bânû Hanım'a bir çatsak?"

Nihat: "Gidelim çat çat kapıyı çalalım. İzahat isteyelim..."

Sadi: "Elin kapısını çalıp izahat istemeye ne hakkın var? Pek hışırca bir muamele olur..."

Nihat: "Hışırca ne demek? Kaç gecedir bizi mezarlıklarda maymun gibi oynatıyorlar..."

Sadi: "Cadı oyununu oynayanların bu kızlar olduklarına elinde hüccetin, delilin var mı?"

Nihat: "İşte şu kocakarı kemal-i saffetle bize söyledi. Dün gece kefenli cadılar Bânû Hanım'ın evine girmişler... Kapılarının önünde kaç defa ölü kafaları görmüşler... Bunlar neye delalet eder?"

Doktor: "Bunlar yüzde elli Bânû Hanım'ın ve refikalarının bu cadı oyununun failleri olduklarına delalet eder. Lakin meselede en evvel bir saik, bir sebep aramalıdır. Bu kızlar, bu müthiş komedyayı bize niçin oynadılar?"

Tayfur: "Yalnız bize mi oynadılar? Yoksa her gelene geçene oynuyorlar mıydı?"

Nihat: "Geçen defaki gelişimizde tesadüf ettiğimiz dede kıyafetli adamın söylemesine nazaran gece yarısı ağrısı tutan karısına ebe çağırmaya giden Lûtfi Efendi'yi de kovalamışlar ya?"

Feyzi: "Pek yanlış düşünüyorsunuz. Birkaç kız bu pek korkunç oyunu bu kadar muvaffakiyetle nasıl oynayabilirler? Evvela bu ciheti tenvirden işe başlamalısınız... Ben buna hiç ihtimal vermiyorum. Böyle şeyi aklım almıyor doğrusu..."

Tayfur: "Feyzi Bey biz senin gibi düşünmüyoruz. Sen daima meseleyi bir muamma kisvesine sokmaya uğraşıyorsun. Halbuki geçen defa bize pek muğlak görünen bu bilmecenin birkaç mühim noktası gün gibi aydınlandı. Sütçü Cemal'in ahırını açıp hortlak süsü vermek için keçilerin başlarına kefiyeler sararak mezarlığa salıverenler bu kızlardan başka kimse değildir..."

Feyzi: "Böyle katiyetle söylemek için elinde delilin var mı diyorum sana?"

Tayfur elini havaya kaldırarak:

"İşte delilim..." dedi.

Yaralı keçinin başından çıkarmış olduğu kefiyeyi gösterdi.

Feyzi: "Bu bez parçası iddianıza nasıl delil olabilir?"

Tayfur: "Bu bez parçasının iddiamı ispata o kadar kati bir delaleti var ki... Hakikati şimdi hepiniz anlayacaksınız..."

Tayfur Bey bezi iki eliyle hepsinin gözleri önünde açarak:

"İşte bakınız bu, renkli ketenden ufak bir masa örtüsü... Eski fakat esasında şık bir şeymiş. Bu nevi eşya Eyüp'ün bu sütçü, mezarcı evlerinde bulunmaz. Bunun kibar bir konaktan çıkmış olduğu hiç söz götürmez..."

Feyzi: "Bu kadarı iddianıza kati bir delil olamaz..."

Tayfur: "Bu kadar değil, dahası var... (Bezin bir köşesini göstererek) Bakınız burada altın sarısı ***koton perle*** ile işlenmiş İngilizce bir ibare var (okuyarak): 'Woman was born to be the companion of man, not his slave.'"

Feyzi: "Mana murat olundukta?"

Tayfur: "Kadın, erkeğe refika olmak için doğmuştur. Esir olmak için değil..."

Doktor: "Tayfur Bey'in hakkı var. Bu İngilizce ibarenin manasını anlayarak bu örtünün ucuna işleyecek Eyüp'te hiçbir kadın tasavvur edemiyorum..."

Sadi: "Evet, evet... Bânû Hanım mektepten erkeklere karşı kadınlık bayrağını açarak çıkmış. Cinslerinin eski âdet ve kayıtlardan kurtulmasına çalışan kadınların içinde İngiliz 'Süfrajet'le-

rinden yamanları yoktur... Mektepten aldığı terbiye tamamıyla müsmir olmuş. Örtü kenarına, havlu ucuna, yastık köşesine, peçete ortasına ibareler işlemek kadınlığın 'Emansipation'u için bir reklamdır, erkeklere karşı gözdağıdır, her fırsattan istifadeye atılmaktır. Kim bilir dün akşam kaç keçiyi kefiyelediler. Bez yetişmedi, küçükhanım bu tuhaf işte kullanmak için masanın üzerinden örtüyü çekti, aldı..."

Tayfur büyük bir memnuniyetle haykırdı:

"Bravo Sadi Bey, tıpkı benim gibi muhakeme ediyorsun."

Feyzi yayık bir istihza tebessümüyle:

"Bu muhakemeniz ile sanki hadisenin müşkil cihetlerini izah etmiş olabiliyor musunuz?"

Tayfur: "Evet, evet... Mesele birkaç sağlam nokta üzerine kurulduktan sonra öbür tarafları kendi kendine yürür... Her şey tavazzuh eder."

Feyzi: "Hatip Feyzullah Efendi'nin mezar seddi arkasından ağlayıp gülen, kurşundan müteessir olmayan iskeletlerin mekanizmaları hakkında doğru malumat isterim. Çünkü ömrümde hiçbir muammanın merakı dimağımı böyle şiddetle sarsmamıştır."

Tayfur: "Feyzi Bey birader, insanı meraktan çatlatan en ustalıklı, en garip, en akıl almaz hokkabaz hünerlerinin gugukları anlaşıldıktan sonra ehemmiyetleri kalmaz. Çünkü sizi hayretlere düşüren o marifetin püf yeri pek sade bir şeydir. Emin olunuz işte bu da öyle... Hakikati anladıktan sonra aynı inkisar-ı hayale uğrayacaksınız."

Feyzi: "Bu hususdaki düşündüklerinizi, daha doğrusu keşiflerinizi, kıyaslarınızı makul olmayan şeylere inanamamaktaki mazeretimi nazar-ı dikkate alarak söyleyiniz..."

Sadi: "Tayfur Bey müsaade ederseniz evvela pek garip bulduğumuz bu meseleyi birkaç sade cümle ile ben izah edeyim..."

Tayfur: "Buyurunuz..."

Sadi, Feyzi'ye dönerek:

"Birader, gece fena halde ürktüğünüz hortlakların başlarına bezler sarılmış Sütçü Cemal'in keçilerinden başka bir şey olmadıklarına kanaat getirdiniz ya?"

Feyzi dalgınca:

"Evet, bunu makul bulurum..."

"Makul bulurum değil, bu bizce müspet bir hakikattir. Daha tahkikatımızın mabadini sütçünün ahırında itmam edeceğiz. Orada yaralı keçiyi göreceksin. Ve daha hükmümüzü kuvvetlendirecek başka şeyler de işiteceksin... Şimdi kelleleri koltuklarında gezen Araplar kalıyor. Bunlara tesadüf ettiğini söylüyorsun. Bu garibeler senin muhayyilenden başka ne mezarlıkta, ne ahırda hiçbir yerde mevcut değildir. Birkaç ağızdan böyle bir söz işittin. Dimağın bunların üzerine işledi. Bu kuruntun karanlıkta gözlerinin önünde tecessüm etti. İşte hakikat bundan ibaret. Ağlayıp gülen, kurşundan müteessir olmayan iskeletlere gelince bunlar hakkında da bizi doğru bir muhakemeye sevk edecek bir ipucu yakaladık."

Feyzi büyük bir hayret içinde sordu:

"Nedir?"

"Kocakarı, Didon Paşa'nın kızı Bânû Hanım'ın kapısı önünde ölü kafaları bulmuş olduklarını söylemedi mi?"

"Evet..."

"Bunun için ne düşünüyorsun?"

"Olabilir a... Mezarlık sırtındaki evlerin kapıları önüne böyle bir şey yuvarlanabilir..."

Sadi itminanla gülerek:

"Hayır... Ölü kafaları mezarlardan çıkıp da yuvarlana yuvarlana evlerin kapıları önüne gitmezler."

"Ya bunlar oraya kadar nasıl gelmişler?"

"Bunlar oraya kadar gelmemişler. İskelet kuklalarını oynatan hanımlar telaşla evlerine kaçarlarken ellerinden bu kafaları düşürmüşler, belki de düşürdüklerinin pek farkında olmayarak içeri girmişler..."

Feyzi: "Ne söylüyorsunuz? Ürktüğümüz müthiş şeyler kukla mıydılar?"

Sadi: "Tamamıyla ve bütün manisiyle kukla idiler..."

Feyzi zihninde halli müşkil çatal çutal bir şey düşündüğünü imaen yüzünü buruşturarak:

"İşte bunu aklım almadı..."

Sadi: "Ben şimdi aldırırım. Frenklerin 'prosessyon'* dedikleri kilise alaylarına hiç tesadüf etmedin mi? Haçları, putları sırıkların ucunda sokak sokak dolaştırırlar. İşte bu hanımlar da aynen böyle tepelerine birer ölü kafası geçirdikleri sırıkları beyaz çarşaflara sararak karşımızda oynattılar. Kendileri maksure seddinin arkasına, zaviye-i meyyite dahiline sığınmışlardı. Yukarıdan atılacak kurşunlardan masuniyetlerine tamamıyla emin olarak bize bu oyunu yaptılar. Gülen, ağlayan tabii kendileri idi. Artık bu kemik kafalı 'fantoş'ların üzerlerine istediğin kadar ateş et. İsabet ettirebileceğin kurşunla olsa olsa sırığı zedeleyeceksin. Çarşafı deleceksin. Kemik kafayı patlatacaksın. Ettiğin her ateşe mukabil aşağıdan alacağın cevap tabii kahkahadan ibaret olacak... Parlayan ışıkları da pili büyükçe bir elektrik lambasıyla yapmak kabildir."

Tayfur hemen Sadi'nin boynuna sarılarak:

"Kafalarımız ayrı amma dimağlarımız kemiyeten, keyfiyeten birbirinin aynı; çünkü ben de tıpkı böyle düşünüyordum."

Feyzi: "Ayniyet üzere tasavvuratta bulunmuş olmanız düşündüklerinizin hakikat olmasını icap ettirmez."

Tayfur: "Afakî muhakematta doğru kıyaslara alışmış iki zihnin aynı iz üzerinden yürümelerinin bence ehemmiyeti büyüktür. Siz, enfüsî düşünüyorsunuz Feyzi Bey... Sizi doğru yola gitmekten men eden zihninizde sabit fikirler var. Onların ağlarından bir türlü kurtulamıyorsunuz... Tesadüf ettiğimiz garabet, Sadi Bey'in söylediği suretten diğer türlü kabil-i izah, kabil-i hal değildir."

---

* Procesion: (Fr.) Tören alayı, ayin alayı.

Feyzi: "Beyefendi bugün ulûm, fünun 'prensip'lerine hatta değişmez sanılan kanunlarına itiraz ediyorlar. Sizin bulduğunuz şu izah sureti herhalde benzetilip de söylenen lakırdılardan ibarettir. Her şey dediğiniz gibi olsa da didon lakabıyla anılan Sıtkı Paşa kızı Bânû Hanım'ın en cesur erkeklerin iliklerini donduracak tehlikeleri göze aldırarak bize böyle bir mezarlık faciası oynamasındaki sebebi, hikmeti bir türlü aklım almıyor. Garabet içinde garabet... Meselenin heyet-i umumiyesine ithali lazım gelen bu cihete de makul bir sureti izah bulmak icap eder..."

Tayfur: "Bu esas üzerine yürüyerek hadisede hiçbir karanlık nokta bırakmayacağız..."

Doktor: "Fakat bu, burada böyle çene yarıştırmakla olmaz..."

Tayfur: "Evet, hakkınız var. Şimdi Bânû Hanım'dan bir mülakat isteyeceğiz..."

Doktor: "Acaba nasıl mukabele göreceğiz?"

Nihat: "Pek nazikâne bir hüsnükabul memul etmiyorum..."

Sadi: "Niçin?"

Nihat: "Akşamki sahnenin artistleri yorgun düştükleri yataklarında şimdi derin uykuda olsalar gerek. Vereceğimiz rahatsızlıkla onları sinirlendireceğiz. Kabul olunacağımızı hiç ummuyorum..."

Tayfur: "Tabii böyle alay malay gitmeyeceğiz... İçimizden en cazibeli, cerbezeli birisini murahhas intihap edelim..."

Nihat: "Tayfur Bey çok kurnazsınız. Hep bizi daraya çıkarıp küçükhanımla siz müşerref olacaksınız..."

Tayfur: "İntihapla azizim, intihapla..."

Feyzi: "Kızların bu hususta saikleri ne olabileceğini tayin etmeden böyle bir harekete kalkışmak abes olur."

Tayfur: "Feyzi Bey, kalbinizi müsterih etmek için mutlak bir saik tayini lazımsa bu da zannettiğiniz kadar müşkül bir keyfiyet değildir. Vakıa bu hanımlara dair yalan yanlış, kocakarıdan işittiklerimizden başka kati bir şey bilmiyor isek de zahir hale naza-

ran aşağı yukarı bazı hükümler verilebilir. Bânû Hanım'ın Cihangir'deki konakları işgal edilmiş. Kim bilir o semtte ne türlü eğlencelere alışmış olan Bânû burada dadının dört beş odalı harap evinde, bu ahiret diyarında ne ile vakit geçirecek? Kocakarının tarifine göre bahçede 'tenis' mi oynuyormuş, 'kroket' mi? Fakat sonra o çağda, o terbiyede bir kız bu mezarlık havasını teneffüs ede ede boğulur. Yerinde tek duramaz. Cevval zekâların üzerine muhitin ne büyük tesiri olduğunu bilir misiniz? Yalılarda yaşayan kediler bile fareden başka balık tutmasını da öğrenirler... Burada mezarlıkta bir oyun çıkarmaktan gayri bir 'distraksiyon' zemini yok. Biz sizin takibinizden evvel de buraya birkaç defa gelmiştik. Elektrik fenerleriyle mezarları karıştırırken pencerelerinden besbelli bizi görmüş ve bu tarzda araştırma yaptığımızdan büyük bir meraka düşmüş ve nihayet o malum suretle bizi ürkütmeye karar vermiş olcaklar... Ve elhak oyunlarını bu pek korkunç sahnede muvaffakiyetle oynayarak bize epey heyecanlar çektirdiler. Nihayet hilelerine tamamıyla mağlup olmayıp keçinin başından kefiyeyi kaptığımızı görünce artık dikiş tutturamayacaklarını anladılar kaçtılar...

20

Uğradıkları garip hadiseye Tayfur ile Sadi'nin buldukları izah sureti bu idi. Doktor tasvipkâr, Nihat müteredditt, Feyzi muteriz bulunuyorlardı.

Tayfur: "Kırk dereyi bir tepe keser. Gidip Bânû Hanım'la görüşmek için ben kendimi tarafınızdan vekil intihap ediyorum."

Nihat: "Ne vesile bulup da gideceksin? Kapıyı çalıp da, 'Mezarlıkta şöyle böyle cadı hadisesi oldu. Bizim keşfimize nazaran o hortlaklar da sizsiniz...' denemez a..."

Tayfur: "Tabii böyle damdan düşer gibi söylemeyeceğim. Tahkikata giriştiğimi nazikâne anlatarak masa örtüsünü göstere-

ceğim. Bunu tanıyıp tanımadıklarını sormaktan işe başlayacağım... Evvela meseleyi onların üzerine hiç mal etmeyerek tenvirim hususunda mümkün olabildiği kadar muavenetlerini rica edeceğim..."

Daha diğer türlü ufak tefek itirazları dinlemeyerek Tayfur Bey yürüdü. Dadı Gece Safa'nın yorgun bir kuş gibi iki kanadı birer tarafa sarkmış sokak kapısını çaldı. Avludan, "Kimdir o?" nidası koptu.

Tayfur: "Dadı kalfa lütfen biraz kapıyı açar mısınız?"

"Dur açayım..." teşbirinden sonra kapı içeriye devrilir gibi bir çarpıklıkla aralandı. Gece Safa başta bir kırmızı çatma, kollar sıvalı, etekler belde gözüktü. Simasından yaşı belli olmayan zencilerden biriydi.

Gece Safa: "Sen kimsin ayo?"

Tayfur: "Kim olduğumu anlatması şimdi uzun. Mümkünse küçükhanımı görmek isterim..."

"A yediği naneye bak... Kım olduğunu soylemeden koçu hanım sana gorunur mu hiç?"

"Pek mühim, pek acele bir iş için geldim."

"Postacı mısın? Kağada ımza mı koydurtacaksın?"

"Postacı değilim fakat işim ondan daha aceledir..."

"Koçu hanım hasta... Gece nezleye tutuldu. Yatıyo..."

"Sen kaldır. Haber ver. Sonra mesul olursun karışmam ha..."

"Mesrur mu olurum? Hıçbir şeycık olmam..."

"Sen sözümü dinle, dadı..."

Yukarıdan nazik bir ses:

"Dadı nedir o?"

Gece Safa birdenbire babalanarak:

"Hah işte kalktı. Erkek sesi duydu mu dayanamazsınız. Mutlaka ne olduğuna anlayaca..."

Yukarıdan:

"A sus... Ne istiyor? Kimdir? Anlayalım..."

Gece Safa: "Kim olaca? Geçen gunku gibi bir delikanlı... Yine başıma ne iş çıkaracan ayo?"

Küçükhanım hafif adımlarla merdivenden inerek:

"Sen çekil bakayım... Nedir anlayayım?"

"İşte çekildi... Anla... Tatlı tatlı konuş..."

Bânû Hanım başında beyaz yünden bir "bone", arkasında göğsü boynuna kadar kapalı bir spor fanilası ve bir kısa eteklikle görünerek:

"Kimi istiyorsunuz, beyefendi?"

Tayfur: "Bânû Hanımefendi'yle mi müşerref oluyorum?"

Bânû: "Ta kendisi efendim..."

Kızdaki tenasüb-i endam, tabii süzme, altın iltimalı ela gözler, taravetinin tamam baharında pembe yanaklar, gül koncası ağız, Tayfur'u ani bir meftuniyetle şaşırttı. O, bu derece şayan-ı perestiş bir kız ile karşı karşıya geleceğini memul etmiyordu.

Delikanlı, böyle müstesna bir güzelliğin muhatabı olmaktan mütevellit sarsıntısını belli etmemeye uğraşarak:

"Rahatsız ettim efendim, çok mahcubum..."

Bânû Hanım bakışı kadar tatlı bir sesle:

"Estağfurullah..."

Tayfur kızararak:

"Bilmem nasıl bir cüretle buraya kadar geldim. Şimdi sebeb-i ziyaretimi arz etmeye bir çocuk gibi sıkılıyorum..."

"Söylemek cesaretinizi kıracak kadar korkunç bir mahluk değilim zannederim..."

"Bilakis efendim bilakis..."

Tayfur kekelememek için sustu. Heyecanını yatıştırmak istiyordu. Biraz dinlendikten sonra:

"Maksad-ı ziyaretimi pek garip bulmanızdan korktuğum için tereddüt ediyorum..."

Kız, bu sözden büyük bir meraka düştüğünü ima eder gibi delikanlıya birkaç baygın nazar kaydırarak bekledi.

Tayfur, kızın füsunkâr güzelliği önünde adeta pusulayı şaşırmış olmasından dolayı kendi kendinden utanır gibi bir hale geldi. Niçin sıkılıyordu? Kaç akşamdır mezarlıkta o kadar maharetle cadılığı temsil eden bu fettan kız değil miydi? Onun cazipliği bu günahını affettirmek için bir mazeret olabilir miydi? Böyle ilk mülakatta münakaşalar maahaza kadınlığın sihriyle mağlup düşmeyi erkekliğine yediremeyerek kendini toplamaya uğraştı. Sesine metanet vererek:

"Küçükhanım, büyük bir zatın kerimesi olduğunuzu yüksek, asri bir terbiye görmüş bulunduğunuzu öğrendim. Bir müşkülün halli için size müracaat etmek cesaretini gösterdim..."

Bânû Hanım fıkır fıkır cevap verdi:

"Herkesin ithamıma medar edindikleri şeyleri sizin birer meziyet telakki ettiğinize teşekkürler ederim. Müşkülünüzün halline gelince maatteessüf kendimde böyle bir iktidar göremiyorum..."

"Emin olunuz küçükhanım, müşkülümü bu Eyüp semtinde sizden daha iyi halledebilecek bir fert tasavvur edemiyorum..."

"Sözünüzü değerimin fevkinde bir teveccüh addederek dinliyorum..."

"Birkaç gecedir bu mezarlığın ölüleri, dirileri rahatsız edecek haşarılıklarda bulunuyorlar..."

"Öyle diyorlar, birtakım garip rivayetler biz de işitiyoruz..."

"Yalnız işitiyor musunuz? Bu beyaz kefenlilerle, bu kemik kafalılarla, kelleleri koltuklarında gezenlerle, kefiyeli hortlaklarla hiç karşı karşıya gelmediniz mi? İnsanın iliklerini donduran kahkahalarını, ağlamalarını hiç işitmediniz mi?"

"Oh... Oh... Oh... Allah göstermesin böyle 'aparisyon'ları* görmedim."

Tayfur pek mütehayyir bir eda ile:

"Onlara bu kadar komşu bulunup da hiçbir şey görmemek şaşılacak şey. Biz ta filan yerden geldik de gördük..."

---

* Apparition: (Fr.) Hayalet.

"Böyle şeylere pek inanmam. Fakat lakırdıları olurken bilmem neden titrerim..."

"Bazı geceler silah gürültüleri duymuyor musunuz? Bahusus bu gece sabaha karşı?"

Bânû Hanım bir alın hareketiyle ince kaşlarını kavislendirip hemen gayrimahsus küçük bir tereddüt vakfesi geçirdikten sonra:

"Duyduk. Bütün komşularla beraber biz de işittik..."

"Eh buna ne mana veriyorsunuz?"

"Bu koca ulu mezarlık... Gece vakti türlü vukuat olabilir."

"Bu hususta bendenizi hiç tenvir edemez misiniz? Çok rica ederim efendim..."

Bânû Hanım büyük bir taaccüp edasıyla başını kaldırarak:

"Ne gibi beyefendi?"

"Evvela işittiğiniz rivayetler ne yolda şeylerdir? Lütfediniz minnettarınız olurum..."

"Oh, mesela birkaç vakittir geceleri bu mezarlıklara birtakım gençler dadanmışlar. Elektrik fenerleriyle kabirleri eşip karıştırıyorlarmış. Geçen akşam bir ikisi çarpılmış. Kaçmışlar. Sonra yine gelmişler. Galiba ölü kemikleri topluyorlarmış. Avrupa'ya satıyorlarmış. İşittiklerimiz bunlar. Aslı var mı, yok mu bilmiyorum. Mahalle halkının zaten masal düzmekten başka ne işleri vardır. Fakat beyefendi, ne olursa olsun mezar karıştırmak pek menfur bir harekettir. Hele kemik ticareti... Aman Yarabbi ne günlere kaldık. Her cihetten iflas ettik de şimdi ecdadımızın kemiklerini mi satacağız?"

Bu avamî itham karşısında Tayfur'un nefretle yüreği kabararak:

"Budalaca uydurulmuş bu şeylere inanıyor musunuz?"

"İşittiklerimi söylüyorum efendim..."

Tayfur kızın yüzüne biraz dikçe bakarak:

"Küçükhanım, o dediğiniz gençlerden biri işte karşınızda duruyor..."

Bânû Hanım pek korkmuş gibi, iki avucuyla yüzünü kapayıp tekrar açarak:

"Oh aman Allahım, sizin gibi sevimli bir genç kabil midir ki mezar karıştırsın? Kemik çıkarsın?"

"Kulunuzu sevimli bulmuş olmanız bu aciz mevcudiyetim için dünya saadetlerinin en büyüğüdür lakin hanımcığım yalanı sevmem, asmaya götürseler doğrudan şaşmam... Sizi nefretten titreten bu büyük günahı irtikap ettim... Fakat kemik ticareti yapmak kastıyla değil. Akla gelmez diğer türlü bir merak saikasıyla..."

Bânû Hanım beyaz, ince yumuşacık parmaklarıyla tekrar yüzünü kapayarak:

"Ne saikasıyla olursa olsun bu hususta sizi asla mazur göremem. Eğer üzerinizde ufak bir nüfuzum olaydı (baygınca bir nazar ile yutkunarak) bir parçacık söz geçireceğimi bileydim sizi bu nahoş meraktan kurtarmaya uğraşırdım. Bu hareketim hem sizin için, hem de mezardakiler için ne büyük bir iyilik olurdu."

Kızın bu hayırhahlık temennisi önünde Tayfur'un yüreğinde tatlı, mesut bir his kaynadı. Bu turfanda kızın yek nazarda gönülleri kapan güzelliğinden, cazibesinden başka ne saf, ne samimi bir kalbi vardı. Hile, riya bilmiyor, düşündüğünü hemen söyleyiveriyordu.

Tayfur, göğsünü dolduran kaynar hissin gözlerinden şerareleri saçılarak:

"Küçükhanımcığım, gösterdiğiniz samimiyete karşı samimi olmamayı büyük bir küfran sayarım. Sizinle teşerrüfüm hemen on beş yirmi dakikayı geçmedi. Fakat hayatım mesut tesirinizle sarsılmaya başladı. Sözlerinizin ta vicdanıma nüfuzundan emin olabilirsiniz. Her emriniz başım üzerine... Lakin mezarlardan kemik toplayışım etraftan tefsir edildiği gibi ticaret fikriyle değildir. Nazariyenizde bu büyük günahtan tebriye etmek için hakikati anlatmak isterim. Biraz başınızı ağrıtacağım fakat buna zaruret görüyorum..."

Bânû Hanım, ihtiyar Gece Safa'ya seslenerek:

"Dadı, beyefendiye bir iskemle getir..."

Gece Safa, bir tarafa çarpılmış beliyle sallana sallana, otları pürüzlenmiş bir iskemle getirdi. Avlunun bir köşesine koydu. Dikkatli ve müteaccip bir gözle genç misafire bakarak:

"Ayo sen kuçukhanımın eski ahbabı imişsin de niçin soylemedi? Ben seni birdenbire bilemedi ki... Galiba ikiniz de bir nektepte okudunuz? Hani hisarın üstündeki nektepte... Orada bir tekke vardır. Şeyhin başındaki kavuk tamam on iki dilimdir. Allah rahmet eylesin paşa sağken biz oraya çok gittik. Sade mi? Şekerli mi? Soyle... Ben eski ahbapları çok severim... Seni şımdı hatırladım... Adın İzzet değil mi? Senin de bir Çerkez dadın vardı Çeşme Fettan... Bir gun koçu hanımla beraber havuza düşmediniz mi? Sırılsıklam ikinizi de ben çıkardım. Ne afacandınız, ne afacandınız, ne afacan... Şimdi bir parça akıllandın mı? Bizimki pek akıllanmadı. Senin yanında böyle durduğuna bakma... Kendi kendine kalınca zıpzıp sıçrar. Ağaca çıkar, dama çıkar, (şakadan bir tehditle kızın yüzüne bakarak) daha ne yapar söyleyeyim mi? Ha!"

Bânû: "Haydi dadı, haydi... Sen beyefendiye bir kahve pişir..."

Arap yürür.

21

Küçükhanım: "Beyefendi, kusuruna bakmayınız, bir çocuk kadar saf yüreklidir."

Tayfur, İtalya'da mezarlık kilisesindeki vakayı, salona bir iskelet koymak merakı kendine nereden geldiğini anlatır. Bânû Hanım hikâyeden pek memnun olur. Ellerini çırparak:

"Ne iyi, ne iyi..." tasvibiyle Tayfur'un bu pek "orijinal" fikrini alkışladıktan sonra sorar:

"İskeleti tamamlamak için lazım gelen kemikleri hep topladınız mı?"

"Evet, evet. Noksanımız kalmadı gibi bir şey..."

"İskelet kurulup da elinde kum saatiyle bekçi kulübesinin içinde salona yerleştirildiği vakit görmek isterim. Evvela güzel tefriş edilmiş bir salona çok merakım vardır. Saniyen bu tertibiniz 'allegorik', 'sembolik' harikulade 'orijinal', 'jeniyal' bir şey..."

"Ziyaretinizle hanemi müftehir, beni bahtiyar edersiniz..."

"Beyefendi, etrafın bedhahlığına, fena tefsirlerine aldanarak aleyhinizde hasıl ettiğim ilk su-i fikirden dolayı affınızı rica ederim."

"Ah efendim, insan ne kadar münevver fikirli olsa muhitin bu nevi iğfallerinden kurtulmak mümkün mü? Lüzumundan ziyade uzayan bu ilk ziyaretimin izacından pek utanmakla beraber ricamda ısrardan kendimi alamıyorum..."

"Nasıl rica efendim? Emredersiniz..."

"Bu mezarlık hadiseleri hakkında mümkün olabildiği kadar tenvirimi istirham ediyorum. Mükerrer bir izaç fakat ne yapayım? Mutlak... Mutlak hakikate ermek isterim."

Bânû Hanım yüzünden esen hafif bir pembelikle:

"Beyefendi, bildiğim kadarını arz ettim."

Diğer cihetlerde pek sevimli bir samimiyet gösteren küçükhanım acaba neden bu noktada hemen ketum bir vaziyet alıyordu? Onlar avluda bu lakırdıları ederken viran evin üst katında hafif hafif gezinmeler, çıtırtılar, pıtırtılar oluyordu. Yukarıda kimler vardı? Besbelli gece Bânû ile beraber iskeletler faciasını oynayan diğer sanatkârlar.

Tayfur, kızın letafetine meshur olmakla beraber bu hakikati tevile yol aramıyordu. Evet... Evet, mezar başında kafaları sarıklı iskeletlere hu hu çektirten yukarıdaki arkadaşlarıyla beraber bu hanımdı. Bu hakikatin aksi zahir olmadıkça Tayfur bu fikir ve zannından dönemeyecekti. Kıza bunu itiraf ettirmek pek müşkül olacak, belki de hiç kabil olmayacaktı. Şimdi ne yapmalı?

Delikanlı gayri sarih bir surette kıza hücuma karar vererek dedi ki:

"Küçükhanımcığım müsaade ederseniz bir sualim var..."

"Bir değil, on sual sorabilirsiniz."

"Sizin kapınızın önünde bu sabah bir ölü kafası bulmuş olduklarını söylüyorlar..."

Bânû Hanım tevahhuş ürpermeleriyle gözlerini yumarak:

"Aman beyefendi demeyiniz... Fena oluyorum..."

"Bundan malumatınız yok mu?"

"Hayır, katiyen..."

Böyle bir şeyden Bânû'nun katiyen haberdar olmaması mümkün müydü? Tayfur'u bir düşünme aldı. Kız besbelli böyle kati inkârla üzerine şüphe davet edeceği anlayarak:

"Ben ölülerden çok korkarım da... Böyle bir şey olmuşsa da belki benden saklamışlardır. Durunuz sizin yanınızda sorayım..."

Mutfağa seslenerek:

"Dadı... Dadıcığım..."

Arap, elinde kahve tepsisiyle görünerek:

"Ateş geçmiş de yeniden yaktım. Affedersiniz. Kahva geç kaldı..."

Bânû: "Dadı..."

Arap: "A canım?"

Bânû: "Bak beyefendi ne diyor..."

Arap: "Ne diyo?"

Bânû: "Bizim kapının önünde ölü kafası görmüşler..."

Arap: "Gormuşlarsa ne olmuş? Yeni bir iş mi bu? Ben kaç defa bizim komurlukta buldum. Hem dört tane beş tane birden... Bir tanesi de sarıklıydı... Yine bu sabah hepsini topladım. Goturdum. Şurada çukura gomdum. Hacı Recep'in karısı soyladi. Geceleri şurada bu kafalar hu hu çekiyorlarmış... Cemal'in ineklerinin, keçilerinin gece sütlerini içiyorlarmış..."

Bânû: "Dadı sus, içime fenalık geliyor..."

Arap: "Ne var fenalık gelece ayo... Ben kırk yıldır bu mezarlıkta oturuyorum... Onlar bana alıştı. Ben onlara alıştım. Sen

hiç korkma ayo... Onlar sana bana çarpmaz... Bizim ıçımızda kotolok yok Elhamdülillah..."

Bânû çırpınarak:

"Onları bizim kömürlüğe kim getirip bırakıyor?"

"Bilir miyim ben ayo? Kandi kandilarına mı geliyorlar? Bize buyu yapmak için mi getirip bırakıyorlar?"

"A bize kim büyü yapacak?"

"Belki sana goz koyan gozluklu oğlan?"

Gece Safa ağzını bir tarafa, kıçını öbür yana çarpıtarak kırıta kırıta misafire kahveyi verdikten sonra mutfağa gider...

Bânû, gelincik gibi kızarmış bir sima ile:

"Beyefendi işte gördünüz ya, dadımdan da doğru bir cevap alınamaz ki... O kadar, o kadar saftır ki gece rüyada gördüklerini hakikat diye bize anlatır... Bunların aklının bir incir çekirdeği doldurmadığını iddia eden zat bunu büyük bir tecrübe üzerine söylemiş. Kömürlükte gördüğü ölü kafaları da bu kabilden olacak..."

Oh hiç şüphe yok, patlak veren bir hakikati Bânû tamire uğraşıyordu. Tayfur hücumun ikinci adımını atarak:

"Size daha garip bir şey söyleyeceğim..."

Bânû başını iki omuzlarının arasına gömerek tevahhuş raşeleriyle:

"Rica ederim bey, artık korkutmayınız..."

"Mademki bu mevkide, şu evde oturuyorsunuz. Hakikati bilmeniz bilmemenizden hayırlıdır."

"Peki, dinliyorum..."

"Gece, kefenli dört beş iskelet buraya kaçmışlar..."

Kızın korkudan gözleri büyüyerek:

"Nereye?"

"Sizin eve..."

"İşte bu her hadden efzun... Kim söylüyor bu yalanı?"

"Yalan, gerçek olduğunu bilmem... Şurada komşunuz bir kocakarıdan duydum..."

"Şu bunak Hasibe mi?"

"Adını bilmiyorum. Ak saçlarıyla penceresinden cadıları seyreden bir cadı..."

"A şerrine lanet... O aldığını bulduğunu söyleyen, ortalığı dedikoduya boğan bir mahalle karısıdır. Kendisiyle konuşmadığımız için bize pek garezdir... Demek mezarlığın cadılarını bu gece bizim eve doldurmaya kalkmış... Bu nasıl iftira? Validem, büyük validem, büyük hemşirem, teyzem Beşiktaş'ta dayımın evinde oturuyorlar. Biraderim askere gitti. Mesken buhranından hısım, akraba hep oraya üşüştüler. Ev, Galata'dan Bebek'e hareket eden tramvay gibi dolu... Pek sıkıldım. Oturamadım. Buraya dadıcığım Gece Safa'nın yanına kaçtım..."

Arap mutfaktan:

"Ohh ne iyi etti de kaçtı. Benim evini, gönlünü şenlendirdi.

Yar üstüne yar sevmek

Olur mu hiç ne demek?

Ud ile bu şarkıyı beyefendi söylesene... Piyanosu konakta kaldı. Yalnız udunu getirdik."

Bânû gülerek:

"Ah dadıcığım, eğer onların da zencileri varsa bir siyah melektir..."

Dadı: "Bizim memleketin şeytanları, melekleri hep siyahtır... Ben orada hiç beyaz adam gormedi. Buraya gelip de beyazları gorunca odum koptu. Ama şimdi alıştı..."

Tayfur: "Vukuat bundan ibaret değil..."

Bânû: "Daha neler olmuş?"

Tayfur: "Sütçü Cemal'in ahırını açmışlar, hayvanları mezarlığa salıvermişler..."

Bânû: "Bunu biz de duyduk..."

Tayfur: "Keçilere korkunç birer şekil vermek için başlarına kefiyeler sarmışlar..."

Bânû: "A daha neler..."

Tayfur, ceketinin altından keten örtüyü, bu nakabil-i red vesikayı ortaya çıkararak:

"İşte sahte hortlaklardan birinin başından çekip aldığım kefiye... Küçük bir masa örtüsü, kenarına da İngilizce bir ibare işlenmiş..."

Bânû büyük bir istiğrapla iki adım geriye çekilerek:

"Aman Yarabbi..."

Gece Safa bir elinde yarı çentilmiş bir soğan, ötekinde kara saplı bir pıçakla mutfaktan dışarı uğrayarak:

"Ne oldu ayo? Ne var? (Örtüyü görünce) A a bizim koçu hanımın çay masasının örtüsü, konaktan getirdidi... Yukarıda masanın üstünden birdenbire kayboldu... Bunu kım aşırdı diye merak edip duruyordu. A nereden çıktı bu şimdi?"

Bânû hayretler içinde:

"Örtü bizim... Fakat ne suretle bu, evden uçarak keçilerin başlarına kefiye olmuş?"

Tayfur manidar bir nazarla kızı süzerek:

"İşte, ben de sizden bunu soracaktım..."

Bânû döğüne döğüne:

"Oh... Oh... Ölü işi mi? Diri işi mi? Demek ki evimizin içinde birtakım esrarengiz eller dolaşıyor... (Gece Safa'ya dönerek) Dadı, ben evde yokken bugünlerde buraya kimler geldi? Kimler gitti?"

Arap düşünerek, "Oyuncakçının kızı Safiye geldi, kahvacının karısı Kamile geldi... Bunların elleri uzun mudur? Vallah şimdiye kadar denemedim. Ah, ah kımseye inan kalmadı... Arkandaki komleğine bile..." dedi.

Arap mutfağa çekildi. Tayfur gözlerindeki manidarlığı artıra artıra küçükhanıma bakarak:

"Bu muğlakça mesele dadınız Gece Safa'nın saffetiyle halledilebilecek bir mahiyette değildir. Buna biz aramızda bir izah sureti bulmalıyız... Günlerden beri beni sinirlendiren bu garip hadiselerin anahtarını bulabilmek hususu benim gayretimden ziyade sizin himmetinize ihtiyaç gösteriyor..."

Bânû'nun güzel çehresi pembeliklerle ebrulanarak:

"Ne demek istiyorsunuz? Anlayamıyorum beyefendi..."

"Bendeniz bu anlaşılmaz mezarlık vakalarının merakına tutularak birkaç geceyi buralarda geçirdim. Bu semtlerin yabancısıyım. Gecenin simsiyah meçhuliyeti altında, etrafımda birtakım hokkabazlıklar oldu. Küçük hanımefendi siz buralı gibisiniz. Sütçü Cemal'i, zevcesi Ayşe'yi, ahırını, ineklerini, keçilerini ve binaenaleyh bu gece garibelerine ait teferruatı benden iyi tanıyorsunuz... Siz bu hususta daha isabetle muhakeme yürütür ve daha doğru düşünebilirsiniz..."

Bânû Hanım'ın yüzüne pek yaraşan bir asabiyetle kaşları çatılarak:

"Sözlerinizde sarih hakikatlar değil, kapalı imalar görüyorum. Biraz daha açık söylerseniz minnettarınız olurum..."

Tayfur yumuşak bir hücumla:

"Küçükhanımcığım, hortlak şekline sokulan keçinin başından kendi elimle aldığım kefiyenin size ait bir masa örtüsü olduğunu tasdik ediyorsunuz..."

"Evet... Bu hakikati niçin inkâr edeyim?"

"Dadınız kömürlükte başı sarıklı ölü kafaları gördüğünü söylüyor..."

"Evet, buna da hayır diyemeyeceğim..."

"Komşularınız gece mezarlıktan kaçışan beyaz kefenlilerin buraya girdiklerini söylüyorlar..."

"Söyleyebilirler..."

"Sizin bir harika-ı zekâ olduğunuz görünüyor..."

"Oh, binaenaleyh mezarlıklarda oynanan o feci komedyaların başaktrisi ben miyim demek istiyorsunuz?"

Tayfur şimdi biraz mahcubiyetle:

"Hayır, pek de öyle değil..."

"Bahis tuhaflaşıyor. Buna nezaket sığmaz, açık konuşalım beyefendi..."

"Kapalı konuşmuyorum... Hatta lüzumundan fazla açık konuştuğuma da biraz nadimim..."

"Diyeceğinizi deyiniz... Cevabımın dosdoğru ve kati olacağından da şüphe etmeyiniz."

"Muammanın netice itibariyle bu haneye girerek kaybolan esrarı hakkında bildiğinizi söylemenizi rica ederim."

Bânû Hanım pür infial birdenbire titizlenerek:

"Ortada bir cinayet mi var?"

"Hayır..."

"Zabıta memuru musunuz?"

"Hayır..."

"Amatör 'detektiv' misiniz?"

"Hayır..."

"O halde, mezarlıkta cereyan eden garabetlere dair ne salahiyetle benden izahat istiyorsunuz?"

Pek tatlı başlayan bu mülakatın böyle birdenbire ekşimesinden Tayfur acı bir heyecanla sarsıldı. İleri varmış olduğunu anlayarak:

"Hiçbir sıfat ve salahiyetle sormuyorum. Mahza fevkalade nezaketinizden cesaret alarak kaç zamandır meraktan beni öldüren bu pek garip hadise hakkında lütfen tenvirimi istirham ediyorum. Keyfiyet bundan ibaret..."

"Buna imkân yoksa?"

"Sağlık olsun... Bu vesile ile sizinle görüşmek bahtiyarlığı benim için büyük bir nimettir..."

Tayfur işi tatlıya bağlamak lazım geldiğini anladı.

22

İzacından dolayı küçükhanımdan af ve merhamet dileyerek ayrıldı...

Ağır ağır arkadaşlarının yanına dönerken şöyle düşünüyordu:

"Şu viran evin içine ne fikirle girdim. Ne halde çıktım. Ben kendimi metin bir erkek sanırdım. İlk gördüğüm bir kızın ela

gözleri, efsunkâr sözleri karşısında bütün metanetim eridi. Ne kadar gönül sihirbazı bir mahluk... Bir parça daha dursam beni ayaklarına kapandıracak... Ben buralardan kaçmalıyım... Bu kız, varlığımın üzerine pek müthiş bir tesir yapacak... Sözü uzatmaya da zaten lüzum kalmadı. Bu cadı oyununun başartisti bu küçükhanım olduğuna yemin edebilirim. Beyaz çarşaflı hayalatın o eve kaçmış olmaları, keçinin başından çıkan kefiyenin kendilerine ait bir masa örtüsü olduğunu itiraf etmeleri, dadının kömürlükte sarıklı iskelet kafaları gördüğünü söylemesi, hep bu delail hakikati ispata kâfi değil midir? Bânû benimle görüşürken yukarı sofada pıtır pıtır hafif peri ayaklı mahluklar geziniyor, fıkır fıkır bir şeyler oluyordu. Bunlar hiç şüphesiz bu mezarlık 'trup'unun diğer sanatkârlarıydı. Fakat ben arkadaşlarımın yanına gidince ne diyeceğim? Zaafımı itiraf mı edeceğim? Evde, bir bakışta insanı çarpan güzel bir kız bulunduğunu söylesem hepsini meraka düşürmüş olurum. Bu periyi görmeye giderler. Gece şeametinden kurtuldukları cadıya gündüz çarpılırlar..."

Refiklerinin yanına geldi. Hepsi birer mezar taşına yaslanmış, kimini yorgunluktan yarı uyuklar bir halde, kimini cigara içmekte, kimini ruzname defterine bir şeyler kaydetmekle meşgul buldu...

Feyzi, Tayfur'un neşesiz döndüğünü görünce:

"Nerede kaldın birader? Biz burada uyuduk. Rüya gördük, uyandık. Haline bakılırsa bir şey anlayamadan dönmüşe benziyorsun..."

Tayfur: "Öyle..."

Feyzi: "Ben size demedim mi?"

Tayfur: "Hakkın var..."

Feyzi: "Asırların halledemediği bir meseleyi yirmi dakikada anlaşılır mı zannettin?"

Tayfur can sıkıntısıyla tekrarladı:

"Hakkınız var dedik ya..."

Doktor Ferhat, Tayfur'un halindeki garabetin farkına vardı. Onun kafasında gizli tutmaya uğraştığı bir şey olduğunu anladı. Fakat ses çıkarmadı.

Nihat müteaccip bir sada ile:

"Tayfur Bey, sizde bir tuhaflık var. Buradan pek heyecanlı, cerbezeli gittiniz. Fakat sönük, bezgin döndünüz..."

Tayfur: "Yorgunum. Ağzımı açacak halim yok."

"Siz gideli bir saati geçti. Bu müddet zarfında ne yaptınız? Bize üç dört cümlelik bir haber yok mu?"

"Gösterilen evin kapısını çaldım. Karşıma beli kırık ihtiyar bir Arap çıktı. Ne benim söylediğimi o anladı, ne onun dediğini ben anladım. Nihayet Didon Paşa'nın kızıyla görüştüm. O da yüzüne bakılmaz alık salık bir şey... Hasibe Hanım'ın rivayetince 'Amerikan' mektebinden çıkmış. Benim keşfime kalırsa salaşpur tahsil evinde bile okumuşa benzemiyor... O evde bu şüphelendiğimiz rolleri oynayacak kimse yok..."

Sadi: "Götürdüğünüz kefiyeyi ne yaptınız?"

Tayfur biraz durgunlukla:

"Orada bıraktım. Geldim..."

"Demek artık her nevi tahkikattan, takibattan geçiyoruz..."

Feyzi memnun muzaffer:

"En iyisi de bu..."

Sadi: "Bu kadar yorgunluklara, zahmetlere katlandık. Hortlakların keçi olduklarını anladık. İskelet hokkabazlarını kaçırdık. Muammanın ukdesini gevşettik. Tamam, bu garip esrara erece-ğimiz anda bu davadan geçmeye doğrusu aklım ermedi..."

Tayfur: "Birader, bu işte benim asıl maksadım bir iskelet imali idi. Lazım gelen insan enkazını topladım. Şimdi düşünüyorum. Keyfiyetin öte tarafı benim için dedikodudan ibaret kalıyor. İşimi gücümü bırakıp da boyuna bu cadı, hortlak muammasıyla uğraşacak değilim ya... Vakitleri müsait olanlar bu işle istedikleri kadar meşgul olabilirler. İşte mezarlık, işte sütçü Cemal'in ahırı, işte Didon Paşa'nın azatlısı Gece Safa'nın hanesi..."

Sadi büyük bir hayretle arkadaşına bakarak:

"Evvelden bu mezarlık hadisesinde insani bir guguk sezinliyordum. Fakat şimdi işte akıl ermez bir maneviyet bulunduğuna inanacağım geliyor; çünkü Tayfur Bey, siz kafada bir gencin uğradığı bu ani tahavvül ancak tabiatın fevkinde bir hale delalet eder. Gece sizi çarpamayan cadılar, zannediyorum ki gündüz büyülemeye muvaffak oldular."

Bu sözde Didon Paşa'nın kızı Bânû'ya dair bir ima vardı. Tayfur muhatabının fevkalade zekâsını takdirle beraber meseleyi derinleştirmekten ihtirazen bahsi kapatacak surette idare-i kelam etti...

Zaten beş arkadaş heyecandan, uykusuzluktan bitap düşmüşlerdi. Semtlerine döndüler, döşeklerine uzandılar. Tayfur yorgunluğuna rağmen pek az uyuyabildi. Kalbinde mezarlıktaki heyecanları ehven bırakacak bir galeyan vardı. O kısa uykusunda hep Bânû Hanım'la uğraştı. Onu kendine dargın görüyor, barışmak için sıcak gözyaşlarıyla ayaklarına, eteklerine atılıyor, kız şiddetle reddediyor, kan terler, çırpıntılar içinde uyanıyordu...

Böyle didinmekten, döşekte daha ziyade yorgunluk duydu. Kalktı, bir sigara yaktı. Oturdu. Doktor Ferhat'la bir odada yatıyorlardı.

Şimdi ağır, uzun nefeslerle tütünün dumanlarını bu uğradığı derde karşı bir deva gibi yutup yutup tekrar salıvererek düşünüyordu. Ne oldu? Bânû'ya tutulmuş muydu? Buna pek ihtimal vermiyor, o ana kadar sevdaya asi ve muannit duran gönlünün böyle ani bir teshir ile yumuşamasını kabul etmiyordu...

Tayfur, gençliğinin bugününe kadar yalnız Nâsıra'ya karşı kalbinde bir sıcaklık duymuş, bu aşk yangınının mukaddimesini vuslat kaynağıyla hemen söndürmüştü. Yeni uyanan bu heves de acaba o kabilden miydi? Bânû'nun pembe sümbüllere reşkâver olacak sahir bir sima ile kâh mütebessim, kâh çatık karşısında dolaşıyordu. Bu pek latif hakikat neden böyle çarçabuk hayal oluverdi? Bir daha onu artık ne vesile ile nerede görebilecekti?

Kızdan ayrılırken yakında bir daha görüşmek için bir bahane hazırlayamamış olduğuna çok teessüf etti... Ümitsizliklere düşmekte iken sonra birdenbire hatırına geldi. Toplanan kemiklerden bir iskelet kurulduğu vakit Bânû Hanım bunu görmeye geleceğini vaat etmemiş miydi? Mümkün olabildiği kadar bu işi tesri' lazımdı...

Tayfur'un böyle uflaya puflaya yatıp kalkması, birbiri arkasına sigaralar püfürdetmesi Doktor Ferhat'a merak verdi.

Sualden kendini alamayarak:

"Tayfur, kendi kendine keçiler hakkında tahkikata gidip döndüğün zamandan beri sende bir garabet peyda oldu. Kadim ve samimi arkadaşlığımız namına bunu senden sormaya kendimde bir salahiyet görüyorum. Sen de yine o nam ile bana doğru cevap vermeye acaba vicdanında bir mecburiyet duyacak mısın?"

Tayfur gönlünden kabarıp taşan yeni hissini döküp biraz hafiflemek istemekle beraber bilinmez nasıl gayrişuuri bir endişe ile bu sırrını herkesten saklıyordu. Fakat doktor, hayatının en ince elyafına kadar karışmış pek samimi bir dostu olduğu için böyle bir sırrın ondan ebedîyen gizli tutulmasına imkân olmadığını anlayarak:

"Evet, kardeşim ben Gece Safa'nın evine doğru dürüst bir insan olarak girdim. Oradan çarpılmış çıktım."

Bu itiraf karşısında Doktor Ferhat mütehayyir bir sükûtla dostunun yüzüne bakakaldı.

Tayfur devam etti:

"Didon Paşa'nın kerimesi Bânû Hanım'da müstakbel bir zevce gördüm..."

Doktor Ferhat mütezayit bir hayretle:

"Bugüne kadar senin ağzından izdivaç lakırdısı işitmemiş olduğum için sözünü çok tuhaf buluyorum..."

"Bu ana kadar izdivaç arzusu göstermediğim hayalhanemdeki nadireyi bulmayı muhal bildiğim içindi. Şimdi onunla karşı karşıya geldim... Hemen izdivaca karar verdim..."

"Tayfur bu ne ani ateş, ne acele karar..."

"Huyumu bilirsin... Ben aklıma eseni yaparım."

"Bari bu parlayan arzu karşılıklı mı?"

"Onun için kati bir şey söyleyemem... Bânû ilkönce bana pek mültefit bulundu. Benim kabalığım üzerine sonra biraz bozuştuk. Yine barıştık..."

Doktor dalgın bakışlarla dudaklarını bükerek:

"Neler işitiyorum? Ömründe birinci defa tesadüf ettiğin bir kız ile vuku bulan yarım saatlik mülakatta bozuşmalar, barışmalar... Bu garip şeylerin hiçbirini şimdiye kadar tecrübe ettiğim ciddiyetinle asla telif edemiyorum..."

"Azizim, hayatta ciddi olan ne vardır? Her şey hava ile, mizaçla, muhitle tebeddül eder. Eğer ciddiyet bir hal üzere istikrarda ise rica ederim bana kâinatta bunun bir numunesini göster..."

"Azizim sen Gece Safa'nın evine evlenmek için bir kız intihabına değil, zikreden iskeletler hakkında tahkikata gitmiştin. Buna dair bir şey söylemiyorsun."

"Müsaade et de yine söylemeyeyim..."

"Gittikçe hayretimi arttırıyorsun Tayfur... Erdiğin hakikat neden sence mahremiyeti icap ettiren bir sır oluyor?"

"Bânû'nun esrarı benim de esrarım olduğu için."

"Acayip... Acayip, pek acayip..."

"Acayip macayip ne yapalım? Hakikat bu merkezde."

"Zannederim ki arkadaşlarının içinde samimiyetçe benim cümlesine bir tefevvukum olacak..."

"Şüphesiz..."

"O halde beni olsun meraktan kurtar..."

"Lakırdı aramızda kalacak..."

"Merak etme..."

"Namusuna tevdian söyleyeceğim..."

"Söyle bu iskelet oyununu idare edenlerin elebaşısı kimdir?"

"Bânû..."

"Kendi böylece sana itiraf etti mi?"

"Hayır, hayır... Kendisi böyle bir isnadı şiddetle reddediyor. Kızıyor, köpürüyor..."

"O halde demek ki sen buna kendince hükmediyorsun?"

"Evet..."

"Yanılmayasın?"

"Yanılmam. Delailim pek kuvvetli... Bize cadı oyununu oynayanların başında bu kız var... Fakat şimdilik benden tafsilat isteme..."

"Peki, ama beni bir meraktan kurtardın. İkincisine düşürdün..."

"Nedir?"

"Beş altı erkeğe karşı büyük bir maharetle bu müthiş komediyayı oynayan bir kız ileride kocasına ne açmazlar yapmaz... Bunu ne cesaretle almaya hevesleniyorsun? Bu cüretlerinde bir ahlaksızlık görmüyor musun?"

"Hayır... Bilakis zekâsının şiddetini görüyorum. Şimdi bahsin beyhude tarafını bırakalım. Bu emelim uğrunda benimle beraber uğraşmaya söz ver. Cenkleşeceğim müşkülatta bana muavin ol... Çünkü çok zorluklara çatacağımı hissediyorum. Bânû'yu buraya bir ayak evvel celp etmek için hemen bugünden tezi yok iskeleti kuralım..."

23

Bu işte mütehassıs bir Lehli doktor buldular... Vidalar, tellerle bütün mafsalları hareket etmek üzere bir haftada iskelet kuruldu. Mailen yol yol kırmızı ve beyaza boyanmış bir nöbetçi kulübesi içine oturtuldu. Omuzlarına beyaz bürnüs gibi bir kefen sarıldı. Ellerine kum saati verildi. Kulübenin cephesine İtalya'daki iskeletten naklen şu ibare yazıldı:

Ömrünün ölen saniyelerini sayıyorum. Benden korkma... Ben senin derinin içindeyim. Bu kafesten uçan ruhum da sendedir.

Ben sende mazimi görüyorum. Sen kemik alnımın üzerinde istikbalini oku. Bir gün dirileceğim. Söyleşeceğiz. Fakat bu mucizeden sonra yaşamayacaksın...

Bu, geniş, müzeyyen salonun bir köşesinde ebediyetten açılmış bir pencere gibiydi. İçinde bir nefer ahiret adamı hayatın adalî, şahmî, asabî, veridî, şiryanî bütün libasından soyunmuş, zamanın tahribatına karşı hissiz, siyah gözlerinin remzi, nihayetsiz çukurluğu içinde fanilere bakıyor, mahdut kum daneleriyle namahdudu ölçmek eline o saati verenlerin saffetlerine tebessüm ediyordu.

Onun ebedî sükûtunda kulübenin cephesine yazılan ibareden daha çok beliğ ve derin bir ifade vardı. Sanki diyordu ki:

"Ey fani insan, vehm ü hayal içinde yaşıyorsun. Zamanı ölçmek için icat ettiğin aletler, takvimler o kadar gülünçtür ki... Senin çarşamba, perşembe dediğin hafta günleri ne zamandan başlar? Ne vakit nihayet bulacaktır? Heyetşinasların, müneccimlerin, muvakkitlerin bunu sana haber verebilirler mi? Böyle esassız bir hesap üzerine biriktirdiğin ayların, senelerin ebediyet çetelesinde bir hakikat ifade edebilirler mi? Durmayıp dönen bu Mevlevî dünyanın yuvarlak sathına yine müteharrik güneşten akseden ziya hangi noktasında bir saniye sabit kalabilir ki sen zaman var diyorsun? Hayat da zamanla yürüyen bir şeydir. Hayal içinde hayal... Sen şimdi var mısın? Bir zaman evvel ben de kendimi senin gibi var zannederdim. O, mağrur, mahzuz olduğum varlığımdan yadigâr işte bu kemikler kaldı. Onlar da zevale mahkûm...

"Baban ananla birleşti. İki vücudun şeraresinden sen doğdun. İşte sana iki esrar evi: Ana rahmiyle mezar... İçinde halk olduğumuz, çürüdüğümüz iki kovuk... İşte aşkın aktığı iki mecra... İşte Şefika'yı Şefik'e pek tatlı gösteren iki münteha ortasındaki iğfalkârlık...

"Ben sendeyim. Sen bendesin. İşte netice bu... Biz daima muzaafiz. Bizi ayrı ayrı görenler aldanıyorlar."

***

Salonu ziyaret eden müteassıplar bir ölünün dirilerle beraber ikametini hoş görmüyorlar. Serbest fikirliler buna türlü manalar veriyorlar. Bu iskeletin önünde kimi mütebessim, kimi müteessif, kimi mütefekkir bulunuyor... Tayfur'un konağı etrafında hayli dedikodu oluyordu. Âlem bu, hangi şeye gözler aynı tasvipkârlıkla bakmış? Hangi şey hakkında dimağlar aynı tefekkürde bulunmuş? Ağızlar aynı hükmü vermiştir?

Herkesin bu mütebayin düşünceleri Tayfur'ca ehemmiyetten âriydi. O, Bânû Hanım'ın genç kalbi bu insan kafesi önünde nasıl bir teessürle çırpınacak? Garabetperest dimağı nasıl bir galeyanla taşacak? Bunu görmek, işitmek merakıyla tutuşmuştu.

Kızı ne suretle davet etsin? Gece Safa'nın evine kadar kendisi mi gitsin? Yoksa o adrese bir mektup mu göndersin? Buna bir karar vermek için kendi kendine düşündü. Doktor Ferhat'la müzakereler etti. Nihayet bizzat gitmeyi daha nazikâne buldu.

Bir sabah Gece Safa'nın evine uğradı. Çat çat kapıyı vurdu. Arap, keçiyle insan arasındaki titrek sesi ve layetegayyer istifham kelimesiyle cevap verdi:

"Kımdır o?"

"Dadı benim."

"Sen kımsın ayo?"

"Hani geçen haftalarda gelen..."

"Buraya gelip gidenin hesabı mı var? Ben ne bileyim ayo hangisisin?"

Ziyaretçilerin bu çokluğu karşısında başı dönen Tayfur bir iki yutkunmadan sonra:

"Benim... Haniya sizin keten masa örtüsünü mezarlıkta keçinin başında bulup da getiren delikanlı..."

Gece Safa kapıyı açarak:

"Dur bakayım hangisisin? Aklında kalmıyo ki, şımdıkı kızlara kadından çok erkek misafir geliyo..."

"Ben Bânû Hanım'ın mektep arkadaşı İzzet Bey değil miyim? Haniya küçük iken hanımla beraber havuza düşmedik miydi? Sen bizi sırılsıklam sudan çıkarmadın mıydı?"

"Ha ha ha aklına şındı geldi. İzzet Bey, İzzet Bey... Buyur bakalı oyo, nerede kaldın?"

"Küçükhanımı çağırır mısın?"

"Koçu hanım yok..."

Tayfur'un benzi sarararak:

"Nereye gitti?"

"A o deli fişek iki gun bir yerde oturur mu ayo? Kız kardeşinin yanına gitti. Cevri Bey aldı, goturdu."

"Cevri Bey kim?"

Gece Safa acayip bir tebessümle:

"Akraba..."

"Bânû Hanım buraya ne zaman gelir?"

"Kım bilir ayo... Bedriye, Zübide, Mebrure, Bidar, Ümmühan hapsı bir araya toplanırlarsa yine barabar buraya gelirler..."

"Geçen defa ben küçükhanımı görmeye geldiğim zaman bu hanımlar hep burada mıydılar?"

"Öyle ya, öyle ya... Siz Bânû ile burada avluda konuşurken onlar yukarıdan sizi dinliyorlardı. Sen gıttıktan sonra hepsi yukarıda turşu gibi yattı. Bilmem neden yorulmuşlar, nezle olmuşlardı... Bir kahva pişireyim mi? İşte iskimli otur... Sen yabancı değilsin İzzet Bey..."

Tayfur, Gece Safa'nın bu ikramından çok memnun oldu. Arap yanında kimse olmadığı zamanlarda eski masallardaki ay ile, kaya ile konuşan kahramanlar gibi kedilere hikâye söyleyen, farelerle kavga eden, ayağını burktuğu için nalına gücenen takımdandı. Tayfur bir kahve müddetinde dadının ağzından çok esrar alabileceğine seviniyordu.

Gece Safa takunyalarını sürüye sürüye çarpık belini kıra kıra, buruşuk dudaklarını çiğneye çiğneye kahveyi getirdi.

Tayfur fincanı alırken:

"Dadı ben senden çok hazzettim. Şöyle karşıma otur bakayım. İçim açılsın. Seninle iki satır konuşalım..."

Arap en tatlı kahkahalarını salıvererek:

"Aha benim paşşam... Eksik olma totonum... Seni ne kadar göreceği geldi İzzet... Dadın ne yapıyor? Buyukhanım ne yapıyor? Bunadı mı?"

"Dadım iyi, çok çok selamı var..."

"Gittiğin vakit benden de söyle... Bol bol selam sole..."

"Yine geceleri beyaz kefenliler geziniyor mu? Kömürlükte ölü kafaları görüyor musun?"

"Sorma İzzet evladım sorma... Geçen gece üç tanesini bizim eve girerken gordum. Bizim komurlukta kaç tane kafa istersen var... Sırıklar... Koçu hanıma haber verdim. Bana, 'Sakın ha kimseye söyleme. Sonra evinin adı çıkar,' dedi... Bana ant verdi. Yemin ettirdi. A soylemem... Söylemem. Sonra çarpılırım..."

Gece Safa esrarlı bir süzülüşle:

"Var... Var... Gaz sandığının içine koydular. 'Bunlar burada dursun... Uğurdur. Kımsaya söylersen uğur bozulur...' dediler. Ben de senden başka bir kula söylemedim."

Tayfur pek müsterham bir tebessümle:

"Dadıcığım bu kafaları bana gösterir misin?"

"A olur mu ayo hiç? Sandığın ustune bir eski keçe parçası örttüm. Daha üzerine birkaç odun koydum. Ben bile açıp bakmasına korkuyorum... Nah böyle çukur çukur gozları, iri iri dişleri var... Biz de öldükten sonra öyle mi olacağız ayo? Benim etimin altındaki kemiklerim siyah mı acaba? Pek merak ediyorum..."

"Hiç merak etme dadı. Senin kemiklerin bizimki gibi beyazdır. Sen siyah koyunun etini pişirirken kemiklerinin bembeyaz olduğunu görmedin mi?"

"A sahi ayo... Bunu hiç aklına gelmedi..."

Tayfur, Gece Safa'nın nasırlı, pürüzlü parmaklarını kendi elleri içine alarak:

"Ah dadıcığım, seni ne kadar sevdiğimi bilsen?"

"A bilirim ayo... Eski dost sevilmez mi hiç?"

"Sana çok ama pek çok yalvarırım. Bana bu kemik kafaları göster... Dadıcığım aha benim şeker kaymak dadıcığım..."

"A o kadar yalvarma ıçım goturmaz... Gostarırsam kımsaya soylemez misin?"

"Söylemem, söylemem..."

"Yemin et..."

"Yeminlena, kasemlena, emliha, yemliha..."

"Elverir, gel arkandan..."

Maltaları çatlamış, açılmış, tesviyesi bozulmuş mutfağın bir köşesindeki kömürlüğe girerler... İnsan yüksekliğinde murabba küçük bir pencereden dökülen müteredditt, muhteriz, esmer bir ışık burayı kâfi derecede aydınlatamadığından Tayfur'un gözleri loşluğun içinde evvela bir şey seçemez fakat giderek alışır... Buraya kömürlük denmesine rağmen o kara mahrukattan köşede küçük bir yığıncık görülüyor. Diğer köşedeki kazmalar, kürekler, beller delikanlının dikkatini celp eder. Muayene için eğilir. Eliyle yoklar. Bunların uçlarını taze çamurla bulaşık bulur. Yeni hafriyatta kullanılmış olduklarını anlar. Bu kazma kürekle bahçe mi kazılmış? Mezarlık mı? Bu toprak ameliyesini yalnız başlarına kızlar mı yapıyorlar? Yoksa içlerinde erkekler de var mı? Nihayet birtakım çalı çırpının öte tarafında dadı dört beş odun kaldırır. Gaz sandığının üzerinden keçe parçasını alır... Altında gayrı muntazam birbiri üzerine yığılmış insan kafaları yürekleri boğan meşum bir manzara ile sırıtır...

Tayfur'u feci bir garabet içinde bir düşünme alır. Hallini kolaylaştırdım sandığı muammanın anlaşılmaz bir safhasına daha girdiğini hisseder. Yüksek bir tahsil ve terbiye görmüş bir paşa kızının niçin böyle mezarlık kazdığını, kömürlüğe bir yığın kemik kafa topladığını, bunları bir hazine gibi gizlediğini izaha sebepler arar... Zihninde yeni yeni şüpheler uyanır. Evet Bânû'nun kabristanla bir işi, yek nazarda akılların alamayacağı bir derdi var. Mezarlıkta bir şey mi arıyor? Yoksa oraya bir şey mi

gömüp gizliyor? İşin içinde bir cinayet mi? Bir define mi? Asri bir sihirbazlık mı var? Bânû Hanım'ın, validesinin, hemşiresinin ikametgâhlarını bırakıp da böyle vakit vakit mezarlık ortasında bir haneye çekilmesinde elbette mühim bir sebep var...

Tayfur birer birer kıhfları sandıktan çıkarıp sayar. Tamam altı tane bulur. Son gece Hatip Feyzullah Efendi'nin mezar seddi arkasından göründüklerinden bir fazla... Hepsini ayrı ayrı dikkatle muayene ederken birinin sağ şakağında kendi revolver kurşununun çapına muvafik bir delik görür. Karşılarına üç iskelet çıktığı akşam revolver attığını hatırlar. Bu kurukafa o gece vurulmuş olmasın? Belki öyle... Belki değil...

Sonra kazma küreklerin bir tarafında sapları hemen dört arşın uzunluğunda altı tane büyük haç görür. Evvela bunlara zihne mülayim gelecek bir mana veremez. Sonra haçın tepesine kemik kafayı geçirip iki koluna da çarşaf dolayarak buna bir insan iskeleti şekli verilmiş olmasını düşünür.

Vakaya hangi yüzünden bakılsa kafaların kömürlükte bulunmaları, Bânû Hanım'ın bunlar ile bir oyunu bulunduğu hakikatini gösteriyor. Fakat kızın türlü türlü ağır şüpheler veren bu esrarengiz kusuru Tayfur'un sevdasına halel getirmez. Gönlünün bütün ateşiyle Bânû'ya perestişinde devam eder.

Daha başka esrar keşfetmek için kömürlüğün orasına burasına bakınmakta iken kapının yanında gözüne bir çöp tenekesi ilişir. Arap'a şüphe getirmeyecek bir ihtiyatla eğilir içine bakar. Birtakım süprüntü, çör çöpün arasında yırtılmış yazılı kâğıtlar, kartpostala benzer bir şeyler fark eder.

Gece Safa'yı bir parçacık yanından savmak için:

"Dadıcığım pek susadım. Bana bir bardakçık su lütfeder misin?"

"A ne demek... Getireyim sana, hem de koçu hanımın iyi suyundan..."

Dadı telaşla gider. Tayfur yalnız kalınca hemen elini tenekeye sokar. Süprüntüleri avuçlar. Yarı yırtılmış, yarı buruşturulmuş

birkaç kartpostal ile beraber Türkçe, İngilizce yazılı parça parça edilmiş kâğıtlar bulur. Diğer süprüntülerle olan temastan murdarlaşmış olmalarına, fena kokularına ehemmiyet vermeyerek hemen hepsini ceketinin yan cebine tıkar...

Dadı su dolu zarif bir billur bardakla gelir. Tayfur hakikatte susamamış bulunup da maslahat icabı öyle demişken bardağın Bânû'ya ait olması ihtimalinden iştahlanarak tatlı tatlı suyu içer. Bitirir...

Gece Safa: "Oh tosunum... Şakarlar, afiyetler olsun..."

"Teşekkür ederim, dadı..."

"Teşekur edenlerin çok olsun e mi..."

Tayfur artık görecek başka işi kalmadığını anlayarak cep defterinden kopardığı küçük bir sahifenin üzerine kurşunkalemiyle şu satırları yazar:

Küçükhanımefendimiz,

İskelet kuruldu. Salonun bir köşesindeki kulübesinde kemik parmakları ve ebedî tebessümüyle fanilerin ömürlerini ölçüyor. Teşrifinizle bendenizi ihya ve belki ona da can bahşetmiş olacaksınız.

Meshurunuz

Hikmetullah Tayfur

Hamiş:

Adresim: Ağa Yokuşu kurbunda Kırk Sekbanlar, numara 19.

Bu kâğıdı dörde büküp dadıya uzatarak:

"Gelir gelmez, bunu küçükhanıma veriniz..."

"Aha benim gozelim baş üstüne. İnşallah yine buyurunuz. Kusura bakma. Ev bizim değil sizin. Dadınız Çeşme Fettan'a çok çok selamlar. Benım yerine gozlarından öpüver. Niçin gelip de bir kerecik beni gormuyor ay o? Elekli Baba'da kısmatımıza baktırdığını unuttu mu? Benim talihine bir askar, onun talihine bir katıp çıktıydı."

24

Tayfur Bey Gece Safa'nın pek coşkun meveddetinden kaçarak konağına döndü. Bânû'yu aradığı yerde bulamaması kalbinde onun için pırıldamaya başlayan ateşi yelpazeledi... Kızın esrarına hulûl artık hayatının en meraklı meşgalesini teşkil ediyordu.

Odasına kapandı. Cebinde getirdiği süprüntüleri masanın üzerine döktü... Çör çöp içinde altın arayanlara mahsus bir itina ile en ufak parçayı dikkatinin en ince haddelerinden geçirerek bu müteaffin şeyleri bir bir ayırdı.

Alt köşesinden cüzî bir kısmı kopmuş bumburuşuk bir kartpostal buldu, prese koydu. Kâğıdı düzeltti. Bunun ortasında elinde "raket" ile "tenis" oyunu kıyafetinde Bânû'nun bir fotoğrafi vardı. Başında saçlarını zapt eden bir çatkı, kolları dirseklerden yukarıya kadar açık bırakan bir gömlek, kısa bir "jüp"... Küçükhanım kendini tamamıyla tenis şampiyonu meşhur Matmazel Langlen'e benzetmişti. Didon Paşa'nın kızı o kıyafette o kadar latif, o mertebe cazipti ki Tayfur billur kolları, süzme baldırları seyrede ede doyamadı. Bu resim Bânû'nun kendi hususi makinesiyle çekilmiş olacak... Belki de beğenilmeyerek atılan bir prova idi...

Tayfur kartı evirdi, çevirdi üzerinde bir harf yazı bulamadı. Bu sebze süprüntüleriyle karışık kâğıtların içinden bir ikinci kart daha çıktı. Bunda baş tarafi tamamıyla kopmuş bir erkek resmiyle intihaî şu birkaç satır yazıyı gördü:

Verdiğin söz geçen defakine benzemesin. İsnat ettiğin kabahatlerin faili olmadığımı ispat etmek benim için güç bir şey değildir. Bu pazara, mutlak bu pazara... Mazeret kabul etmeyeceğimi peşin söylüyorum. Orövvar...

Sadullah Cevri

Bu satırlar, seyyal bir ateş ıstırabıyla Tayfur'un dimağından kalbine yıldırım gibi aktı. Delikanlı bu gayri memul ve ani saika tesiri içinde kendi kendine güldü. Deli mi oluyordu? Ne oluyordu? Yalnız Gece Safa'dan adını işitip de şahsını, hüviyetini tanımadığı bir genç yine kendince yarı meçhul bir kıza birkaç satırlık bir kart yazmış... Kelimelerde bir tekliflsizlik, hatta iki genç gönül arasında muammayı andırır bir şive, bir cilve var... Olabilir a... Bu genç kız ile oğlan akraba imişler. Belki de birbirlerine âşıktırlar. Bu da pek muhtemel; çünkü öyle görünüyor. Tayfur Bânû'yu Cevri'den kıskanıyor muydu? Ne salahiyetle? Kız ona herkesten evvel kendinin olacağına dair söz vermemişti ki... Farzımuhal olarak Tayfur bu sözü verilmiş addetse bile bu bir maziydi. Gönlünü Bânû'nun haliyle, istikbaliyle alakadar saysa da onun dünkü hareketine karışmak, bundan dolayı üzüntülere düşmek sırf cinnet olurdu. Lakin insanlık, bahusus gençlik, hele sevda ne tuhaf şey... Bazı noktalarda bütün iradesinin insilabı önünde adam haklıyı, haksızı, sevabı, hatayı, mantığı kaybediyor... Yalnız ruhundan kopan bir feryadın arkasından gidiyor...

Kartın üst tarafı kopmamış olsaydı çirkin mi, güzel mi, zeki mi, ahmak mı? Cevri'nin simasını görerek bu hususta doğru yanlış kendince bazı ahkâm çıkarabilirdi. Kâğıdın yarım olması, bu da talihsizliğine ait bir su-i tesadüftü.

Yazılı, yazısız öteki süprüntü kâğıtları da dikkatinin en ince süzgeçlerinden geçirdi. İyi, kötü tam mealde kendince mühim bir şey keşfedemedi...

Gece Safa'nın evini ziyareti üzerinden üç gün geçti. Bânû'dan hiçbir cevap çıkmadı. Kız, dadısının evine avdet etmedi mi? Yoksa etti de orada gördüğü küçük davetnameye ehemmiyet mi vermedi? Tayfur'a yüreğini kızgın cımbızla didikleyen bir şüphe daha geldi. Bıraktığı ufak tezkere Cevri'nin eline geçmiş olmasın? İmzayı, 'Meshurunuz Hikmetullah Tayfur,' diye sarih, cesur bir muhabbet izhariyle atmıştı. Ne büyük ihtiyatsızlık, çocukluk ettiğini anladı. Evet, evet bu sarahat, bu cesaret Cevri'yi

çok kıskandırabilir. Huylandırabilirdi. Böyle imza atışın saymakla tükenmez pek çok diğer mahzurları da vardı. Tezkereyi kızın validesi, hemşiresi, biraderi, diğer akrabası da görebilirlerdi. "Bu zıpçıktı Tayfur kimdir? Sana yazdığı tezkerede böyle teklifsiz, pervasız lisan kullanmak cesaretini nereden alıyor?" sualiyle kızı muahazelerinde haklı sayılırlardı.

Tayfur yüreğinin feveranına kapılarak nasılsa büyük bir ihtiyatsızlıkta bulunmuş, tamiri nakabil meşum bir hata işlemişti.

Bir hafta geçti. Didon Paşa kızından hiçbir haber esmedi. Tayfur'un ıstırabı arttı. Mutad meşguliyetleriyle eğlenemiyor; evde, sokakta bir yerde duramıyor. İçi içine sığmıyor, neticesi gittikçe kararan bu uzun intizarın karşısında adeta saatten saate sararıp soluyor, kâh kıza bir mektup daha yazmayı, kâh telgraf çekmeyi, kâh kendini bir otomobile atarak Gece Safa'nın evine gitmeyi düşünüyor ve netice itibariyle hiçbirini yapamayarak üzüldükçe üzülüyordu.

Koca konağın içinde onun gözlerinden bu derin ıstırabını okuyan yalnız bir can vardı: Nâsıra... Delikanlının ruhu tutuşalıdan beri kız elim bir tetkikle onun hiç peşini bırakmıyor, yaşlı gözleriyle, karşısında sine sine yanan bu volkanın sebeb-i iştialini keşfe uğraşıyordu.

Nâsıra Tayfur'u, onun Bânû'yu sevdiğinin on katı bir ateşle, tahammül olunmaz bir aşkla seviyordu. Efendisini yakan bu elemi, kendi hayatı pahasına söndürmeyi büyük bir teselli, bir saadet biliyordu. Fakat hakikatin ne olduğunu nasıl anlasın? Kız bu uğurda hiçbir şeyden çekinmemeye karar verdi. Bir gün Tayfur konakta yok iken odasına girdi. Kilitli yazıhanesine, dolaplarına anahtar uydurdu. Nihayet "pres" ile düzeltilmiş Bânû'nun ucu yırtık kartını buldu. O, beyin çekmecelerinde, sandıklarında, bürolarında hasılı neresinde nesi var hepsini kendi koymuş gibi bilirdi. İtina-yı mahsusla gizlenmiş bu ütülü kart fevkalade dikkatini celp etti. Bu, her zamanki kâğıtların arasına yeni girmiş pek uğursuz manzaralı bir yabancıydı.

Elleri, kalbi, ruhu titreyerek Bânû'ya baktı. Baktı. Aynanın önüne gitti, ani bir humma ile Tayfur'un kanını tutuşturan bu güzel kızın resmini kendi çehresiyle mukayeseye girişti. Kendine hüsünce mütefevvi bir rakibe karşısında bulunduğunu gördü. Kâğıdı parça parça edip kırıntılarını da ateşe atmak istedi. Lakin bunun aslı sağ dururken resmini yok etmekten ne çıkardı? Hayır, hayır bu fotoğrafi yok etmemeli... Belki bir kopyasını çıkarmalıydı. Hemen "şambrnuvar"a* koştu. Kartın üzerindeki şekli istinsah etti. Aslını getirdi yerine koydu. Her şeyi düzeltti. Gözleri kilitledi. Çekildi.

Şimdi Nâsıra geceleri odasına kapanıyor. O da Bânû'ya taaşşuk etmiş gibi resmi karşısına koyuyor. Kendi kendine:

"Güzel kız söyle sen kimsin? Bu ne açık saçık kıyafet... Müslüman mısın? Kâfir misin? Söyle... Hangi dinden, milletten olursan ol her şeyden evvel körpe bir kadınsın. Kolların, bacakların apaçık... Resmine erkeklerin bakacaklarını hiç düşünmedin mi? Yoksa birtakım masum, toy delikanlıcıkları günaha, derde sokmak için mi böyle soyundun? Bu kılıkta Tayfur ile 'tenis' oynadın mı? Evet, insanlar için cehennem lazım. Bahusus şimdiki kadınlar için... Ahiret kanunlarını dünyadakiler gibi teşdit etmeli. Şimdiki kadınların vücutları lokanta camekânlarında soslarla, yeşil salatalarla, 'trüf'lerle gelip geçenleri imrendirmek için süslenen yemekler gibi teşhir olunuyor... Süslenip süslenip de süzüle çalkana sokaklarda boy gösteren kadınlar hallerinin lisanıyla:

"'İşte bana bakınız da imreniniz. Bir sepet çileğe, bir salkım olgun üzüme, bir tabak kaymağa, sulu armuda nasıl mideniz depreşir, ağzınız sulanırsa işte beni de öyle içiniz çeksin.'

"Fakat efendim sokaklarda ipekler, renkler, kokular içinde salına kırıta giden kadınların ekseriya süs fantaziyelerini tatmin eden birer rical sahipleri var. Ve onlara imrenen erkeklerin de

---

* Chamre noire: (Fr.) Karanlık oda.

birer zevceleri... Efendim, cemiyeti harap eden en büyük haram ve haramilik işte budur. Kadınlar hep erkeğin zaafından istifade izi üzerinde yürürler. Bir erkeğin tuvaletinde, telebbüsünde kadını imrendirmek için hiçbir tarafını açtığını yahut boyayıp, telleyip pullayarak hiçbir uzvunu teşhir ettiğini görmedim... Balolarda çeşitli erkeklerle yarı bellerine kadar üryan dekolte cins-i latifin kılıklarına bakınız... Kadın müsavaten erkeklerde omuz öpüşüne kalkışmaya kıyafetini tashihten başlamalıdır. Devekuşunun tüyünü tepesine, denizlerden, istiridyelerden çıkan boncukları orasına burasına takındıktan, kulaklarını delip cici bici sallantılar geçirdikten sonra, 'Ben pek akıllıyım...' demek gülünç olmaz mı? Zavallı mahluk bir kere başını eğip de ökçelerine baksana. Seni işte bu garip hale sokan modacı, kafandaki madde-i dimağiyenin hiffetinden cesaret aldı. Yürümüyorsun. Sekiyorsun. Nefsine işkenceyi süs sanıyorsun. O moda garibelerini çıkar. Çıplak ayaklarınla parmaklarının uçlarına basarak yürü ve bunun letaleti neresinde olduğunu bana söyle... Bu ökçelere verilen paralar hastanelerde gıdasızlıktan ölenlere sarf edileydi kim bilir insaniyet ne kadar nüfus kazanırdı. Bugün hangi eskicinin önünden geçseniz mutlaka onu uzun ökçe çivilemekle meşgul bulursunuz. Ekmek bulamayan kadınlar bile topuklarının altına bu sivri yumurcakları koymak cinnetinden kurtulamıyorlar... Nefsinize reva gördüğünüz bu azaplar, girdiğiniz bu gülünç kıyafetler ne için hanımlar? Ne için? Kendinizi akılca müsavi belki de mütefevvik addettiğiniz erkeklere fazla beğendirmek için değil mi? Merak etmeyiniz maryanın tüyleri her ne kadar yıkanıp taranmamış olsa da tabiatın icbarı anında koç onu beğenir. Zannetmem ki tabiat sahibi bir erkek ayağında sivri ökçeli iskarpini olmadığı için güzel bir kadına bırakıp da mahza modaya bu tevafukundan dolayı bir çirkinini intihap etsin. Zekânızı ancak tuvaletinizde göstereceğiniz zevk-i itidal ve sadelikle ispat edebilirsiniz, yüzünü beş renge boyayan, sokakta vücudunun nısfını açan, arka-

dan vasat bedeninin bir kısmını indirip öbürünü bindirerek yürüyen kadın aklı başında bir erkeği değil ancak kendi kendini aldatır. Matmazel misin? Müptezel misin? Gözünü Tayfur'a dikme... Vallah ikisini birden çıkarırım. Onun gönlü benimdir. İzdivaç saadeti bana mevuddur. Hayatımı onun mesudiyetine hasredeceğim. Söz aldım. Söz verdim. Sevdasına güvenerek şerî rabıttan evvel gönül akdiyle onun oldum... Şimdi sen araya girersen ben ahlaksız bir kız menzilesine inerim. O adi bir mugfil olur... Aşkımızın, hayatımızın ahengi bozulur... Saf, pak olan şeyler cinayete döner..."

25

Nâsıra şerî rabıttan evvel Tayfur'un olmuştu. Lakin bu semahatinde ne kadar yanıldığını şimdi derin bir yeisle anlamaya başladı.

Erkeğin bir feveran, bir şiddet anı var ki hiçbir vaatten çekinmiyor. Fakat bu vaatler vicdandan değil, şehvetten geliyor. Damarlarını yakan arzu hummasının ateşi düşünce verdiği sözler tavsıyor... Tutulmayan bu vaatleri ihtara vesile olacak muvacehelerden kaçıyor. İğfal edilmiş kadının serzenişlerinden muazzep oluyor.

Evvelden sevişmek için Tayfur kızı konağın tenha, izbe yerlerine cezp eder, baş başa kalmak için zuhur eden fırsatları hiç kaçırmazdı... Fakat şimdi Nâsıra'nın gözlerinde yanan davetleri görmemezlikten geliyordu. Biçare kızın gönlü, dimağı o kadar serzenişlerle dolu idi ki vefasız sevgilisini tenha bir yerde yakalar yakalamaz hemen dökülecek, taşacak, bütün galeyanıyla boşanacaktı... Fakat kızın icat ettiği vesileleri Tayfur hep birer surette hükümsüz bırakmaya muvaffak oluyordu. Nihayet Nâsıra son ıztırar ile şu satırları yazdı:

Beyefendi,

Aynı dam altında yaşıyoruz. Fakat zannolunur ki birimiz dünyada, birimiz ahiretteyiz. Gözlerim elim bir tahassür, acıklı bir istirhamla daima gözlerinizi arıyor. Benimkiler yaşlı, sizinkiler dalgın...

Telaki-i nazardan bir bomba patlayacakmış gibi korkuyorsunuz. Evet, inkâr edemem. Göğsümde böyle bir infilak dolgunluğu var... Lakin emin olunuz bundan size bir zarar gelmez. Kendi ateşim yalnız kendimi tahrip eder.

Verdiğiniz sözden vazgeçtiğinizi ağzınız söylemeye cesaret edemiyor fakat her haliniz bu hakikati muterif... Aramızda bir fiil vuku buldu. Onun dünkü adı aşktı. Bugünkü ismi cürüm oldu. Belki ona yarın cinayet denir...

Of beyefendi, ağlamaktan boğulacağım... Bir gönüle malikiyetimi idrak ettiğim günden beri ben sizi severdim. Bu gizli dinimi Cenab-ı Hakk'a açmaktan bile korkardım. Siz bu mukaddes muhabbetimi deştiniz. Çirkin bir yara yaptınız. Dün iftihar ettiğim bu yüksek his bugün bilmem nasıl beni utandıran en büyük zillet oldu. İnsaniyetin öyle gülünç, öyle acıklı, öyle mantıksız telakkileri var ki...

Daha dün hazin bir mesudiyet içinde yaşıyordum. Kalbimde tatlı ateşiniz, dimağımda beni hiç terk etmeyen nezih, melekâne hayaliniz ile konağın en kuytu, harim bucaklarında dolaşır, Arş-ı Rahman'dan yüreğime dökülen feyizdar yaşlarla sine sine sızardım. Ah bu, benim için ne cavidânî bir ibadet, ne büyük lezzetti. Şimdi Havva gibi bu safalı cennetten kovuldum. Nedamet ifritiyle karşı karşıya cehennemin esfelinde tesellisiz kaldım.

Beyefendi bu gözyaşlarım, bu istirhamlarım sizi gönlünüzün hilafına bir muhabbete icbar etmek için değildir. Bunun ikimiz için de büyük bir işkence olacağını bilirim. Bundan sonra gözlerimle gözlerinizi aramayacağıma, hiç görünmemek kabil olamazsa da karşınıza imkân derecesinde ender çıkacağıma, mazi-

yi katiyen ihtar etmeyeceğime, hiçbir türlü serzenişte bulunmayacağıma söz veriyorum.

İffetsiz bir kızın söz vermesine belki gülersiniz. Belki bunu makbul tutmazsınız. Namus, ulüvv u cenab nerede başlar, nerede biter bilmiyorum. Sizce müspet zilletimle beraber emin olunuz efendim ben elan namuslu bir kızım. Sözlerimi nasıl dini bir hürmet ve sadakatle tutacağımı göreceksiniz.

Sizden yalnız büyük bir tazarruum var. Zıyaa uğramasından bütün mevcudiyetim titrediği için onu bu kâğıda tevdi edemiyorum. Ancak şifahen arz edebileceğim.

Bu muvacehe sizin için pek tahammülsüz bir azap ise bir defacık buna katlanmakla günahınızın kefaretini vermiş olursunuz. Bu benim için son zillet, sizin için ulüvv u cenabın gayesi olacaktır...

Bu akşam sizi gece yarısından sonra mezarlığa bakan sarmaşıklı pencerenin önünde beklerim. İffetimin makteli olan bu yerde ruhumun halâsı için sizden bir istimdatta bulunacağım...

Bu feryadıma hissiz kalacak kadar sizi küçük göremediğim için yalvarıyorum. Beni bu gönül işkencesinden kurtarmak bin esir azat etmekten daha sevap olacağını biliniz.

Israrımla sizi bundan ziyade izaç etmek istemem. Tehdit ise haddim değildir. Hakikat budur. Vicdanınızın hükmüne razıyım...

Bugün ve daima cariyeniz,

Nâsıra

Tayfur iş odasında bin bir havaî meşguliyetle Bânû'ya dair olan gönül hüsranını yenmeye uğraşırken iki üç istizan fiskesinden sonra aldığı müsaade üzerine Nâsıra içeri girdi. İstirhamnamesini yazıhanenin üzerine bıraktı. Hiç durmadan çıktı.

Beyefendi zaten kaç zamandır kızın gözlerinde parıldayan sakit serzenişlerden kaçmıyor muydu? Bu çekinmesini anlayıp da Nâsıra'nın sükût ve uğradığı metrukiyete hazım ve tahammülle

mukabele etmesi lazım gelirken böyle tahrîf iddialara, tazallümlere, şikâyetlere kalkışmasını terbiyesizliğine hamletmek istedi.

Kâğıdı açtı. Okudu. İlk hiddeti biraz yatıştı. Kızı evlenme vaadiyle aldatmıştı. Bânû'nun muhteşem hayali yanında şimdi Nâsıra'nın cazibesi sönmüştü. Fakat bu mevud izdivacın olamayacağı hakkında bir mazeret uydurup söylemek lazım geliyordu ki kız ümidi kessin. Üzüntülere, gözyaşlarına mahal kalmasın. Verdiği sözü tutmamak namertlik olduğu gibi kızı aldatmakta devam da daha çirkin bir ikinci namertlik olacaktı.

Tayfur bu cihetteki çalı çırpı nevinden engelleri temizleyerek Bânû ile sevda zemininde karşı karşıya serbest kalmak istiyor ve şimdi bu sert hakikati Nâsıra'ya onu en az müteellim edecek surette bildirmeyi insaniyet sayıyordu. Binaenaleyh nefsince fuzuli bir yorgunluk bildiği bu gece davetine icabete karar verdi. Aldatarak ona hakikat söyleyecek, gönlünü alarak kızın gönlünden sıyrılmaya uğraşacaktı.

Tayfur gece yarısından sonra dehlizleri, loş maltalıkları, mahzenleri Firavun mezarlarına benzeyen konağın merdivenlerinden indi. Alt katın eski İstanbul sokakları gibi dolambaç "galeri"lerinden yürüdü. Mezarlığa nazır sarmaşıklı pencereye yaklaşınca orada gecenin karanlığına karışmış bir hayalet seçti... Bu, Nâsıra idi. Tayfur durdu. Bekledi. Hayaletin ne bir hareketi görüldü, ne sesi işitildi. Karanlığın kasveti altında iki ruh karşı karşıya eziliyorlardı. Çünkü maddiyatları pek seçilmiyor, birbirini havâs-ı hamseden hariç bir kuvvetle binaenaleyh maddi tahassüsten daha derin bir hisle duyuyor gibiydiler.

Kız ile sevda hesabını bir an evvel kesmek isteyen Tayfur'a gecenin siyah sükûtuyla çınlayan bu korkunç ev altında bir cinayet işleyeceklere mahsus ihtiyatlarla titreşerek bekleşmek pek ağır geldi. Bu elim vaziyetten hemen kurtulmak telaşıyla:

"Bana uzun uzadıya bir beyanname yazmaya ve böyle karanlık yerlere inmeye ne lüzum vardı? Alelade bir surette yanıma gelip meramını anlatamaz mıydın?"

İfadesinin ilk çırpıntılarıyla sesi kısılan Nâsıra:

"Beyefendi, takdim ettiğim kâğıt bir beyanname değil, pek derin bir teessürnamedir. Size aksi tesir yaptığına şaşmaktan ziyade ağlayacağım geliyor..."

"Yok, yok... Kızım ağlama... Söylemekte yazmaktan ziyade tesir yok mudur? Ben onu anlatmak istedim..."

"Taşkın bir dimağ şaşkın oluyor. Fart-ı teessürden ağzımın yoluyla halimi ifade edememekten korktum. Kalemden istimdat ettim. Belki ikinci cümleden sonra sert bir tekdir ile sözümü kesmeniz ihtimalini de düşündüm."

"Beni bu kadar barbar mı biliyorsun, Nâsıra?"

"Estağfurullah..."

"Maksadını anlamak isterim. Söyle..."

"Medeni gönüller sıkıldıkları, (küçük bir tereddütten sonra) nefret ettikleri şeylerin karşısında barbarlaşırlar..."

"Sen teessürname adını verdiğin kâğıtta böyle serzenişlere kalkışmayacağını yazmışsın. Bu vadileri geçelim. Asıl maksada gelelim..."

"Beyefendi, serzeniş değil... Serzeniş bir nevi naz demektir ki sevilen kimseler daha ziyade sevilmek için yaparlar... Bu, menfurlara muhabbet temin edecek bir silah değildir..."

"Nâsıra işte hep bu sözlerin birer serzeniş okudur... Birer, ikişer fırlatarak yapmayacağım dediğin şeyi yapıyorsun..."

"Beyefendi, en mülayim sözlerim size birer zehirli ok gibi tesir ediyor. Ne yapalım aramızda pek müellim bir macera döndü. Bunun müsebbibi, mesulü sizsiniz..."

"Her kız hayatın ilk zevkine teslim-i vücut ettikten sonra böyle söyler..."

"Fakat beyefendi her mert erkek masum bir bakiri iğfal ettikten sonra böyle söylemez..."

Tayfur darbenin şiddetinden biraz sersemleyip sustu. Şimdi bu ilk galebeden sesi kuvvetlenip gözleri ateşlenen kız devam etti:

"İffetimin bu büyük davası için bu karanlık tenha, ölümlü, sarmaşıklı yeri intihap etmeme sebep bu mahallin bekâretime maktel olmasıdır. Buradan bir müfteris gibi namusumun kan kokusunu alıyorum. Ölülerin muvacehesindeki bu zulmetin içine bir mahkeme kurmak istedim. Çünkü şahitlerim, delillerim, vekillerim, müdafilerim hep buradadır. Karanlıkları dinleyiniz. Unuttuğunuz şeyleri, gece size mehib sükûtu içinde izhar edecektir. Ölülerden sorunuz. Ben kendimi nasıl müdafaa ettim. Siz beni nasıl aldattınız. Söylesinler. Bütün bu hakikatlar yarasalarla beraber etrafımızda uçuşuyorlar. Sesimle beraber dalğalanıyorlar. Canlanıyorlar. Allah olunca vicdan da vardır. Menfaat kastıyla onu susturmaya uğraşanların içinden o, yine hakikati söyler. Nasihatlerine artık aldırmayacak kadar onunla yüz göz olanlar vardır. İşte bu, hakka aldırmamaktır... İşte ahlak, cemiyet, dünya her şey bu seyyie ile sükût eder... Ben kendi felaketimden ziyade senin bu düşkünlüğüne ağlıyorum Tayfur."

Kız başını sarmaşıklı pencereye vererek hazin, elim hüngürtülerle gözyaşlarını salıverdi. Hakikati inkâr ile maceranın altından kurtulamayacağını anlayan Tayfur kendi davasını büsbütün iptal etmeyecek surette kıza suret-ı Hak'tan görünmek ıztırarında kalarak:

"Nâsıracığım hak sözlerinle beni yendin... Sadanda galebe ve hakikat titriyor. Ben mağlubum. Sus... Yetişir... Fakat sana neden bu suretle söz söylemek ıztırarında kaldığımı bilmiyorsun."

"Belki... Lakin bunu bildirmen kabil değil midir?"

"Evvelden bu hakikatle seni müteellim etmek istemiyordum. Fakat şimdi bu acı doğruyu söylemeye mecburiyet hâsıl oldu."

"Ne kadar acı olsa hakikat şifalıdır. Söyle... Dinliyorum..."

"Cenab-ı Hak kalbimi biliyor. Yegâne emelim seninle izdivaçtı... Öf... Lakin..."

"Ne oldu? İzalesi nakabil bir mani mi çıktı?"

"Evet..."

"Nedir?"

"Validem..."

"Validen senin ciddi hiçbir arzuna karşı kati bir mümanaat gösteremez ki... O senin her suretle mağlubundur. Sen ne istersen o onu alkışlamakla iftihar eder..."

"Bu defa öyle değil..."

"Söyle merak ediyorum. Bakalım bu defa validen neden huyunu değiştirdi."

"Validemin eskiden beri garip bir arzusu vardır..."

"Nedir Allah aşkına..."

"Bana bir paşa kızı almak... Kendisi paşa karısı olduğu için paşa kızı kaynanası olmak deliliğini tutturmuş..."

26

"Neler duyuyorum Allahım... Tayfur, hanımefendinin huyunu, âdetini ben de bilirim. Elinde büyüdüm. O senin intihaplarına hiç karışmadığı gibi senin reyini almadan parmağını kımıldatmaz. Masallarda dinlediğimiz gibi hakikatte de gönlünün intihap ettiğiyle izdivaç edebilmek için tacından, tahtından vazgeçmiş çok şehzade 'prens' maceraları işitilmiştir. Bir paşazadenin evlenmek için bir paşa kızı araması nevinden çürümüş âdetlere herkesten ziyade sen gülersin. Fakat ne yapalım ki şu saatte senin için böyle söylemek icap ediyor. Bu asrın azalan hükümdarları bile âhâd-ı nastan kadınlarla teehhül ediyorlar... Beni arzu etmiş olsan böyle zekâvetine yaraşmayacak özürler serdetmezsin... Ne şöyle ne böyle... Bir muhalif rüzgâr esti. Senin gönlünü benden aldı götürdü. İşte hakikat bu..."

"Nâsıra sana bir delilik gelmiş... Söylüyorsun, dönüyor yine onu söylüyorsun. Düşünmeden söylüyorsun..."

"Bey, o kadar düşünüp de söylüyorum ki bu son gecelerim uykusuz yalnız düşünmekle geçti..."

"Bana inanmıyorsan seni bir yere gizleyip validemi söyleteyim. Hakikatin ne merkezde olduğunu kendi kulağınla işit..."

"İpnotize etmiş gibi validene istediklerini söyletebilirsin. Aksini iddia eden yok..."

"Ne yapalım Nâsıra? Söylediklerime inanmadıktan sonra seninle nasıl uzlaşabiliriz?"

"Uzlaşmaya lüzum var mı? Bu La Fontaine'in kurt ile kuzu davası... Gönlünün arzusunu yerine getirirsin. Evvelce bana verilmiş sözün ne hükmü olabilir?"

"Peki, Nâsıra ısrar etmeyeceğim. Sözlerimi aklın ne suretle alıyorsa öyle kabul et... Beni buraya davetten mühim bir maksadın olduğunu yazmışsın. Şimdi oraya gelelim..."

"Şaşkınlığımdan size kâh müfret muhatap, kâh cemi muhatap sigalarıyla hitap ediyorum.* Terbiyesizliğimi affedersiniz."

"Beis yok. Nasıl istersen öyle hitap et..."

"Beyefendi, siz de bilirsiniz ki vicdan başka, gönül başkadır. Biri hak ve hakikate, öteki hava ve hevese tabidir."

"Rica ederim Nâsıra, felsefende derinleşme... Bu bahsin kısa kesilmesi bence son derece mültezemdir."

"Biliyorum beyefendi... Fakat ne yapalım... Kaç zamandır işleyen koca bir yara bir nefeste iltiyam bulmaz. Korkmayınız. Kalbinizi kendi gönlüm gibi biliyorum. Siz ne kadar inkâr, tevil yollarına sapsanız ben hakikati tekmil acı vuzuhuyla görüyorum..."

"Uzatma diyorum Nâsıra... Şimdi yürür giderim. Sözün yarım kalır... Bundan sonra olacak davetlerine hiç kulak vermem. Bak ona göre sözüne devam et..."

"Beyefendi, sizin korktuğunuz şeyi biliyorum. Sizinle geçen sevda maceramızın iadesini ve netice itibariyle izdivacımızı istirham ve bu vadide ısrar edeceğimden korkuyorsunuz. Hayır, hayır, hayır... Bin kere hayır. Katiyen emin olunuz size böyle bir teklifte bulunmayacağım... Paşa kızıyla, şah kızıyla, imparator

---

* Kimi zaman "sen" kimi zaman "siz" diye hitap ettiğini belirtiyor.

kızıyla kiminle isterseniz onunla izdivaç ediniz... Lakin bu feragatime mukabil sizden büyük bir istirhamım var..."

"Nâsıra bu feragatine mukabil benden ne istersen iste... Hiçbir fedakârlıktan çekinmeyeceğim... Mesela seni bir paşa kızı gibi cihazlayıp çimenleyerek münasip bir adama vermek... Hatta bu hususta gönlünün bir arzu ettiği de varsa hiç çekinme söyle..."

Ah karanlık olmayaydı, bu tekliften zehirlenmiş gibi kızcağızın nasıl yemyeşil kesildiğini Tayfur görecekti. Biçare başını rutubetli, kalın, sağır duvara verdi. Teslim-i ruh eder gibi inim inim inliyordu.

Kızın bu ani ve muammaî yeisini anlayamayarak Tayfur şaşırdı. Kendisiyle izdivaçtan feragat ettikten sonra bir diğerine varmasında bu derece teellümü mucip ne vardı? Zihninde yine kızışan bir hiddetle karanlıkta Nâsıra'nın gözlerini bulmaya uğraşarak:

"Kız, yüzünü göremiyorum amma sesinden, sözlerinden alıyorum. Galiba bu gece sende şiddetli bir humma var. Arada bir saçmalıyorsun..."

Nâsıra hâlâ derin iniltilerle:

"Beyefendi, ben saçmalamıyorum. Sözlerime karşı sizin kulağınızın ahengi bozulmuş... İşte onun için anlaşamıyoruz."

"Benimle izdivaçtan katiyen feragatini söyledin."

"Evet..."

"O halde seni elbette bir diğerine vereceğiz. Karabaş yapacak değiliz ya?"

Kız heyecandan kesilen sesiyle:

"Bu teklifi bir daha bana etmeyiniz. Karşınızda hafakandan tıkanarak düşer ölürüm ve bu, sizin için aynen beni hançerle bitirmek derecesinde bir katl sayılır..."

"Kızım, benim kulağımın ahengi değil senin aklının muvazenesi bozulmuş. İşte ben gidiyorum. Sen bu manasız, irtibatsız sözleri daima karanlıklarda konuşmaya alıştığın 'fantom'lara* anlat..."

---

* Phantom: Hayalet.

Tayfur hızlı adımlarla kaçarken Nâsıra cebinden bir elektrik feneri çıkardı. Karanlığın kesafeti içine doğan ani güneşle, diğer elinde tuttuğu bir kâğıdı aydınlatarak:

"Beyefendi kaçmayınız... 'Tenis' oynayan şu matmazelin başı için durunuz..."

Tenis ve matmazel kelimeleri Tayfur'u bulunduğu yere ani bir sihirle çiviledi. Delikanlı döndü. Kızın gösterdiği şeye baktı. Bânû'nun resmini ta uzaktan tanıdı.

Gerileyemiyor, ilerleyemiyor, bir şey söyleyemiyor, donmuş gibi öyle duruyordu...

Nâsıra resmin sihirkâr tesirinden cesaretlenerek tekrar etti:

"Beyefendi, bu matmazelin başı için son sözümü dinlemeden buradan gitmeyiniz."

Tayfur şimdi ilk şaşkınlığından ayılmaya uğraşırken bir mıknatıs kitlesi karşısında bulunuyormuş gibi resmin cazibesine tutuldu. Kıza yaklaşarak:

"Nereden buldun bu resmi?"

"Karanlıkta konuştuğum fantomlar getirdi..."

"Kütüphanemden mi çaldın?"

"Kütüphanenize bakarsınız. Oradaki yerinde durmuyorsa böyle bir şüpheye hakkınız olabilir. Fakat efendim, bizi burada birleştiren meseleden hariç sözlerle vakit geçirmeyelim... Bahis uzadıkça sizi izaç etmekten ziyade kendim üzülüyorum. Beni dikkatle, insaniyetle dinleyiniz. Son sözüme karşı son diyeceğinizi bekliyorum."

"Dinliyorum Nâsıra..."

"Aldatmak üzere bana vermiş olduğunuz izdivaç sözünden sizi bir şartla ıtlak edebilirim..."

"Çabuk şartını söyle..."

Nâsıra ağlama sarsıntıları içinde tutunacak yer arayarak:

"Kiminle isterseniz onunla evleniniz..."

"Peki sonra?"

"Bana başka bir koca teklifinde bulunmayınız..."

"Peki sonra?"

Nâsıra gözlerinin yağmurunu zapt etmek için iki avucu içine düşen bedbaht başını sıka sıka elim hüngürtülerle sarsılarak:

"Beni bu konaktan kovmayınız. Ben sizin azat kabul etmez bir esirinizim. Huzurumla sizi katiyen rahatsız etmeyeceğime işte Cenab-ı Hakk'a yemin ediyorum. Bir daha beni hiç hiç hiç karşınızda görmeyeceksiniz... Ancak sizinle bir dam altında bulunmak tesellisiyle yaşayabileceğim. Beni bu haneden çıkarmak kendi elinizle bir adem kuyusuna atmaktır. İlk hatayı beraber işledik. İkinci cinayetten birbirimizi kurtaralım. Emin olunuz beyefendi, intiharım sizin yeni izdivacınıza şeamet getirir... Diğer bir kadınla olacak saadetinizi benim bikes kanımla kızıla boyamaktan ne hazzınız olabilir?"

"Nâsıra, müşküle sarmış bir sevginin insan yüreğini nasıl dağladığının tecrübesini şu saatte ben de geçiriyorum. Peki, sana yaptığım fenalığa mukabil muvafakat ediyorum. Bu konakta otur... Fakat bu gibi ahvalde verilen sözlerin hükümlerini bazı anlarda insan tutamıyor. Bu pek müşkül ve ekseriya muhal oluyor... Evet, evet artık açıkça konuşuyoruz. Bütün riya, yalan, hodbinlik perdelerini aramızdan kaldıralım. İşte ben sana verdiğim sözü tutamadım, elan sözümün eri olmak isterim lakin şimdi ben sana o sözü verdiğim andaki ben değilim. İradem elimde yok. Sen de şu anda bana verdiğin sözü ileride tutamayacaksın... Çünkü bu konağa bana zevce namıyla bir kadın gelince benim her an onunla olacak ruhî vahdetim sana bu evde bir cehennem hayatı yaşatacak... Kıskanacaksın... Her anın bir intihar dakikasından daha elim geçecek... İyi düşün..."

"Beyefendi, bundan sonra benim ruhum cehennemde gerek. İrtikap ettiğim günahın cezasını çekerek maneviyatımın tasfiyesine uğraşacağım... Bazı tarikatlarca eza-yı nefsin ibadet olduğunu bilmiyor musunuz? İbadet mabuda vusul için yapılır... Demirin yanarak paslarından temizlenmesi gibi insan da ateşle

Hakk'a yaklaşır... Ciyfeden nura döner... İşte ben bu konağın sakafi altındaki cehennemde ruhumu böyle musaffa bir hale getireceğim... Hiçbir tekke, hiçbir mabet, hiçbir çilehane burada çekeceğim azap kadar beni Rabbime çabuk yükseltemez... Hem beyefendi etrafımda dolaşan vücutsuz ruhlar bana daha başka şeyler söylüyorlar..."

"Ne diyorlar Nâsıra?"

"Her günahın muhakkak bir cezası vardır. İnsan musibetinin cezasını çekerek melekleşir... Çekmeyen iblis olur... Ben hatamın ukubetine çabuk uğradım... Ettiğine bir gün sen de uğrayacaksın Tayfur... O zaman benim musaffa ruhum senin imdadına yetişecek... Kendimi kurtardığım gibi seni de tahlise koşacağım. Şimdi bunu bozulmuş aklımın uydurduğu manasız bir kehanet gibi görerek belki gülersin. Ben şimdi senin zevcenden daha yakın bir şeyinim. Ruhum umduğum tasfiye ile Allahına yükselirse ben sana bir melek-üs-siyane olacağım. Sen son verdiğin sözü tutarsan Halık ikimizi de affeder... Gönlün kimi istiyorsa onunla evlen. Gözlerinize görünmeyerek aynı dam altında saadetinize şahit olmak... İşte, hayattan kendime ayırdığım bahtiyarlık hissesi... Bunu bana çok görmezsin değil mi? Haydi Tayfur mesut ol, bu konağın alt katında metruk odalarda yalnız yaşamak için verdiğin müsaadeye istihkakımı teslim et. Ve bu vaadini hiç bozma..."

Tayfur, kârgir katın soğuk cidarlarında titreyen sesiyle:

"Nâsıra, sana tekin değil diyorlar. Ben bu avamî zanna gülerdim, fakat şimdi görüyorum ki sende diğer kadınlara nispeten garip bir mümtaziyet var. Emin ol, verdiğim sözü tutacağım. Bu konakta kalacaksın... Belki ben mezarlıkların şeametine uğradım. Belki ben büyülendim... Belki ben imansızlığımın cezasını çekeceğim. Bir uçurumun kenarında dolaştığımı hissediyorum. Belki bedbaht, makhur saatlerimde üzerine başımı koyarak ağlamak için şefik bir diz arayacağım. Belki bu penahım sen olacaksın Nâsıra..."

"Tayfur ben senin elinin çizgilerini, alnının hatlarını önümde bir açık kitap gibi daima okurdum. Çok nikbetlere uğrayacaksın. Fakat hepsini atlatacaksın. Tez mizaç, zaafina mağlupsun. Çabuk kapılır, çabuk soğursun. Çok defa akıl ve mantıktan kaçarsın. Lakin metin görünmeye uğraşırsın. Çok defa felaketlerini ayağınla gider, ararsın. Kendi zekânın üzerine akıl beğenmezsin... O mebhasta müdekkik bir âlimin önünde bir dimağın açılıp yine kapanması mümkün olsa âlim, o kafa sahibinin talihini söyleyebilir... Çünkü dimağ bize hayatta bir pusula vazifesini görmek için Cenab-ı Halık'ın verdiği bir alettir. Sahibini iyi, fena yola sevk eden kafalar vardır. Bazı tedaviler, temrinler ile fenaları iyi, iyileri fena yapmak mümkündür... Onun için hayatta muhitin, bazı hadiselerin ahlak üzerine ve dolayısıyla talih üzerine tesirleri büyük olur... Yine onun için mektebin, terbiyenin, tahsilin milletler üzerinde oynadıkları roller mühimdir. Senin kafan daima emniyet supapı olmayan bir makine gibi alabildiğine bir şiddetle işledi. Sana nasihat verenlerden kaçtın. Daima heva ve hevesine uyarak yaşadın. Senin gayrişuurî bu taşkınlıklarına kurban olanlardan biri de benim... Sen sevr burcunda doğdun. Korkma o seni himaye eder. Aleyhine kurulan dolapların hemen daima üstünden geleceksin... Üzerinde akik yüzük, akik tespih taşı. Bu mübarek kırmızı taş sevrin tılsımıdır. Seni kazadan, beladan saklar..."

"Oh Nâsıracığım, bir falcı karı kadar söz biliyorsun... Ve pek tatlı dinletiyorsun."

"Evet, iştihar etmemiş bir falcıyım... Bütün sihirlerimi senin lehine yapacağım..."

Sarmaşıkların, servilerin arasından eliyle gökyüzünü işaret ederek:

"Dün gece bir şahâb-ı sâkıb Arz ile Zühre arasında düşerken çizdiği nuranî iziyle senin adını yazdı. Sen cadı tabiatlı iki genç kızın arasındasın. Bu ikiden biri benim. İkincisi de bu tenisçi matmazeldir. Remil attım... İsminde 'elif' 'be' var. Benim bur-

cum 'kavis', onunki 'akrep'. Çok naz ve istiğnadan, bin türlü müşkülattan sonra bu kız sana varacak... Fakat az vakitte üzerine hıyanet edecek. O zaman bana gel... Burçlarımız çarpışsın da gör..."

Tayfur bu acayip sözleri dinledi, dinledi. Yeisle biçarenin bir nevi cinnet nöbetine tutulmuş olduğuna hükmetti. Bu hale sebep kendisiydi. Kızın böyle nücumdan, burçtan, elden, kafadan kahve telvesinden daha birçok şeylerden istikbal okumak gibi garabetleri vardı. İşte şimdi bu deliliği artmış, saçma sapan bir dereceye varmıştı. Fakat bazen ne muntazam bir ifade, ne müessir bir mantık, ne büyük bir felsefe ve ikna kuvvetiyle söylüyordu...

Zavallıyı konaktan savup büsbütün çıldırtmadansa onu nezdlerinde muhafaza için vicdanından kopan sadaya itaat etti. Ve biraz daha gönlünü almak üzere:

"Nâsıra merak etme seni bu konaktan, yanımızdan hiç ayırmayacağım... İzdivaç istemiyorsun, o hususta da icbar etmeyeceğim. Burada yıldızıma bakıp beni nikbetlerden, kazalardan, büyülerden, felaketlerden kurtararak yaşayacaksın..."

"Merak etme Tayfur, isminin ilk harfi 't', ikincisi 'y'dir.* 'T-9', 'y-10'dur. Adetlerin sıraca bu tevafuklarına dikkat ettin mi?"

"Etmedim. Kızım hiç aklıma gelmedi..."

"Fakat bu güzel nispeti son harfler bozuyor... 'F-80', 'v-6', 'r-200'dür. İsminin ilk dört harfini cem edersek '105'e baliğ olur. Son harf iki yüz '200', '105'i iki defa havi değildir... Bundan ne çıkar biliyor musunuz?"

"Bilmiyorum. Ben bilmek istemem. Senin bilmen kâfidir..."

"Yalnız şuna dikkat et ki, adları beş harfli olan erkekler ekseriya zevceleriyle hüsn-i imtizaç edemezler... Tek harf infirattır. Bu mahzuru def için ismi tek harfli olan erkekler, yine adı tek

---

* Arap alfabesinde kısa sesliler, harfle gösterilmez. "Tayfur" kelimesi, "Tı, Ye, Fe, Vav, Re" harfleriyle yazılır.

harfli kadınlarla evlenmelidirler ki adetler çiftleşsin... Arada imtizaç hâsıl olsun. Mesela 'Ahmet' ile 'Zehra' pek güzel geçinirler. Çünkü ikisi de çift harflidir. Fakat 'Ali' ile 'Melek', 'Cavit' ile 'Düriye' imtizaç edemezler..."

"Nâsıra, izdivaçtaki isimlerin adedi nispetlerini şimdi bırakalım. Başka mühim bir diyeceğin var mı?"

"Var..."

"Söyle..."

"Salonda kırmızı kulübedeki iskeletle ara sıra görüşmek için müsaadenizi rica ederim..."

"Vay sen onunla görüşüyor musun?"

"Evet..."

"Onun dili var mı?"

"Dil yalancıdır. Dil riyakâr. Aldatıcıdır. Hiçbir zaman dimağın müfekkiresini, işlenmiş ve işlenecek şenaatleri, kalbin iyi, kötü maksatlarını, kinlerini, hasetlerini muhataba dosdoğru söylemez. İnsan her insanın her uzvuna Halık'ın yazmış olduğu hayat beratını hecelemeyi bilmelidir. Hâzik bir doktor hastayı, sağlamı, nev-i marazı insanların yüzlerinden nasıl anlarsa bir ilm-i sima mütehassısı da çehreden ruhani hasiseleri, nakiseleri keşfeder. Ariflerce zahir batın'ın aynasıdır. Kâinatta her şey anlayanlarca kendi tercüme-i halini, yaradılışını, tabiatını, mazisini, istikbalini natıktır. Bu hakikatları görmeyi bilseydik çok ibret dersleri alırdık. Ben iskeletin alınyazılarını okudum. Bütün insanların huyları birbirlerine benzer. İyi zannolunanlar fena tabiatlarını saklayabilenlerdir... Salondaki kurukafa çok heyecanlı maceralar yaşamış. Bu, iki zevcesinden hıyanet görmüş bir erkek... Sana ibaret-âmiz hayatını anlatayım mı? Kurukafada iki nevi yazı var. Biri kıhfin mukadder sernüvişti, ikincisi kafa sahibinin hayatındaki teessüratından intiba eden yazılar. Bu sergüzeşt şöyle başlıyor: 'Nihayet mezarda döktüğüm etlerimi tamam elli iki sene üzerimde beyhude bir yük gibi taşıdım... Cismaniyet hamallıktan, gafletten başka bir

şey değil... Uzviyet ancak kabirde şifapezir olan bir hastalık...'"

"Nâsıra sus. Benim sinirlerim pek gergin, seninkiler de çok heyecanlı; ikimizin de sükûnete ihtiyacımız var. Ölü kemiklerinde okunmuş ahiretten menkul hazin vakalarla dimağlarımızı yorup büsbütün çıldırmayalım."

"Tayfur, gafletten uyanmak istemiyor musun?"

"Gencim Nâsıra, yaşamak için gaflet lazımdır. Adalâtımın hamallığı benim için bir zevktir... Bütün insanlara ne oluyorsa nihayet bana da o olacaktır. Ana rahmindeki teşekkülümüzden hiçbir şey duymadık. Mezarda ne olacağımızı da hiç düşünmemeliyiz... Hayatın, mematın bizi sürüklemesi mukadder mecralardan geçmek için rızamız, fikrimiz, tasvibimiz, itirazımız, tenkidimiz sorulmaz... En büyük filozoflarla en gabi ahmaklar varlığın yokluğun aynı kapılarından girerler, çıkarlar. Bir insan dilhahı üzere kendi kendini yaratamaz... Hayatı mizacına göre taşhih edemez. Ölümü imrenecek surette tatlılaştıramaz... Tabiat merhametsizdir, sağırdır. Yamandır. Onun karşısında tazallumla ne kadar çırpınsak, o iradesinin bir harfini değiştirmez... Böyle abdal vaizler, karışık hoca hanımlar gibi bir düziye ahiretten, mezardan dem vurma... Sinirlerin bozulmuş, haydi üst katlara çık. Biraz hava al. Gel sana müsekkin bir şey içireyim..."

"Teşekkür ederim. Bir şey içmem. Buranın havası bana her yerden iyi gelir... Sen yalnız beni bu konaktan atmayacağına dair vermiş olduğun sözü tut... Başka lütuf istemem..."

"Sözümden emin ol, Nâsıra..."

Kız bu defa hüngürtüsüz hazin yaşlar ile:

"Bir daha teşekkür ederim. Allah sana akıl, sevdiğin kıza merhamet, bana da sabır versin... Haydi, Tayfur git... Deminden beri yeisli yüzümden, ölümlü sözlerimden sıkılıyorsun. Savuşmak için bir veda cümlesi arıyor fakat bulamıyorsun."

"Ben burada durdukça senin asabiyetin artacak... İşte gidiyorum."

Ne bir ayrılık busesi, ne bir veda nüvazişi... Tayfur kırklara karışmış bu kızın yanından sâri bir şeyden uzaklaşır gibi kaçarken şöyle söyleniyordu:

"Of, merhametten maraz hâsıl olur derler işte bu... Vaktin 'orakl'leri,* bakıcı karıları bunun yanında halt etsin... Dinlenmiyor. Çekilmiyor. Ben, bu budala kızı nasıl sevmişim acaba? Sevda yeisiyle aklı zıvanasından bütün bütün çıkmış. Az vakit sonra tamamıyla çıldıracağa benziyor... Başka kocaya varmayacakmış, o da bana tasa mı? Otururşa işte konak, çıldırırsa timarhane var."

Sarmaşıklı pencerenin önünde ölülerle ve gönlündeki ateşiyle yalnız kalan zavallı Nâsıra da kaçan Tayfur'un arkasından gözyaşlarını silerek:

"Kaç... Kaç... Dünya'nın yuvarlak olduğunu bilmiyor musun? Kaçtığın noktadan ne kadar uzaklaşsan yine dolaşıp oraya geleceksin. O kız ile mesut olamayacaksın. Nihayet saadetini benim izdivacımda arayacaksın..." tefeülüyle mırıldanıyordu.

27

Tayfur Bey'in, küçükhanıma takdim edilmek üzere Gece Safa'ya tezkere bıraktığı günün üzerinden iki buçuk hafta geçti. Mukabeleten Eyüp'ten hâlâ hiçbir ses çıkmadı. Bu sükût ne manaya alınabilir? İhmal mi? Kasıt mı? Yoksa hastalık, saire kabilinden ciddi bir mani mi var? Her ne olursa olsun iki satırlık bir kart ile itizar etmek lazım gelmez miydi? Bu nezaket kaidesinden ayrılmayı icap ettirecek acaba ortada ne vardı?

İki haftadır yalnız bu madde üzerine fikir yürüterek yaşayan Tayfur'un zihninde mesele çatallandı, çutallandı.

Gelecek kartpostala intizaren konaktan bir yere ayrılamıyor, odasında, pencere önünde, çenesi dirseğinde, hiçbir şey yap-

* Oracle: Kahin, bilgin.

maksızın saatlerle düşünüyor, Doktor Ferhat'tan başka yanına kimseyi kabul etmiyordu.

Son ziyaretinde doktor sordu:

"Tayfur, bu ne hal?"

"Bânû'dan cevap bekliyorum..."

"Bu cevabın mutlak geleceğinden emin misin?"

"Mutlak değil, fakat bilmem nasıl geleceğine dair kalbimde tuhaf bir ümit var..."

"Azizim, o tuhaf ümidini kes. Her zamanki eğlencelerinle meşgul ol. Rahatına bak."

Bu söze karşı Tayfur'un benzi sarardı. Titrek bir ihtiyar gibi iki kolu son yeisle aşağı sarktı. Yalvaran sabit bir nazarla:

"Rica ederim bu sözünü bir daha tekrar etme..."

Doktor Ferhat Bey istiğrapkâr bir durgunlukla:

"Beni hayretlere düşürüyorsun Tayfur... Neye tekrar etmeyeceğim? Ne var?"

"Çok mustaribim. Hayatımı Bânû'dan gelecek cevaba muallak görüyorum..."

"Bu nasıl söz? Ya cevap gelmezse ne olacak?"

"Pek fena şeyler olacağını hissediyorum..."

"Saçma... Çocuğum, aklını başına topla... Genç, mesut hayatını iki defa gördüğün huyu, hilkati, tıyneti, maksadı meçhul bir kızın hayaline raptetmek gibi saçmaları senin ağzından işittiğime kulaklarım inanmak istemiyor..."

"Doktor, hakikat söylüyorum. Ve ıstırabımın onda birini göstermeye uğraşıyorum... Halim her türlü tahminin fevkinde vahimdir..."

"Sana akşam sabah sofra hazırdır buyurunuz, diyorlar. Ceplerin para dolu... Sen bu evde bir küçük 'senyör'sün. Bir konak halkı senin emrinle oturup kalkıyor. Aklına gelen eğlenceyi, delilikleri yapmaktan seni men eden bir fert yok... Bu kadar refah, saadet sana çok geldi. Hazmedemedin. Kendi kendine mezarlıklarda, Eyüp semtlerinde bir dert aradın. Nihayet âlâsını bul-

dun. Başında maişet derdi ve bugünün başka şey düşünmeye meydan bırakmayan geçinme endişeleri olsaydı o kızın yılan gibi dimağına giren sevdası, kanını bu kadar çabuk zehirleyerek istila edemezdi. Bu senin tutulduğun 'normal' bir aşk ve alaka değil, adeta karasevda... Görüyorum ki sözlerin bozuk. Gözlerin bozuk, asabın bozuk... Nabzın bozuk... Fikrin bozuk... Niçin saklayayım, hastasın. Haydi, kalk hamama gidelim. Sana evvela bir duş sonra tekmil vücuduna 'firiksiyon' yapayım. Aksülamel geldikten sonra bir otomobile atlayalım... Şişli, Kâğıthane, Cendere, Maslak, Büyükdere... Güzel şehrimizin müferrih mevkilerini bir dolaşalım. Bu konağın kasvetli ufkundan çık, biraz hava al. Dünyada Bânû Hanım'dan yüz defa güzel ne kızlar olduğunu gör... Gönlün, gözün açılsın... İlk hamlede bu derece mağlup düşersen bu sevda yeisi sana büyük fenalıklar eder."

Tayfur hazin bir sesle:

"Ya biz evde yokken Bânû'dan kartpostal gelirse..."

"Gelirse daha iyi ya, birkaç saat bu pek elim intizardan kurtulursun. Akşam konağa dönünce kartı yahut mektubu gelmiş bulursun."

Bânû'nun üftadesi bu hayırhahane teklifi reddedemedi. Bir duş, firiksiyon, masajdan sonra giyindi. Bir otomobile atladılar. Bu yeni icat araba rüzgârları yırtıp koşarken yüzüne serin serin hava çarptıkça aşk hastası memnun oluyor, dimağını saran sevda kasvetinden etrafını seyrederek biraz avunuyordu. Yalnız odalara kapanıp karasevda ummanının dibine çöken zavallı müntehirlerin hep böyle Doktor Ferhat gibi birer vefakârları olaydı çoğu ölümün pençesine kendi nefsini teslim felaketinden kurtulurdu.

Otomobil Beyazıt'tan geçti. Mercan Yokuşu'ndan indi. Şimdi köprü kalabalığının ortasından uçuyorlardı.

Doktor Ferhat yüzüne biraz renk gelen hastasını süzerek:

"Gideceğimiz yerin intihabını sana bırakıyorum Tayfur... Bugün sünnet çocuğu eğlendiren bir lala gibi emrine tabi olacağım..."

Sünnet çocuğu ses çıkarmadı. Düşünüyor, kendisini Eyüp'ten uzaklaştıran her tekerlek devri yüreğine ıstırap veriyor, garip bir mıknatıs gönlünü, fikrini, bütün varlığını mukavemet olunmaz bir şiddetle Haliç'in sol müntehasına çekiyordu. Bu incizaba sebep nedir? Bânû o anda dadısı Gece Safa'nın evinde mi bulunuyor?

Tayfur mevud itaat hilafına bir itiraza uğramaktan korkarak bu arzusunu doğrudan doğruya doktora açamayarak:

"Gidelim... Gidelim... Bir 'montanyirus'* gibi Beyoğlu Tepesi'ne çıkalım... Şişli'den uçalım. Kâğıthane Deresi'ne inelim... Gönlüm evvela havalanmak sonra bir kartal süzülüşüyle sırtın kıvrımlı şosesinden döne döne vadiye inmek istiyor..."

"Peki... Şaka değil, mirasyedi eğlendiriyorum. Nasıl emredersen öyle olsun paşam."

Doktor Ferhat, arkadaşının Kâğıthane Deresi'nde bir lamelif çevirdikten sonra Eyüp semtine yollanmak sevdasına düşmüş olduğunun farkına varamadı."

Banka önünden, Şişhane Yokuşu'ndan, Galatasaray, Taksim, Şişli uçtular... Vadiye hâkim tepede yirmi otuz araba, otomobil toplanmış sonbahar seyranı yapıyorlardı.

Doktorun tensibiyle orada biraz durdular... Tayfur etraf kırlığa bakınarak:

"Burası Beyoğlu halkının en yakın gezinti mahallidir. Fena değil sonbaharın ufuklara serpilmiş vedalı morluğu, topraklarda yer yer tazelenmiş çimenler, oradan buradan sızan ufak kaynakların güneşe karşı parıltıları, vadide damla damla yaşlarını akıtarak yapraklarını döken ağaçlar... Yazın ölümüne ağlayan, hüzünler saçan hep bu renkler, sisler, manzaralar, müessir birer şi'riyetle insanın yüreğine dokunuyor. Bak, bak şu karşılara bak... Birbiri arkasına sıralanan şu dağ silsilelerinin hafif pembe bulutlar altından bize bakarak düşünür gibi duran tepelerinin maveraların-

* Montanirus: (Lat.) Yükseklere çıkan, tırmanıcı.

da neler var biliyor musun? Vatanı bir baştan bir başa yakan, kızıl kana boyayan ilk ateşler oralardan çıktı... Baktıkça uçuşan şehitlerin kefensiz kanlı hayallerini görüyorum. Beynimde mütemadiyen toplar gürlüyor... Gürlüyor... Rüyetimin ufku genişledikçe içimin gamı büyüyor... Haydi... Haydi, buradan kaçalım. Vadiye inelim. Dar yerlere sığınalım. Gözlerim dünyayı görmesin. Ne kalabalık görmek isterim, ne manzara... Burnum her taraftan kan kokusu alıyor. Etrafımda dolaşan halka baktıkça zannediyorum ki kulaklar meşum haberler duymak için kirişte... Gözlerde avını bekleyen yırtıcı hayvanların vahşetleri parlıyor... Her hayatın ancak diğer bir hayatı tepelemekle kabil-i temin olduğu bir zamanda yaşıyoruz... Her ırk kendi cinsinden olmayan diğer insanların kanına susamış... Her kavim dünyayı diğer akvamdan temizleyerek benimsemek hülyasıyla çıldırmış..."

"Haydi... Haydi... Yine nöbetin tuttu. Dünyayı karasevdanın gözlüğü altından görmeye başladın..."

Kâğıthane vadisine indiler. Son yağmurlardan feyizlenerek hazanla hem-âhenk şarıltılarla yer yer köpürerek akan derenin sazlar ve mevsim çiçekleriyle süslenmiş kenarında aşağı yukarı birkaç gezintiden sonra Tayfur:

"Sıkılıyorum lala..."

"Emret beyim..."

"Gidelim..."

"Nereye?"

"Eyüp tarikiyle semte..."

"Pek çabuk dönmüş olmaz mıyız? Hem niçin Beyoğlu'ndan gitmiyoruz? Daha eğleniriz..."

"Düşman yüzü görmek istemiyorum... Beyoğlu hep onlarla dolu... Müslüman mahallelerinden geçmek, küçük çember sakallı, şalvarlı, arakiyeli, abanili, nuranî, asil Türkler görmek, ellerini yüzlerini öpmek kucaklarına düşerek hıçkıra hıçkıra ağlamak istiyorum. Türbeye uğrayacağım, yana yana dua ederek içimin ateşini dökeceğim. Güvercinlere darı serpeceğim... Bu manevi

tedavinin bana senin tıbbî tedbirlerinden çok ziyade hüsn-i tesiri olacağını hissediyorum..."

Doktor Ferhat, Tayfur'un bu Eyüp ziyareti altında saklanan maksadından hiç şüphelenmeyerek:

"Bin şükür Rabbime nihayet hidayetini sana da eriştirdi. Peki, dediğin gibi olsun. Ferman efendimizin..."

Eyüp'e vurdular. Caminin kapısı önünde otomobilden indiler. Boyunları bükük, sakat, aç, bitik dilencilere Tayfur cebinden eline ne geçerse veriyor, bütün bir göğsün iniltisiyle hararetli dualar alıyor. Fakat gittikçe üç adım ötede mezbele gibi kokan ve üç yaşından yetmişine kadar irili ufaklı, kirli, zayıf avuçları uzatılmış bir sefil alayının ortasında kalıyordu...

Avluda, pencere içlerinde, şadırvan üstünde, saçaklarda kuyruklarını yelpazelendirip kursaklarını kabartarak hu çeken türbe kuşlarına tas tas darı serptirdi. Etrafın derin hüzün sefaletine yalnız bu mübarek hayvancıklar danelere indirdikleri sevinçli gaga darbeleriyle biraz neşe saçıyorlardı...

Doktor, güvercinlerin birbirini iterek yemleri kapışmalarına bakarak:

"Kuşu, insanı bütün kâinat aç... Ve herkes birbirinin önünden, elinden kapmaya bakıyor..."

Türbenin çinili penceresinin önüne gittiler, Tayfur alınların, dudakların temasından bazı aksamı 'kaol' ile silinmiş gibi parlayan parmaklığın önünde ellerini kaldırdı. Dua etti. Parmaklarını yüzüne sürdü. İçeride evliya kokan bir loşluk içinde sanduka ihtişamlı, şaşaalı, heybetli, züvvara bakıyor, onları dinliyor, anlıyor gibiydi...

Doktor Ferhat, arkadaşının acemi bir mühtediye benzeyen bu ittika tavırlarına taaccüple bakarken Tayfur ona dönerek:

"Anlıyorum. Halime şaşıyorsun. Ben kalbime manevi tedavi istiyorum. Hazreti Halid'in huzurunda ıstırabımı unutmaya çalıştım. Küçükken babamla beraber buraya gelirdik. Lalam beni kucağında bu pencereye kadar yükseltirdi. Büyük bir makamda

olduğumu anlar, huşuyla titrer, masum dudaklarımla okuyarak minimini avuçlarımın içine üflerdim. Bu ziyareti iri bir lenger yoğurtlu kebapla koca bir tabak kaymak takip ettiğinden yüreğim büyük bir huşu ve lezzetle dolardı. Kendimi bütün günahlarımdan melekler gibi hafiflemiş bulurdum. Yine o ruhanî zevke ermek istedim."

"Ah azizim Tayfur, sende ne o masum dudak kaldı, ne o melekâne kalp. Ne o minimini parmak... Zamanın vicdanları yiyen pasları seni de kemirdi, beni de bitirdi. Ötekini de... Paşa baban burada kebabı, kaymağı yalnız kendi yemez, fukaraya da sofralar kurdurturdu, şimdi bizde ne merhumun cebindeki liralar var ne de o zamanın mideleri ne de Eyüp'te o eski taze kaymaklar, o yumuşak kebaplar..."

Otomobillerine bindiler. Eyüp Çarşısı'nı dolaşıp Defterdar Caddesi'ne çıktılar. Arabanın tekerlekleri henüz çok devir yapmadan bir sokak başında Tayfur:

"Rica ederim Doktor... Sen burada beni bekle... Şu sokağın içinde biraz işim var, şimdi gelirim..." dedi.

Otomobilden atladı. Hemen yürüdü. Eyüp sokaklarında Tayfur'un ne işi olabileceğini doktor birdenbire kestiremedi. Fakat arkadaşı gözden kaybolduktan sonra şöyle sırtların vaziyetini, mezarlıkları, mahalleleri bir gözden geçirerek hakikati anladı. Tayfur, Gece Safa'nın evine gidiyordu.

Doktor kendi kendine şöyle düşünmeye başladı:

"Bu oğlan da artık azıtıyor. Beni gafil avladı. Allem etti, kallem etti, dikkatimin altından sıvıştı. Zihni, fikri yalnız bir noktaya saplanmış. Cinnet-i vahide var... Birkaç saatçik olsun aklını o Bânû aşüftesinden çeviremedim. Ben bu işin sonunu feci görüyorum. Tayfur'un gönlünde zapta gelmez bir düşkünlük, kızda anlaşılmaz türlü türlü hoppalıklar varken neler olmaz. Neler olmaz. Ne mülahazasızlık, ne mantıksızlık, daha doğrusu akılsızlık Yarabbim... İlk gördüğün öyle bir mahluka sen vapur bacası gibi tutuş... Hemen kendi zihninden izdivaca karar ver. Kendi

kendine gelin güvey ol. Dur bakalım kızın bir başka gönüllüsü mü var? Yavuklusu mu? Nişanlısı mı var? Red cevabı aldığı günü zavallı Tayfurcuğum kendine yâr olmayan kafasındaki o, üç buçuk dirhemlik akılcığını da bütün bütün kaybedecek. Başına kızıl divane kesilecek... Uğraş artık bakalım akıllandırabilir misin?"

Doktor bu mülahazalarla caddeden gelip geçenleri seyrediyordu. Kâh otomobillerin canavarları denmeye seza askerî kamyonların ortalığı sarsan homurtularla kaldırdıkları tozlardan bunalıyor, kâh Eyüp'e, Defterdar'a yanaşıp kalkan vapurların çıkardıkları çatlak cılız düdük seslerinden kulaklarına bir eğlence arıyordu.

Tayfur gideli saati geçti. Feshane fabrikası paydos etti, genç ihtiyar amele takım takım sokakları doldurdu. Fakat küçük bey nerede kaldı? Lalayı biraz endişe aldı.

Hiç de nikbinane olmayan tefekkürleri ve sokağın tozları, gürültüleri içinde doktor sıkılmakta iken nihayet karşıdan Tayfur koptu. Bütün dünyada ancak birkaç edip, şair Frenk'in hüzünperver hayallerine hoş gelen ve dirilerle ölülerin karışık sakin oldukları dar, çarpık sokaktan Hikmetullah Paşazade her adım üzerinde birkaç defa sendeleyip adeta sarhoş raşeleriyle duvarlara tutunarak aklen, cismen perişan bir halde geliyordu. Nüzule uğramış gibi yüzünü kan bürümüştü. Basamağa ayağını atıp arabaya binebilmek için doktorun muavenetine muhtaç kaldı. Ferhat Bey büyük bir telaşla:

"Tayfur bu ne hal? Ne oldun? Kovuldun mu?"

"Hayır, fakat işte ona yakın bir şey..."

Doktor ısrar ile muhatabının yüzüne bakarak:

"İnkâr etme kovulmuşsun. Ve hatta üste de rakibinden dayak yemişe benziyorsun..."

Tayfur elinde tozdan kararmış mendiline alnının sızıntılarını silerek:

"Ne dayak yedim. Ne de sarih bir surette kovuldum, çünkü Bânû yine evde yok..."

"O halde sana dayak atmasını Arap'a sipariş ederek evden çıkmış olacak... Tabii sen ihtiyar Gece Safa'dan daha tetik olduğun için meşe yarması beynine kalktığı zaman darbeden kafanı kurtarmış olacaksın..."

"Ne öyle, ne böyle... Eve gidelim de anlatayım..."

28

Tayfur'un yeisi çok derindi. Doktorun bir iki sualine dudak bükerek somurtmaktan başka cevap vermedi. İki arkadaş dargın gibi ağız açmadan konağa geldiler.

Ferhat aşk hastasının mizacını ve o anda ne büyük bir buhran içinde bulunduğunu biliyordu... O halde, o asabilikte olanlara elemlerine dair suallere girişirseniz cevap vermedikten başka tecessüsünüzü izaç sayarak hiddetlenirler. Fakat onların kendi kendilerine taşacakları bir an vardır. İşte o zamanı beklemeli. Siz sormasanız da onlar söylerler...

Sofraya indiler. Dertli Tayfur ağzına götürdüğü birkaç lokmayı zor yuttu. Yiyemeyeceğini anlayarak itizarla çekildi.

Sevdiklerimizin kederlerine sureta iştirak eder gibi görünürüz. Lakin midelerimiz bu riyakârlıkta ekseriya bize uymaz. O gıdasını almak ister. Doktor neşesiz görünmekle beraber mükemmel karnını doyurdu.

Tayfur, yarı karanlık odalarda yalnız başına düşünmek için insanlardan ve arkadaşı doktordan da kaçıyordu.

Ferhat Bey bu sıvışmaların farkına vardı. Fakat arkadaşını gidip hiç aramadı, kendi haline terk etti.

O gün beyin nerelerde gezdiğini Nâsıra şoförden anladı. Eyüp semtinden, bu, bozuk düzen avdetin esrarına ermek için kız karanlıklarda ses vermez adımlarla hayalet gibi dolaşıyor, kapı dinliyor, duvar dinliyor, yerlere yatarak kulaklarını döşeme

tahtalarına yapıştırıyordu. Onun günden güne pek hazin bir şekil alan masum cinnetine acımayan yoktu.

Bu zavallı kızın tedavisiyle uğraşan da yine Doktor Ferhat'tı. Lakin Tayfur onunla geçen macerasını herkesten büyük bir ihtimamla gizliyordu. Ketumluktaki bu itinalara rağmen doktor bazı şüphelere düştü. Hatta Tayfur üzerine hiçbir şey mal etmeksizin bir gün arkadaşından sormuştu:

"Bu kızdaki cinnetin nevini bana söyler misin?"

Doktor sigarasını çekerek derin derin onun gözbebeklerine baka baka cevap vermişti:

"Bu kızda şekl-i insanide başlamış fakat tatmin edilemediğinden dolayı ilahî istidadına dönmüş büyük bir aşk var... Ben Nâsıra'da bir Müslüman Jeanne D'arc'ı görüyorum... Bir gün bu kız akıl almaz pek garip bir mucize ile hepimizi hayrette bırakacağa benziyor..."

Bu cevaptan şaşalayan küçük bey:

"Haydi, bakalım doktor sen de mi bu kızın evliyalığına kail olanlar sırasına girdin?"

"Pek garip bir iki haline vâkıf oldum. Erenler de onun gibi insan değiller mi?"

"Konunun komşunun parasız talihlerine, gaiplerine bakıyormuş... Birkaç şeyi o kadar üstüne düşürmüş ki herkesi velayeti hakkında imana getirmiş. Kadınlar Orléans bakiri Jeanne D'arc'ı bilmiyorlar. Nâsıra'yı bilmem kaç senesinde Valide Sultan'ın rüyasına girerek kendine mutantan bir cenaze alayı yaptırtan meşhur Hırka-i Şerifli Deli Sabire'ye benzetiyorlar... Ben zannediyordum ki doktor, sen bu mahalle karılarının fikirlerine muhalefetle bana bu maddeye dair fenni izahat vereceksin..."

O günü söz bu kadarda kalmıştı. Bu gece doktor kendi kendine oturdu. Vakit geçirmek için kitap okudu. "Pasyans" açtı. Nihayet üç saat sonra oda kapısından Tayfur gözükerek şöyle itizar etti:

"Doktorcuğum, sen fen adamısın. Sinirli zavallıların hallerinden bilirsin. Deminden kimsenin huzuruna katlanamayacak bir buhran içinde idim. Herkesten, hatta senden de kaçıyordum. Kabil olsa kendi kendimden de uzaklaşacaktım... Hayatın herhangi bir şekliyle uzun uzadıya temasa tahammül edemiyorum. İstiyorum ki ömür dediğimiz bu canlı sinema şeridi daima değişsin... Ölmek için gizli bir yer arayan hasta bir hayvan gibi çekildiğim odada ben yalnızlığın içine gömüldüm. Yalnızlık benim içime doldu... Kalbim artık onu istiab edemez oldu. Sıkıldım. Şimdi bir dost yüzü görmek, birkaç doktor sözü işitmek istiyorum. Söyle doktorcuğum, benim halim böyle ne olacak? Derdimin dermanı yok mu? Lokman'dan beri fenniniz bu aşk marazı için ne deva tavsiye eder?"

Doktor bîihtiyar gülerek:

"Bu derdin ilacını bileydim şimdi Pasteur'den daha meşhur, Rockefeller'den daha milyarder olurdum... Senin gibi milyonlarca gençler bu müthiş marazın zehriyle şu saatte kıvranıp duruyorlar. Öyle korkunç bir hastalık ki ateşi bütün seyirlerini geçirdikten sonra düşer. Kuduzun aşısı bulundu. Henüz bunun çaresini düşünen yok... Halbuki aşk vereme, cinnete, intihara en ziyade kapı açan bir tehlikedir. Mahrumiyete uğradıkça şiddeti artar... Şüphe yok bu, cinnet envainden biridir. Âşıkla deli lafızları müteradif gibidir. Çünkü ben hiç aklı başında bir sevdalı görmedim. Ezcümle işte sen ne hoş, ne arkadaş canlı, akıllı, muhakemeli bir çocuktun. Haysiyetini bilirdin. Vakarın, izzetinefsin vardı. Şimdi hepsini ayaklar altına aldın. Hakaret görüyorsun, tahammül ediyorsun. Kovuluyorsun, yüreğinin ateşi yine sönmüyor. Ah bilsen hakikatte ne kadar ehemmiyetten âri ve hatta gülünç bir şeydir damarları cin tutmuştan ziyade hararetle, dehşetle saran bu alev; gerek doygunluk ve gerek zamanla söndükten sonra insan yaptıklarına, ettiklerine, çektiklerine kendi kendine güler. Döktüğü gözyaşlarına acır, çünkü erkeğin kanında dünyaya çıkmaya uğraşan nesiller var. Onlar mecralarına

kana kana döküldükten sonra aşk vazifesini görmüş olur... Bu hadisede insanlarla hayvanlar arasında fark yoktur. Mesela kediler damların kiremitlerini indirirler. Tırmana tırmana duvarları yıkarlar. Sıvaları sökerler. Bir feryat, bir ateş, bir mırnavdır gider. Naralar mahalleleri sarsar, mart, kabak geçer... Bakarsınız bu azgın sevdalılarda derin bir sükûnet... Sarman ev altında uyuyarak o bütün kış süren hovardalığının yorgunluğunu geçiriyor. Tekir şiş karnıyla, ağır ağır ortada geziniyor. Sonra sokaklar, viraneler cıyak cıyak bağıran kedi yavrularıyla dolar... Sefalet, cinayet... Dişi kediler cani kadınlar gibi çocuklarının boğazlarını sıkıp çukurlara gömmeyi, lağımlara, kuyulara atmayı bu suretle kabahatlerini gizlemeyi bilmezler. İşte azizim şerî, nizamî, vicdanî bir makul şekli takip edemeyen muaşakalardan cinayetler doğar... Binaenaleyh aşk insaniyetin hem yardımcısı, hem yıkıcısıdır. Bunun için henüz bir serum icat olunamadı. Sen de kanında bir aksülamel hâsıl oluncaya kadar Didon Paşa'nın kızı Bânû Hanım'a böyle cayır cayır yanacaksın... Gündüzün Gece Safa'nın evinde uğradığın hakareti anlatacaktın, ne oldu? Şimdi sen söyle..."

Tayfur bir sigara yakar. Bitabîden, nevmidîden solmuş çehresi damarlı, helezonlu bir duman perdesiyle kâh örtülüp kâh açılarak izzetinefsini derin bir ceriha ile kanatan macerasını hikâyeye başlar:

"Gece Safa'nın kapısını çaldım... Hayli bekledim. Ses çıkmadı. Evde kimse yok muydu? Yahut bu bir istiskal miydi? Yüreğimi bir ıstırap hançeri burmaya başladı. Bir daha çaldım. Bir hayli bekledim. Yine ses yok. Kimseyi görmeden dönmeye içim razı olmuyordu. Kapıyı üçüncü defa fakat bu sefer hızlı ve devamlı vurdum. Nihayet Gece Safa'nın evvela derinden kopup giderek yaklaşan ihtiyar keçi sadası:

"'İlahi elin kurusun emi? Çat çat... Çat çat... Kapımı mı yıkacaksın ayu? Bu evde ben bir canım. Seksen halayık mı var burada çat dedikleyin koşacak? A acelemden bulaşık çukuruna girdim, çıktım... Bir kere vurdun dur bakalı bekle... Ne oluyorsun?

Çıplağım işte... Sana böyle anadan doğma mı çıkacağım... İkindiye camide sakarlı mevlut var... Mutvakta yıkanıyordum... İki tas su dökünür dökünmez çat çat çat... Elinin koru musibet... Terbiyesizler. Başımın sabunlarını yıkamaya vakit kalmadı. Gözlerim yanıyo...'

"Bu masumane tahkirler savten ve mealen büyüyerek kapı açıldı. Gece Safa hakikaten iyi çalkanmayarak yarı köpüklü kalmış bir kara tencere gibi suları aka aka gelmişti. Beni görünce derhal bilmem nereden kavradığı kırmızı bir peştemalı başına çekti. Kabakçı Arap'ın, *'Bizim kadın erkekten kaçar / Başını kapar kıçını açar'* dediği gibi peştemalın örtemediği vücut aksamını teşhirden pek ürkmeyerek kara bacaklı bir leylek duruşuyla karşımda arzıendam etti. Beni görünce:

"'A a a İzzet Bey sen misin? Hiç aklına gelmedi ayu... Affet... Seni kahvacının Hurmuz zannettim. Kusuruna bakma... Arap aklı bu... İyi düşünmedim. İçeri buyur. Bir iki tas su döküneyim de sana kahva pişireyim...' taltifleriyle içirdiği ilk haşlamaların acısını affettirmeye uğraşıyordu.

"Görünüşe nazaran Bânû'nun evde olmadığını anladım. Bu hakikati hissetmekle beraber alacağım menfi cevabın sinirlerim üzerinde yapacağı fena tesirden korkarak sormaya cesaret edemedim.

"Gece Safa bana avluda bir iskemle vererek zırıl zırıl sularını akıta akıta mutfağa çekildi. Arap'ın bu çarpık evi, parmaklıkları kararmış yıkık dökük merdiveni nazarımda şahane bir saray ihtişamıyla parıldıyordu. Çünkü ben o basamaklarda tasavvurumun erebildiği sahirlikte peri yüzlü bir nazeninin fıkırdayarak indiğini görmüştüm. O dakikadan beri Meryem Ana kandili gibi gönlümde hiç sönmeyen bir şey parladı. Şimdi o perinin mevcudiyetinden evin havasına saçılmış bir şeyler arıyordum. Bânû'yu o kadar göreceğim geldi ki beynim onun için sızım sızım sızlıyor, yüreğim yanıyor, gözlerim sulanıyordu. Bu ilahemi birkaç saat daha görmesem çıldıracağım sanıyordum...

"Gece Safa, Afrika sultanları gibi bir bürnüs sileceğe bürünmüş, başlığını çekmiş, elinde ikramının en büyük delili olan kahve tepsisiyle geldi. İçim ferahladı. Çünkü Arap'ın yüzündeki beşaşetten aleyhime hazırlanmış bir infial ve nefret olmadığını anladım... Söze Gece Safa'nın hatırını sormaktan girişerek:

"'Nasılsın kalfam, keyfin iyi mi?'

"'Çok şukur arslanım sizi sormalı.. Hanımefendiler, kalfalar... Hep iyidirler inşallah? Dadın Çeşme Fettan, lalan Anber Ağa, benim eski yavuklum...'

"Vücudu olmayan dadım Çeşmi Fettan'a bu defa bir de Lala Anber Ağa ilave edildi. Hep bu mevhum dadılarımdan, lalalarımdan selamlar, dualar, senalar uydurdum. Arap, yalnız evde oturup da görüşecek bir cana tesadüf ettikleri vakit coşanlara mahsus bir lakırdıcılık ve hebenneka bir suratla ağzını yaya yaya kendi zihniyetinden başkalarını sıkıntıdan öldürecek başı sonu olmayan saçmalara daldıkça baygınlıklar geçiriyordum. Fakat ne çare dinlemek lazımdı. Zemheride gömleği olmayan sefiller gibi nihayet içim titreye titreye sordum:

"'Küçükhanım nerede?'

"'Bir hafta evvel burada idi. Cevri Bey'le beraber geldiler... Üç gece kaldılar. Yine onunla beraber gittiler...'

"Bu Cevri ismi yalı kazıklarına indirilen şahmerdan gibi rençperlerin heyamolalarına benzer bir kulak uğultusuyla beynimin üzerinde gümledi. Beş on saniye kendimi bulmaya uğraştıktan sonra:

"'Sana bıraktığım tezkereyi küçükhanıma vermedin mi?'

"'A nasıl vermedi ayu... Hiç vermez olur mu?'

"'Haniya cevabı?'

"'Cevap vermedi ki...'

"'Tezkereyi okuyunca ne dedi?'

"'Okudu. Guldü. Cevri'ye verdi. O da okudu, guldü. Tekrar küçükhanıma uzattı... O da yine tekrar okudu. Guldü... Guldü... Guldü... Tezkereyi yırttı... Yırttı... Yırttı... Parçaları-

nı yere attı. İskarpinin sivri ökçeleriyle de çiğnedi. Öteye itti. Sonra ikisi kol kola girdiler, bahçeye çıktılar...'

"Arap, lakırdısını bitirmeden evvel ben bittim. Ani fakat müthiş bir zelzele oldu. O viran ev çatır çatır sallandı. Sallandı... Bütün enkazı tepemden aşağı döküldü. Hurd oldum. Kâğıt kalem çıkardım. Bir tezkere daha karalamak istedim. Beynimi yokladım. Bir kelime bulamadım. Kafamın içi bomboştu. Beynimden her şey silinmişti. Anadilimi bile unutmuştum. Hem bir ikinci tezkere yazmaktan ne tesir, fayda memuldü? Bu da birincinin akıbetine uğramayacak mıydı? Cevri, kızın gölgesi kesilmişti. Çift geziyorlar... İkinci tezkerem de istihzalı gözler, kahkahalı dudaklarla okunduktan sonra parçalanmayacak mıydı? Sevdamın şiddeti Bânû'nun önünde beni bazı zilletlere katlandırabilir fakat Cevri'ye eğlence olmak istemem. Komediya 'jön prömiye'leri* gibi birinci muraccah âşıkın önünde müsteskal, menfur, gülünç ikinci sevdalı rolü aman Yarabbi hayatta ne ağır bir mevki... Merhametsiz insanlar sahnede de, hakikatte ağlanacak şeylere gülerler...

"Bânû bu gıyabî hakareti bana, Cevri'ye hoş görünmek için mi yaptı? Ben onu haneme davet etmedim. O kendiliğinden iskeleti görmek arzusuna düştü. Ah kardeşim Ferhat, sonra bu derin yeisle Bânû'ya bir selam bırakmasını bile unutarak evden çıktım. Gece Safa'ya veda ettim mi? Etmedim mi? Onu bile bilmiyorum..."

"Ben bu Didon Paşa kızının acayip hallerinden büyük şüphelere düştüm. Mademki Bânû'nun Cevri ile olan vaziyetleri onun seni kıskanacağı bir mertebededir. Bu hakikati bilip de kızın size iskeleti görmeye gelmek için söz vermemesi icap ederdi. Ve yine mademki bu sözü verdi, Cevri'nin önünde senin davet tezkereni yırtmak cakası ne olacak?"

"Sureta büyük bir densizlik şeklinde görünen bu muameleden sen ne anlıyorsun?"

---

* Jeune premiers: (Fr.) Baş kişi, baş oyuncu.

"Bunun iki manası vardır oğlum. Küçükhanım ya seninle Cevri'ye hız verecek veya Cevri ile sana... Tayfur, senin şu saatte çektiğin ıstıraplar hiçbir şey değildir..."

"Ne diyorsun Ferhat, deli olacağım..."

"Ben de aksini iddia etmiyorum. Deli olacak değil, olmuşsun..."

"Peki, bu dertten çıldırdığımı tasdikle beraber ıstıraplarımın hiçbir şey olmadığını nasıl iddia ediyorsun?"

"Dinle çocuğum, dinle... Sen bugün müthiş bir felaketin eşiğindesin. Asıl elemi, ıstırabı sonra göreceksin... Şu saatte çektiklerin hiç kalacak... Yol yakın iken sen bu sevdadan vazgeç..."

"Ben yolun yarısını çoktan geçtim. Nasihatla geri dönecek gibi değilim... Alev semaya yükseldikten sonra kova ile dökülen su yangını söndürmez."

"Oğlum, sevdada, diğer şeylerde insanlığını müdrik olanları kurtaran bir his vardır... İzzetinefis... Bu mübarek şeyi tepeleyip tepelenenler insanlık hududundan kendi kendilerini artık çıkarmış olurlar; çünkü hudut dahilinde kalmaları bütün insaniyet için bir şeyn sayılır. Tayfur, senin bu derekelere düştüğünü görmek istemem."

29

Aşk cinneti, Tayfur'un dimağını, sahnı günden güne kalınlaşan bir galvano gibi kaplıyor, kendinden başka hissiyatı menfileştiriyor, bütün hodbin tahakkümüyle delikanlıyı sararak artık ona dünyayı göstermiyordu.

Zaaflarına mağlup insanlar ancak ondan daha kuvvetli bir manianın araya hulûliyle aşktan kurtulabilirler. Bu da ölümdür. Her şeyden daha kuvvetli ve her şeyi paçavra gibi yere çarparak susturan, söndüren, dindiren, hiç eden, her ıstırabı bıçak gibi kesen ölümdür.

Tıp ile hıfzıssıhha ile beraber her fen, her ilim onunla mücadelededir. Büyük gürültüler, alkışlar, takdirler ile temin edilen muvaffakiyetler kısa müddetler içindir. Daima son zafer ölümündür. Fakat ıstıraplarını bu deva ile bitirmek için onun halâskâr aguşuna atılmaya karar verenlerin ölüme razı oluncaya kadar neler çektiklerini o acılara bigâne kalanlar tasavvur edemezler. Bu, uzun, dayanılmaz bir çilenin teellüm zirvesidir. Bazı kimselerin ondan öteye tahammüle kudretleri kalmıyor... Kendi idam hükümlerini kendileri veriyorlar. Nefislerinin hem hâkimi, hem celladı oluyorlar...

İçindeki can dayanmaz ıstırapları harice saçmak için soğuk namlunun şakağa temasıyla vücutta gezinen müthiş ürperti, sonra o gümleme ve can acısı zannolunur ki mevud ecellere Cenab-ı Hakk'ın memur ettiği Azrail'in elinden yüz kat daha vecanâktır... Çünkü çok hastalar uzun "koma"lardan sonra gelen ihtizar halleriyle hayattan ahirete intikallerinin farkında olmaksızın ölürler...

İşte Tayfur'un, her hareketinde ifratperest olan bu çocuğun zihni aşk ile intihar arasındaki bu serhatlarda dolaşıyordu.

O, çok defa dolu revolveri şakağına götürdü. Parmağını tetiğe koydu. Hayatla ölüm arasındaki pek uzun ve pek kısa mesafeyi ölçmeye uğraştı. Dünya gözüyle iskandil edilmesi nakabil simsiyah derinlikleri seçmeye çabaladı. Gazetelerde tesadüf ettiği intihar vakalarını alelade bir okuyucu nazarıyla değil, bir müdekkik tetebbüiyle okuyor, hayattan çıkmak için nevmitlerin en çok intihap ettikleri ölüm nevinin hangisi olduğunu bilmek istiyordu. Kurşun, ip, su, zehir... Bunlardan hangisi en ziyade revaçta? Bunlardan hangisi en ziyade can kurtarıyor? Sefalet müntehirlerini son nefese kadar iktisat mecburiyetinde buldu. Galiba ip, deniz intiharların en ucuzlarıydı; aylık çıkacağı ilan edilip de bu vaatte isabet vuku bulmadığı haftalarda intiharların çoğaldığına Tayfur dikkat etti. Ev sahibi, ekmekçi işte ölümü şirin gösteren iki menhus çehre... Allah'ın verdiği ömrü bakkal, ka-

sap şimdi geri alabiliyorlardı... Bir zamanlar Avrupa'da içine yalnız kendince malum bir ilaçtan iki üç damla akıtıp etıbbanın kontrolleri altında aylarca sade su ile yaşayan ve bu suretle meşhur olan adam bu keşfinin imtiyazını alarak sırrını ilan etmiş olaydı milyonlarca can kurtarıp milyoner olurdu...

Dünyada da ahiretteki gibi yemeden varlıkta devam kabil olsaydı, intiharlar dururdu. İşte hiçbir iktisat mualliminin, hiçbir maliye nazırının, hiçbir "fizyolojist"in halledemeyeceği bir mesele...

Fakat Tayfur açlıktan intihar edenlere kızıyor, açlığı aşkın yanında çok ehven buluyor, bu mide işkencesinin gönül ateşiyle mübadelesi kabil olsa hemen trampadan geri durmayacağını söylüyordu. Açlardan gözleri açık olanlar elbette bir gün istidatlarına göre bir iş bulup ekmek paralarını çıkarabilirler. Lakin sevda işinde yani aşk ile sihirlenmiş mevcudiyetiniz densiz bir kadının iradesine, daha doğrusu gönül fantaziyesine muallak kalıyor...

Aşk ateşiyle böyle yüreği kebap olan Tayfur, Nâsıra'yı düşündü. Canı cana ölçmek darbımeselini tahattürle kızcağızın teellümü kendisininkinden aşağı olmayacağını itiraf nısfetini göstermek istedi. Zaten konağın içinde zavallının cinneti arttığı söyleniyor, bir bakıcı gibi şöhreti öbür mahallelere şayi oluyordu. Komşulardan birkaçının tuttukları niyetleri noktası noktasına üzerine düşürmüş, dinleyicilerini hayretler içinde bırakmıştı. Her insan az çok aklî bir maraza tutulabilir. Fakat bakıcı olmaz. Bu kadar isabetle gaipten haber veremez. Bu garip kuvvet kıza nereden geliyordu?

Tayfur, Nâsıra'ya dair düşündükçe onun birkaç esrarlı sözünü tahattur etti. Tenis oynayan matmazelin isminde "elif, be" olduğunu söylemiş ve bundan da birçok ahkâm çıkarmamış mıydı? Henüz hiç tanımadığı Bânû'nun isminde "elif be" olduğunu nasıl, ne vasıta ile keşfetti? Bu kızda kuvve-i kutsiye mi vardı? Büyük bir şeytanlık mı? Bu istihracına daha mühim şeyler

de ilave etmişti: "Sen bu matmazel ile izdivaç edeceksin fakat bahtiyar olamayacaksın," demişti. Binaenaleyh Nâsıra'nın keşfince demek kendinin Bânû ile izdivacı mukadderdi.

Şimdi Tayfur bu falcı taslağı deli kızın sözüne inansın mı? Kafalarını ilim ve fennin son sistem zırhlarıyla mücehhez zanneden akıl ve muhakemelerine mağrur kimseler bile bazen nelere inanmak ıztırarında kalıyorlar.

Kızın istihracı doğru olsun, yanlış olsun acaba bunu ne his, ne esas, ne hesap üzerine söyledi? Bu, Nâsıra'da sırf bir cinnet haleti miydi? Yoksa bazı esrar mı vardı? Şimdi Tayfur bunu anlamak merakına düştü. O gece nısfilleylden sonra konağın bodrum katına indi. Bu karanlık "labirent"in korkunç, örümcekli, yeraltı yollarından döne dolaşa, el ve ayak yordamıyla sarmaşıklı pencereye geldi... Etraf küf kokuyor, kemerlerden yüzüne rutubetler damlıyor, taş döşemenin üzerinde adımlarının çıkardığı sada akislerinden başka bir ses duyulmuyor. Yalnız bazı menfezlerden girip çıkan yarasaların dönen birer fırıldak gibi kanat hışıltıları kulaklarına çarpıp geçiyor.

Bu zulmetlerin perisi acaba nerede? Tayfur gözleriyle, kulaklarıyla karanlıklardan bunu soruyor fakat cevap alamıyor...

Kârgir cidarlar en ufak bir sesi "mikrofon" gibi büyütüyor, Tayfur kendi vücudundan işleyen bir makineye andırır sesler işitecek bir intibah peyda etti...

O esnada Tayfur'un ayakları arasından yumuşak bir şey dolaştı. Kaçtı. Delikanlı, hızla irkilerek arkasını duvara çarptı. Yine o anda tatlı bir ses:

"Korkma Tayfur, korkma... O ayağına çarpan baş musahipti. Bir şey yapmaz..."

Tayfur sesinde titreyen bir heyecanla:

"Musahip kim?"

"Güzel bir fare..."

"Bu çirkin hayvana amma da tuhaf isim vermişsin..."

"Ne yapayım Tayfur... İnsanlar benden, ben onlardan nefret edeli hayvanlar ile dost oldum. Ben onlara yiyecek getiririm. Karanlıkta elimle hepsinin ağızlarına taksim ederim... Beni o kadar severler ki üzerime çıkarlar. Kolumda, omzumda, başımda gezinirler... Hem şunu bil ki tabiatta siyah vicdanlardan başka çirkinlik yoktur. İnsanlarca çirkinlik, güzellik eski heykeltıraşların uydurdukları çizgi nispetinden başka bir şey midir? Bir fareye, bir file, bir hipopotama yüzleri, vücutları bu ölçüye, bu nispete uymadığı için çirkin demek insanlara mahsus hodbinliklerdendir. Hayvanlar insanlardan daima zulüm, gadir göre göre, katliama uğraya uğraya o kadar ürküp nefret etmişlerdir ki beşer evladının içinden bir iyisine tesadüf ettikleri vakit onun merhametine, hilm ve adaletine bir türlü inanmak istemezler. Ve bir kere de buna inandılar mı o kadar dost olurlar ki insan kendi nevinden böyle bir muhabbet göremez... İşte fareler, kuşlar, en munislerinden, en vahşi ve azılılarına kadar bütün hayvanlar böyledir. Burada benim farelerden musahiplerim, yarasalardan dostlarım vardır. Onlarla konuşur, dertleşirim. Gayetle samimi ve iyi kalplidirler. Hiç dedikodu bilmezler..."

Tayfur, bu sözleri derin bir teessürle dinlerken kız birdenbire tepinip iki avucunu birbirine vurarak:

"Haydi musahiplerim bu gece siz gidiniz... Asıl dostum geldi. Onunla görüşeceğim..."

Nâsıra, farelerin bu emre itaatlerini anlamak ister gibi beş on saniye tevakkuftan sonra:

"Tayfur, orada iskemle var. Otur..."

"Buraya iskemle de mi getirdin?"

"Evet... Çünkü senin bu gece geleceğini, heyecanlı ve yorgun olduğunu biliyordum."

Tayfur Bey, el yordamıyla bulduğu iskemleye oturdu. Nâsıra esnemeye benzer küçük bir iniltiden sonra:

"Tayfur, yalnız konaktakiler değil bütün mahalle halkı bana çıldırdı diyorlar değil mi?"

"Nâsıra, insanlardan kaçıp böyle farelerden musahipler, yarasalardan dostlarla karanlıklarda oturana öyle diyecekleri tabii değil mi?"

"Sanki kulaklarımın içinde teller, bobinler, nâkiller, ahizeler hâsılı bütün bir telsiz telgraf ve telefon cihazı varmış gibi ara sıra uzaklardan sesler işitiyorum. Ve bu suretle istemeyerek bazı esrara da vâkıf oluyorum... Haniya söylemezler miydi ki erenlerden falan zat, falan mürşit postunun üzerinde hırkasının yakasını yüzüne çekerek murakabeye varmış o saatte Bağdat'ta olan bir vakayı İstanbul'da dakikasıyla aynen haber vermiş... Bu gibi harikulade hallere keramet denirdi. Ve çok kimseler buna inanmak istemezlerdi. Tayfur, fizyolojide kulak cihazını ikimiz de gördük. Okuduk. O ne şayan-ı hayret bir makinedir. Cenab-ı Halık mümtaz yarattığı bazı kulları için buna telsiz telgraf kuvveti yani mevceleri duyacak bir hassasiyet ilave edemez mi? Sonra Tayfur gözlerimde uzun mesafelerden rüyet harikasıyla beraber X şuaı nüfuzu var... Bazı oluyor ki gözlerim maddi cisimleri delerek öbür tarafa geçiyor... Ben X şuaından da daha kuvvetli bir hassaya malikim... Bazen gözlerimin önünde dağ, duvar, demir daha bu kabilden rüyete mani hiçbir kesafet kalmıyor. Her şey şeffaf ince birer cam haline geliyor. Dünyayı bir tarafından öbür yanına kadar temiz bir billur şeffaflığıyla seyredebiliyorum. Tabiat fevkinde görünen bu hallerime herkesle beraber sen de cinnet mi diyeceksin?"

"Ben aklımın almadığı şeylere hiçbir şey diyemem. Bu söylediklerin hakikaten vaki ise senin yaradılışında umum insanlara nispeten bir şazlık var... Fen buna cinnet mi der? Ne der orasını bilemem... Belki tedavi ile bu hastalıktan kurtulursun. Haricî, dahili Autoscopie vardır. Haricî 'autoscopie'* bu eskiden beri malumdur. Fakat bunun bir de dahilisi çıktı. Ve fen âleminde

* Autoscopie: Bir kişinin bilinçliyken dünyayı ve kendisini fiziksel dünyanın dışından görebilmesi durumu.

birçok münakaşalara kapı açtı. Bu garip hale müptela olanlar kendi vücutlarının dahilindeki hayat makinesinin nasıl işlediğini gördüklerini iddia ediyorlar. Ve ekseriya da bu hal senin gibi genç kızlarda vuku buluyor. Bunlardan biri Doktor 'Komar'a, midesindeki fiil hazmın suret-i vukuunu gördüğü gibi ve tamamıyla fizyolojiye muvafik olarak tarif etmiş ve mesela merî ve mide femi gibi isimlerini bilmediği birçok aksamı kâğıt üzerine resimlerini çizerek anlatmıştır. Bu garabetler fevkalade heyecan halinde oluyormuş..."

"Ben midemde, bağırsaklarımda olanları görmüyorum. Ben kalbimden saçılan ateşlerin irşadıyla hissiyatıma taalluk edenleri seçiyorum... Sen bu akşam bana tenisçi matmazel hakkında bazı şeyler sormaya geldin. Tefeülüme inanmazsın. Fakat kafan o kadar sevda ateşiyle bunaldı, kalbin o kadar daraldı ki benim falcılığımdan medet ummak ıztırarına kadar düştün..."

"Doğru söylüyorsun Nâsıra, buraya tamamıyla senin dediğin gibi bir niyetle geldim. Aleyhime de olsa hakikati tasdikten çekinmem..."

"'Kıromansi'ye* yani el falına itikadın var mıdır, Tayfur?"

"Yoktur. Ne yalan söyleyeyim Nâsıra... İnsanın vücudundaki kılların bitimleri, ellerinin, alnının çizgileri ve diğer mahsusatı ırsî birtakım ahvale tabidir. Hele el çizgileri belki her ferdin işlediği sanatla değişir... Bunlardan sahibinin ahlakına, mizacına, talihine dair uzun uzadıya ahkâm çıkarmak falcıların hiç yoktan icat ettikleri ulûm-ı batıla envaından gülünç bir ilimdir... Nâsıra, tabiat bir insanın kaç sene yaşayacağını, kaç çocuğu olacağını, mesut veya bedbaht bir hayat süreceğini alnına, avucuna yazmaz... Göklerin elmasları burçların, bizim dünyamızdan nispetsiz derecede büyük yıldızların zavallı insanların kâinatta asla ehemmiyeti olmayan küçük talih işleriyle hiçbir münasebetleri yoktur. İyi, fena tegaddi, güzel, kötü iklim, neşe, keder, hıfzıs-

---

* Stichomancy: El falı.

sıhhaya vukuf veya kara cehalet hayatı uzaltıp kısaltan âmillerdir. Bir erkeğin ne kadar çocuğu olacağı yalnız kendi bünyesine ait bir mesele değildir. Bunda zevcesi olacak kadının da mizacen çok dahli vardır. Hiç zannetmem ki birtakım tabii sebeplerden doğan bütün bu şeyler vücuttaki bazı çizgilerin hatırı için hılkî nizamlarını değiştirsinler..."

"Tayfur, anlamadığın, tetkik, tetebbü etmediğin bir şeyde bu kadar inat ve ısrarla söz söyleme... Asabî hastalıklar mütehassısı, bir doktor 'nevropat' bir hastanın yüzüne bakınca marazın nevini, derecesini nasıl tayin edebilirse bu elleri, alınları okuyanların da böyle ihtisasları, tecrübeleri var... Uydurup söylemiyorlar. Tabiatın çizdiği ahkâmı okuyorlar. Çıkar elektrik fenerini, aç bana sol avucunu söyleyeyim dinle... İster inan ister inanma. Yalnız istihraçlarımı günler geçtikçe istikbaline tatbik ve göreceğin tevafuklara dikkat et..."

Tayfur cebinden fenerini çıkarır. Sol avucunu açar... Nâsıra, delikanlının eline ilk nazar atışta titreyerek:

"Aman Yarabbi, Tayfur avucunun ne vazıh, ne celî bir yazısı var... Şimdi burada birçok çizgiler görüyorsun, değil mi? Bunlardan mealen bize lüzumu olmayanları kaale almayacağım. Yalnız izdivaç ve aşk ve alakaya ait olanları okuyacağım... Elin temiz, güzel, kibar bir beyefendi eli... Fakat ıstıraba mahkûm ne güzel uzuvlar, vücutlar vardır. Ben ne latif kız ellerinde ne çirkin yazılar okuyarak böyle titredim... Bak Tayfur, bak... Başparmağının kökünde etten bir tepecik var. 'Kıromansi' ilminde buna Zühre dağı derler. Aşk ve izdivacın bütün elemleri bu tepeye toplanır... Bak Zühre dağının ortasında bir yıldız var... İşte bu çekilecek ıstırapların gayesine alamettir. Bütün izdivaç hatları elin yukarısına uzanmak üzere başparmağın kökünden intişar eder. Eğer bu çizgiler düzgün, vazıh ise izdivacın mesudiyeti anlaşılır. Kırık, dökük, arızalı ise aşk ve izdivaçta uğranılacak bin türlü müşkülata, mihnetlere, meşakkatlere işarettir. Yıldızlar izdivaçta mutlak iftirak ifade ederler...

Bazen kör talihin öyle ahkâmı vardır ki bunlara akıl ile, azim ile galebe kabil değildir... Tayfur görüyor musun? Senin avucunda biri Zühre tepesinde diğeri zekâ hattının üzerinde iki yıldız var... Ve bu yıldızlar bir çizgi ile birleşiyorlar... Bu vazıh ahkâmı okumak için 'Kıromansi' ilminde o kadar tebahhura da lüzum yoktur. Birinci yıldızın tağyir hükmüne kudret-ı beşerin taalluk edemeyeceği hudut dahilinde bulunması bir felakettir. Lakin ikinci yıldızın zekâ haddine tesadüfü bir kısım musibetliğin akıl ve metanet ve cehd ü gayretle izalesi kabil olduğunu gösterir."

Nâsıra, raşeler içinde, vefasız sevgilisinin el yazısını okumakta devamla:

"Tayfur, senin için vehametle neticelenecek bir izdivaç mukadder... Lakin vehametin ağır kısmı öbür tarafa isabet ediyor... Fenalığı nispeten sen ehven geçireceksin..."

"Nâsıra, benim müspet ilimlerden gayri şeylere aklım ermez. Bu kadar sağlam bir imanla söylediğin şeylerde belki tesadüfen bazı isabetler de olabilir... Tefeüllerini karip bir istikbale tatbik etmek için senden bazı şeyler soracağım... Bana bütün dikkat ve imanınla doğru cevaplar verebilir misin?"

"Beyefendi, ben şimdi elinin yazısını okumaktan başka bir şey yapmadım. Her meçhul böyle tabii bir hat ile bana münkeşif değildir... Fakat senin zayiçenle çok uğraştım... Şimdi gönlündeki şeyleri kendi gönlümdekiler gibi biliyorum. Soracaklarını sen söylemeden istersen ben sana haber vereyim ki sana da biraz emniyet gelsin..."

"Ne soracağımı söyle bakayım?"

"Yakında teehhül edip etmeyeceğini soracaksın..."

"Bravo bildin... İkincisi?"

"İkincisi, kiminle evleneceğini anlamak merakındasın..."

"Buna da daha büyük bir bravo... Sonra?"

"Sonra o tenisçi kızdan bir haber bekliyorsun, gelmiyor... Meraktan çıldırıyor, ölüyorsun..."

"Evet, Nâsıra şimdi sende gerek pek keskin bir zekâ kuvvetiyle ve gerek fennin henüz tamamıyla izah edemediği fevkalade bir intibah veya 'bersamî' bir hal ile her ne suretle ise benim aklımın ermediği bir kuvve-i kâşife bulunduğuna inanır gibi oldum... Lakin soracaklarımı keşf ile beni tamamıyla memnun edemezsin... Senden bu suallere cevap isterim..."

Nâsıra, kârgir pencerenin içine oturup gözlerini yumduktan sonra:

"Elektrik lambanı söndür..."

Tayfur bu emre itaat eder... Nâsıra hafif bir inilti ile:

"İskemleni bana yaklaştır. Ellerini dizlerime koy... Bekle. Ben sana sor dediğim vakit intizamla suallerini tekrar et... Ve daima zihnini suallerinle münasebettar olan şahıslara, o mevkilere sevk et... Hep onları düşün..."

Tayfur kızın bu sözlerine harfi harfine itaat gösterir. Bir, iki, üç, dört, beş, altı dakika kadar bekler. Nihayet parmaklarının altında kızın vücudunun ürperdiğini hisseder. Nâsıra kalbi, derin ıstıraplar ile inleyenlere benzer ahlar, oflar salıvererek ufak ufak titredikten sonra enindar bir sesle:

"Tayfur söyle... Beni nereye göndermek istiyorsun?"

Tayfur birdenbire şaşırarak:

"Bilmem... Ben seni nereye gönderebilirim?"

"İstersen dünyanın öbür ucuna kadar..."

"Bilmem kızım... Ben bu yolda sual cevaplara alışık değilim. Beni irşad et..."

"Gönlün kimlerle uğraşıyor? Aklın hangi semtlerde dolaşıyor?"

"Ben söylemeden sen bunları keşfedemez misin?"

"Ederim fakat uzun sürer. Çok zahmet, yorgunluk çekerim... Asabıma merhameten sen söyle..."

"Gönlüm bir kız ile uğraşıyor..."

"Adı?"

"Bânû..."

"Babasının adı?"

"Merhum Didon Paşa..."

"Anasınınki?"

"Bilmiyorum..."

"Semti?"

"Cihangir, fakat şimdi konakları işgal edilmiş... Kâh Beşiktaş'ta akrabalarında, kâh Eyüpsultan'da mezarlık kenarında dadısı Zenci Gece Safa'nın evinde oturuyor..."

Nâsıra yüzünde derin tekalluslarla birkaç dakika çırpınıp inledikten sonra:

"Buldum... Yüzü güzel, kalbi çirkin bir kız... Koyu kumral... Pembe beyaz... Uzun kirpikli, iri ela gözlerinin bakışında erkekleri yek nazarda çarpan pek kuvvetli bir cazibe var..."

"Çok üstüne düşürdün... Tıpkı öyle..."

"Fakat Tayfur kızın yanında güzel bir delikanlı görüyorum. Bu, onun nesi?"

"Bilmem... Nesi olduğunu sen keşfedeceksin..."

Nâsıra titreyerek:

"Of, bunu bana sorma... Pek sıkılıyorum... Söyleyemem..."

"Çok yalvarırım Nâsıra..."

"Bana acımaz mısın Tayfur?"

"Sen bana acımaz mısın Nâsıra? Bu kız ile o oğlanın arasındaki muamma kaç zamandır beni öldürüyor..."

Nâsıra inleye inleye:

"Cevabında zorluk çektiğim suallerde beni tazyik edersen sıhhatime büyük fenalık etmiş olursun... Çok şeyi birden keşfetmek beni bitirir... Gaibe ağır ağır girerim..."

"Bu ikisi hakkında şimdi bana hiçbir şey söyleyemez misin?"

"Pek az söyleyebilirim... Söylemediklerim için beni tazyik etme..."

"Peki, razıyım..."

"Oğlanın adı?"

"Cevri..."

"Bekle..."

Nâsıra göğüs darlığına uğramış bir hasta gibi pencereye yaslayıp bütün vücudunu sarsan sık nefesler ile:

"Tayfur korkma... Bânû ile Cevri isimlerinde birbirini tutan yalnız bir 'vav' vardır. 'Vav' altıdır. '2 vav = 12'dir. Anladın mı Tayfur?"

"Anlamadım kızım... Senin bu hesaplarına benim hiç aklım ermiyor..."

"Bunlar hilede, desisede birbirine taş çıkartan ahlaksızlardandır..."

"Birbirini seviyorlar mı?"

"Bu sualini ne tasdik edebilirim ne de red..."

"Kuzum Nâsıra, meselenin can alacak noktası işte burasıdır... Seni üzüyorum fakat affet, merakımı biraz teskin edecek cevap isterim..."

"Sorma Tayfur... Sorma... Bunu başka bir zamana bırak..."

"İki kelimecikle beni tenvir edemez misin?"

Nâsıra raşeler içinde:

"Seni temin ederim ki..."

Kız susar... Birkaç dakika bekledikten sonra Tayfur:

"Bekliyorum... Beni ne hususta temin ediyorsun..."

Nâsıra adeta haykırarak:

"Seni temin ederim ki Bânû ile Cevri'yi birbirine muhabbetten başka bir sır bağlıyor..."

"Nedir bu sır?"

Kız inleyerek:

"Bilmiyorum..."

"İşte şimdi beni daha büyük meraka düşürdün..."

"Ben sana neticeyi söylüyorum. Teferruatla uğraşarak ne kendini yor ne de beni..."

"Netice kati mi?"

"Kati..."

"Bunu bana bir daha söyle Nâsıra..."

"Sen Bânû ilè izdivaç edeceksin mutlak... Mutlak... Çünkü ikiniz için de bu felaket mukadderdir... Cevri bu izdivaca mani olmaya uğraşıyor... Lakin mukadderi kim bozabilir? Ben sana Bânû'yu alma diye nasihat vermiyorum... Çünkü beyhude... Sen şu saatten itibaren bütün azminle bu kızı almamaya uğraşsan yine mukaddere karşı gelemezsin... O, sana varacak... Bu izdivaç muhakkak olacak..."

Acaba deli kız bu sözleri fevkalade bir sinir haliyle mi atıp tutuyordu? Yoksa hak ve batıl bir esasa müsteniden mi söylüyordu? Bânû ile izdivacı hakkındaki bu tebşirin ciddiyeti tahakkuk ederse... Aman Yarabbi... Bu payansız saadet ummanının önünde sevinçten Tayfur'a baş dönmeleri geliyordu. O bir defa Didon Paşa'nın kızıyla evlensin, bu bahtiyarlığa ersin de sonra isterse bütün küreiarz cesim bir volkan infilakıyla ateş alsın... Hayvanî, nebatî üzerinde yaşayan ensalden bir tohumcuk kalmayacak kadar her şey mahvolsun...

"Nâsıra, bir iki sualim daha var..."

"Tayfur, pek yoruldum fakat hatırın için peki..."

"Bânû şu saatte nerede bulunuyor?"

Nâsıra gerine gerine inleyerek:

"Gece Safa'nın Eyüp'teki evinde..."

"Sen şimdi orayı görüyor musun?"

"Evet..."

"Nasıl evi, bana tarif edebilir misin?"

"Harap bir ev... Kapıdan girince taşlık, mutfak, kömürlük, bahçe..."

"Üst kata çıkamaz mısın?"

"Çarpık bir merdiven... Bir sofa üzerinde dört oda..."

"Odalarda yatanları söyle..."

"Dur... Sofada bir masa üzerinde islenmiş bir idare gazı yanıyor... Köşedeki büyük odada eski fakat yastıkları çarşafları tertemiz bir karyolada Bânû yatıyor. Başının altında dolu bir revolver var... Oda kapısı içeriden sürmeli... Kız derin uykuda... Ona karşı

odada Cevri döşeğe uzanmış... Fakat uyumuyor... Heyecanlar içinde bir yandan öbürüne dönüp duruyor... Oda kapısı aralık... İkide birde yatağından kalkıp kalkıp Bânû'nun kapısına bakıyor..."

"Niçin bakıyor?"

"Bilmiyorum..."

"Kız tarafından bir davete mi intizar ediyor?"

"Bilmiyorum..."

"Bânû'dan bazen davet vuku bulduğu var mı?"

"Bilmiyorum..."

"Pek yalvarırım, Nâsıra..."

"Bilmiyorum... Bilmiyorum... Sorma... Kabil değil cevap veremem..."

"Peki, Nâsıra... Evde mutfaktan girilir bir kömürlük olduğunu söyledin..."

"Evet..."

"Bu kömürlüğün sağ köşesinde üstü eski keçelerle örtülü bir gaz sandığı duruyor..."

Nâsıra titriyerek:

"Evet..."

"Bu sandığın içinde ne var?"

Kızcağız, bu sual karşısında fırtınalı havada bir sandalda imiş gibi üç dört defa yerinde hoplayıp oturarak gülüyor zannolunacak şiddetli lerzelerle haykıra haykıra:

"Aman... Sorma Tayfur... Sorma... Beni öldürecek misin? Of söyleyemem... Sorma... Sorma... Sorma... Ne için beni böyle müthiş şeyler görmeye sevk ediyorsun?"

"Nâsıra, o gördüğün müthiş şeyleri o sandığa niçin koymuşlar? Bunlarla ne yapıyorlar? Ne iş görüyorlar? Bu hakikatları anlamaya o kadar ihtiyacım var ki..."

Nâsıra, bir kalıp gibi pencerenin içine devrilir. Susar. Tayfur duyduğu şiddetli zangırtıdan biçarenin titrediğini anlar... Suallerini keser. Bekler... Beş altı dakika devam eden bu hamleden sonra Tayfur mahcup, muhteriz:

"Nâsıra?"

"Efendim..."

"Seni çok mu rahatsız ettim?"

"Öldürüyordun..."

"Bir tek sualciğim daha var..."

"Of Tayfur, babanın ruhuna hürmeten bir daha bana o menhus sandığı gösterme..."

"Korkma başka şey soracağım..."

"Suallerini çabuk bitir... Fenalaşıyorum..."

"Bânû buraya gelmeye söz verdi. Niçin gelmiyor?"

"Cevri mani oluyor..."

"Niçin?"

"Seni çok kıskanıyor..."

"Gelmeyecek mi?"

"Gelecek... Hem de Cevri ile beraber..."

"Ne vakit?"

"Yakında..."

30

Tayfur, Nâsıra'dan mucize görmüş bir kâfirin hayret ve tereddütleriyle ayrıldı... Ya kulaklarına inanmamak yahut gördüğü, işittiği şeylere birer izah sureti bulmak lazımdı. Şiddetli bir sevda tesiriyle dimağ ve asapta böyle tabiat fevkinde denecek bir intibah husul-i kabil miydi? Bu garip meseleyi ne kendi kendine düşünmeye ne de Doktor Ferhat'la uzun uzadıya münakaşa etmeye Tayfur'un vakti ve tahammülü yoktu... Mademki Nâsıra bazı suallere cevap vermek istememek veyahut ki verememekle beraber birçok sorguları şayan-ı hayret bir sıhhatle halletti, kızın pek yakın bir istikbale atfen haber verdiği şeylerin neticelerini beklemek en muvafık tedbirdi. Meselenin psikolojik, fizyolojik, patolojik cihetlerini tetebbüü Tayfur kendi salahiyeti dairesinden hariç gör-

dü. Kendince müspet olan şey Nâsıra'nın sihir, tefeül, telepati, ipnotizme, manyetizma ile oynayan şarlatanlardan olmadığı idi.

Nâsıra, beyin Bânû ile izdivacını muhakkak gösterdi. Tayfur için de lazım olan bu idi. Amma bu evlenmenin sonunda felaket görünüyormuş... Tayfur, Bânû'ya bir hafta, bir gün, bir saat malik olsun da isterse sonra kıyamet kopsun...

Hikmetullah Paşazade hep Bânû'ya malikiyet fikr-i sabiti etrafında dönüp dolaşıyor, bu gayeye vusul sevinciyle her belaya göğüs germeyi büyük bir saadet biliyordu...

Bânû'dan bir habere intizaren Tayfur ömrünün en heyecanlı günlerini yaşamaya başladı. Bastığı yeri bilmiyor, elindeki şeyi düşürüp kırıyor, fena bir unutkanlığa uğramış gibi başladığı sözü bazen bitirmeden susuyor. Muhatabını olduğu yerde terk ederek yürüyüveriyor. Ciddi hiçbir iş yapamıyor, kendine ihtar edilmese yemeyi içmeyi unutuyor. Büyük bir şaşkınlık, dalgınlık, garabet içinde bocalayıp duruyordu.

Bânû'dan haber kendisine ne suretle gelecek? Gökten mi? Yerden mi? Posta ile mi? Telgrafla mı? Bir hizmetkâr ile mi?

Tayfur etrafında esen rüzgârdan, öten serçeden, meleyen kuzudan hâsılı kendini muhit her şeyden bu haberi umuyor gibiydi.

Nâsıra'nın istihracı üzerinden bir gün, iki gün, üç gün geçti... Hem de nasıl? Bizim bildiğimiz saniyelerin terakümüyle dakikalar ve onların birikmesiyle saatler toplanarak gelen geçen günler değil... Her saniye mikroskopla birkaç yüz defa büyüyerek uzunluğundan insanı öldüren yürümez, ağır bir zaman...

Nâsıra'nın yakın bir vakitte geleceğini katiyetle tebşir ettiği haber haniya nerede? Kızın diğer keşifleri de buna benzemesin? Öyle "isterik" bir mecnunun saçma sapan sözlerine kapıldığı için Tayfur şimdi kendi kendine acı acı gülüyordu. Hissimize, arzumuza muvafik olan, emellerimizi okşayan sözler bir deli, bir bakıcı, bir çocuk ağzından da çıksa memnun ve inanmakla müteselli oluruz. Sonra hakikatle karşılaşınca uğradığımız inkisar-ı hayal o memnuniyetimiz nispetinde acı olur.

Tayfur, deli kızın bazı şeyleri insanı mebhut bırakacak bir vuzuh, sıhhat ve sadakatle haber vermiş olmasına aldanmıştı. Fakat gaibi yüzde elli noktası noktasına tevafukla haber veren falcılar yok mu? Bu bir sanat mıdır? Sihir midir? Tesadüf müdür? Böyle fevkalade istihraçlar, garibeler daima görülüp, işitilip duruyor.

Bir saadet veya felakete intizaren teheyyüç içinde yaşayanlar iyilik veya fenalık tefsiriyle en ufak şeyden nem kaparlar... Çarçabuk yeisten ümide, ümitten yeise düşerler...

Tayfur böyle bir buhranın çırpıntı dalgaları üzerinde kararsız sallanıp dururken bir sabah önüne iki üç mektup ve kartpostal koydular... Kaç defa, kaç defa böyle gelen mektupları elleri titreyerek açmış fakat ümitleri hep boşa çıkmıştı. Böyle boş sevinçleri takip eden yeislerden pek bunaldığı için bu sefer ümitlenmek istemedi. Gönülsüzce mektubun ikisini açtı. Biri kârlı bir teşebbüsten bahsediyordu. Tamamlamadan elinden kâğıdı fırlattı... İkincisi bir tavsiye talebine dair bir istirhamname idi... Onu da bir tarafa attı... İskambil kâğıtlarıyla oynar gibi üç dört kartı birbirinden ayırırken bir tanesinde gördüğü şekil tuhaf bir tevahhuşla yüreğini titretti. Bu, Hıristiyan mezarlık kapılarının üzerinde tesadüf edilen ölüm rumuzu şeklinde birbirine çatılmış iki uylukkemiği ortasına konmuş bir kurukafa idi.

Hemen imzaya göz attı. Güzel bir istifte yazılmış Bânû'yu okudu. Nun, elife narin bir çiçek dalı gibi sarılmış, lakin o matem-i şekil bir nuhuset alameti hüznüyle yüreğini gittikçe daha ziyade sıkıyordu. Bu şekli kulplarından tutarak tabut taşıyan siyah urbalı kilise hademelerinin göğüslerinde, başlarında ve cenaze arabası atlarının haşalarında, alınlarında gördüğünü hatırladı. Fakat niçin niçin Bânû bu uğursuz alameti bir aile arması gibi kullanıyordu.

Tayfur satırlara geçti. İşte şöyle idi:

Beyefendi,

Zatıalinize verdiğim söz ile ziyaretimin arası hayli uzadı. Eğer bu müddet zarfında Gece Safa'nın harap evine lütfen ve te-

nezzülen birkaç defa uğramamış olsaydınız unutulmuş olduğuma hüküm ile tasdiye cesaret edemeyecektim.

Keremkârlığınıza büyük imanım hasebiyle akrabamdan Cevri Bey'i beraber getiriyorum. Sizinle teşerrüf arzusuyla adeta yanıyor... Teveccühünüze layık müstesna bir artisttir.

Kemik armamdan teşeüm etmeyiniz. Hıristiyanlar ölmüş bir varlığı bu rumuzun himayesiyle gömüyorlar... Ben de bununla gençliğimin defnolunmuş sürurunu işaret etmek istedim...

Bu cuma saat üçte geliyoruz.

Bânû

Tayfur, tutulduğu çıldırasıya bir sevincin sadmesiyle ilk kıraat hamlesinde karttan hemen bir şey anlayamadı. Çünkü gözleri, dimağı bir kelimeyi kavramadan ötekine atlıyor, meal anlamadan satırdan satıra uçuyor ve derhal yine baştan başlıyor. Lakin aynı telaş, aynı heyecan... Dimağına dolan sevinç sanki artık hariçten bir fazla nefes inzimamına imkân bırakmayacak bir inbisatla kanını, bütün vücudunu kaplamış gibiydi...

O kâğıttaki satırlardan duyduğu daha doğrusu tevehhüm ettiği sihirli lezzeti, lahutî neşeyi şimdiye kadar ona hiçbir şiir, hiçbir edebiyat vermemişti. Yarım saattin içinde belki yüz defa okudu. Kim bilir daha kaç kere okuyacaktı. Bu, her okuyuşunda ilahi zevki artan bir tılsımdı.

Cumaya iki gün vardı. Ufuktan güneşin iki devrinden sonra saat üçte konağın parkeleri, merdivenleri Bânû'nun güzel ayaklarını öpecek, salonun havası onun konca ağzından dağılacak nefesiyle ıtırnâk olacak, onun varlığı her tarafa cennetten nişan veren sürurlar, safalar, zevkler, saadetler, meymenetler saçacaktı.

Fakat Tayfur bu mesut ziyaretle yaşadığı dakikanın arasını ayıran kırk sekiz, elli saati nasıl geçirecekti? Dakikalar, saniyeler, yine tahammülü yakan bir betaetle işlemez bir yelkovan gibi yerinde saymaya başladı. O gün çarşamba idi. Cumaya ne kadar saat, dakika, saniye vardı Allahım... Halkaları birbirine merbut

kalın bir zincir gibi karşısında uzanan bu zamanı son anına kadar nasıl öldürecekti?

Geçen her saati büyük azaplarla kazanılmış birer menfaat gibi mazinin karanlık, dipsiz kuyusuna atarak Bânû'nun âşığı geceyi buldu... Alaca bir uyku ile döşeğinde yuvarlandı, yuvarlandı... Kısa dalgınlıkları esnasında hep hep Bânû'nun ziyaretiyle uğraşıyor, ta sokak kapısı önünde koltuğuna girerek sevgilisini otomobilden indiriyor, bir gelin götürür gibi salonun üst köşesine çıkarıyor, kıza ikramlar, komplimanlar yaparken heyecanlar içinde uyanıyor, bir de saate bakıyor ki daha nazeninin gelmesine otuz bu kadar saat var. Sonra gönül ateşini söndürmek için akşamdan çok yutmuş bir sarhoş gibi bir bardak soğuk su içerek tekrar yatağına uzanıyor... Yine kısa dalgınlıklar, yine Bânû'ya ait rüyalar, yine heyecanlar...

Zavallı Tayfur, altı ay süren kutup karanlıkları sıkletindeki geceyi nihayet sabaha erdiriyor... Dünya neşeli bir güneşin nurlarıyla yaldızlanıyor... Fakat delikanlının gönlü, nasıl tarif etmeli, azaplı bir sevinçle muztarip... O kadar sabırsızlıkla tulûu beklenilen büyük yıldızın tekrar ufuk altına çekilmesine ohhh şu kadar saat lazım...

Gebertmek için yine dakikalarla muharebeye girişen sevdalı çocuk sabahleyin erkenden kartpostalı eline alır... Hıfza çalışanlar gibi namütenahi defa okumaya başlar. Bu nihayetsiz tekerrürlerden satırları teşkil eden kelimelerle zihninde bir nevi istinas peyda olur. Şimdi her cümlenin manasını araştırmaya başlar... Türlü türlü tefsirlere girişir...

Bânû Hanım verdiği söz ile ziyaretin arası uzadığı hakkında hafif bir itizardan sonra Tayfur'un Gece Safa'ya birkaç defa uğramış olmasından unutulmamış olduğunu anlayarak tasdiye cesaretlendiğinden bahsediyor. Hakikat-i hal böyledir de küçükhanım niçin delikanlının bu ümitsiz müdavemetine karşı derin bir sükûtla mukabelede bulundu? Niçin Tayfur'dan aldığı davet tezkeresini Cevri'nin gözü önünde yırtarak yerlere atıp çiğnedi?

Tayfur'un keremkârlığına büyük imanı bulunduğunu yazıyor. Bu adeta: Beni sevdiğinden eminim, demek değil midir? Sonra Cevri'nin teşerrüf arzusuyla adeta yandığını anlatıyor. Cevri'nin tanışmak hususundaki bu pek ateşli teşneliği neden? Cevri her türlü teveccühe layık müstesna bir artistmiş, bu ecnebi kelimenin Türkçemizde o kadar geniş manaları var ki, kalem artisti mi? Muşamba artisti mi? Sahne artisti mi? Musiki artisti mi? Yoksa sadece gönül artisti mi? Bu kelime dilimize Arabî ve Farisî'nin yardımıyla "hezar-ı fen" terkibiyle de tercüme edilebilir. Bu "zîfünun" bir çocuk mu?

Her ne ise acaba Bânû, Cevri'yi neden bu kadar Tayfur'un gözüne sokmaya uğraşıyor? İlk ziyaretinde bile bu gölgesinden ayrılamayarak beraber geliyor?

Ve sonra Bânû gençliğinin defnolunmuş sürurundan bahsederek kartını hüzün-engiz bir cümle ile bitiriyor... Hasılı muamma içinde muammaya benzer lakırdılar...

Nâsıra'nın istihracına göre Bânû ile Cevri'yi aşk, alaka ve izdivaç haricinde birbirine bağlayan bir sır varmış... Eğer bu söz deli kızın saçmalamasından ibaret bir şey değilse bu sır ne olabilir? Bu sır Tayfur'un Bânû ile izdivacına mani olacak bir mahiyette midir? Bunlar ne kiyasetle, ne kehanetle anlaşılacak esrara benzemiyorlardı.

Bununla beraber Nâsıra'nın bazı sözleri çıktı. Bir gece evvel Tayfur uykusuzluğu esnasında sofada biri gezindiğinin farkına vararak kapı aralığından bakmış, Nâsıra'nın salona girdiğini tavanın ortasında yanan lambanın ışığıyla görmüştü.

Mecnun kız acaba salonda ne yaptı? Tayfur onun bazı bazı iskeletle görüşmek için kendinden müsaade istediğini hatırlayarak düşünmeye başladı. İskeletle nasıl görüşülür? Cidden merak edilecek bir şey... Bânû'nun geleceği saat yaklaştıkça Nâsıra'nın esrarengiz faaliyeti artıyor gibiydi...

Tayfur, o gece kızdan evvel davranarak salona gizlenmeye binaenaleyh bir kaçıkla bir iskelet arasında vuku bulacak garip

mülakata mahrem olmaya karar verdi. Konakta el ayak çekildikten sonra Nâsıra'nın gelmesi melhuz olan zamandan bir saat evvel delikanlı salona girdi. Büyük pencerenin geniş ipekli perdesine bürünerek saklandı. Bir saatlik intizar müddetini heyecanlı bir merakla geçirdi. Kız gelecek mi? Gelmeyecek mi?

Nihayet tahmini doğru çıktı. Beş altı dakikalık bir teehhürle salonun kapısı açıldı. Bütün pancurlar kapalı olduğundan içerisi en zifiri gecelerden daha karanlıktı. Sofada işleyen yerli büyük bir saat ağır, vakarlı, mevzun rakkasının tiktakları arasında medid ihtizazlar ile çınlayarak gecenin vehim verici sükûtu içinde bütün, yarım, çeyrek saatlere kadar zamanı haber veriyordu...

Kız bu pek muzlim tavanın altına girince Tayfur'un orada gizli bulunduğunu keşfedebilecek miydi?

Sekiz on adım yürüdü. Durdu. Epeyce bir fasıla ile uzun bir of, sonra daha hazin bir ah çekti.

Bânû'nun âşığı, iğfal ile büsbütün çıldırttığı bu zavallı kızın yüz, vücut hareketlerini göremiyordu. Fakat şu mırıltıyı işitti:

"Tayfur bugün burada çok oturarak kokunu bırakmışsın... Itır şahı gibi havayı ta'tir etmişsin. Seninle aynı kattaki hava seviyesine girince burnum derhal vücudunu hisseder..."

Bu mırıltıdan sonra salon derin bir sükûta daldı. Tayfur keşfolunmaktan korkarak nefesini kendi kulaklarının bile duyamayacağı bir yavaşlıkla alıyordu.

Birkaç dakika geçti. Nâsıra'nın yumuşak halıların üzerinde adımları duyuldu. Gece, gündüzün hiç hissolunmayacak en ince pıtırtıları bile birer gürültü gibi büyütüyordu.

Kız iskelete doğru yürüdü. Tayfur titreyerek şu matemli sözleri dinledi:

"Gece, zifafimızı tes'it, tebrik edecek kadar karanlık... Sevgilim sarıl bana, ver ağzını... Al ruhumu..."

İskeletin kulübesi sallandı. Kemik çatırtıları duyuldu. Bir muhtezirin son ıstıraplarına benzer bir enin içinde hayat ölümle izdivaç ediyordu.

Tayfur'un bütün tüyleri ok gibi dikildi. Mezarlık hadisesinin nakabil-i izah en korkunç anlarında bile böyle bir dehşet, böyle derin bir teessür duymamış, en ince asabına kadar böyle soğuk, ölümlü bir raşe ile vücudu zangırdamamıştı...

Genç bir zîruhun iskelet aguşunda inlemesi, bu nevha-ı sevda hemen bir çeyrek sürdü. Ölüm hayatla doya doya öpüştü. Sonra iki sevdalı arasında bir muhavere başladı. Nâsıra bütün yüreğinin ateşiyle söylüyor, sonra kemikten muhatabının cevabını dinliyordu...

Nâsıra: "Bu deraguşumuz cavidânî aşk visalidir. Sevgilim dudaklarının ebedî neşesinden tadan bütün dünya zevklerinden iğrenir..."

İskelet: "..."

İskeletin söylediğini Tayfur işitemiyor fakat Nâsıra'nın sükût arasında, "Evet... Şüphesiz... Ah..." gibi tasdik, teyit ve teessür nidalarından söz nöbetinin kırmızı kulübenin bekçisinde olduğunu anlıyordu. Besbelli kız, marazi bir haletle sözlerine karanlıktan cevap alıyordu. Yoksa Tayfur bu garibe-i semiyyeyi diğer türlü nasıl izah edebilirdi?

Bir insan kafesiyle bir mecnunenin âşıkane muhavereleri, bu her zaman görülüp işitilir sahnelerden değildi. Delikanlı, hayatın maveraî esrarına karışıyor gibi ürpertiler içinde bütün dikkatiyle kulak verdi.

Nâsıra: "Evet aşktan doğdun yine bir aşk darbesiyle öldün..."

İskelet: "..."

Nâsıra: "Vücudumda yüz insanın kemiği var diyorsun... Ne kadar babanın sulbünden dolaşıp, ne kadar ananın rahminden geldiğini anlıyorum... Ne kadar talihe oyuncak oldun. Alnında ne kadar sabahın güneşi parladı. Beynin ne kadar gecenin zulmetiyle ezildi. Tenasül mucizesiyle bir kemikten hesapsız kemik doğar..."

İskelet: "..."

Nâsıra: "Evet, bilirim. Mezar beşiğin kileridir. Erzak ambarıdır. Baban senin oğlundur. Sen senden kaçanların içindesin... Buraya niçin geldin?"

İskelet: "..."

Nâsıra: "Benim ateşimle... Lakin gafil insanlar hayatın ölüme, ölümün hayata aşkını hiç çekemezler... Şimdi gelirler beni senden ayırırlar... Bütün bütün birbirimizin olmak için ben mi öleceğim? Sen mi dirileceksin?"

İskelet: "..."

Nâsıra: "Sualime niçin gülüyorsun?"

İskelet: "..."

Nâsıra: "Ters mi söyledim? Doğrult..."

İskelet: "..."

Nâsıra: "Ölü benim, diri sensin öyle mi? İkimizin birden aynı hale inkılabımız kabil değil mi?"

İskelet: "..."

Nâsıra: "İnkılap yok mudur? Affedersin ben kendi hissime göre söylüyorum..."

İskelet: "..."

Nâsıra: "İnsanlar daima ölümün himayesindeyseler beni sar. Dirilerin işkencelerinden kurtar... İntikamımı al... Ah şimdi anlıyorum ki ben ölüyüm, sen dirisin... Kemik kollarınla sarıl bana... Sarıl bana ismetimin kanına giren fani, hercai aşk ifritinin levsinden beni temizle... Kurtar... Senin iğfalsiz aguşunda aşkın müebbed zevkiyle mest-i medam yatmak isterim..."

Yine kulübe sallandı. İskeletin kemikleri çatırdadı. Yine inlemeler, muhtelif âlemden iki ruhun kaynaştığını ihsas etti...

31

Ertesi sabah mesut cumanın parlak güneşi doğdu. Bânû'nun teşrifi müjdesini getiren o gün Tayfur erkenden hazırlıklara başladı... Akşam şahidi olduğu ölü ile dirinin vuslatından sinirleri sarsılmıştı. Nâsıra'nın iskelete arz-ı sevdası esnasında ağzından çıkan ağreb ve matemî sözler arasında küçük bir

cümle hâlâ beynini tahrişte devam ediyordu. Kız bütün yüreğinin ateşiyle:

"İntikamımı al..." diye yalvarmıştı. Her bir kemiği başka mezardan toplanarak yüz doksan sekiz parçadan yapılmış bir insan kafesinden dünya umuruna ait bir intikam ricasında bulunmak vakıa ehemmiyetten âri gülünç bir temenni idi. Fakat bu intikam kimden alınacak? Tayfur'dan mı? Bânû'dan mı? Evin içinde deli kızın böyle bir niyet beslemesi hoş bir şey değildi... Fransızların bir darbımeseli vardır: "Bir güvercini bile kendine düşman etme," derler... Nâsıra intikamını iskelete havale etmekle kalırsa hiçbir endişeye mahal yok. Lakin cinnetin bir feveranı anında aklına esen fenalığı yapmaya kalkarsa bir felaket vukuundan korkulabilir. Ona vermiş olduğu kati söze rağmen Tayfur kızı konakta tutup tutmamak şıklarını zihnen muvazeneye girişti.

Şimdi her şeyden evvel salona koştu. O gece Nâsıra'nın sevdalı aguşunda çok çatırdayan bu kemikten adamın bir tarafı kırılıp kırılmamış olduğunu muayene edecekti... Çünkü Bânû sırf onu görmek maksadıyla geliyordu...

Kırmızı kulübeye yaklaştı. Oraya diktiği uhrevi bekçi arkasında bürnüsü, elinde kum saatiyle mevkisinde duruyor, geniş çıkıntılı alnı altındaki hadekasız bomboş siyah gözleriyle fanilerin seçemediği derinliklere doğru bakıyordu.

Tayfur bürnüsü çıkardı. Öldükten sonra da insanların ihtiraslarına karıştırılmaktan kurtulamayan bu kemik bedenin her tarafını dikkatle muayene etti. Gece ışığında işittiği çatırtılara rağmen hiçbir tarafında bir zorlanma, bir kırık, çıkık, hatta ufak bir gevşeme eseri bile göremedi. Bütün vidalar, rabıtlar yerli yerinde ve sağlamdı...

Bir ince tekdir ile iskeletin karşısında şöyle söylendi:

"Ben seni buraya bekçi koydum. Maneviyatınla etrafını korkutmak lazım gelirken sen kendin taarruza uğradın. Sana adeta ateşli bir sevdalı rolü oynattılar... Deli kızın kolları arasında çatırdayarak inlemeli miydin? Onu çarpmalı, korkutmalı değil

miydin? Ha anlıyorum, vücudunda ayrı ayrı cesetlerden toplanmış yüz bu kadar muhtelif kemik var. Bunların içinde zampara kemiklere ait enkaz bulunmamak kabil değil... Ölümden sonra, mezardan sonra, çürüdükten sonra bile kadına dayanamadın değil mi?"

İskeletin bu metanetine Tayfur taaccübünden kendini alamadı. Kulaklarını dehşetle dolduran o gece deraguşunu düşündü. Çatırdıları, iniltileri hâlâ duyuyor gibiydi. Daha garibi sesleri çift işitmişti. Bu aynen savt, ahenk ve ateşçe canlı iki müteharrik deraguştu...

Tayfur salondan çıktı, diğer hazırlıklarla meşgul iken Doktor Ferhat Bey geldi...

Hane sahibi sevinçten parlayan gözleriyle arkadaşını süzerek şöyle bir latifede bulundu:

"Ayol ben seni davet etmedim. Böyle erkenden nereden çıktın?"

"Doktorlar her zaman davetle gelmezler. Hastalarının tedaviye ihtiyaç gösteren nazik, mübrem zamanlarını herkesten iyi kendileri tayin ederler..."

"Ben hasta değilim oğlum..."

"Hasta değilim diyenlerden korkulur. Hastasın. Bugün her zamandan ziyade hastasın. Bu gece uyumamışsın... Aynaya git de gözlerine bak. Gittikçe artan bir humma ile kızarmış yanıyor. Vücut bu şiddetli heyecanlara birkaç gün dayanır. Teskini çaresi bulunmazsa sonra yorgunluğu birden hissederek bitap kalır. Serilir..."

"Doktorların anlamadıkları bazı hastalıklar vardır..."

"Tıbbın teşhis ve tetkike uğraşmadığı hiçbir hastalık yoktur..."

"İlm-ül-emrazınızda 'aşk' namıyla hususi bir bahis olduğunu bilmiyordum."

"Aşk, sevda kelimelerinin hesaba gelmez envai vardır. Herhangi bir his 'normal' ölçüden taşarsa tıp derhal onu teşhis eder.

Adını kor, tabelasını yazar... Sen de böyle birkaç hafta daha yemez, içmez, uyumaz aynı şeyi düşünmekle vücudunu, zihnini, asabını bitirmekte devam edersen nihayet döşeğe düştüğün vakit ben de senin tabelanı yazarım... İlm-ül-emrazda bu kelime var mı imiş, yok mu imiş... Tıpta bunun adına ne diyorlarmış, o zaman anlarsın... Suallerime cevap ver. Dün gece uyumadın?"

"Döşekte didindim..."

"Yemedin..."

"Zor ile birkaç lokma..."

"Bugün de yemeyeceksin..."

"İştahım yok..."

"Dikkat et Tayfur, kaç vakittir bedenin sağlam zamanının müdahhar sıhhat sermayesiyle geçiniyor... Hayatın devamı vücutta yanan, aşınan şeylerin hemen tazminiyle olur. Sen tabii nizamda yaşamıyorsun. Şiddetli bir hastalık geçiriyorsun. Bu hırpalanmaya mukabil zavallı vücudun muhtaç olduğu muhtelif gıdaları muntazaman alamıyor... Bu halin daha uzun müddet devam ederse maruz kalacağın tehlikeler saymakla tükenmez. İşte yine söylüyorum. Bugün benim arkadaşlığıma, tababetime her zamandan ziyade muhtaçsın, çünkü..."

Bu edat-ı talilden sonra doktor manidar bir sükûtla gözlerini hastasının gözlerine dikti. Tayfur büsbütün asabileşerek:

"Ciddi bir anda böyle tevbihkâr bakışlara, manidar sükûtlara tahammül edemem... Çünkü, dedin sustun. Bu talilin alt tarafını getir..."

"Bugün konağa Bânû geliyor..."

"İnşallahü Teala... Fakat bir mâni zuhur edip de gelmezse diye yüreğim müthiş bir işkenceyle çırpınıyor..."

"Bugünü hayatının en mühim anlarından sayıyorsun..."

"Bugünü doğum veya ölüm günümden daha mühim sayıyorum..."

"Şimdi üzüntü içindesin?"

"Evet, tatlı bir üzüntü içindeyim..."

"Âlihe-ı ruhun gelip gittikten sonra acaba ne halde bulunacaksın?"

"İyi bilmiyorum ama pek mesut olacağımı tahmin ediyorum..."

"Bilakis... Şimdikiyle kıyas kabul etmeyecek şiddetli üzüntülere düşeceksin..."

"Oh doktor, oh... Sen de Nâsıra gibi başıma falcı mı kesildin?"

"Bu açık hakikati görmek için falcı olmaya lüzum yok..."

"Ne imiş bu açık hakikat?"

"Sen, bütün sinirlerin mansur ahengine çekilmiş gibi bir püften ateş alacak kadar teessüre müheyya bir haldesin..."

"Bunu inkâr edemem..."

"Bânû Hanım etekliğinin altında buraya o kadar üzüntüler getirip saçacak ki... O gittikten sonra sen adeta deli olacaksın... Seni nasıl zapt edeceğimi düşünüyorum... Bir 'cebir gömleği' hazırlamak bile aklımdan geçiyor..."

"Canım henüz meydanda endişeyi mucip bir şey yok iken böyle meşum fikirlerle beni arkadaşlık namına mı, doktorluk namına mı tethiş ediyorsun?"

"Her iki nama da azizim Tayfur... İstersen bunlara bir de insaniyet ilave et de üç olsun..."

"Neden dolayı böyle vesveselere düşüyor ve beni de düşürmek istiyorsun?"

"Ben bu işi pek karışık görüyorum..."

"Söyle... Nasıl?"

"Bugün Bânû, Cevri ile beraber geliyor..."

"Evet..."

"Cevri, Bânû'nun nesidir?"

Tayfur'un soluk benzi kızararak:

"Hısımı..."

"Canım, bu beylik söz benim sualimin cevabı değildir. Bu hısım, akraba tabirleri bir minder örtüsü gibidir. Çok kir ve ayıp kapatır..."

"Peki, nesi olabilir? Sen söyle..."

"Nesi olabileceğini seninle evvelce de görüştük. Şimdi mesele pek orada değildir... Onu buraya beraber niçin getiriyor? Bu kız sana varmak niyetinde olsa Cevri'yi bir gölge gibi buraya kadar sürüklemez, ya Gece Safa ile yahut refakati münasebet alacak diğer bir kadınla gelirdi."

"Güzel söylüyorsun doktor, lakin şu anda zihnim pek karışık olmakla beraber sualini ters çevirerek ben de senden sorarım... Bânû, Cevri'ye varmak niyetinde olsa onu beraber alıp buraya getirir mi? Buraya gelmek arzusunu izhar eder mi?"

"Edebilir a! Onun buraya gelmesi mutlaka sana varmak manasını tazammun etmez ya... Sevgilisi yahut nişanlısı -nasıl istersen- ile birlikte gelirler. İskeleti görürler, giderler... Bu pek tabii bir ziyaret olur... Sen bundan izdivaca hâhişgerlik meali çıkarırsan ileride çok üzülür, büyük yeislere düşerek fenalaşırsın... Kendini hayalâta kaptırtmamak için sana dost nasihati veriyorum. Daha doğrusu onların bu gelişlerinden ben bazı hileler seziyorum... Evvela buraya gelmek arzusunu göstermek, sonra gönderdiğin tezkereyi Cevri'nin önünde yırtıp çiğnemek, aradan hayli müddet geçirerek nihayet bu ziyarete razı olmak... Hep bunlarda hayıra delalet edemeyecek muammalıklar var... İyi düşün Tayfur. Sonra kızıl divane olursun alimallah... Önüne bir çukur kazıldığını görüyorum. Adımlarını hesaplı at..."

"Doktor, sözlerime gülmeyeceğini bilsem sana bazı şeyler söyleyeceğim... Ben şimdi fala, talihe, zayiçeye, nücuma, remile ve ilh... Ulûm-ı hafiyeye itikat peyda ettim..."

"Tebrik ederim lakin bundan sonra daha rahatsız yaşayacaksın... Parmağını kımıldatmak için sâ'd yahut nuhs saatlerini birbirinden ayırmaya uğraşacaksın... Ulûm-ı bâtıla müntesipleri senin gibi bir taraftar kazandıkları için sevinsinler... İşte sende aptallaşmanın ilk alametleri baş gösteriyor. Yakında Bânû'nun zevçliği ile müşerref olursan küçükhanım seni aldatmak için

çok sıkıntı çekmeyecek... Bu aşk seni bugün aptal eder, yarın büyücülerle dost... Öbür gün daha acınacak sıfatlara mevsuf yapar..."

"Yook, doktor böyle kabîh ihamları sevmem... Şimdi dinle. Nâsıra fal söylüyor, fevkalade üzerine düşürüyor. Hissiyatında harika denecek bir intibah var..."

"Biçare kızı çıldırtan sensin... Keramet onda değil, sana olan aşkında. Dikkat et Tayfur. Bak sevda neler yapıyor."

"Bânû'yu alacağımı Nâsıra katiyetle temin ediyor..."

"Bu kati haber Şuarâ-yı Yemânî yıldızlarından mı geldi?"

"Onun bu istihracını benim kalbimdeki bir hissikablelvuku da katiyetle tasdik ediyor..."

"Sende doğru bir hissikablelvuku olsa sana daha gözünü açacak pek çok şeyler ihsas etmesi lazım gelir... Sen daha dün doğru düşünen bir filozoftun. Bugün talihe, mukaddere inanan bir 'fatalist' oldun. Şimdi bu lafları bırak... Küçükhanım akrabasından küçük beyle birkaç saate kadar buraya geliyorlar..."

"Evet..."

"Bunları kabul için bir teşrifat programı yaptın mı?"

"Anlayamadım. Beni ziyarete İskandinavya prensiyle prensesi gelmiyor ya?"

"Harpten sonra birçok hükümetler inhilal edeli şimdi her taraf çantalarını kendileri taşıyan prens, prenseslerle dolu... Onlara ehemmiyet veren kalmadı. Akşama sabaha bir iş yahut memuriyet arayan sabık hükümdarlar göreceğiz... Sana soruyorum... Misafirlerin için bir kabul programı yapmadın mı?"

"Buna lüzum var mı?"

"Şiddetle..."

"Neden?"

"Çünkü şimdi onlar gelince sen kendini şaşıracaksın. Ne yaptığını, ne yapacağını bilmeyeceksin. Belki de bîihtiyar acayip hareketlerde bulunacaksın. Seni gülünç olmaktan kurtarmak için yapacaklarını bir programla takyid etmek isterim..."

"Ben, bir misafir kabulünde yapacağımı bilmeyerek vesayete muhtaç olacak kadar budalalaştım mı?"

"Henüz tamamıyla budala değil fakat pek şaşkın bir haldesin. Söyle misafirlerini nereden istikbal edeceksin?"

"Merdivenin üst başından... Hayır, alt başından... Hayır, sokak kapısının önünden..."

"İşte gördün mü ya? Aklın, dört rüzgâr arasında ne tarafa döneceğini şaşırmış bir fırıldak gibi kararsız... Rica ederim Tayfur, onlar gelmezden evvel hareketlerini tanzim et... Bu ana kadar ben senin sokak kapısı önünden misafir karşıladığını hiç görmedim. Ben, bir Hikmetullah Paşazade için misafirini oda kapısından istikbali kâfi görürüm..."

Bu bahis birkaç saat uzadı. Doktorun bundan asıl maksadı pek elim intizar dakikaları geçiren Tayfur'u bu suretle biraz avutmaktı.

32

Öğleden sonra saat iki buçuğa, nihayet üçe geldi... Beş on dakika da geçti. Lakin pek büyük sabırsızlıkla beklenilen misafirler henüz gözükmedi... Tayfur, ümitsizlik teessürü içinde kâh yüksek bir hararetle yanıyor kâh soğuk terler döküyorken konağın geniş kapısı önünde duran bir otomobilin iri nefesleri duyuldu...

Doktor hemen kapıya nazır bir pencereye koşarak:

"Tayfur, müjdemi isterim. Geldiler..."

Hikmetullah Paşazade tebşir edilen saadetin vukuuna inanmaz hemen gayrişuurî bir bakışla alındı kaldı... Onun bu hareketsizliğini görünce Ferhat Bey tekrar etti:

"Hey, sana söylüyorum, geldiler..."

Tayfur iktisap ettiği ani metanetine doktoru hayrette bırakacak bir telaşsızlıkla:

"Gelsinler ne var?"

"Ha şöyle ağırlığını, vakarını takın..."

Doktor anlayamadı. Tayfur vakarını takınmış değil, fazla sevinçten adeta garip, muvakkat bir felce uğramıştı. Yarım dakika sonra bu betaeti cıva gibi bir hareket ve sürate münkalip oldu. Merdivenlerden aşağı aktı... Bu defa doktor makûs bir taaccüple arkasından bakakaldı.

Hane sahibi uşaklardan evvel sokağa fırladığı zaman Cevri otomobilden inmiş ve indirmek üzere elini arabadaki Bânû'ya uzatmış bulunuyordu. Tayfur hemen rekabetkâr bir telaşla aynı hizmete can atarak o da kıza kolunu takdim etti. Şimdi küçükhanım kendine uzanan bu iki rakip kolun birini tercihte bir tereddüt vakfesi geçirdikten sonra Tayfur'a meyletti. Cevri bu tercihten hâsıl olan bozgunluğunu, kindarlığını pek gizlenemeyen soluk bir tebessümle dağıtmaya uğraştı. Doktor Ferhat, misafirler daha içeri girmeden iki delikanlı arasında sokakta başlayan bu rekabetin komedyasını yukarı pencereden seyrediyordu.

Bânû, açık arakiye rengi hafif bir mantoya bürünmüş, kendi kumrallığıyla latif bir ahenk peyda eden yine o renkte bir kreple başını kundaklamış, Allah'ın vurduğu mutena fırçalardan başka hiçbir tarafına boya dokundurmamış, sade fakat pek alımlı, cazip bir tuvalette idi.

Cevri de koyu kurşunî kostümü, biraz soluk, nazik, kibar benzi, kıvırcık kirpikli iri şahane gözleriyle küçükhanıma centilmen bir eş teşkil ediyordu...

Misafirler avludan geçip merdivenlerden çıkarken konağın içinde bir tecessüs fırtınası koptu. Pencereler, kapılar, aralıklar seyirci başlarıyla doldu. Ağızdan kulağa bire yüz katarak uydurma rivayetler, türlü tefsirlerle konak çalkanıyordu.

İşte fısıltılar:

"Bu kızın babası didonmuş..."

"Dönme miymiş?"

"Bilmem..."

"Dönmüş ama Hak yoluna değil, tersine dönmüş."

"Bizim küçük bey bunu alacakmış diyorlar..."

"Dünyada Müslüman kızı kalmadı mı ayol?"

"Şimdi Müslüman oğluna, kızına rağbet kaldı mı?"

"Bizim kızlar da şimdi ahlakça, kıyafetçe tamamıyla onlara benziyorlar... Bir farkları var mı? Başlarını açtılar. Göğüslerini açtılar, kollarını, bacaklarını açtılar. Daha nereleri kaldı? Frenk karıları bir gömlek, iki gömlek daha açılsınlar da bak o zaman bizimkilerdeki cesareti görürsün... Balolarda oynuyorlar. Erkek kadın bir arada denize giriyorlar... Hiçbir şey ayıp değilmiş hanım. Sende olan bende de varmış. Gizli illetleri bulunanlar örtünüp kendilerini gözlerden sakınırlarmış... Çirkin bir hastalığın olmadıktan sonra vücudunu kapamakta ne mana varmış?"

"Eskidünya yenilendi hanım. Yeni kafalar, yeni fikirler. Ortadan ayıp kalktıktan sonra her şey olur kardeş... Yaşamak, evlenmek, boşamak hepsi değişti. Eskiler mankafaymışlar; şimdikiler pek zeki... Ah, neler işitiyorum, neler görüyorum... Ahbaptan birinin kızı için geçenlerde kocaya vardı dediler. Allah versin dedim. Çok hazzettim. Böyle zamanda geçinecek koca bulması ele geçer devletlerden değil... Damat mükemmel ev tutmuş, döşetmiş, dayatmış. Aynalı dolap, piyano, hizmetçi, aşçı, otomobil... Süs, saltanat, emir emirküm... Birkaç ay sonra kız sümüğünü çekerek anasının yanına gelmez mi? 'A nedir bu?' diye şaşırakaldık. Takdir böyle imiş boşandı geldi, dediler... Sonra bir dostum beni bir kenara çekerek, 'Hanım inanma. Boşanmadı. Zaten nikâhlı değildi ki boşansın. Mantinota idi. Düzme damat hesabını kesti. Kızı gönderdi,' diye kulağıma fısladı. Şimdi evlenmeler böyle... Kızlarımız zevce olmuyorlar, mantinota, metres oluyorlar... Ah ah âhir zaman evler apartıman olacak, karılar nikâhsız, çocuklar babasız artık kimsenin kocaya vardığına inanmaz oldum. Sıkılma, arlanma yok... Ah ne sefalet hanım, vücudunu bir erkeğe birkaç ay kiralayabilen kızlar kendilerini bahtiyar sayıyorlar..."

"Ah hanım ne doğru söylüyorsun... Kalbimi takrîr ediyorsun. Bu haller veba, kolera gibi mahalleden mahalleye, aileden aileye, haneden haneye sirayet ediyor. Geçen günü benim oğlan da haline bakmayarak bir metres tutmaya kalkmış... Daha eli ekmek tutmadan bu halt edilir mi? Babasına söyledim. Zılgıtı verdik. Hakkın var, her şey değişti. Evvelden yetişkin evladını böyle ağır bir meseleden dolayı tekdir ettiğin vakit onlar önlerine bakarlar, kızararak seni dinlerlerdi. Şimdi böylesi nerede? Bir söyle bin karşılık işit... Nah böyle kürek kürek pay... Aksakallı babasına ne cevaplar verdiğini söyleyeyim de dinle... Biz felsefe bilmezmişiz. Asrî hayatı anlamazmışız... Bundan sonra evlenme âdeti kalkacak... Kim kiminle canı isterse birleşecekmiş... Arzu ettiği zaman da yine ayrılmakta hürmüş... Ne fenalık çıkıyorsa nikâhtan, izdivaçtan çıkıyormuş... Şeyhülislam kapısında davalar, nafakalar, aylıklar, iddetler, hiddetler, felaketler hep nikâhların yüzünden oluyormuş... Ama böyle gönül rızasıyla iki sevdalı hayatı yaşarsanız bıkkınlık geldiği günü birbirinize allahaısmarladık, uğurlar olsun diyebilirmişsiniz... Ne dava, ne niza..."

"Ya çocuk olursa hanım... Ya çocuk olursa?"

"Bunların hesaplarında çocuk olmak yok... Böyle bir kaza vuku bulursa kadına ait bir ihtiyatsızlık sayılacağından cezasını o çekecek... Çocuk kubura akmamak için inat edip de dünyaya çıkarsa onu ters yüzü geldiği yere göndermenin çareleri yok değil ya..."

"Şimdi bu kız Tayfur Bey'e mantinota olmaya mı geliyor?"

"Öyle diyorlar..."

"Hanımefendi buna razı mı?"

"Ana baba rızasını düşünen var mı şimdi?"

"Ya kızın yanındaki bu oğlan kim?"

"O birinci sevdalısı imiş..."

"Demek Tayfur ikinci âşığı..."

"Besbelli..."

"Aman bırak ne karışık, ne çapraşık işler..."

Her delikten böyle türlü dedikodular tüterken Nâsıra benzi sarı, gözleri yarı kapalı bir sairfilmenam dalgınlık ve sessizliğiyle ortada gölge gibi dolaşıyor, uzun mesafelerden seçen esrarlı nazarlarıyla Bânû'nun alnını okumaya uğraşıyordu.

Misafirleri evvela küçük salona aldılar... Kahveler, şekerlemeler ikram ettiler... Bânû yerleri, duvarları, her tarafı dolduran kıymettar halıların, ağır ipekli döşemelerin, tabloların, antikaların arasında dolaşırken bir gün bu müzeyyen kâşanenin hanımı olacağını hisseder bir gururla süzülerek her şeyi ince bir dikkatten geçiriyor, sonra bîihtiyar Cevri ile göz göze geliyor, aralarında bazı derin ifadeler uçuşuyordu.

Bânû ile Cevri doktora ve doktor her ikisine takdim olundu.

Yeni ahbap olanların birbirinin mizacına tevafuk edecek sözler prova etmeleri kabilinden muhtelif zeminlerde konuştular.

Bânû şen idi. Lakin Cevri'nin yüzünde izaleye muvaffak olamadığı bir hüzün gölgesi dolaşıyordu.

Kız ne derse Tayfur dörtnala tasdikle arkasından koşuyor, zekâsını, dehasını mübalağakârane hayretlerle alkışlamaktan kendini alamıyordu.

Doktor Ferhat, mezarlıkta keçinin başından aldıkları keten örtüye işlenmiş İngilizce ibareyi hatırladı... Bânû'yu coşturmak ve o harareti esnasında taşacak fikirlerinden muhakemeler yürütmek için söze o vadiden girişerek:

"Kadınlığın erkeklere karşı açtığı sılada müstesna bir alemdarlık dehasını gösteriyorsunuz..."

Bânû küçük bir tebessümle:

"Biz erkeklere değil, haksızlığa karşı sıla ediyoruz. Ve zaferin teminine kadar edeceğiz. Rasîn görünen birer cephe ile çürük temeller üzerine bina edilmiş bütün haksızlık abideleri yıkılmadıkça beklenilen müstakbel refah husul bulmaz... Kadın artık uyanıyor, hatta uyandı, çırpınıyor..."

Doktor aynı ince tebessümle:

"Kadınlığın geç uyanmasından erkekliğe büyük bir mesuliyet teveccüh etmez..."

"Anlayamadım beyefendi..."

"Kadınlığın asırlarca uyumasının mesuliyeti kendi hılkî zaafına aittir. Bu ilk galebe ilk mağlubiyet tabiaten iki nevi arasındaki bünye farkını gösterir... Erkek kadından her suretle kuvvetlidir, hanımefendi. Bu hilkat icabıdır. Öyle olmazsa tenasül zorlaşır... İnsanlarda da bu böyledir, hayvanlarda da... Erkek kükreyince dişi sinecektir... Ve illa ki tabiat kanunu bozulur..."

Bânû tebessümünü müstehzi bir fıkırtıya yükselterek:

"Beyefendi, biz medeniyetin tekâmül etmiş son nesillerinden bahsediyoruz. Böyle nazik bir davada tabiatın tarihten evvelki iptida vahşetlerinden misal almaya neden lüzum görüyorsunuz? Eğer kuvvet mutlakiyet şeklinde bir hak ise duralım. Ayılar bizi parçalasınlar, boğalar çatır çatır kemiklerimizi kırsınlar. Zannederim ki insanların hayvanlara manen tefevvukları kuvvet-i adaletle telife uğraşmalarındadır. Yoksa galebe daima vahşi kuvvete verileydi mahkemelere, hapishanelere ne ihtiyaç kalırdı?"

Doktor Ferhat da tebessümünü genişleterek:

"Hanımefendimiz, kadın bugün uyandıysa geç uyandı... Garptan bir 'Emancipation' rüzgârı esti. Serpintileri şarka da geldi. Kadın bugüne kadar erkeği süsüyle, cazibesiyle yani yalnız 'koketri'siyle kendine bend ve mağlup etmekten başka ciddi bir intibah göstermedi. Fakat şimdi davasına birdenbire bir nevi isyan şekliyle girişti. Artık erkeği vekâletinden çıkarıyor. İçtimaî umurunu kendi reyiyle halletmek, teşria sesini karıştırmak, büyük müşkül münakaşalarda muvazene temini için şimdiye kadar ihmalinden şikâyet ettiği terazinin bir gözüne kendi nev'inin hukukunu yığmak istiyor..."

Bânû bahsin ateşiyle gül katmerleri gibi ebrûleşerek:

"Ne yapsın efendim? Kadın aklı noksandır. Saçı uzun aklı kısadır. Ne kadar yaşlansa ebedî çocuktur. Ve ilelebet nev'inden erkeğin koyduğu düsturlarla mı yaşasın? Bizi daima vesayetiniz

altında bulundurmak hoşunuza gidiyor. Bu ana kadar bütün emirleriniz önünde baş eğen muti mahlukun bugün kendi hakkındaki yanlış telakkilerinizin tashihini talep etmesine, bazı kösteklerin kaldırılması hususundaki davasına niçin tahammül edemiyorsunuz? Güzel sanatların içinde kadının erkeğe yetişemediği daha hangisidir? Erkeğin kadına karşı övüneceği bir sanat vardır: Muharebe... Bu da bence güzel değildir... Bu umumî felakette kadın bu zeminde de boy göstermekten çekinmedi. Hissesine düşen vazifeyi şayan-ı hayret bir metanetle ifa etti. Fakat itiraf ederim, insan öldürmekte kadın erkekle omuz öpüşemez. Bu da zaaf namını verdiğiniz hılkiyet nezaketinden ileri gelir... Çünkü kadın insaniyetin annesidir. Karnında evlat taşımış, sütüyle onu beslemiş, göğsünün hararetiyle ısıtmış olanlar beşerin bütün çocuklarına karşı şefkatle mütehassistirler. Eğer harp ilan olunurken siyaset masasının başında oturanlar hep kadın olaydılar emin olunuz bu müthiş meseleye en az kan dökülecek bir tes'viye sureti, bir hal çaresi bulunurdu. Beyefendiler, her hususta erkek kadından daha üstün değildir. Kadının da erkekten daha iyi göreceği işler vardır... Kadının bu hak ve bu davasını teslim ile onu istidadının sevk ettiği vadilerde serbest bırakınız."

Doktor tebessüme bedel şimdi derin bir bakışla:

"Kadın birçok kayıtlardan serbestlemek istiyor. Fakat bu 'serbest' kelimesinin bir kadınca, bir de erkekçe iki türlü manası olamaz. 'Serbest' ne demektir? Bir kere düşünelim. Dünyada şahtan gedaya kadar 'serbest' bir fert yoktur. İçtimaî hayatta birtakım vazifelerle cemiyet azaları birbirine bağlıdır. Muhitten aile ocağına doğru bu vazifeler, kayıtlar adeta tekâsüf eder. Bir kadının bir erkekle izdivacı mütekabil vezaifle birbirine bağlanmak demektir. Bu bağların içinde nasıl serbestlik arayacağız? Kadın kendini hangi rabıtalardan ıtlaka uğraşıyor? Zevce mi olmak istemiyor, valide mi olmak istemiyor? Kız veya erkek evlat ana baba vesayetinden yani yuvasından çıkarlar. Buldukları eşler ile kendileri yuva kurmaya giderler... En minimini

kuşcağızlar bile tabiatın bu umumî kanunu dahilinde doğup büyürler. Serçenin sevine sevine gördüğü bu vazife önünde kadın neden isyan ediyor?"

Tayfur, şimdi yüzü pembe dalgalar fırtınasıyla fazla kızaran Bânû'nun imdadına yetişmek telaşıyla söze atılarak:

"Doktor bugünkü içtimaî hayatımız serçenin maişetiyle kıyas kabil olacak kadar sade değildir... Erkek kadını birçok hususlarda zaafla itham ederek ihmal etmiştir. İçtimaî bünyemizin bu müzmin dertlerini ta eski vakitlerde aramak icap eder. Kadın üzerine asırların ördüğü bu ruhunu bunaltan ağlardan kurtulmak istiyor..."

Bânû: "Evet, fenalığın kökü eski vakitlerdedir... Hatta o kadar eski, o kadar eski ki... Tarihten evvelki... Bu eski devirlere ait resimler ve gravürlerde vahşi erkeği sopa ile çıplak kadını dövmekle meşgul görürüm... Tabii 'dapre natür'* olmayan bu levhalarda erkek ressamların kalben zihniyet cihetiyle kadınlara ne kadar dost oldukları hakikati seçiliyor. En medeni, en terbiyeli, nazik bir erkeğin bile kadına muhabbetinde daima bir vahşet gizlidir... Kadına izafe edilen bir kahbe tabiri vardır ki mertliğin zıddı manalarda erkeği tavsifte de kullanılır. Fakat kelime, mefhumundaki redaeti kadının tıynetinden almış görünür... Aman Yarabbi kadın ne için kendinin âşığı erkeğin nazarında bu kadar hor ve hakirdir? Bizden sadır olan bir söze: 'Adam sen de kadın lakırdısına bakılmaz,' denir... Bir erkeğin korkaklığı, cebaneti yüzüne vurulmak istenirse: 'Kadın gibi' tahkiri en ağır ithamlardandır... Beyefendiler elbette dikkat buyurmuşsunuzdur. Erkek hiddetlenip de galiz küfürler savurduğu vakit hep sövülen kadındır. Anadır. Avrattır. Kız kardeştir. Riya, terbiye, nezaket önünde hiç kompliman yapmayarak erkeğin kalbini tahlil edersek kadına karşı hıyanetler, kinler, hançerler, törpüler, burgular, kıskaçlar buluruz... Kaba erkekler kadını söverek sever-

* D'après nature: Doğaya uygun olmayan anlamında kullanılıyor.

ler... Erkek hele şark erkeği evde âmirdir. Cabbardır. Zalimdir. Cehalet hüküm-ferma olan kavimlerde bu hal daha ziyade zahirdir. Bunun sebebi hiç gizli değil göze batacak kadar meydanda duruyor..."

Doktor: "Nedir hanımefendi? Bu kadar bariz sebep ne olabilir?"

Bânû karşısındaki gençleri birer birer süzerek:

"Erkeğin kadına adalî tefevvuku..."

Doktor gülerek:

"Bu tefevvuk kadında olsaydı erkeği dövmeyecek miydi?"

"Elbette... Ohh ne âlâ olurdu..."

Cevri ufak bir raşeyle omuzlarını silkti. Bânû sordu:

"Ne oluyorsun?"

Cevri baygın bir bakışla:

"Tatlı tatlı arkam kaşınıyor..."

Hep gülüştüler... Lakin bu ima yalnız Tayfur'un hoşuna gitmedi. Bânû devam etti:

"Erkeğin bu adalî tefevvuku sebebiyle aile iaşesi ona yükletilmiştir... Kadın ekmeğini ondan beklèr, yaşamak için onun eline bakar. Erkeğin kahırlarına boyun eğmek mecburiyeti işte buradan geliyor... Anadan babadan zengin olmayan kadın kocasına hizmetçi olur. Hiçbir müstebit efendi huysuz bir zevç kadar müşkülpesent ve zalim değildir. Daima abus durur. Vara yoğa kızar. En ufak kusurları pertavsızla görür. Ben neler gördüm. Neler işittim. Biraz tuzlu olmasından dolayı yemek tenceresini karısının başından aşağı boşaltmış erkekler bilirim..."

Doktor: "Henüz pek gençsiniz küçükhanım. Lakin yaşınız ile gayri mütenasip çok şeyler biliyorsunuz..."

"Zaman öğretiyor. Bu devrin bir senesi eski vakitlerin on yılına bedeldir... Yaşlarımızı, görgülerimizi buna kıyas ederek hesaplayınız... Asrımızın kadını bu hakikat önünde aklını başına toplamaya mecbur oldu. Erkeğin ağır vesayetinden kurtulmak için kendi ekmeğini kendi kırmak yollarını aramaya başladı. Ka-

dın dimağına, kadın parmağına, zarafetine, nezaketine yaraşan bu kadar iş var... Ne için kadın tasmalı bir koyun gibi evin tırabzan parmaklığına bağlanıp erkeğin avucuna baksın, bir lokma ekmekle beraber kâh tokat, kâh yumruk, kâh tekme yesin? Sonra izdivaç meselesine geçelim... Bu alım satımda da yine erkeğin reyi hâkimdir... O, istediği kıza talip olabilir. Fakat bir kız mutlaka talep vukuunu beklemek mecburiyetindedir. Geçenlerde zamane ukalasından biri asrî izdivaçlara kızın da bir erkeğe talip olabilmesi düsturunu ithale çalışıyordu. Fikir güzel. Lakin tatbiki mahzurdan salim değil... Bir kadın herhangi bir beyefendinin izdivacına talip çıkıp da kabul olunmazsa kıymetten düşer. Çarşıda mezat görerek satılamayan bir mala döner..."

Doktor manidar bir göz imalesiyle:

"Merak etmeyiniz küçükhanım. Güzel bir kız hiçbir zaman izdivacını kimseye teklif ıztırarında kalmaz. Bilakis taliplerin kesretine karşı hangisine muvafakat cevabı vereceğini şaşırır. Erkek gönlünün meyli uğrunda hiçbir fedakârlıktan çekinmez. Sevdiği kıza malik olmak için bir iki redden yılmaz. Her ciheti göze aldırır... Beğenilmeyen zavallı talihsiz hanımlar ise gazetelere reklamlar verseler yine beyhudedir. İzdivaç teklifinin erkek tarafından vukuu usulünü zaten tabiat vaz etmiş. Erkeğe niyaz, kadına naz yaraşır..."

Tayfur, Bânû'ya baygın nazarlar kaydırmaktan kendini alamayarak:

"Şimdiye kadar olan nikâhlarda mihr-i müeccel ve muaccelden başka bir şey düşünülmemiş... Ah, meselenin o kadar pürüzlü ve halli elzem cihetleri var ki... İnsan bir hane kiraladığı zamanda bile bilmem kaç maddelik bir mukavelename imzalıyor."

Bânû: "Buna niçin lüzum görülmemiş olduğunu bilmez misiniz? Her husus erkeğin arzusuyla hallolunur. Hiçbir şeyde kadının reyi sorulmaz ki mukaveleye hacet kalsın..."

Doktor: "Şeriat, izdivaçta kadının hukukunu da inceden inceye tetkik ve müdafaa etmiştir..."

Bânû: "Öyle diyorlar amma her gün vuku bulan talaklardaki haksızlıklar, vicdansızlıklar gözümüzün önünde duruyor... Zevç, zevcesinden bıkınca bohçasını koltuğuna veriyor. Geldiği yere gönderiyor. Ekseriya kucağına bir de çocuk yükletiyor... Bu çocuğun yahut çocukların, o bedbaht kadının diğer bir kocaya varması için ne büyük bir mani teşkil ettiklerini düşününüz. Bazen şeriat bu hayırsız erkeği huzuruna celp ile talak için sebep soruyor... O zaman bu insafsız adam bin özür uyduruyor... Şeriatın, nizamın icbariyle tashih olunmuş bir talak vakası bilmiyorum... Zevcin, zevcesine bir anda yabancı olması için 'Kadın seni bıraktım,' demesi kâfi... Benim gördüğüm, talak numuneleri hep böyle... Fakat kadın boşanmak erkek boşamamak isterse o zaman müşkülatı seyrediniz."

Doktor: "İzdivaç hususu deminden söylediğiniz gibi hane kiralamaya benzemez. Bu aşk ile, iki tarafın rızasıyla olan bir şeydir. Karıkoca arasına bir kere gönül soğukluğu girdikten sonra nikâh mukavelenamesindeki mukayyet şartların ne hükmü olabilir? Keyfiyetin asıl ehemmiyeti izdivaçtan evvel birbirini iyi anlayabilmektedir. Güzellik için, servet için, geçinmek için ve daha türlü türlü emellerle evlenmeler vardır... Dünyada zeval bulmayan ne vardır? İzdivaçtan sonra bu sebepler evvelki kuvvet ve cazibelerini kaybedebilirler... Emeller, hevesler tatmin olunup geçince karıkoca karşı karşıya vicdan, insaniyet, samimiyet bağıyla merbut kalırlar... Teehhülün gayesi işte budur. Lakin bu limanı bulmak için geçirilecek o kadar müthiş boralar, fırtınalar var ki... Çokları kayalara çarpıp parça parça oluyorlar..."

Tayfur titreyerek Bânû'dan şöyle bir sual sormak cüretinde bulundu:

"Küçükhanımefendimiz, affedersiniz yaşınıza ve kadınlığınıza nazaran izdivaç hususunda çok tetkikiniz var... Bu mesele bugün en medeni milletler nezdinde bile son suret-i hallini bulamamıştır. Müsaadenize igtiraren soruyorum, izdivaç nasıl olmalıdır? Sizce arzu buyurulan şekli hangisidir?"

Bu serbestçe sual karşısında Bânû yine ateşîn bir gül kesildi. Bir iki küçük kaş ve dudak hareketinden sonra:

"Vallahi beyefendi ben umumî surette söylüyorum. Meseleyi kendi nokta-i nazarımdan yani kendi nefsimce henüz inceden inceye tetkik etmedim... Bana pek çetin göründüğü için zihnim, bu maddeye yanaşmaktan ürküyor."

Tayfur, kızın izzetinefsine dokunacak bir çam devirmekten titremekle beraber cesaretini biraz daha ileri götürerek:

"İzdivaç aleyhinde muhik itirazlarınız, tenkitleriniz var. Her tenkit pürüzlü cihetin öbür savat yüzünü göstermek için yapılır. Siz 'ideal' izdivacı nasıl tasavvur ediyorsunuz? Bunu anlamak isteriz..."

Bânû, tatlı bir tebessümle boynunu bükerek:

"Beyefendi, dilimize 'mefkûre' ile tercüme edilen 'ideal' sözü kelimelerin şahikasıdır. Hava-yı nesimî gibi fikir yükseldikçe saffet ve nedret peyda eder. Uçan düşüncemizi yakalamak için arkasından koşar, nihayet ona bir mana tatbiki için bu müphem tabiri kullanırız. Mefkûrevî izdivaç nasıl olmalı? Her delikanlı, her genç kız bu tatlı rüyanın kuştüyü döşeği içinde yuvarlanır durur. Ve belki her genç için bu muhayyel cennetin vasfa gelmez, tasavvurlara sığmaz safaları, saadetleri vardır... Filozoflar bize, 'Saadet arzudadır. Arzu husul bulunca zevki kalmaz,' demiyorlar mı? İzdivacın mesudiyeti, lezzeti işte bu arzuyu yaşatmaktadır. Erkeğin aşk suretinde görünen her savleti bu arzuyu öldürmeye matuftur. Kadının mahareti, erkeğin ateşini hep birden israf etmeyerek uzun senelere yetişecek surette hüsn-i idare edebilmesinde görülecektir... Yoksa izdivaç şöyle yahut böyle olmalıdır katiyetiyle bir düstur şekline konamaz... İzdivacın akdi de inhilali de serbest, hukuken kadın erkekle tamamıyla müsavi olmalı zevcin sadakatsizliklerine karşı kadının hercaililerine de hiç şaşıp kızmamalıdır. İzdivaçtan maksat erkeğin efendiliğini, kadının hizmetçiliği tasdik demek değildir. Ve daha akıl ve mantığın, vicdani adaletin emrettiği mübrem şeyler var ki bunları tasrihe lüzum görmüyorum."

İskeletin bulunduğu büyük salona geçtiler. Aralarında hep bu izdivaç bahsi devam ediyor, Bânû gayet serbest söylüyor, doktor itirazdan çekinmiyor, Tayfur kızın evlenme hususundaki fikirlerini, arzularını, şartlarını anlamak için seksen dereden su getiriyor, söyleyecekleri olsa da Cevri hakk-ı kelamı yokmuş gibi elim bir tahammül ile yalnız dinliyordu...

Bânû, ipek perdelerin saçaklı, püsküllü takı altından bu hususi bedestana girdiği anda biraz kendini kaybetti. Burası ecdattan ahfada sabırlı ellerin intihabıyla biriktirdikleri kıymettar, nadide eşya ile dolu idi. Tarihin "memalik-i mahruse-i şahane" veya Osmaniye namını verdiği vüs'at-ı hudut zamanında yani Türkiye'nin Adriyatik Denizi'nden Aden Körfezi'ne kadar uzandığı ve Afrika'nın bütün şimal sahillerini kendi rengine boyadığı vakitlerden beri her memlekette çıkan makbul eşyadan birer numune adeta bir müzehane tasnifiyle bu salona yerleştirilmişti.

Didon Paşa'nın kızı Arnavutluk'un gümüş tel imalleri, Çanakkale testileri, Kütahya çinileri, Bursa, Şam ipeklileri, Anadolu, İran halıları, çatmalar, kutnular, sırmalar işlemeler arasında şaşırdı.

Ailenin son filizi olan Tayfur Hikmetullah yerli ağır kumaşlarımız ile Avrupakâri kanepeler, koltuklar vesaire imalinde hiç taassup göstermemiş ve bu suretle pek zarif şeyler vücuda getirmişti.

Bânû her adımda durarak, bir sandalye veya sedirin ucuna ilişerek etrafını ihata eden eşya hakkında tafsilat sora sora iskeletin kulübesi önüne kadar geldiler...

Bekçi, siyah gözlerinin boşluğuyla âdemden varlığı seyreder gibi ve zairlere hiç ehemmiyet vermez bir vakarla duruyordu.

Dört genç bir nevi huşu sükûtuyla bir müddet bu insan kafesine baktılar. Dünya ile ahiret birbirini temaşa ediyor gibiydi.

Nihayet Bânû sükûtu bozarak:

"Hayvanat içinde iskeleti en mütekemmil olan insandır değil mi?"

Doktor: "Evet, fakat ırktan ırka teşekkülatça az çok farklar vardır. Mesela bir Avrupalı kıhfiyle bir Avustralyalının kafası arasında zaviyei vechiye vesairece başkalıklar görülüyor.

Bânû: "Ne olursa olsun, ırk, iklim, tekemmül, temeddün ve iptidailik farklarını bir yana bırakalım. Halık'ın bütün insanları bir numune üzerine yaratmak istediği görülüyor. Hepimizin vücut kemiklerimiz gözümüzün önündeki şu model üzerine çatılmamış mı?"

Doktor: "Buna şüphe yok..."

Bânû: "Öyle ise biz insanlar hep bir asıldan gelme halis, muhlis kardeşiz..."

Doktor gülerek:

"Böyle bir mukayeseye ve karabet taharrisine kalkarsak zatülfikarat ve sediye olanlardan başlayıp aşağı doğru bütün hayvanlar ile de akraba çıkarız... İnsana tekemmül etmiş bir maymun demiyorlar mı? Bu bizim için iftihar edilecek bir akrabalık değil amma maymun da teşekkülatça kendinden daha kaba bir hayvanın mütekemmilidir. Bu karabet mikyası üzerinden ne kadar uzaklaşsak mesela havada uçanlarla, suda yaşayanlara kadar gitsek yine aramızda birçok yakınlıklar bulmaktan kurtulamayız..."

Bânû: "Bu iskeleti teşkil eden kemik parçaları iptidaî hilkatlerden beri olan tarih-i tabiilerini söyleseler... Bu son şekillerini alıncaya kadar geçirdikleri tebeddülleri ve hayatta ilk tohum, ilk telkih nasıl oldu? İlk aşk nasıl tutuştu? Anlatsalar, fen adamlarını birtakım asılsız faraziyelerle yorulmaktan kurtarsalar..."

Böyle söylenirken Bânû'nun gözüne kaynak kemiği halkasına bir iplikle asılmış bir kâğıt parçası ilişti. Bu müşahedesini parmağıyla Tayfur'a işaret ederek:

"Şu kâğıtcağızı alıp okumama müsaade eder misiniz?"

Tayfur gösterilen şeyi gördü. Şaşırdı. Çünkü kendisi oraya böyle bir kâğıt asmamıştı. Nasıl olmuş? Bunu oraya kim bağla-

mış? Sonra aklına derhal Nâsıra geldi. Bu olsa olsa onun marifeti olabilirdi. Deli kız acaba kâğıda ne yazmış?

Bânû'nun ricası önünde çok düşünmeye vakit yoktu. Tayfur istenen müsaadeyi verdi. Bânû elini uzattı. Kemik halkaya geçirilmiş ipliği kopardı. Kâğıdı aldı. Küçük bir heyecanla açtı. Şu sözleri okudu:

"Esrarımı merak ediyorsanız tercümanımı çağırınız, size anlatsın."

Didon Paşa kızı ev sahibine dönerek:

"Bu ne demek, beyefendi? Lütfen bana anlatınız."

"Bunun ne demek olduğunu anlamakta ben de sizin kadar mütehayyirim..."

"Bu iskeletin konağınızda bir tercümanı mı var? Bu vasıta ile onunla vakit vakit konuşur musunuz?"

"Biz iskeletle konuşacak kadar henüz ermedik. Fakat evimizde onunla görüştüğünü iddia eden bir deli kız var..."

Bânû minimini bir çocuk çırpınmasıyla:

"Nasıl deli kız? Ben onu görmek isterim. Gelsin. Benim yanımda iskeletle konuşsun..."

"Huzurunuza çıkacak gibi değil... Abuk sabuk budalanın biri..."

"Kendini buraya celp ettirmek için bu kâğıdı yazıp oraya asmak pek de abuk sabuk bir budalanın işine benzemiyor..."

Tayfur önüne baktı. Yutkundu. Mutkundu. Söyleyecek şey bulamadı. Mütevekkil bir bakışla başını kaldırarak:

"Mademki emrediyorsunuz. Çağırayım gelsin..."

"Büyük bir lütuf etmiş olursunuz..."

Tayfur salondan çıktı. Şimdi Nâsıra gelip de bir münasebetsizlik ederse? Hiddetten bastığı yeri bilmiyor, deli kızı ayaklarının altına alarak ezmek istiyordu. Lakin hal ve mevki buna katiyen müsait değildi...

Sofadan beş on adım ilerleyince kulis arasında rolünü bekleyen bir sanatkâr gibi Nâsıra karşısına çıktı.

Tayfur hiddetini yenmek lüzumunu hissetti. Çünkü infial, şiddet gösterse kızı bütün bütün çıldırtarak nahoş, belki de vahim hareketlere sevk etmiş olacaktı. Mülayim sözlerle kulağını burmayı daha muvafik bularak:

"Kızım Nâsıra niçin böyle yaptın?"

"Ben yapmadım. İskelet öyle emretti..."

"Haniya sen bana, çağırmadıkça karşıma çıkmayacağına söz vermemiş miydin?"

"Vermiştim ama kendi keyfimle gelmediğime inan Tayfur... Onun emrine karşı duramam... Dün gece pek hiddetliydi. Misafirlerinle görüşmek istediğini söyledi. Bana bu yolda hareketi o emretti..."

"Misafirlerimle ne görüşecek?"

"Kim bilir Tayfur? Ne görüşeceğini keşfetmek kabil mi?"

"Rica ederim Nâsıra... İskelet hiddetlenip de ağır lakırdılar söylerse sen bunları mülayim surette ifadeye gayret et... Misafirlerimi gücendirme..."

"Merak etme Tayfur. O, pek çelebi, nazik, diplomat bir zattır. Kimseyi gücendirmez. Lakırdıyı rumuzla, istiare ile söyler..."

Nâsıra tepeden topuğuna kadar siyahlar giymiş, mebzul saçlarını dalga dalga omuzlarından aşağı dökmüş, sahnede nevhagerliğe çıkan bir matemzede halini almıştı.

Tayfur önde, kaçık kız arkada salondan içeri girdiler. Nâsıra bir putperest gibi kemik insanın huzurunda yerlere kadar ihtiramla eğildikten sonra misafirlere birer küçük "reverans" tevziiyle bir tarafa çekildi. Durdu.

Deli kızın humma ateşiyle yanan hastalara benzeyen dalgın ve muztarip bakışı Bânû'nun dikkatini celp etti. Nâsıra siyah muslinler ve ipek saçlarının dalgaları içinde "ferik" bir letafetle güzelleşmişti.

Bânû, Tayfur'un kulağına eğilerek:

"Vah zavallıcık, ne güzel kız... Kendisiyle konuşabilir miyim?"

Tayfur aynı ihtiyatla misafirinin kulağına:

"Konuşabilirsiniz fakat işiteceğiniz garip sözlere ehemmiyet vermemek şartıyla..."

Bânû deli kıza teveccühle:

"Hemşire isminizi söyler misiniz?"

Kızcağız, dönen Mevlevî gibi engin bir hüzünle boynunu çarpıtarak:

"Nâsıra cariyeniz..."

"Oh memnun oldum. Ne güzel isim..."

"Hiçbir şey sizin kadar güzel olamaz hanımefendi... Allah övmüş yaratmış..."

"Beni bu kadar güzel bulduğunuza teşekkür ederim..."

"Ben bulmuyorum... Bu bütün âlemin tasdik edeceği bir hakikat..."

Bânû yine Tayfur'un kulağına:

"Pek muntazam söylüyor..."

Tayfur aynı suretle:

"Görürsünüz. Şimdi sapıtır."

Bânû, Nâsıra'ya hitaben:

"Siz bu iskeletin tercümanı imişsiniz?"

"Evet min gayrı liyakatin..."

"Ne için kendinize iskeletin vasıta-i tekellümü demiyorsunuz da tercümanı diyorsunuz? Bu kemik adam başka dilden mi konuşur?"

"Evet..."

"Hangi dilden?"

"Ruh lisanıyla..."

"Siz o dile vâkıf mısınız?"

"Evet..."

"Nerede tahsil ettiniz?"

"Bu tahsil ile öğrenilmez..."

"Nasıl öğrenilir?"

"Umum ruhların bir lisanı vardır. Her ruh buna ezelden beri vâkıftır. Ölümden sonra ruhlar dünya lisanlarıyla konuşmazlar. Öyle olsa mesela bir Rus ile bir İtalyan ruhunun birbiriyle anlaşamaması lazım gelir ki bu hal ruhaniyete yaraşmaz. Bir nakise olur... Hiçbir ruh diğeriyle anlaşmak için dünya diline muhtaç değildir."

"Siz sağ iken ölülerin dilini nasıl öğrendiniz?"

"Ölüm bütün dünya hissiyatından tamamıyla tecerrüt demektir. Sağ iken buna kısmen muvaffak olanla vardır..."

"Ölülerin dili nasıl telaffuz olunur? Ne şivededir?"

"Onların dili telaffuz olunmaz... Mütekellimin fikri tasavvur halinde iken muhatap onu derhal anlar. Binaenaleyh onların arasında yalan, riya olamaz. Dünyadaki bütün fenalıklar fikirlerin, tasavvurların, maksatların hilelerin, kötü niyetlerin dimağlarda mahfuz kalmasından ileri geliyor... Mesela şu salonun içinde bulunanlar, biz hepimiz yekdiğerimizin kafalarından geçenleri bilseydik birbirimizden yılandan korkar gibi kaçardık."

Tayfur, Bânû'nun kulağına:

"Size demedim mi? İşte başladı..."

Didon Paşa'nın kızı birdenbire uçan bir beniz ile Cevri'ye göz kaydırmaktan kendini alamadı. İki nazar adeta tevahhuşla birbirine saplanıp ayrıldı.

Bânû bu, bozgunluğu cebrî bir tebessümle örtmeye uğraşarak Tayfur'un kulağına:

"Ne garip mahluk... Tuhaf söylüyor..."

Doktor fısıltıya iştirak ederek:

"Tuhaf söylemiyor. Vahşi bir felsefe ile insanlığı pek doğru tavsif ediyor..."

Bânû giderek solan bir tebessümle:

"Doktor bey, bu sözü bütün insaniyete şamil bir felsefe olarak nasıl kabul ediyorsunuz? Mesela biz şimdi birbirimizin dimağımızdaki fikirleri ayan bir kitap sahifesi vuzuhuyla okusak birbirimizden yılan görmüş gibi bir dehşetle kaçar mıyız? Ara-

mızda böyle cani kafalı biri bulunduğuna ihtimal verir misiniz?"

Tayfur doktordan evvel cevaba atılarak:

"Deli balkabağından olmaz ya... İşte böyle insandan olur... Müsaade ederseniz bu kaçığı daha ziyade münasebetsizlendirmeden savayım..."

Doktor: "Her sözün manası telakkiye göredir. Bir delinin saçmalarından korkulmaz..."

Bânû: "Öyle ya... Öyle ya... Biz bu kızı iskeletle konuşmak için çağırttık. Soralım bakalım daha ne türlü garibeler işiteceğiz."

Bânû işi şaklabanlığa dökerek Nâsıra'ya döndü. Yüksek sesle:

"Nâsıra Hanım, sizi buraya iskeletle aramızda tercümanlık etmeniz için çağırdık."

"Peki, lakin bilahare nedamet ve tevahhuş edeceğiniz sualler sormayınız..."

Bânû gülerek:

"Peki, iskelet efendiyi hiddetlendirecek şeyler sormayız... Fakat azıcık görüşünüz de görelim..."

Nâsıra kelimeleri takti edercesine ağır bir telaffuzla:

"O, benimle halvet olmadıkça konuşmaz."

"O ne demek? Biz hepimiz şimdi salondan dışarı mı çıkacağız?"

"Hayır, kulübe ile ben büyük bir örtü altına girmeliyiz..."

Tayfur asabî bir istihza ile:

"Saçmalama Nâsıra... Şimdi kulübe ile seni örtmek için bir çadır bezi lazım..."

Nâsıra: "Ben çadır bezi hazırlattım. Merdiven başında duruyor. Emrediniz getirsinler..."

İki hizmetçi bezi getirdi. Kulübe ile Nâsıra'yı örttüler. Şimdi örtünün etrafındakiler bir hokkabazlık seyredeceklere mahsus birer merakla bekliyorlardı.

Kulübenin irtifası beze hakikaten bir çadır şekli verdi. Nâsıra bu kabarıklığın altında kayboldu.

Seyirciler dört beş dakika beklediler. Nihayet kulübe ispritizmacıların masaları gibi harekete geldi.

Bânû Tayfur'un kulağına:

"Kulübeyi kız sallıyor değil mi?"

Tayfur: "Şüphesiz..."

Nâsıra bez altından:

"Hariçten fısıltı caiz değildir; çünkü hazrete her şey malumdur. O şimdi hepinizin kalbini okuyor. Ve bana ruh lisanıyla anlatıyor..."

Bânû müstehzi bir kahkahacıkla:

"Nâsıra Hanım tebrik ederim... İskeletiniz çok sürat-i intikale malik..."

Nâsıra: "Bânû Hanımefendi eğlenmeyiniz, iskelet hazretleri şu dakikada sizinle meşgul..."

Bânû taaccüple:

"Benim nem ile meşgul?"

"Bugün otomobile binmezden evvel Cevri Bey'le aranızda şiddetli bir mücadele geçmiş..."

Bu söz üzerine Bânû ile Cevri başlarından aşağı birer kova buzlu su dökmüşler gibi dişlerini sıkarak birer ince titreme geçirdiler.

Bânû dudaklarındaki istihzayı muhafazaya uğraşarak:

"İskelet cenaplarını tekzip etmek istemem amma doğruyu söylemek lazım gelirse bugün Cevri ile aramızda hiçbir münakaşa, mücadele geçmemiş olduğunu itirafa mecbur kalırım..."

Nâsıra istihzaya mukabil tatlı bir ısrar ile:

"Ah küçük hanımefendimiz, hazret hiç yalan söylemez..."

Bânû: "Hazrete olan büyük teveccüh ve itimadınızı bozmamak için bu latifelerine gülmekte bir beis görmem..."

Nâsıra: "Latife değil efendim... Hakikat... Müsaade buyurursanız mücadelenizin esbabını ve aldığı neticeyi hazretten duyduğum gibi söyleyeyim..."

Bu defa Bânû'nun dudaklarında bir istihza tebessümü teressüm edemedi. Kız ne gülebildi ne de infialini izhara cesaret edebildi... Bozgunluğu hemen hemen saklayamadı.

Tayfur derhal sevgili misafirinin imdadına koşarak:

"Canınız sıkıldı..."

"Hayır, aslı faslı olmayan bir şeyden bahsolunuyor da..."

"Ben size evvelce dedim. En iyisi bu mecnunu buraya çağırmamaktı. Deli kız iskelete atfen örtünün altında uydurup uydurup söylüyor. Lakırdılarının ne ehemmiyeti olabilir. Divane sözü kaleme gelir mi? Savalım gitsin..."

Bânû düşündü. Bir saniyede silkinip infialini üzerinden attı. Öyle ya... Kaçık bir mahlukun iskeletin ağzından telleyip pullayarak attığı patavatsızlıkların ne hükmü olabilirdi...

Nâsıra ifşaatıyla besbelli mühim bir hakikatin üzerine vurmuştu. Lakin şüphesiz bu bir tesadüftü. Bundan korkmak büyük bir ahmaklık olmaz mıydı?

Bânû kendini topladı. İşittikleri garip sözlerin acayip bir tesadüften başka bir şey olamayacağını imaen Cevri'ye gizli, seri bir teselli nazarı fırlattıktan sonra:

"Hayır, hayır savmayalım... İskelet cenapları dedikoducu bir kocakarı gibi yalnız şunun bunun hususiyet halleriyle meşgul olmuyor ya? Ondan teşekkülat-ı âleme dair bazı şeyler sormak isterim..."

Nâsıra çadır altından:

"Fısıltılarınızı hep işitiyoruz... İskelet efendimizin asıl vazifesi bu konağın namus bekçisidir. O, bu muhterem ailenin iffetine nigehbandır. Aile namusunu bozanlar hakkında merhamet bilmez. Öylelerini en ağır cezaya çarpar... Kendisi naziktir. Âlimdir. Misafirleri memnun etmek için vazifesi haricinde ilmî, fennî konferans verebilir. İstediğinizi sorunuz..."

Güzel misafirinin gücenmesi ihtimaliyle Tayfur'u titrediğini Doktor Ferhat Bey fark etti... Nâsıra, Bânû'nun Cevri ile mücadeleleri hakkındaki ifşası şüphesiz iskeletin kemik ağzından menkul bir kehanet değildi. Kaçık kız bunu sırf kendi ilhamıyla söyledi. Lakin ne kadar üzerine düşürdü. Deli kız adeta hayret ve tebrike şayan bir zekâvet gösterdi. Çünkü genç misafirler hassas noktadan vurulmuş olduklarını pek saklayamadılar... Mutlak mutlak o günü aralarında şiddetli bir mücadele geçmiş olacak... Acaba ne mücadelesi?

Bu vadideki ifşaatında devam ederse Nâsıra'nın yine böyle şayan-ı hayret bir isabetle daha büyük bir çam devirmesi muhtemeldi. Bânû ile bir bozgunluk zuhurunda Tayfur'un bu kaçık mahluk aleyhindeki hiddet ve şiddetine nihayet olmayacak ve yeisinin bütün hıncını bu zavallı kızdan çıkaracak, netice pek fenaya varacaktı.

Doktor bu melhuz tehlikeyi düşündü. Sözü diğer bir zemine çevirmek için deli kızdan sordu:

"Nâsıra kızım, sen iskeletle görüşüyorum, diyorsun lakin biz buna inanmıyoruz..."

Nâsıra: "Evet inanmadığınızı biliyorum. Zira ben sizin kalbinizi, hissinizi okuyorum."

Doktor: "İnanmamakta haklı değil miyiz?"

Nâsıra: "Haklı değilsiniz."

Doktor: "Niçin?"

Nâsıra: "Çünkü hilkatteki, tabiattaki her hadise sizin sade aklınıza temas edecek kadar basit olamaz... Zaten sizin inanıp inanmamanızın ne ehemmiyeti var... Kâinatta hiçbir şey sizin itikat veya imansızlığınız ile mahiyetini tebdil etmez. Bir karınca ayınkürei arza mesafesini, suyun kimyevî terkibini düşünür mü? Ve onun düşünmemesiyle tabiat nizamından hiçbir şey değişir mi? Hilkatte öyle esrar var ki onları ihata edebilmek için bizim zavallı kafamız karıncanın dimağından daha aciz kalır. Biz beş hissimize çarpan şeyler ile meşgul olabiliriz. Kâinatı anlamak

için bu beş his kâfi midir? Mesela gözümüz olmasaydı bize ziyadan, renkten bahsetselerdi bir şey anlayabilir miydik? Bu beş hissimizden hariç kalan hakikatleri, hadiseleri inkâr etmek ancak cehalet şevkiyle cüret ettiğimiz bir cinnettir."

Doktor: "Kızım Nâsıra bunları kendin mi yoksa iskelet hocanın telkiniyle mi söylüyorsun?"

Nâsıra: "Benim ne haddime... Hazretin telkiniyle söylüyorum..."

Doktor: "Peki ama hazret takır takır kemikten bir insan kafesi... Kendinde beş değil yarım hisse merkez olacak hüceyre yok... Kemik parçaları nasıl düşünür? Ve bir diriyle nasıl müdavele-i efkâr edebilir?"

Nâsıra: "Beyefendi, bana deli diyorsunuz. Şimdi bir şey söyleyeceğim büsbütün cinnetime hükmedeceksiniz. Akıllı insanlar kendileri gibi düşünmeyenlere deli derler. Ben de sizin için aynı hükmü verirsem kızmayınız. Ben sizin nazarınızda divane isem siz de benim indimde öylesiniz. Çünkü aynı suretle düşünmüyoruz. Hayatı aynı göz ve muhakeme ile görmüyoruz. Fakat delilik sizde mi, bende mi? Bunu kendi reyimizle tayin edemeyiz. Bir üçüncü hakem lazım. Onu nereden bulacağız? Siz ekseriyeti nazar-ı itibara alıyor, yani çokluğu akıllı farz ediyorsunuz. Binaenaleyh deli saydığınız ekalliyeti tımarhanelere tıkıyorsunuz. Halbuki delilerin güçleri yetse onlar sizi darüşşifalara kapayıp kendileri serbest gezerler. Bir tarafın adeden diğerine galebesi akıllı olduğuna deli! değildir..."

Doktor: "Tuhaf söylüyorsun Nâsıra... Evet, insanların ekseriyeti çıldırsa ekall kalan akıllıları sıhhat evlerine kilitlerlerdi."

Nâsıra: "Akıllılar delilerden, deliler akıllılardan şikâyet ederler. Birbirinin yaptıklarına gülerler. Hangi taraf haklıdır? Bunun cevabı zannolunduğu kadar kolay değildir. Şu hakikati zihninizde tesbit ederek benimle konuşursanız birbirimizi biraz anlayabiliriz..."

Doktor: "Hiç zannetmiyorum Nâsıra..."

Nâsıra: "Niçin?"

Doktor: "Çünkü sen ne kadar akıllı ve mukni bir deli olsan iskeletle konuştuğuna bizi ikna edemezsin. Çünkü kemik konuşmaz... Binaenaleyh böyle bir iddiada ancak deliler bulunurlar..."

Nâsıra: "Âlâ lakin siz akıllısınız da bir deli ile münazaradan ne zevk alıyorsunuz?"

Doktor: "Bu bir nevi tetkik, tetebbüdür de onun için..."

Nâsıra: "Meselenin aramızdaki güçlüğü iskelet hazretlerinin benimle konuştuğuna sizi iknada kalıyor. Böyle bir şeyi aklınız bir türlü kabul etmiyor... İnsanoğlu hilkatin her sırrını anlamak için yaratılmamıştır... Sanırım ki size nispeten bende altıncı bir his var... Samiaya malik bir adam anadan doğma taş gibi sağır bir insana musikiden ne kadar bahsetse bir şey anlatmaya muvaffak olamaz. Dimağ, intibah ve seviyece bana biraz yaklaşabilmiş olaydınız şimdi iskelet hazretlerinin ortaya çıkıp gezindiğini görür ve konuştuğunu işitirdiniz... Size İsm-ı Bâriye yeminle söylüyorum ki sizinle hep ondan aldığım telkinle konuşuyorum..."

Doktor: "İskelet hazretlerinin fazilet ve ilim dehalarına iman getirmek için kendilerinden rica ederiz. Bir ölü ile dirinin görüşmesi nasıl mümkün oluyor? Bu hadiseyi bizim hissimize mülayim gelecek bir lisanla bize anlatsın..."

Nâsıra sustu. Çadır bezinin altından muhtelif homurtular duyuldu. Zelzele geçiren bir bina gibi kulübe sallandı...

Vuku bulacak garip hale intizaren etraftakiler kulübenin raşelerine gözlerini, homurtulara kulaklarını vermişler, öyle duruyorlardı. Mevcut çehrelerin içinde en bariz istihza tebessümü Bânû'nun yüzünde görülüyordu.

Nihayet bez altından Nâsıra'nın sesi çıktı:

"Doktor bey, siz bana birçok sual sordunuz, müsaade eder misiniz bir tane de ben size sorayım..."

Doktor: "Hayhay..."

Nâsıra: "Uyanıklıkla uyku arasındaki farkı bana tarif eder misiniz?"

Doktor: "Uyanıklık müsbet, rüya menfidir. Tıpkı bir kumaşın tersi yüzü gibi..."

Nâsıra: "Tarifinizi biraz daha izah ediniz..."

Doktor: "Rüya, dimağımızdaki uyanıklık intibaatının bir nevi hayalidir. Ekseriya uyanık iken meşgul olduğumuz şeyleri görürüz. Daha vâsi bir tabir ile rüya uyanıklığın bir karikatürüdür diyebilirim."

Nâsıra: "Rüya, eşkâlini uyanıklıktan alır demek istiyorsunuz?"

Doktor: "Evet..."

Nâsıra: "Fakat insan bazen rüyada uyanık iken görmemiş olduğu şeyleri de görür."

Doktor: "Evet, lakin nasıl söyleyeyim? Bu bir nevi 'konbinezon' yani terekküptür. Mesela hayatta deniz, hava, yıldırım, yangın, yılan ne olduğunu biliriz. İşte hep bu bilgimiz dahilinde rüyalar görürüz. Yine bazen asabımızın, midemizin, dimağımızın fantaziyelerine kapılarak hakikatten daha latif veya korkunç şeyler görebiliriz... Fakat esas daima uyanıklık intihalarından mümbaistir. Hayal eşkâlini onu bazen çok değiştirerek hakikattan alır..."

Nâsıra: "Söylediklerinizi hazret kabul ediyor. Yalnız tasrih etmediğiniz bir cihet kaldı..."

Doktor: "Hangisi?"

Nâsıra: "Uyanıklıkla rüya arasında maddiyat, maneviyat farkı vardır..."

Doktor: "İzah ediniz..."

Nâsıra: "Rüya ruh ile görülür..."

Doktor: "Uyanıklıktaki tahassüslerimiz, müşahedelerimiz ruhsuz vuku bulmuyor ya?"

Nâsıra: "Aralarında çok fark var. Deminden buyurduğunuz gibi biri hakikat, öbürü hayaldir... Mesela uyanıklık âleminde

gördüğümüz bir ağaç şebeke-i ayniyemize irtisam eder, fakat rüyada ağaç yoktur. Teressüm hayalden ibarettir. Şimdi bundan bir mesele çıkıyor. Maddiyat manevileşir mi? Maneviyat maddileşir mi? Yoksa ikisi birbirinde mündemiç midir? Yani cisimle gölge gibi birinin hudusu diğerinin vücuduna mı vabestedir... Meselenin ufku büyüyor. Lakin maksadımız uzun ve akim bir münakaşa değil, bize lazım olan küçük neticeyi çıkarmaktır. Binaenaleyh kıyasın teferruatından kaçarak sadece söyleyeceğim şudur. Rüya her suretle bir âlemi imkândır. Lakin bidarı öyle değildir. İnsan rüyasında uçar. Bulutların fevkine çıkar. Baş döndürücü irtifalardan yere düşer. Bir şey olmaz. Yahut ölür. Dirilir. Denizin üzerinde yürür. Hayvanlarla konuşur. Cennete, cehenneme gider. Melekleri, zebanileri görür... Rüyada mümkün olmayan bir şey yoktur. Her muhal, hakikat şeklinde cilvelenebilir. Onun için şairleri fantaziyelerine kapıldıkları vakit rüyanın kanatlarını takınarak âlem-i imkân haricine uçarlar. Rüyada fikrin alabildiğine cevelanına hail, mâni olacak hiçbir had yoktur. Şimdi sizden sorarım Doktor Beyefendi, siz âlem-i mânada, iskelet hazretleriyle görüşemez misiniz? Bu muhal bir tasavvur mudur?"

Doktor: "Kendi arzumla değil, tesadüfen böyle bir rüya görebilirim. Bu muhal değildir. Belki de şu bahisler üzerine bu gece hazretle konuşmak şerefine ererim. Lakin bu, zihnimin bu mesele üzerine teyakkuzu yahut midemin dolgunluğu, asabımın bozukluğuyla vukua gelecek bir hadisedir. Hakikatle hiçbir münasebeti yoktur. Rüyamda Mısır-ı kadim firavunlarından biriyle görüşebilirim. Fakat bundan ne çıkar? Hakikatte firavuna mülaki olmuş değilim... İskeletle konuşmamız da bu kabilden olur."

Nâsıra: "Rüyanın hakikatle olan münasebetlerini tamamıyla inkâr mı ediyorsunuz?"

Doktor: "Maalesef tamamıyla..."

Nâsıra: "Bazı rüyaların hakikat âleminde noktası noktasına zuhur ettiğine hiç şahit olmadınız mı?"

Doktor: "Bu nevi şeyler işittim. Binde bir böyle garip tesadüfler olabilir."

Nâsıra: "Tarih sahifelerine geçen meşhur rüyaları okumadınız mı?"

Doktor: "Bir şeyin tarihte mesturiyeti mutlak sıdkına delil olamaz. Tarih kitapları yarıdan ziyade hurafelerle doludur."

Nâsıra: "Doktor, insanlar çok hakikatleri hurafe ve çok hurafeleri hakikat sanmışlardır. Keramet ehlinden bulunmayanlara da rüya ile şayan-ı hayret hakikatler münkeşif olmuştur. Müddet-i ömürlerinde az çok böyle vakalara tesadüf etmeyen yok gibidir. Rüyanın bazen hayatla manevi alakadarlığı nakabil-ı red bir vuzuhla kendini gösterir. İşte ben maddiyatla maneviyatın mumas haddinde uyanan bir ruhum. Binaenaleyh ben uyanık iken rüya görürüm. Uyanıklık dünyasında tıpkı âlem-ı mânadaki her muhal şekil imkâna girer... Cesedi döşekte yatarken ruhu küreiarzı dolaşan bir naim gibi pek uzak mesafelere uçar, seyranlar yaparım. İskelet hazretleriyle görüşürüm. Onunla kol kola gezerim. Benim görüp işittiğim şeylerden siz şüphe bile etmezsiniz. Çünkü siz sureta berhayatsınız. Dimağınız maddiyat kesafeti altında hayatın maneviyatına karşı hemen bütün bütün bîhistir. Anadan doğma sağır ve dilsizler gibisiniz. Dimağınız tahassüsünüze mâni olan kesif gışaveyi yırtamaz... Maddiyatın sisleri bu ikinci âlemin ufuklarını daima sizden saklar. İşte benim hazretle hembezm oluşumdaki esrar budur. Hakikati size bundan ziyade izah edemem. Çünkü hissiyatınız kapalıdır. Bundan ötesini anlayamazsınız."

Vakıa ne doktor ne de ötekiler bundan ötesini değil, berisini de hiç anlayamadılar... Nâsıra'nın hep bu sözleri zavallının cinneti hakkındaki kanaatlerini kuvvetlendirmekten başka bir şeye yaramadı. Çünkü uyanık iken rüya görmek hastalığı sağlam dimağlar için anlaşılır bir hadise değildi.

34

Otomobile binip de semtlerine doğru uçarak Tayfur'un konağından uzaklaştıkları esnada Bânû bir tekdir sadasıyla Cevri'ye:

"Hocalarından korkan bir mektep çocuğu gibi onların huzurlarında adeta betin, benzin kaçtı. İki lakırdıyı bir araya getirip söyleyemedin. Ne idi bu ihtirazın?"

"Onlardan korkmadım. Senden çekindim."

"Neden?"

"Bir çam devireceğim diye ödüm kopuyordu. Onlara karşı olan vaziyetimiz çok nazikleşti. Sükûtu hayırlı buldum..."

"Deli kızın keşiflerine ne dersin?"

"Hayret... Bütün esrarımızın ortaya dökülmesi heyecanıyla titredim durdum..."

"Çok safsın Cevri. Deli kız hep iskelete atfen yani onun tercüman-ı efkârı olduğu iddiasıyla atıp tutuyor... Hiç iskelet lakırdı söyler mi? Bu zavallı kız Madam 'Feraya' gibi birtakım Avrupalı falcı karıların eserlerini okuyarak bozmuş olacak... Falcıların tekerlemeleri hep öyledir. Yüzde on üstüne düşürürler... Sabahki mücadelemizin keşfi bu kabildendir. Delidolu lakin kızın bu sanata büyük istidadı var. Bir falhane açsa İstanbul'da çarçabuk iştihar eder..."

"Ah, ah... Yüzde on isabetle istikbalden haber veren bir falcı bulsam herkesten evvel ben koşardım..."

"Bu acelen neden?"

"Hemen yarınımı, öbür günümü anlamaya o kadar ihtiyacım var ki..."

"Cevri, yarının gelişi bugünden bellidir, derler... Sor bana müşkülünü halledeyim. Hiçbir falcı benim kadar senin her halini, ahlakını, yaşayışını bilemez. Binaenaleyh talihini seçemez."

"Söyle bana yarınımız ne olacak?"

"Onun dilhahımızca bir yarın olması için çalışıyoruz."

"Biz çalıştıkça vaziyetimiz fenalaşıyor. Hulul edecek yarının iyi olmayacağını anlamak için falcı olmaya lüzum yok... Bânû seni seviyorum, çok seviyorum. Meşum bir aşkla seviyorum."

"Niçin meşum?"

"Çünkü bir başlı olan aşklar meşumdur..."

"Benim de seni aynı şiddetle sevdiğime niçin inanmıyorsun?"

"Aynı şiddetle mi? Bânû eğlenme... Sen beni benim sevgimin onda biri nispetinde sevseydin kendimi Allah'ın en bahtiyar kulu sayardım... Muhabbet öyle bir şeydir ki bir kalbe müstevli olunca ne kadar gizlemeye uğraşsanız örtülmez. Onunla tenevvür etmemiş bir kalbi aşkla meşhun göstermeye çabalamak da beyhudedir. Çünkü hakikat kelimelerin kuru tasdikiyle değil ruhlardan neb'an edecek ateşle anlaşılır... Birbirimizi bu kadar ateşle sevdikten sonra izdivacımıza ne mani var Bânû?"

"Birbirimizi bu kadar ateşle sevdikten sonra izdivaca ne lüzum var Cevri? Âlemin önünde sayıp döktüğüm izdivaç morali, nazariyeleri bilirsin ki ağyar içindir. Ben düşmanıma varırım. Dostuma varmam... Sen dostumsun Cevri..."

"Mukarrer planını yürütmek için böyle söylüyorsun. O halde, bana varman için düşmanın olmaya çalışacağım..."

"Bizim gibi ezelî dost doğmuş ruhlar birbirine düşman olamazlar..."

"Ne söylesen Bânû, beni aldatamazsın. Şu saatte kalbinden geçenleri harfi harfine biliyorum."

"Ben seni aldatmıyorum. Hakikatle dimağını istinasa uğraşıyorum. Şu anda kalbimden geçenler ne imiş? Söyle. İnkâr etmeyeceğim... Bilakis zekânı tebrik edeceğim..."

"Tayfur Bey'in konağı, salonları, mefruşatı, antikaları, kıymetli eşyası çok hoşuna gitti. Maksadın apaçık görünüyor..."

"Ne imiş bu apaçık maksadım?"

"O konağa gelin gitmek..."

"Evet, inkâr etmem..."

"Ben buna tahammül edemem..."

"Seni de beraber götüreceğim..."

"Bakalım Tayfur beni kabul eder mi? O etse de ben gider miyim?"

"O da eder, sen de gidersin..."

"Siz karıkoca bir odada, ben başka odalarda... Ölümü bu işkenceye tercih ederim..."

"Sen artist kafalı bir çocuksun Cevri. Sende çalışıp da yaşamak cesareti yoktur. Sen yaşamak için değil, eğlenmek için serbest sanatların biriyle meşgul olmak istersin. Seni ayıplamıyorum. Çünkü bu hususta ben de tıpkı senin gibiyim... Yaşamak için çalışamam. Gönlüme bir eğlence bulmak için şöyle böyle meşguliyetler ararım... Serbest sanatlar nedir? Edebiyat, şiir, resim, musiki, sahne oyunculuğu... Şu sanatlarla bu memlekette ferah fahur geçinen bir fert bilmiyorum. Kitap yazarsın, kazanmak şöyle dursun tabı masarifini çıkaramayarak matbaalara borçlanırsın. Ediplik, şairlik, hekimlik bu memlekette ne hazin şeylerdir. Bugün Sadi, Hayyam, Shakespeare, Racine, Voltaire burada tekrar doğsalar çarçabuk açlıktan ölürler ve namlarını nisyandan kurtarmak için başlarına bir taş diken olmaz... Resim, oh bu sanat ötekilerden de revaçsızdır. Bin türlü mahrumiyetler içinde tablolarını boya... Salon namıyla açılan odaya as... Resimden anlamayan adamlar önünden geçit resmi yapsınlar... Yüzlerini buruşturarak bin türlü kusur bulsunlar... Sonra kaldır at bir tarafa tozlansın... Burada nasıl ressamlar geçinir bilir misin? Bir günde beş altı tablo boyamalı... İşlek bir caddede bir kapalı dükkânın önüne sıralamalı. Müşteri beklemeli... İki üç tanesini sürebilirsen ne âlâ... Satamazsan akşamüzeri karpuzcular gibi haykırmalı: 'Çiftini yarım liraya veriyorum... Ucuzlattık. İki tablo yarım liraya... Dünya güzeli, Kızkulesi, Fenerbahçesi, cengâver Kara Ayşe Hanım...' İşte bu ressam ekmek parasını çıkarır çünkü yaşadığı iklimde çiçek açacak sanatın nev'ini biliyor... Erzurum'da portakal, limon yetişmez. Beyhude uğraşma-

malı... Resim bu iklimin havasında inkişaf edinceye kadar açlıktan çok ressam ölecektir. İstemem ki sen bu şehitlerden biri olasın... Musiki Avrupa 'konservatuvar'larının birinden aliyyülâlâ bir muvaffakiyetle çık buraya gel... Evvela rastgelen seni tahmik eder, hey budala sen şark musikisini, fenni ilhanın buradaki hazinelerini bırak da gamlarına hâlâ çeyrek sesleri ilave edemeyen nakıs Avrupa 'müzik'ine koş... Dede Efendi'nin nakışlarını, nefeslerini görmeden Beethoven'in, Verdi'nin, Gunot'nun falanın 'senfoni'lerine, armonilerine hayran ol. Henüz tiyatrosu olmayan, henüz 'adapte'lerden başka 'piyes' yazılmayan bir memlekette 'opera' yapılır mı? Burada gazino veya bahçe köşelerinde falso sazlarını zırlatarak bütün kasvet sadalarıyla haykıran sazendeler, hanendeler ölmeyecek kadar ekmek bulabilirler... Yahut kemençeni, udunu gıygıylatıp zımpırdatarak akşam meyhanelerin coşkun saatlerinde bin bela, kaza içinde sarhoş eğlendirerek birkaç lokma sıcak yemek bulabilirsin. Sahne artistlerine gelince; bunlara en ziyade acırım. 'Bize lüzumu derecesinde hürmet edilmiyor,' şikâyetiyle gazetelerde bar bar bağırıyorlar... Alıklar, siz bilmem hangi sultanın kavuğunu, bilmem hangi hocanın çakşırını, sarı çedik pabucunu giyip de sahneye çıkmak küstahlığında bulunduğunuzdan dolayı müteassıp halk güruhundan dayak yemediğinize bin şükredecek yerde bir de tebcil olunmak mı istiyorsunuz? Durunuz bakalım. Lügat kitaplarımızda çalgıcı, kerizci, köçek, oyuncu, meddah, mukallit, tufeyli, dalkavuk, kavuklu, peşekâr ve ilh... Kelimelerin avamın zihnindeki eski tefsirleri silinip de asrî manaları yer tutsun... Sanatkârlarımız Darülbedayi'nin tarakki ve inkisafi çarelerini -onlardan hiç soran olmadığı halde- sayıp döktükleri sırada, Şehremaneti'nin boş veznesine karşı evvelen para, saniyen para, salisen para feryatlarını yüreklerinin bütün yanıklığıyla koparırlarken bilmiyorlar ki 'adaptasyon' zaafından âri ve en ziyade muvaffak oldukları millî komediya işte budur. Bu zavallılar hiç de sofu ve ibadetkâr değil iken senenin on bir ayını ramazan-ı şerifin onlara hediye et-

tiği bereketle yaşarlar. Sair zamanlar bedbaht gayri faaller gürûhuna iltihak etmiş gibidirler... Ben de biliyorum ki Türk kadını millî çehre ve tatlı şivesini sahnede göstermedikçe bizde tiyatro olamaz. Bize sahne heyecanını hanımlarımızın samimi yürek ihtizazları verecektir. Onları görüp dinleyerek Türk'ün zenne devrinden hakiki sanat şahikasına tırmanmaya uğraştığını anlayacağız... Amma bu istihalemizin öyle bir dönüm yeridir ki muhtelif cereyanların tesadümüyle boralar kopacaktır. Fakat herhalde zafer sanatın, galebe istikbalin olacaktır... Ve bunu pek yakın hissederek yüreğim titriyor... Ah Cevri bugün beni sahneye çağırsalar hiç düşünmez koşardım. Seni de kolundan sürüklerdim."

Cevri sarılacak gibi kıza vücut vücuda rampa ederek:

"Kopacak fırtınanın ilk kurbanları belki biz olurduk..."

"Hiçbir ilim, hiçbir fen kurbansız ilerlememiştir... Meslek fedaisi, sanat şehidi olurduk. Bugün birer hiç olan hüviyetlerimiz için bu, büyük bir şeref değil mi?"

"Ben tehlikeli şerefleri pek alkışlayamam... Bu fırtına ne vakit gelip geçecek? İhtimal takviminde ne yazıyor?"

"Kestiremem. Nâsıra'dan daha falcılık öğrenemedim..."

"Ben her şerefli yeni işe ilk mücahit kurbanların kanları akıtıldıktan sonra dahil olmak isterim. Demek bizi sahneye çağırsalar koşacağız."

"Şüphesiz..."

"Her gece ellişerden ikimiz yüz lira hisse alırsak..."

"Oh neler olmaz... Hiç de pohpoha, lükse atılmazdık."

"Ayda üç bin lira... Hayali bile ne kadar tatlı... Beyoğlu'nda küçük bir apartıman, iki hizmetçi, emrimize amade bir otomobil. Sade, samimi, mesut bir hayat... Hiçbir dağdağaya kapı açmazdık. Bir tarafa yirmi otuz bin lira yığar, tatil zamanlarımızda seninle seyahate çıkardık..."

"Ah Cevri, gençliğin feveranıyla züğürtlük cinneti yelken açıyor. Bizi komik vadilere sevk ediyor... Memleketimizde sah-

ne kazancından ayda üç bin lira... Bu ne tuhaf bir hesaptır bilir misin? Hakiki sanatkârlarımız bu tahminimizi duysalar gülmeden bayılırlar... Bu kadar bir parayı onların en namdarları senede bile kazanmıyorlar sanırım. Ah, ah yavaş söyleyelim. Kimse duymasın. Sonra bizden bu hülyamız için kazanç vergisi isterler. İkimize ayda üç bin lira... Senede otuz altı bin lira... Tamam on sekiz mebus maaşının yıllık topyekûnu... Herkes temaşa mektebine koşar. Herkes oyuncu olur. Ortada seyirci kalmaz."

"Bu istidatla değil midir? Bütün âlemin artistliğe kabiliyeti olabilir mi?"

"Ah Cevri, ah çocuksun. Sen bu memlekette işte kabiliyet arıyorsun! Bizde kazançlı bir hizmet duyunca hiç kimse kabiliyeti muvazeneye lüzum görmez, hemen koşar. Vav tarafında vaki olan bastırır. Ve daima en ehliyetsizler düdüğü çalarlar... Cevri hep bu latifeleri bir tarafa koyup bugün gayetle ciddi görüşmek ihtiyacındayız. Ayda üç bin lira ile ben senin kulağını, gönlünü alevlendirdim. Evvela para sonra aşk ve alaka... Aç karnına sevişmek, Gece Safa'nın harap evinde yarı ölü hayatı geçirmek, bu suretle gençliğimizin sefalet fiçısında turşusunu kurmak... Gençlik bu, ebedî bir şey değil seri-üz-zeval bir rüya imiş... Bu rüyayı da altın şıkırtıları, ipek kaime hışırtıları içinde değil, zaruret kâbuslarıyla bunalarak geçirmek... Bu hiç de sana bana layık bir hayat değil... İnadından vazgeç Cevri. Üç bin liradan kurduğumuz hülyayı iki bine, bin beş yüze indirebiliriz. Bu para, belki de daha fazlası bizim için hazır... Ben senin canınım, cananınım, maşukanım, her şeyinim... Bütün bunlara mukabil, belki de bunları büsbütün takviye etmek için Tayfur'un laftan ibaret zevcesi olacağım..."

"Bânû... Yüreğim çarpıyor. Başım dönüyor. Gözlerim kararıyor... Söyleme... Sözüne bile tahammül edemiyorum... Böyle bir şeyin hakikatta vukuu beni deli eder. Öldürür."

35

Cevri ile Bânû sevişiyorlardı. Delikanlı kıza malik olmak için her mahrumiyete, kara sefalete razı idi. Fakat öteki lüks hayat istiyor, otomobillerde koşmak, tayyarelerde uçmak, ihtişam içinde bütün dünyayı dolaşmak, büyük ziyafetlerin, suvarelerin gözleri kamaştıran şaşaaları içinde parıldamak, hasılı gençliğinin, güzelliğinin cazibesi etrafına pervaneler toplamak sevdasıyla yanıyordu...

Gece Safa'nın evinde sık sık kaldıkları esnada, civar mezarlıkta büyük bir define bulunduğu ve bunu keşf ve ihraç için geceleri insanlar dolaştığı rivayetini mahalleliden türlü mübalağalarla dinlemişlerdi.

Bu duyguları üzerine bir gece mezarlığın haneden pek uzak olmayan bir kısmında elektrik fenerleri parladığını, eski kabirlerin çukurları önünden sesler geldiğini seçince bunların define arayıcılar olduklarına hüküm ile onları korkutup kaçırarak medfun hazineyi elde etmek için tertibat almaya karar vermişler. Kendi mahremlerinden erkek kadın sekiz on genç toplayarak bir kefenli iskelet bölüğü teşkil etmişler, Hatip Feyzullah Efendi'nin aile mezarı maksuresinin seddi arkasına zaviye-i meyyite dahiline sığınarak ahiretten dünyaya müheyyiç, mahuf bir komedya oynamaya muvaffak olmuşlar, Bânû iri bir elektrik feneriyle şimşekleri taklitte adeta sanatkârlık göstermişti. Kollu, kefenli sırıkların başlarına geçirdikleri ölü kafalarıyla beş genci türlü ihtimallere düşürerek hayli üzmüşlerdi. Fakat nihayet foyaları meydana çıktı. Define ümidi cılk oldu. Ve zaten aranılan şeyin define değil iskelet kemiği olduğu hakikati de anlaşıldı...

Defineyi elde edeydiler Bânû, Cevri'ye varacak ve kurduğu bütün o zenginlik hayalâtı vücut bulmuş olacaktı. Şimdi Tayfur'la izdivaç etmekle bu kuruntularının hiç olmazsa nısfına malik olabileceğini düşünüyordu.

Kız, Tayfur'u sevmiyor. Onun gönlü Cevri'de. Hikmetullah Paşazade'nin yalnız zenginliğine hırslanıyor. Aşk ve servet... Bu iki emel arasında Bânû bir müddet bocaladı. İkisinden birini tercih için derin düşünceli ve ıstıraplı saatler geçirdi. Tayfur kendisine bir "lüks" hayatı temin edecek, Cevri gönlünü eğlendirecekti... Belki de eğlendirmişti. Eğlendiriyordu... Bu iki şeyin hangisi ötekine müraccahtı? Sonra elini alnına vurarak kendi saffetine güldü... Hayat ne tuhaf şeydi... İnsan birtakım itiyatlar, görenekler içinde doğup büyüyor; namus, ismet, sadakat, samimiyet ve ilh... kelimelerin bağları içinde kıvranıyor. Bu silah bedset jandarmaların bekledikleri hudut haricine ne vakit adımını kaydırsa, "Acaba gördüler mi, üzerime geliyorlar mı?" diye ürküyor. Etrafına bakınıyor. Bir iki itiyat-şikenlik cüretinden sonra bu müsellah pürheybet bekçilerin mukavvadan birer korkuluk olduklarını anlıyor. Artık onlardan korkmaz, onları saymaz oluyor. Onlardan çekinenlerin aptallıklarına gülüyor...

İşte hayatın iç yüzü. Bu dünyada en bahtiyar yaşayan insanlar ötekileri en çok aldatmakta muvaffak olanlardır. Aldatan daima aldananın zararını kendi hesabına kâr kaydetmiş olur. Aldatmak, ananı, babanı, dostunu düşmanını aldatmak... Bütün âlemi aldatmak iktiza ederse kendi kendini aldatmak... İşte hayatın anahtarı. İşte bütün zorlukların düğümlerini çözen sihir... İşte herkesin gözünü bağlayan hokkabaz değneği...

Bânû niçin Tayfur'la Cevri'den birini tercih için düşünüyordu? Aldatarak ikisine birden malik olamaz mıydı? Ve asıl hüner ve saadet de bu değil miydi?

Bânû, Tayfur'un kendisine olan çılgın ve her türlü ölçüden taşkın, payansız aşkını hissediyordu. Cevri'ninki de aşağı değildi. Binaenaleyh iki delikanlının da gemlerini elinde tuttuğuna kaniydi... Keyfiyet şimdi bu dizginleri hüsn-i idarede idi... Bu da kendi zekâsına taalluk eden bir işti.

Didon Paşa kızı servetine karşı tutulduğu incizapla Tayfur'a varacağını fakat bu izdivaçtan sonra Cevri'nin metresi olacağını

delikanlıya açtı. Cevri bu sözün kahpeliği önünde isyan etti. Bânû bu ilk protestolara, redlere, çırpınmalara hiç aldırmadı. Çünkü nihayet onun muvafakatta muztar kalacağını biliyordu. Çünkü ahlak düsturları değil dünyalar altüst olsa Cevri Bânû'dan ayrılamazdı...

Tayfur'la görüşmeye başladılar. O birkaç defa Gece Safa'nın evine gitti. Ötekiler konağa geldiler... Bu bir nevi izdivaç "kur"u demekti.

Nihayet bir gün Hikmetullah Paşazade küçükhanımın dest-i izdivacına büyük bir ateşle talip olduğunu anlattı.

Bânû gayet kurnazca cevap verdi:

"Beyefendi, ben bu hayatın beyhude âdetlerinden, riyakârlıklarından, merasimlerinden nefret ederim... Sözü kuru vadilerden dolaştırmaya ne lüzum var... Böyle bir teklifte bulunacağınız ilk görüştüğümüz günlerden beri mahsustu... Bu hususu enine boyuna ben de muhakeme, muvazene ettim... Memnuniyetle sizi zevçliğime kabul ederim. Çünkü her suretle olan arzularıma muvafiksınız... Yalnız ben çok serbest alışmış bir kızım. En 'liberal' görünen erkeklerin teehhülden sonra huylarını değiştirdiklerini söylüyorlar. Ben kocamın namusunu bir iftihar tacı gibi başımın üzerinde taşırım. Ve o uğurda ölürüm. Bu sözüme inanmalı. İşte bu kadar. Başka dedilere, kodulara, adiliklere, şüphelere tahammül edemem... Hareketlerimden her ne türlü bir iştibaha düşerseniz gelip yüksek sesle benden hakikati sormalı ve en doğru cevabını almalı..."

Tayfur yuvada anasının ağzından yem alan bir yavru kuş gibi sevinçten titreyerek:

"Müsaade et Bânûcuğum, sana gönlümden kaynayıp taşan samimiyetlerimle hitap edeyim... Bana meleklerden şüphe gelir, senden gelmez. Namusum, servetim, hayatım, her şeyim senindir... Ve izdivacımla sana teslim edeceğim bu emanetleri şöyle böyle kullanman için hiçbir türlü şart, kayıt dermeyan etmeyeceğim... Ne istersen onu yap... Onlar artık benim değil, senindir..."

Bânû: "Evvelden söylenmesi icap eden şeyler var. Sonra söz olmasın..."

Tayfur ağzı kulaklarına varan bir mesudiyet sırıtışıyla:

"Her şartını kabule hazırım diyorum. Ben seninim diyorum. Bana sormadan reyimi istediğin gibi kullanabilirsin diyorum."

Bânû: "Cevri'yle bir arada kardeş gibi büyüdük. O zavallı çocuk kimsesizdir. Benim izdivacımla öksüz gibi meydanda kalacak... Onu da beraber konağa, size getireceğim. Evleninceye kadar yanımızda kalsın..."

"Pek âlâ... Pek âlâ... Çok şükür yurdumuz büyüktür... Sinesinde on Cevri'yi müreffehen barındırabilir..."

Analarının, sair akrabalarının reylerini almadan bu izdivacı ikisi aralarında pişirip kurtardılar. Bânû birkaç sandıkla ve her eşyadan ağır, fuzulî bir yük olan süt biraderi Cevri'yle Kırk Sekbanlar'a, perili, mezarlıklı konağa gelin geldi...

Bu o kadar feci, hayır komik bir izdivaçtı ki evlenmelerinin ilk haftasında İsviçre'ye doğru balayı seyahatine çıktılar. Süt birader de ikisinin ortasında gölge gibi beraber... Tayfur bilâ kayd u şart reyini zevcesine bahşetmiş olduğu için öyle tatlı bir ayda, karıkocalığın en harim saatlerinde fino köpeği gibi aralarından hiç ayrılmayan bu süt biraderin pek müziç refakatine hiç ses çıkaramamak mahkûmiyetine katlanıyordu.

Giderek ıstırap derecesine varan rahatsızlığı bundan ibaret kalmadı. Hemen daima otellerde üç döşekli bir odada beraber yatıyorlardı...

Zavallı Tayfur bu mesut ve pek lezzetli ayın balından bir katrecik tadabilmek için inliyor, ölüyor fakat ne mümkün... Trenlerde, otellerde, vapurlarda yarım saatçik karısıyla yalnız kalabilmek için tertip ettiği en ustalıklı planlar ötekilerin daha maharetli mukabeleleriyle hükümsüz kalıyordu...

Süt birader demek, süt hemşiresinin zevciyle olacak mahremiyet saatlerine mütemadi bir engel teşkil etmek demek midir? Tayfur bunu bir türlü anlayamıyordu... Birkaç kadeh içki parlat-

tığı anlarda hiddetle karışık bir cüretle karısının belinden kavrıyor. Bir kenara çekerek:

"Ah güzelim, ah... Bu gece süt biraderini başka bir odaya atıp ikimiz yalnız kalmak için mükemmel bir plan kurdum. Sen bana yardım edersen iş olacak..."

Bânû hazin bir tebessümle:

"Her emrin başım üzerine fakat Tayfur bu mümkün değil..."

Tayfur mütezayit bir galeyanla:

"Balayı seyranına çıkan âşık bir kocanın bundan başka meşru ne emri, ne arzusu, ne istirhamı olabilir?"

"Ah Tayfur bilmezsin, Cevri pek içli bir çocuktur. İçine kor, içine kor, verem olur..."

"Ah ne acayip söz bunlar?"

"Evet, söylenişte acayip görünür. Sen adi kafada bir insan, bayağı bir koca olmadığın için ben açık söylüyorum..."

"Çıldıracağım... Ben seninle bir odada yatarsam Cevri neden verem oluyor?"

"O da gençtir. Bekârdır. Hassastır... Malihülyalıdır. Bizden ayrı yalnız odada kalırsa gönlünden kim bilir neler geçirir..."

"Ben izdivaç döşeğimin arasına kakılmış böyle bir engel ile bir müddet daha yaşarsam ondan evvel benim verem olmayacağımı ne biliyorsun? Onu kurtarmak için beni mi feda edeceksin?"

"Yok, Tayfur çocuk olma... Onun engelliği her zaman için değil. Konağımıza dönünce tabii o bizden ayrı odasında yatacak..."

"Öyle ise hemen şimdi ilk trenle İstanbul'a dönelim..."

Tayfur'un içkili zamanlarında Cevri de pek ayık bulunmazdı. Karıkocanın kendinden on beş yirmi adım ötedeki mahremane fısıltılarına uzun müddet tahammül edemeyerek hemen yanlarına koşup:

"Enişte benden gizli mi? Sizsiz duramıyorum. Yalnız pek canım sıkılıyor... Sözlerinize iştirakime müsaade etmez misiniz?"

Aman Yarabbi, bu ne tasavvurlara sığmaz bir felaket. Umumî bir mahalde Tayfur'un zevcesiyle iki fısıltı etmek için bir köşeye çekilmesine bile imkân yoktu... Ve buna mukabil biliktiza Tayfur' zevcesiyle bu garip süt biraderinin yanlarından ayrıldığı zamanlar avdette onları yüzler kırmızı, gözler nemli baş başa heyecanlı bir mücadelede bulur... Onu görür görmez söz değişir. Veya sükût edilir. Sahte bir sükûnet tavrı alınır...

İkisinin arasında ne var? Ne oluyor? Tayfur karısının hiçbir halinden şüphelenmemeye yeminle beraber bir halkaya geçirilmiş anahtar dizisi gibi ırzını, namusunu, servetini, saadetini cem'an yekûn onun eline teslim etmişti. Şimdi hiçbir serzenişe, itiraza hakkı yoktu. Zaten bir süt biraderle hemşire arasında ırza müteallik şayan-ı muahaze ne hal cereyan edebilir? Böyle bir şeyi akla getirmek bile ahlaksızlık, vicdansızlık değil midir? Fakat aralarında nakabil-i hal esrarlı bir mesele var. Bu da inkârı müşkil bir hakikat... Bu sır nedir? Ne olabilir? Ah bir yere gizlenip de mücadelelerini dinlemek kabil olsa... Bu da mümkün değil...

Bir gün Tayfur çiftliklere, iratlara dair İstanbul'dan gelen müstacel bir yığın mektuba cevap vermek mecburiyetiyle odasına kapandı. İki sütkardeş otelin tenha bir saatinde taraçada yalnız kaldılar...

Orada Türkçeyi Çinceden ayırabilenler çok olmadığı için serbest konuşuyorlardı.

Cevri, süt hemşiresinin yumuşacık beyaz elini mermer masanın altında avucuna alarak:

"Bânû!"

"Ne var?"

"Elimin ateşini duyuyor musun?"

"Evet, nöbetin var..."

"Cayır cayır yanıyorum..."

"Senin kanın daima böyle ateşlidir..."

"Seni sevdiğim günden beri böyleyim... Âşık Kerem'le akrabalığım var. Bir gün onun gibi bütün bütün yanıp kurtulacağım..."

"Haniya senin kaşelerin vardı. Niçin almıyorsun?"

"Bu ateşim kaşe ile geçmez. Onun ilacını sen bilirsin. Biraz şöyle bahçenin kuytu bir köşesine gidelim... Dudaklarını bir dakikacık ağzıma ver..."

"Oh, Cevri çocuk olma..."

"Çocuk değil, deli oluyorum... Hiçbir zaman bugünlerdeki kadar seni çiğ çiğ yemek hevesini kendimde duymamıştım... Bu pek vahşi bir iştiha lakin ne yapayım aşk beni canavarlaştırıyor..."

"Böyle olmayacak şeyler söyleme..."

"Olmayacak şey mi? Benim seni öpebilmem artık muhalleşti mi? Kendini o menfur Tayfur'a saklıyorsun değil mi? İşte buna katiyen müsaade etmeyeceğim. Vallah billah seni onunla yatırtmak değil, bir saatçik yalnız bırakmayacağım. Ah ah ne güzel yerler, ne latif göller, ne şairane dağlar... Bütün Avrupa şairlerini bülbülleştiren bu manzaralar içinde ikimiz yalnız olaydık. Yeşil bir yuvaya sokulaydık. O menhus herifin aramızda ne lüzumu var? Seni kendi elimle bir hayduda teslim edeyim... İkiniz bir döşekte, ben ayrı odada hayır... Hayır, beynim yanıyor... Zihnim caniyâne cüretlerle sarsılıyor..."

"Cevri... O şimdi şerî zevcim..."

"Sus... Ben buna tahammül edemem. Kıskanıyorum... Ölüyorum... Ben sağ iken sen kimsenin olamazsın... Sen ona varmazdan evvel kendimin böyle müthiş bir hale düşeceğimi bilmiyordum... Çekilir ıstırap değil... Yok, yok dayanamıyorum... Beni bir emrivaki karşısında bulundurdun. Bugün ben tahammül edilemeyecek bir hale düştüm. Seni bu heriften boşatacağım..."

"Saçmalama Cevri..."

"Evet, boşatacağım..."

"Nasıl?"

"Pek sade bir yolda..."

"Ben boşanmak istemedikten sonra sen nasıl boşatırsın?"

"Oh, demek onunla yaşamak için beni mezara göndermekte hiç beis görmüyorsun?"

"Hiç öyle değil, yanlış düşünüyorsun... Sefaletten kurtulup birbirimizin olmamız için ben Tayfur'a vardım... Daha teşebbüsümüzün ilk safhalarındayız... Dur bakalım... Umduğumuz semerelerin birkaçını iktitaf edelim..."

"Hayır, duramam... Dayanamıyorum... Boşatacağım..."

"Söyle canım nasıl?"

"Oh... Pek kolay, pek sade bir surette..."

"Böyle ecnebi memleketlerinde, dünyanın her tarafına telli, telsiz telgraflar, telefonlarla bağlı kalabalık kibar otellerde delilik istemem. Ne yapacaksın? Nasıl boşatacaksın? Söyle..."

"Basbayağı canım... Tayfur'a bütün hakikati anlatacağım. Namuslu bir adam ise seni derhal bırakır. Yahut benimle düello eder."

"Dikkat et Cevri. Bu hareketin bana karşı müthiş bir hıyanet, âleme karşı büyük bir rezalet olacaktır..."

"Kendime buyuramıyorum. İrademe malik değilim. Bu hareketimden dolayı ne Halık, ne mahluk, ne kanun, ne vicdan hiçbir kuvvet beni mesul edemez... Bânû, birbirimizin sütkardeşi değil, ezelden âşıklısı olduğumuzu bu ahmak gence anlatacağım..."

"Beyhude sinirleniyor, nafile yoruluyorsun Cevri... Benim reyimin zıddına hareketle hiçbir şey kazanamazsın..."

"Hakikati ifşa ederek seni kocandan boşatamaz mıyım?"

"Hayır..."

"Tayfur Bey bu rezaleti çiğner, yutar, hazmeder mi?"

"Tamamiyle..."

"Yanılıyorsun..."

"Katiyen yanılmıyorum..."

"Öyle ise bir tecrübe edelim..."

"Peki et... Olacak şeyi ben sana söyleyeyim..."

"Çabuk..."

"Aramızdan sen çıkmış olursun işte bu kadar..."

"Namus-şikenâne bir planla ona varmış olduğunu anladıktan sonra yine Tayfur'un zevcesi kalacağından eminsin, öyle mi?"

"Tayfur beni çok sever. Benden ayrılmamak için her cinayetimi affa hazırdır."

"Cinayetin bu türlüsünü her koca affedemez."

"Benimki affeder. Şimdi izdivaçlar asrîleşti. Namus telakkileri bütün bütün değişti. Babalar kızlarının, biraderler hemşirelerinin, kocalar karılarının bu yolda günahlarına pek aldırmıyorlar... Tayfur böyle bir şey için beni terk edecek kadar ahmak kafalı bir genç değildir. Böyle ortaçağa yakışan vahşetler tarihe geçti."

Cevri, yeisinin bütün hıncıyla iki avucu içinde patlatacak gibi beynini sıkarak:

"Doğru söylüyorsun Bânû... Ben de ne kadar ahmağım, bedbahtım, mecnunum, meşumum. Şimdiki halde sen onun olduktan sonra senin mazide kalan, müstakbelen vukuu melhuz olan bir cinayetinden dolayı Tayfur seni terk etmez... Kocaların havsalaları asrîleştiyse âşıkların kafaları da değişmek lazım gelir... Lakin ben hâlâ ortaçağımsı bir telakkideyim... Seni kocandan ziyade benimseyerek o kadar kıskanıyorum, o kadar kıskanıyorum ki... Bu hakkı ondan ziyade kendimde görüyorum. Mümkün değil, tahammül edemeyeceğim..."

"Neye?"

"Senin, onun olmana..."

"Fakat Cevri bu olmuş bitmiş bir şey..."

"Hayır, olmadı. İzdivacın henüz fiilen vaki değildir. Sen onun olmadın. Oldum dersen (yüzüstü masaya kapanıp höngürdeyerek) eğer oldum dersen beni bitirirsin... (Gözlerini yumup, kulaklarını tıkayarak) Yüzünde bunu tasdik eden bir hareket görmek, ağzından bunu muterif bir söz işitmek istemem..."

"Ah, sen bugün fazla içmişe benziyorsun Cevri..."

"İçtim..."

"Nerede?"

"Otelin bir 'Majordom'u* var... Kavasa benzer bir herif... Onunla dost oldum... İçkileri muayene için mahzene indik. Hepsinin tadına baktım... 'Majordom' otel hizmetçilerinden güzel bir kız seviyor. Matild hiç ona yüz vermiyor... İkimiz de dertli, karşı karşıya atıştırdık..."

"Oh Cevri böyle şeylere çok ihtiyat etmek lazım gelirken bilakis sen pek ileri varıyorsun."

Cevri, öpmek için Bânû'nun elini ağzına götürmeye uğraşır. Fakat küçükhanım şiddetle geri çekerek:

"Bırak. Görürler..."

"Görsünler... Burada bir kadın eli öpmek bizim memlekette gibi cinayet sayılmaz."

"Çabuk öp haydi. Belki bir taraftan şimdi öteki çıkagelir..."

Cevri, sevgilisinin parmağında izdivaç yüzüğünü görür. Hemen eli şiddetle reddederek:

"Bu lanet halkalı elini kıyma tahtasının üzerine koyup da satırla parmağını koparsam yine sana acımam..."

"Benim gönlüm sende olduktan sonra onun yüzüğü parmağımda bulunmasından ne çıkar?"

"Daha onun olmadın değil mi?"

"Olmadım."

"Çocuk aldatır gibi eğlenerek söylüyorsun. Ah cani biliyorum, oldun..."

"Eh oldum..."

Cevri sıtmadan dudakları güveren bir hasta gibi titreyerek:

"İspat et... Hiç şüphem kalmasın... Yapacağımı ben bilirim..."

"Ne yapacaksın?"

Bânû'nun âşığı pantalonun arkasından caketinin yan iç cebine naklettiği revolverin namlusunu göstererek:

"Meselenin hallini buna havale edeceğim..."

---

* Majordome: (Fr.) Baş garson.

Bânû kıpkırmızı ateşlenerek:

"Kimi korkutuyorsun onunla? Ben silahtan ürken İstanbul kızlarından değilim..."

"Cinayetini ispat et... Görürsün. Ürksen de öldüreceğim. Ürkmesen de..."

"Oldum... İşte ne yapacaksın haydi göreyim?"

Cevri, yarısı yeninin içine gizli elinde revolver ile ayağa kalkarak:

"İşte gidiyorum. Evvela onu, sonra seni... Nihayet kendimi..."

Sarhoş bu müthiş niyetle taraçaya saldırdığı sırada öteden mütebessim bir çehre ile Tayfur görünür...

Bânû, hayvanat-ı vahşiye mürebbilerine mahsus bir hışımlı nazarla yerinden fırlayarak hemen gözlerini Cevri'ninkilere diker. Sarhoş ilk şiddetini kaybederek bu gazaplı bakışların altında manyetize olur. Silahlı elini aşağı indirir. Ne yapacağını tayine uğraşır gibi gözlerini Bânû'dan Tayfur'a ve sonra boşluğa dolaştırır kalır...

Bânû'nun şiddetli nazarları altında süt biraderinin teessür ve sersemliğini gören Tayfur'un yüzündeki tebessüm, saffet ve saadet zail olur. Bu hallere ne mana vereceğini bilemez.

Tekrar üçü taraçanın bir köşesine çekilip otururlar. O zaman zevç gayriiradi bedbin bir nazarla zevcesinden sorar:

"Ne var? Ne oldu?"

"Hiç... 'Majordom' Cevri'yi mahzene götürmüş, içirmiş... Pek fazlaca keyif olmuş... İşte bu kadar..."

36

Tayfur, karısı üzerinde kendinden ziyade bir zevciyet hakkı iddia eden bir sütkardeş refakatiyle böyle acayip bir balayı yaptıktan sonra İstanbul'a dönerler... Yine aralarında otel hayatın-

daki feci komedyanın diğer nev'i başlar... Bu sefer süt birader, süt hemşiresinin kocasıyla bir odada, heyhat, evet bir döşekte yatmasına mani olamaz... Fakat bu acziyle bütün bütün çıldırır... İşrete, sinirliliğe, deliliğe vurur...

Sütkardeşi namıyla sevdiği kızın peşine takılıp yalancı enişte-nin konağına yerleşmek, yemek, içmek, giyinmek, zevceyi paylaşmak, zevc-ı meşruu kıskanarak aleyhinde türlü su-i niyet beslemek... Her an garabeti, tehlikesi artan berbat bir vaziyet...

Tayfur, karısını kendi gözünden kıskanarak müfrit bir aşkla sevdiğinden onun süt biraderine ayırdığı fazla muhabbet hissesini hazmedememeye başlar. Tahkikata girişir. Bânû ile Cevri'nin arasında süt karışıklığı olmadığını, katiyen akrabalıkları da bulunmadığını hatta on iki yaşına kadar birbirini hiç tanımayarak ondan sonra dost olduklarını öğrenir... Fakat zevç evinde hâsıl olan her türlü şüphelere, ince tehlikelere rağmen Bânû'nun da Cevri'ye taşkın bir muhabbet gösterdiği nakabil-i red bir hakikat...

Tayfur işi meydana çıkarsa ne kazanacak?

Bânû, "Evet biz Cevri'yle sütkardeşi değiliz. İki sevgiliyiz..." itirafiyla oğlanın koluna girerek konaktan çıkıp giderlerse?.. Tayfur bu iftiraka tahammül edebilecek mi? Vurma, kesme neye yarar? Ölüm bu gibi vaziyetlerin hitamıdır... Kendilerini yeis içinde kaybedenlerin atılacakları son çare... Lakin marifet keyfiyeti bu son vahamete düşürmeden bir hal sureti bulmada...

Bazı bedbaht kocalar vardır ki ayaklarının altına açılan uçurumu titreyerek birkaç defa iskandil ettikten sonra artık oraya bir daha bakmak istemezler... İşi talihe, tesadüfe bırakırlar. Ne olacaksa kendi kendine olsun derler. Bu elim yarayı kurcalamaya tahammül getiremezler. İşte o zaman ceriha kangrene döner...

Tayfur, Bânû'yu bütün bütün kaybetmekle onu Cevri'yle paylaşmak arasında bocalıyordu. Zaten kendi kendine takarrür eden son vaziyet bu idi...

Kendiliğinden zuhur edecek bir vaka meseleye diğer bir şekil verebilirdi. Fakat bunu ihdasa Tayfur'da kuvvet, cesaret yoktu. Bânû'nun müfrit aşkı bütün cüret damarlarını felce uğratmış gibiydi.

Maahaza ıstırabının pek kesifleştiği bir zamanda Tayfur dayanamadı. Diğer bir şey bahane ederek Bânû ile atıştı. Genç kadın süt biraderiyle beraber anasının evine savuştu. Karısının bir hafta süren bu gaybubeti esnasında bedbaht koca çıldırıyordu. Nihayet dayanamadı. Gitti... Yalvardı. Yakardı. Zevcesini getirdi... Lakin Bânû'nun bu gidişi sonra zelilâne yalvarılmakla gelişi karı-koca arasında bir galibin mağlupla muahede akdedişi gibi oldu. Süt birader hemşiresiyle birlikte yine geldi. Hem de bu defa eskisine nispetle daha büyük, daha müsait imtiyazlar, itibarlar ile...

Zavallı Tayfur, karısına karşı tahakkuk eden bu büyük zaafiyla artık ensesinde boza pişirilen bir koca oldu.

Cevri birkaç defa hastalandı. Bânû gece uykularını terk etti. Döşeğin başından ayrılmadı. Kocası keyfini bozduğu zamanlarda ona bu ihtimamın onda birini göstermez, sahte bir şefkatle etrafında dolaşır, nihayet onu hizmetçilerin dikkatlerine terk ederdi...

Tayfur'un bu müthiş felaketi müzmin bir devreye girdi. Evvelden Bânû ile Cevri ortadan kaybolsalar nereye saklandıklarını, ne yaptıklarını gizliden gizliye araştırır, süt biraderin hastalıkları zamanında oda kapısının arkasından içeriyi dinler, gözetler, onları cürmümeşhut halinde yakalamak isterdi. Fakat bu cinayetin sübutuyla iş daha iyi değil, daha berbat olacaktı... Bir dereceye kadar gizli cereyan eden bu rezaleti aleniyete vurdurmaktan ne fayda memuldü?

Artık sütkardeşiyle karısını takipten, hareketlerini tetkikten büsbütün vazgeçmiş gibiydi. Bânû canı istediği gecelerde hemen pek geç vakitlere kadar Cevri'nin odasında onunla yapyalnız kalıyor, bazı akşamlar iki sütkardeş zamanlarını sabahlara kadar büyük salonda baş başa bir vahdet âleminde geçiriyorlardı...

Artık karışan, görüşen yoktu. Kimseden pervaları kalmamıştı...

Tayfur, bu zevciyet sefaletinin zehirlerini katre katre yutarak dünyadaki kıskançlık acısının en tahammül-fersasına tedricen aşılanmakta iken bir gece yatak odasında yalnız bulunduğu esnada kapısı vurulur.

Bu kim? Zevcesi olsa bilâistizan içeri girer... Gece yarısından sonra vakitsiz bu tık tıktan biraz teşeümle:

"Kimdir o?"

Titrek bir ses cevap verir:

"Benim... Nâsıra..."

"Ne istiyorsun?"

"Maruzatım var..."

"Seni dinleyecek vaktim yok... Artık falcılığına ihtiyacım kalmadı. Maziyi, hâli, istikbali şimdi ben de senin kadar biliyorum... Her şeye vâkıfım... Kaç zamandır yüzünü görmemek, ratıp yabis istihraçlarını dinlememek için ben senden kaçıyorum. Senin ferasetin olsa bu çekingenliğimi anlar, buraya beni tacize gelmezdin..."

"Yakında vuku bulacak bir felakete vâkıf değilsin... Müracaatımın sana bir izaç geleceğini biliyorum. Fakat hazretten aldığım emirler katidir."

"Yine mi bana hazretinden bahsetmeye geldin?"

"Müsaade et, gireyim. Tehlike büyüktür. Uzun söylemeyeceğim..."

Tayfur zaten uykusuzluktan, yalnızlıktan sıkılıyor, yeisten ölüyordu. Nâsıra'nın birkaç saçmasını dinlemekte beis görmedi. Onu içeriye çağırdı...

Kızcağız soluk bir beniz, efendisinden korkan bir hayvanın müsterham nazarlarıyla odaya girdi. Adım seslerini boğarak yürüyordu.

Göz göze geldikleri anda kış günü pek kızgın bir sobaya karşı durmuş gibi kızın kaçık yüzü birden kızardı.

Tayfur: "Ne var? Efendinden bir hizmet-i sefaretle mi geldin?"

Nâsıra yine titreyerek:

"Evet..."

"Benim sana da, efendine de itimadım kalmadı... O bir zevzek, sen bir divanesin..."

Artan raşeleriyle düşmemek için Nâsıra duvara tutunarak:

"Hâşâ... Hâşâ... O nasıl söz?"

"Ben onu ailemin namus bekçiliğiyle tavzifen baş salonuma oturttum. Halbuki senin hazretin, ahlakı bozulmuş çoban köpeği gibi etrafında dönen şeylere hiç aldırmıyor..."

"Sus, Tayfur sus... Bu haksız sözlerinden yer gök titrer..."

"Evet, efendin vazifesini yapmıyor..."

"Müsaade et hakikati söyleyeyim..."

"Söyle..."

"O, seni tedip, tecrim için vazifesine iğmaz ediyor..."

"Bu ne demek?"

"Ne demek olacak, sen tahammülde en ahlaksız asrî kocaları geçtin... Halık, kuluna tahammülüne kadar çektirir... Konak senin, karı senin, her şey senin... Efendi, âmir sensin... Öbür edepsizi niçin başından def edemiyorsun?"

Tayfur bu suale birden cevap bulamayarak sustu...

Nâsıra döğüşen bir tavuğun tüyleri gibi kabaran saçlarıyla başını uzatarak:

"Def edemezsin çünkü ikisi beraber gidiyorlar... Sen karısız, Bânû'suz edemezsin... Onun aşkıyla her zilleti kabul ettin. Kendi yurdunda, kendi döşeğinde, kendi hariminde, kendi koynunda zevceni bir diğeriyle paylaşmaya kadar alçaldın... Sen, namuslu kocalar kadrosundan çıktın. Aşk ile namus arasında bocalayan zayıf hilkatli zevçlere su-i misal oldun. Tayfur, kadın her nazara karşı kırılır. Bakan her erkek gözüne kendini beğendirmeye uğraşır. Onun hilkatteki rolü budur. Kadın fırsat bulursa bir sever, beş sever. Kendini sevdirir... Kocasını seven kadın, yalnız o pâk-

damen kalabilir... Kadınlar hangi tabiattaki zevci severler? Zevcelerinin böyle cinayetlerini bilip de göz yuman erkekleri değil, katiyen değil... Böyle bir koca herkesten evvel, günahına tahammül ettiği kadının nazarında menfur olur. Esfel-i safiline iner... En fahişe bir kadın bile mert erkeği sever... Bânû, sende hılkî bir namuskâr kalbini göreydi buraya koca evine süt birader namıyla bir oynaş getirmeye cesaret edemezdi. Sonra karını hüsn-i idareyi bileydin, o muhabbet tufeylisi burada dikiş tutturamaz, çoktan çekilirdi. Yalnız böyle Bânû gibi azan zevceleri ta'yip, muahaze etmemeli, asıl onların azgınlıklarına mani olamayan zayıf yürekli ve rezaletli karılarından iftiraka tercih eden ahlaksız kocaları ayıplamalıdır."

Tayfur yatağından fırlıyarak:

"Ben ıstırabımın şiddetinden zaten senden ziyade çıldırmak üzereyim... Bu ithamnameni keser misin, yoksa seni bir iki tekme ile merdivenlerden aşağı yuvarlayayım mı?"

"Sözümü bitireyim de ne yaparsan yap..."

"Ben kendimi de bilirim. Bânû'yu da, sütkardeşini de, seni de, hazretini de... Beni bana tasvir etme... Kavrulduğum şu ateşin içinde yüreğime su serpecek birkaç lafın varsa onları söyle..."

"Hazret senin pek muztarip olduğunu biliyor."

"Biliyor da niçin kurtarmaya himmet etmiyor?"

"Bu müthiş ıstırapla çile doldurarak ıslah-ı nefs etsin diye..."

"Daha çilem dolmadı mı?"

"Doldu... Zaten senin tahammülüne, onların edepsizliğine yani iki tarafın ahlaksızlığına hazretin tahammülü kalmadı... Lazım gelenleri tedip edecek..."

"Nasıl?"

"Pek şiddetli ceza ile..."

"Bu şiddetli cezadan ben de hissedar mıyım?"

"Evet, lakin seni kurtarmak için çok uğraştım, uğraşıyorum, uğraşacağım..."

"Kurtarabileceğinden emin misin?"

"Katiyen! Çünkü küreiarz üzerindeki dirilerin içinde onun yegâne dostu benim... Bu muhibbesini kırmaz."

"Başka bir söyleyeceğin var mı?"

"Sen dinlersen dert biter mi?"

"Yok, Nâsıra dinleyemem. Bu kadarı kâfi... Beni hazret nezdindeki sahabetine teşekkür ederim... O kemik adama tarafımdan birçok selamlar, senalar, komplimanlar..."

"Başüstüne..."

"Haydi, bakalım arş... Karanlıklarda gezinme. Çekil odana yat..."

"Hazretle uzun müzakeremiz var. Bilmez misin ben onun umur-ı dünyeviye ve uhreviye müşaviriyim..."

"Nesi olursan ol. Artık beni yalnız bırak..."

Nâsıra, sahne sihirbazları gibi odanın köşe bucağına acayip nazarlar gezdirerek birbirinden derin birkaç reverans yaptıktan sonra, "Vakayı bu hafta içinde bekle..." ihtarıyla çekildi. Tayfur bu zavallı kaçığın arkasından:

"Vah biçare mecnun... Sen de Bânû'yu kıskanmaktan bütün bütün çıldırıyorsun... Ne yapacağını bilemiyorsun... İskelete cezalandırarak ondan öç almaya uğraşıyorsun... Bununla bana da teselli veriyorsun. Şu muztarip anlarımda seninle delidolu birkaç laf ettim. İşkencem dinmedi. Yalnız ıstırabımın yeknasaklığı değişti. Artık ben delilerden, iskeletlerden derdine derman arayan bir nevmit oldum. Kendime mi ağlayayım, sana mı acıyayım, iskelete mi güleyim? Senin gönlünü hoş etmek için bir alay saçma dinledim. Sözlerinin içinde mütenebbih olacak nasihatler de yok değil... Akıllılar çok defa delilik ederler. Deliler bazen doğru sözde akıllıları geçerler. Zavallı Nâsıra, bu çektiklerim belki de senin garip ahının tesiridir... Lakin heyhat ne sen akıllanırsın, ne iskelet dirilir, ne ben mesut olurum..."

37

Kaçık kızın bu ihtarı üzerinden üç dört gün geçti. Tayfur günden güne şiddetlenen işkenceler içinde hiç ehemmiyet vermediği bu mülakatı unuttu gitti. Bir soğuk algınlığından muztariben artık tek yattığı döşeğine uzanmış olduğu bir gecede hasta zayıf zayıf inliyor, Doktor Ferhat Bey başucunda bekliyordu.

Gecenin güne kavuşmak için nısfilleyli geçtiği derin bir anında hasta gözlerini açarak sordu:

"Neredeyim?"

"Azizim Tayfur, konağında, kendi yatak odandasın."

"Sen kimsin?"

"Kardeşin Ferhat..."

"Bana ne oldu?"

"Hiçbir şey... Soğuk algınlığıyla hafif bir nöbet geçiriyorsun..."

"Yok... Çok hastayım... Fena fena rüyalar görüyorum."

Hasta kundağı içinde kıvranan bir çocuk gibi yorganı altında gerine gerine hüngür hüngür bir ağlama tutturdu. Sonra acı acı haykırdı:

"Kurtarınız. Allah aşkına kurtarınız..."

"Ne var?"

"İskelet Bânû'yu boğuyor..."

"Bu gece galiba sulfaton az geldi... Öyle bir şey yok... Çırpınma... Üzülme..."

Hasta sustu. Hareketsiz döşeğine uzandı. Daldı. Beş on dakika sükûnetten sonra tekrar uyandı. Yatağı içine yarı beline kadar davrandı. Humma ateşiyle gözleri iki mum gibi yanıyordu.

Yine sordu:

"Doktor, ne oluyorum?"

"Bir şeyin yok canım... Biraz nöbet geçiriyorsun."

"Bir haykırma oldu..."

"Sen kendin bağırdın..."

"Gözüme pek müthiş şeyler gözüktü. Fakat ne idi? Şimdi pek iyi seçemiyorum... İçim hararetten kavruluyor..."

Doktor ona biraz "limonat vinöz" verdi. Mezarlığın baykuşları geceyi sabahın horozlarına devrediyorlardı. Karanlık servilerden saçılan meşum seslere güneş müjdecilerinden bir ikisi cevap verdi...

Tayfur: "Oh, ne ağır bir gece... Rüzgârsız... Bir tarafta çıt yok. Sanki kâinatın nefesi kesilmiş... Beynim çatlayacak gibi şişiyor, yüreğim daralıyor, kulaklarım uğulduyor, çınlıyor... Bir kere şafak atsa... Sinirlerim sabah serinliğini duysa..."

"Bir şey kalmadı... Sabah oluyor..."

"Doktor niçin hastalar gece yarısına doğru ağırlaşırlar?"

"Tayfurcuğum insanlar, hayvanlar, bütün nebatat birer canlı barometre gibidirler. İklimin, mevsimin, günün, gecenin muhtelif saatlerinin tesiratından mütehassis olurlar..."

O esnada konağın bir kısmında zelzele oluyor gibi camlar şangırdadı.

Hasta ve doktor, ikisi de kulak kabarttılar.

Tayfur: "Bana evin yarısı sallanıyor gibi geldi. Bu da nöbetin tesirinden mi?"

Doktor hâlâ dışarıyı dinleyerek:

"Hayır... Öyle bir şey ben de duydum..."

"Bu nedir? Ne olabilir?"

"Belki birdenbire fırtına çıktı..."

"Fakat bizim odanın pencereleri sarsılmadı."

"Rüzgâra maruz çerçeveler zangırdadı sanırım..."

Hasta ile tabip meraklı bakışlarla gözler birbirinin yüzünde, kulaklar dışarıda bu kısmî zelzelenin sebebini tayine uğraşırlarken yine birdenbire kadın, erkek sesleri bir arada muhtelif yerlerden bir çığlık koptu.

Doktor, "Galiba konak tutuştu. Yanıyoruz..." telaşıyla kendini sofaya attı. Hasta, döşeğinden fırladı. Birkaç dakika içinde hane halkı hep uykudan uyandı. Merdivenler, koridorlar, sofa-

lar insanla doldu. Ne olduğunu herkes birbirinden soruyor, kimseden doğru bir cevap alınamıyor, hiçbir yerde yangın eseri görülemiyordu...

Kapılarını açarak bütün odaları dolaşmaya başladıkları sırada büyük salondan inceli kalınlı kahkahalar duydular. Merakla oraya hücum ettiler...

Salonun kapısı açılınca meydana çıkan manzara herkesi büht ve dehşet içinde bıraktı:

Bütün elektrik ampulleri yanıyor. İçerisi en berrak gündüzlerden daha aydınlık... Fakat birçok iskemleler, sehpalar, vazolar, kıymettar antika âvani devrilmiş... Hercümerce uğramış bu yaldızlı, müzeyyen sahnenin ortasında ikisi diri, ikisi ölü dört oyuncu var...

Bânû ile iskelet yan yana ipek halıların üzerine uzanmış yatıyorlar, Nâsıra ile Cevri başuçlarında kahkahalarla ağlıyorlar... İskeletin elinden kurtulan kum saati de bir tarafa fırlamış...

Vehleten bu halden kimse sağlam bir mana çıkaramaz. Ne olduğunu bu, gülerek matem eden bu nevhagerlerden sorarlar. İkisi birden söyler. Saçma sapan ifadelerin içinde hakikat rîzelerini ayıklamak müşkül olur.

Doktor Ferhat, Nâsıra'yı isticvaba girişir:

"Kızım bu hal ne? Bize anlat..."

"Efendim, iskelet hazretleri bu gece beni kulübesine davet etti... Bermutat karanlıkta güzel güzel konuşuyorduk... Birdenbire salon kapısı açıldı. İçeriye iki karaltı girdi. Hazretin emriyle ben hemen kulübenin arkasına saklandım. Gelenler elektrik düğmesine dokundular. Lambalar yandı... Bu aydınlık içinde gelen çiftin Bânû Hanım'la Cevri Bey olduğunu gördük..."

Cevri sürekli bir kahkahadan sonra:

"Evet, evet gelenler bizdik doğru söylüyor..." dedi.

Onu susturdular.

Doktor yine Nâsıra'ya hitaben:

"Ey, sonra ne oldu?"

"Bu kadar kişinin huzurunda böyle bir şeyi bana nasıl soruyorsunuz? Ben hicaplı bir kızım, söyleyemem..."

Doktor eliyle iskeleti işaret ederek:

"Söyleyeceksin... Bak yerde yatan hazret sana emrediyor. Doğruyu söyleyeceksin..."

Nâsıra korkudan büyüyen gözleriyle titreye titreye iskelete bakarak:

"Evet... Evet, hazretin emri var söylemeliyim... Bunu benden adalet soruyor değil mi?"

"Evet, adalet soruyor. Adalet huzurunda sıkılma olmaz, yalan olmaz..."

Nâsıra tediben gözlerini önüne indirerek:

"Ben söyleyeceğim. Lakin söyleyemeyeceğim noktalar gelince siz irfanınızla anlayacaksınız. Hazretin emri yerini bulacak..."

"Sen söyleyebileceğin kadarını söyle, biz ötesini anlarız..."

"Bu iki genç kol kola yürüdüler. Hazretin önünde istihzalı birer 'reverans' yaptıktan sonra (eliyle işaret ederek) şu şal kanapenin üzerine oturdular. Bânû pek neşeli, Cevri durgundu... Süt "hemşire bir kolunu biraderinin boynuna doladı. Onu sinesine doğru çekerek:

"'Niçin bu akşam yine böyle meyus, somurtkansın?'

"Öteki cevap verdi:

"'Artık yeis benim gayri müfarik bir arkadaşımdır.'

"'Sarıl bana da neşen gelsin...'

"'Sana sarıldıkça neşelenmem. Büsbütün meyus olurum... Belki çıldırırım...'

"'Niçin?'

"'Çünkü şimdi sıcak sıcak kocanın koynundan çıktın da geldin. Daha her tarafın onun teri, nefesi kokuyor... İşte bu beni çıldırtıyor... Seni seviyor muyum, yoksa senden şiddetle nefret mi ediyorum, bilmiyorum...'

"'Of... Aynı sözler, daima aynı serzenişler... İşte sana söylüyorum ki burnun iyi koku almıyor; çünkü ben kocamın koynun-

dan çıkıp da gelmedim. O biçare otuz dokuz derece-i hararette humma döşeğinde sayıklayarak yatıyor. Başucunda doktor bekliyor... An bu andır Cevri. Sarıl bana, her şeyi unut... Beş on dakika mesut olalım... Felekten kâm alalım... Muhabbette dört başı mamur olmak kabil değildir. Aşkın hakiki lezzeti işte böyle kaçak buselerde, deraguşlarda, vuslatlardadır...'

"Bânû âşığını yine göğsüne çekmek istedi. O anda bir zelzele oldu. Odanın çerçeveleri birbirine giriyor sandım...

"İkisi de biraz şaşaladılar...

"Cevri: 'Ne oluyoruz?'

"Bânû: 'Ne olacak... İstanbul'un volkanik arazi üzerine kurulmuş olduğunu bilmez misin? Şiddetlice hareket-i arz oldu. Geçti...'

"Bânû, öbür kolunu da sevgilisinin boynuna dolamak isterken Cevri çekilerek parmağıyla hazreti gösterip:

"'Kocanın, senin iffetine nigehban tayin ettiği bu kemik adamdan korkmuyor musun?'

"Bânû bir kahkaha koparark:

"'Ben kocamı da, bekçisini de barbarlıktan kurtardım. Medeni yaptım... Gönül, bekçi, ferman dinler mi? Hükümdarların, kanunların, hâkimlerin, kadıların, engizisyonların, seddedemedikleri memnu aşk bağına girmekten beni bu mezar kaçkını mı menedecek? Bir iskelet insanı nasıl çarparmış? Böyle bir hadisenin vukuunu görmek için seni buraya getirdim. Dirilsin bakalım.'

"İkisinin de gözleri süzüldü. Dudak dudağa geldiler. İşte o zaman camlar bir daha şangırdadı. Hazret kulübesinden fırladı... Kolları çapraz göğüste, pür tehevvür o deraguş manzarasına karşı durdu. Siyah çukur gözlerinden cehennemin ateşleri fışkırdığını gördüm. İki kemik çenesi leylek gibi takır takır birbirine çarptı... Sonra kendisinden şimdiye kadar hiç duymamış olduğum gür bir dünya sesiyle:

"'Adalet sefalete döndü. Mahkemeler kulakları ürperten davalarla doldu. Emniyet edecek kimse kalmadı; maşa kadar ço-

cuklar çokbilmişlikte yaşlılara taş çıkarttı; her taraf mürailerle doldu; dalkavukluk aldı yürüdü; dünkü müflisler milyoner oldu; bet bereket kalmadı; fahişelerin kucaklarına, eteğine para dökenler sokaklarda açlıktan kırılanların cenazelerinin üstünden atlayıp geçiyorlar. İstibdat vüzerası, murassa nişanlarını sattılar. Nice mukbiller aç yattılar. Nice açlar çok yemeden hazımsızlığa uğradılar. Borsalarda milyonlar on paraya düştü. Taaddüd-i zevcat tersine döndü. Karıların kocaları çoğaldı. Zevçlere sabr u tahammül kaldı. Ey kafile-i beşer böyle bozuk düzen gidişle bu yolsuz, taşlı, dikenli kaygan yamaçtan hangi terakki tepesine tırmanıyorsun?'

"Bu hitabesinden sonra hazret parkeleri sarsarak hışımla, karşısındaki birbirine sarılmış çifte doğru yürüdü. Onlar derhal birbirinden çözüldüler. Kaçacak fare deliği arıyorlardı.

"Şimdi hazret üzerlerine gök gibi gürledi:

"'Ey Didonzade Bânû! Kocan humma döşeğinde yatıyor. Sen burada oynaşınla fink atıyorsun. İskelet bekçiyi hiçe sayıyorsun... Ben seni gebertmeyeyim de kimi kimi geberteyim?' dedi. Üzerine atıldı. Gelin hanımı altına aldı... O zaman hepimizin boğazlarımızdan birer acı çığlık boşandı... Sonra salonu kesif bir duman kapladı. Ben de kendimi bir müddet kaybettim. Sonra ayıldım..."

Cevri iki elini havaya kaldırdı. Baykuş gibi birkaç defa öttükten sonra:

"Evet, kızın söylediği gibi oldu. Pencereden bir yarasa uçtu. Ben onu kovaladım. Babamın mezarını gördüm. Bir Yasini Şerif okudum. İskelet üzerime atıldı, beni de boğacaktı. Bir boks 'kroşe'si yaptım kurtuldum."

Doktor Ferhat Bey, Cevri'nin simasındaki takallüse, gözlerinin dönüklüğüne, sözlerinin rabıtsızlık ve manasızlığına bakarak salondakilere:

"Kendinizi sakınınız bu zavallı da tımarhanelik olmuş..." dedi.

Bânû'ya gitti. Tıbbın icabı veçhiyle genç kadını uzun uzadıya muayene ettikten sonra:

"Tayfur Bey, zevceniz size ömür... Cenab-ı Hak gafurürrahimdir. Ona hakkınızı helal ediniz. Mevt, inkıta-ı teneffüsle vuku bulmuş. Bunu bir raporla izah edeceğim. Ve sonra asıl hakikat feth-i meyyitte anlaşılacaktır."

Ferhat Bey, ikinci muayeneyi iskeletin üzerinde yaptı. Hazretin bir sağdan, iki soldan üç kaburga kemiği kırılmış, amud-ı fekarîsi çarpılmış, ellerinin parmaklarından çoğu dökülmüştü.

***

Cinayet mahkemesi iki delinin şahadetiyle bir iskeletin mücrimiyetine hükmedebilir mi?

İşte hâkimlerin ebediyen tereddüt edeceği adlî bir mesele...

Heybeliada, 12 Ağustos 1339

SON

SÖZLÜK

Abani: Sarımtırak dallı nakışlarla işlenmiş bir tür beyaz, ipek kumaş
Abus: Asık suratlı, somurtkan
Adalî: Kaslarla ilgili
Adla': Kaburgalar
Ağniya: Zenginler, ganiler
Ağreb: En garip, çok tuhaf
Âhâd-ı nas: Avam, halktan birisi
Ahfad: Torunlar, soy
Aksülamel: Tepki, reaksiyon
Akvam: Kavimler, uluslar, milletler
Alesta: Hazır, amade
Âlihe-i ruh: Batıl ilah
Alil: Hasta, hastalıklı, illetli
Aliyyülâlâ: En güzel, en iyi, mükemmel
âmiz: ..le karışık, ...yı içine alan anlamlarında kelime üreten son ek
Amud-ı fekarî: Omurga
Anut: İnatçı, ayak direyici
Arakiye: Dervişlerin giydikleri, yünden ve pamukludan yapılmış bir tür takke
Aramgâh: İstirahat yeri, kabir
Arganûn-ı aşk: Aşk melodisi
Arzani: Enine
Aşir: Namazdan sonra cemaate okunan ayetler
Atik: Eski, eski zamanla ilgili
Âvani: Kap kacak
Azm-ı fahz: Uylukkemiği
Azm-ı kubere: Kolun ön tarafında bulunan önkol kemiği
Azm-ı terkuh: Köprücükkemiği
Azm-ı zend: Dirsek kemiği
Bahusus: Hele, özellikle, üstelik
Baliğ: Erişmiş, vasıl olmuş
Bânû: Kadın Hatun, Hanım
Basarî: Görüşle ilgili olan, görmeye ait
Bedahet: Besbelli, apaçık olma durumu
Bedhah: Her şeyin kötü olmasını isteyenler
Bedr-i Tam: Dolunay
Benâtünnaş: Büyük Ayı yıldız kümesinin kuyruğunun ucunda bulunan kümenin en sönük yıldızı
Berhayat: Hayatta, yaşamaya devam etmekte

Beşaret: Müjde, Muştu, İyi Haber. Güler Yüzlülük, Gülümseme
Beşaşet: Güler yüzlülük
Betaet: Tembellik, yavaşlık
Beyn: Ara
Bidar: Uykusuz, uyumayan. Uyanık
Bîihtiyar: Elinde olmadan
Bikes: Kimsesiz
Biliktiza: Gerektiği için
Bürnüs: Bir uzun takke
Cavidân: Daimi kalacak olan, sonrasız
Cebanet: Korkaklık, ürkeklik
Cemi: Çoğul, bütün, hep
Cerbezeli: Girgin, kolaylıkla ve inandırıcı söz söyleyen, dilli
Cerh etmek: Yaralama, bir görüşü çürütme
Ceriha: Yara
Cesamet: Büyüklük, irilik
Cesim: İri, büyük, kocaman, ulu, mühim
Cife: Kokmuş et, ölü hayvan, leş
Cihet: Yön, yan, taraf
Cürmümeşhut: Suçüstü
Çakşir: Paça bölümü diz üstünde veya diz altında kalan bir tür erkek şalvarı
Çedik: Mesh üzerine giyilen sarı pabuç
Daraban: (kalp için) Vurma, vuruş, atış
Darülgaraip: Gariplikler evi, yuvası
Delalet: Kılavuzluk, aracılık
Deraguş etmek: Kucaklamak
Desise: Hile, oyun, entrika
Dilhah: Gönül talebi, gönül arzusu
Dilşad: Gönlü hoş, sevilmiş
Diskur: Söylev, nutuk
Ebkem: Dilsiz. Konuşamayan
Ecram: Ruhsuz büyük varlıklar. Yıldızlar
Edat-ı talil: Sebep gösterme, tümdengelim
Ehl-i kubur: Kabir ehli, ölüler
Ekalliyet Azınlık:
Enfüsî Nesnelerin gerçeğine değil, ferdin düşünce ve duygularına dayanan, öznel
Enin: Acı ve sızıdan inleyiş
Enindar: İnleten
Ensal: Nesiller, soylar, zürriyetler
Ervah: Ruhlar
Esabi-ül kadem: Ayak parmakları
Esabi-ül yed: El parmakları
Esatirî: Mitolojik
Esfel: En sefil, aşağılık, çok adi
Esfel-i safilin: Sefillerin en sefili, cehennemin en aşağı tabakasındakiler
Eşhas: Adamlar, kişiler, kimseler
Etibba: Tabipler, tıp ilmini bilenler, doktorlar
Fahur: Çok övünen, çok böbürlenen
Fart-ı teessür: Aşırı üzüntü
Fertik: (argo) Kaçma, uzaklaşma, sıvışma
Feth-i meyyit: Ölüm sebebini anlamak için cesedin açılarak muayene edilmesi, otopsi
Fevkalgaye: Son derecede
Fevkattabia: Tabiat üstü
Fıkarat : Omurga kemiklerindeki boğumlar
Filhakika: Gerçekten, doğrusu, hakikaten
Filvaki: Gerçi, gerçekten, vakıa
Fücur: Günah, zina
Gabi: Anlayışsız, kaba, kaba saba; aptal
Galat: Yanlış, yanılma
Galebe: Galibiyet, yenme, yeniş, yengi
Galvaniz: Bir nesneyi altın, gümüş vb. ile kaplamak için bu nesnenin içi-

ne batırıldığı altın, gümüş vb. ile hazırlanmış banyo
Garabet: Gariplik, tuhaflık
Garibe-i semiyye: Garip duyumlar
Gaybubet: Ortada bulunmama; yokluk, yitiklik
Gazup: Öfkeli
Geda: Kul, köle
Gışave: Perde, zar
Giran: Pahalı. Tartısı ağır olan.
Girye: Gözyaşı
Hâhişger: Arzulayan, isteyen, istekli
Hail: Engel
Haile: Çok acıklı olay
Hakuran: Kumru
Halâs: Kurtuluş, Kurtulma
Hankah: Fakirlere, dervişlere ve öğrencilere yemek verilen ve misafir edilen yer
Harsî: Kültürel
Haşv: 1. Vücudun içindeki uzuvlardan her birisi 2. Uzun ve yararsız söz
Haşyet: Korku, korkma
Havas: Nitelikler, özellikler
Havâss-ı hamse: Beş duygu: Tatmak, görmek, işitmek, koklamak, dokunmak, duymak
Havf: Korku
Hayalât: Hayaller
Hayırhah: İyilik dileyen, iyilik isteyen, iyicil, hayırsever
Haylulet: Engel olma, araya girme, yolunu kapama
Hazıra: Medeni
Hebenneka: Zeki ve becerikli olmadığı halde kendini öyle sanan
Hembezm: Bir mecliste oturan, içki arkadaşı
Herçi bâd abâd: Her ne olursa olsun. İster istemez
Hezar-ı fen: Çok bilen, elinden her iş gelen
Hılkiyet: Yaratılışta olma, hilkî olma
Hışır: Coşkunluk gösteren, yaramaz (kimse)
Himmet: Emek, çalışma, çabalama. Yüksek İrade. Ermiş kimsenin tesiri
Hîn-i hacet: İhtiyaca göre
Hissikablelvuku: Ön sezi
Hodbin: Bencil, egoist
Hud'a: Aldatma, hile
Hulûl: Gelme, gelip çatma
Hurd: Küçük, ufak, ince, kırık
Husul: Olma, oluş, oluşma, meydana gelme
Husumet: Hasım olma durumu, düşmanlık, yağılık, hasımlık
Hüccet: Senet, belge, delil
Hüceyrât: Hücrecikler. Küçük odacıklar
Hüddam: Hizmette bulunanlar. Hizmetçiler
Ispazmoz: Aşırı titreme, kasılma
Ituak: Güzel ve hoş kokulu
Itlak: Salıverme, koyuverme
Iztırar: Çaresizlik
İcbar: Zorlama, zorunda bırakma
İçtinap: Çekinmek, sakınmak, uzak olmak
İddet: Bekleme müddeti
İfraz: Bütünün parçalara ayrılması
İftirak: Ayrılmak, dağılmak. Hicran
İgtiraren: Güvenerek, mağrur olara
İğmaz: Müsamaha etmek, görmemezliğe gelmek
İham: Kuruntuya düşürme
İhata etmek: Çevirmek, çevrelemek, kuşatmak, sarmak

İhdas: Ortaya çıkarma, meydana getirme
İhtilat: 1. Karışma, katışma 2. Karşılaşıp görüşme
İhtiraz: Sakınmak, çekinmek, kaçınmak
İhtizaz: Titreme, deprenme
İktitaf: Sözün özünü almak
İktiza: Gerek
İlanihaye: Sonsuza kadar
İlh: "İla ahir" (sonuna kadar) sözünün kısaltılmışı
İlm-ül-emraz: Patoloji
İltihak: Katılma
İltima: Sararıp solmak. Renk değiştirmek
İltiyam: Yaranın kapanıp iyi olması
İmtizaç: Uyuşma, bağdaşma, kaynaşma
İnbisat: Yayma, genişletme
İncizap: Cezbedilme, çekilme
İndeliktiza: Gereğince, gerekirse
İnfirat: Tek başına kalma, yalnızlık
İnhilal: Açılma; çözülüp açılma; dağılma, erime
İnhina: Eğrilme, bükülme
İnkılap: Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm
İnkıta-ı teneffüs: Nefes kesilmesi
İnkisar: Kırılma, gücenme
İnkişaf: 1. Gelişme, gelişim 2. Açığa çıkma
İnsilab: Kalkma, giderilmiş olma
İntiba: İzlenim, basılma
İntibah: Uyanma, uyanış, kendine gelme
İntiha: Sona eriş, bitim, bitme
İntihap: Yağmalama, talan etme
İntizar: Bekleme, gözleme
İnzimam: Katılma, ulanma, eklenme
İrşad: Doğru yol gösterme, uyarma
İrtikap: Bekleme, gözleme
İrtisam: Resmi çıkma, resmi çekilme
İsal: Yetiştirme, vardırma, ulaştırma
İskandil etmek: Bir işin iç yüzünü araştırmak, bilgi toplamak
İstiab: İçine almak
İstiaze: Allah'a sığınma
İstical: Tecil edilmesini isteme, sonraya bırakılmasını dileme
İsticvap: Cevap istemek, sorguya çekmek
İstifsar: İfade isteme, sorma, sorup anlama
İstiğrap: Şaşırmak, garip bulmak
İstihale: Başkalaşım, biçim değiştirme, gelişme, olanaksızlık
İstihfaf: Küçümseme, hor görme, hafifseme
İstihraç: Çıkarma, çıkarsama
İstikbal etmek: (Misafiri) Karşılamak
İstimdat: Medet, yardım isteme
İstinas: Yadırgamaz olma, alışma, ısınma
İstinsah: (Bir şeyin) örneğini çıkarma, kopya etme
İstizan: İzin isteme, yetki isteme
İşmizaz: Yüzünü buruşturma, yüzünü ekşitme
İştial: Tutuşma, parlama, alevlenme
İştibah: Şüphelenmek, şüphe etmek
İştihar: Ün salma, tanınma
İtizar: Özür dileme
İtmam: Bitirme, tamamlama
İtminan: İnanma, güvenme
İzaç: Bunaltma, tedirgin etme, baş ağrıtma, can sıkma
İzale: Yok etme, giderme
İzhar: Belirtme, gösterme, açığa vurma

Kabîh: Çirkin, fena, kötü, yakışıksız, ayıp
Kağşamak: Eskimek, dağılmaya yüz tutmak
Kail: Razı; razı olmuş
Kalb etmek: Değiştirmek
Karabaş: Rahip, keşiş
Karabet: Soyca yakınlık. Hısımlık. Akrabalık
Kâr-ı kadim: Eski zaman işi
Kaşeksi: Bütün beslenme işlevlerinin bozulmasıyla oluşan ileri derecede zayıflık
Kayyum: Belli bir malın yönetilmesi veya belli bir işin yapılması için görevlendirilen kimse
Kazıp: 1. Yalan, uydurma 2. Yalan söyleyen
Kaziye: Önerme
Kefiye: Arapların kullandığı ve omuzları da örten, püsküllü erkek baş örtüsü
Kemiyet: Nicelik; sayısal durum
Kesafet: Yoğunluk, sıklık; bulanıklık, berrak olmama
Keşf-i Kubur: Ölünün azap çekip çekmediği ve sair bazı hususların bazı veli kimselerce bilinmesi
Keyfiyet: Nitelik
Kıhf: Kafatası, kurukafa
Kıtal: Vuruşma, birbirini öldürme
Kiyaset: Uyanıklık, Anlayışlılık
Kizb: Yalan söyleme, yalan
Kurb: Yakınlık. Yakında oluş
Kutnu: Pamuk veya ipekle karışık pamuktan dokunmuş kalın, ensiz kumaş çeşidi
Kutur: (daire ve kürede) Çap
Küfüv: Denk
Küreiarz: Dünya
Lahutî: İlahi, tanrısal
Layetegayyer: Değişmez
Lems: Dokunmak, elle tutmak, ellemek, yapışmak
Levs: Pislik, murdarlık. Kir
Libas: Elbise
Maada: Başka
Mahaza: Bununla beraber, böyle iken
Mahreç: Çıkış yeri, çıkak
Mahrukat: Yakacak, yakıt
Mahza: Salt, saf, katkısız, tam
Makabir: Mezarlar
Makar: Merkez, ağırlık noktası
Makes: Akseden yer, bir şeyin yansıdığı yer, görüntü yeri, ayna
Makhur: Kahredilmiş, mahvedilmiş
Maksure: Camilerde, parmaklıklarla çevrilmiş yer; aile maksuresi, aile mezarlığı
Maktel: Cinayetin mahalli
Malta taşı: Bahçe, mutfak gibi yerleri döşemekte kullanılan, dört köşe, yassı, kolay kırılan bir tür taş
Maltalık: Malta taşı ile kaplı sofa, avl
Marya: Beş yaşından büyük veya damızlık dışı bırakılmış dişi koyun
Maslahat: İş, önemli iş, mesele
Masuniyet: Dokunulmazlık
Matlup: İstenen, talep edilen
Matuf: Bir yöne eğilmiş
Mavakaa: Vaki olan, hadise, sergüzeşt
Mayup: Ayıplanmış. Ayıplanan. Bir kusuru ve eksiği olan
Mebhas: Kısım, bahis, fasıl
Mebhut: Hayretle, şaşkın, mütehayyi
Mebni: 1. -den dolayı, -den ötürü 2. Yapılmış, kurulmuş, bina olunmuş
Meç: Süngü gibi yalnız batırılarak yaralamaya yarayan, kısa, düz ve ensiz kılıç

Medevvet: Sevme, sevgi
Medfen: Mezar yeri
Medfun: Defnedilmiş, gömülmüş
Medid: Devamlı. Çok uzun süren
Mefruş: Döşeli
Mefruz: Farz edilmiş, varsayılmış
Mehib: Heybetli, azametli, korkunç
Mektum: Gizli, saklı, gizli kalmış
Melek-üs-siyane: Koruyucu melek
Melhuz: Mülahaza edilen, düşünülen
Memduh: Övülmüş, övülecek
Memul: Umulan, düşünülen
Menfur: Nefret edilen, iğrenç, tiksindirici
Merbut: Bağlı
Merdud: Reddolunmuş, kabul edilmemiş
Merî: 1. Yemek borusu 2. Yürürlükte olan, geçerli
Mesaib: Musibetler
Meshur: Büyülenmiş, kendine sihir yapılmış
Mesrur: Sevinmiş, sevinçli
Mest-i medam: Sürekli mest olmuş halde, baygın
Meşayih: Şeyhler. Pirler. İhtiyarlar
Meşbu: Dopdolu, ağzına kadar dolmuş, dolu, doymuş
Meşkûk: Şüpheli, kuşkulu, açıkça belli değil, su götürür
Meşum: Uğursuz, kötü
Metruk: Bırakılmış, terk edilmiş
Mevce: Dalga
Mevize: Vaaz
Mevsuf: Nitelenmiş, nitelikleriyle belirlenmiş
Mevud: Söz verilmiş, vaat edilmiş
Mevzun: Ölçülü
Meyelan: Bir tarafa eğilmiş olma
Meyus: Üzgün
Mihnet: Acı, sıkıntı, eziyet
Mihr: Müslüman bir erkeğin nikâh esnasında eşine vermeyi kabullendiği mal veya para
Mikyas: Ölçek, ölçü
Min gayrı liyakat: Layık olmayarak
Muaccel: İvedi, vadesi gelmiş
Muahede: Antlaşma
Muaheze: Kınama, paylama, ayıplama
Muannit: İnatçı, inat eden
Muavenet: Yardım
Muazzep: Acı, sıkıntı, azap çeken
Mugfil: Aldatan, iğfal eden
Muhal: Olanaksız olan, mümkün olmayan, olmaz
Muhibbân: Dostlar. Muhabbet edenler
Muhibbe: Kadın sevgili, kadın dost
Muhik: Haklı, geçerli, uygun, gerekli
Muhteriz: Çekingen
Mukallit: Benzemeye veya benzetmeye çalışan. Taklit eden
Mukarrer: Kararlaştırılmış
Mukbil: İkballi, kutlu, mutlu, bahtiyar, mesut
Mukni: İnandıran, ikna eden
Muktazi: Gerekli
Mumas: Dokunan, temas eden
Murahhas: Ruhsatlı, izinli, delege, bir iş için görevlendirilen
Murakabe: Denetleme, denetim
Murassa: Değerli taşlarla bezenmiş, cevahirle süslenmiş
Musaffa: Temizlenmiş, arıtılmış
Musahip: Sohbet, arkadaşlık eden kimse
Musaraa: Pehlivanlık, güreşmek güreşe tutuşmak
Muslin: Sık dokunmuş, parlak, ince, yumuşak bir tür kumaş

Mustatil: 1. Uzayan, istitale eden 2. Dikdörtgen
Mutekit: Dindar, dini bütün
Muterif: İtiraf eden
Muteriz: İtiraz eden. Kabul etmeyen
Muti: İtaat eden, baş eğen, veren
Muttarit: Düzenli, tekdüze
Muvakkat: Belirli bir zaman süren, sürekli olmayan, geçici
Muzaaf: İki kat. Bir şeyin iki misli
Muzad: Karşı, zıt
Muzlim: Karanlık
Muztar: Bir işi yapmak zorunda kalan, zorunlu
Mübahase: Konuşma
Mübrem: Zorunlu, vazgeçilmez, kaçınılmaz
Müdavele-i efkâr: Birbirinin fikirlerinden istifade ile karşılıklı konuşmak ve fikir alışverişi yapmak
Müddeiumumi: Savcı
Müdekkik: İnceleyici
Müdrik: İdrak eden, anlayan, anlamış
Müeccel: Vadeli, vadeye bağlanmış, zamanı henüz gelmemiş
Müfarik: Ayrılan, ayrılmış
Müferrih: İç açıcı, ferahlık verici
Müfret: Ayrı, tek, yalnız
Müheyya: Hazır
Müheyyiç: Heyecan verici, heyecanlandırıcı
Mühlik: Öldürücü, tehlikeli
Mükerrer: Tekrarlanan, yinelenen
Mülahaza: Düşünce, görüş
Mülaki: Kavuşan, buluşan, görüşen
Mültefit: Güler yüz gösteren, hoş davranan
Mümanaat: Engelleme
Mümtaziyet: Seçkinlik
Mündemiç: Bir şeyin içinde var olan, bulunan, saklı olan
Münfail: Gücenmiş, alınmış, kırgın
Münkalip: İnkılap eden, dönen, değişen, dönmüş
Münkesif: Açılmış, ortaya çıkmış; keşfedilmiş
Münkir: İnkar eden, kabul etmeyen
Münteha: Son
Münteşir: Yayınlanan, neşredilen; yaygın, yayılmış
Müptezel: Pek bol ve ucuz şey; ortamalı; ortaya düşmüş kadın; değersiz
Mürai: İkiyüzlü
Müreccah: Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, yeğ, yeğrek
Müsavaten: Eşitçe, denkçe
Müsavi: Eşit, denk
Müsbit: İspat eden, ispatlayıcı
Müsekkin: Yatıştırıcı
Müsellah: Silahlı, silahlandırılmış
Müsmir: Semereli, verimli, yararlı
Müstacel: Acele yapılması gereken, ivedi, evgin
Müstebat: Uzak görülen, akla yakıştırılmayan, olacağı sanılmayan
Müstecap: Kabul Olunmuş
Müstefit: Yararlanma
Müsteniden: Dayanarak
Müsterham: İstirham olunmuş, niyaz olunmuş, yalvarılmış bulunan
Müsteskal: Soğuk muamelede bulunulan
Müstevli: İstila eden, işgal güçleri
Müteaffin: Kokuşuk, pis kokulu
Müteallik: İlişkin
Mütebayin: Çelişik, zıt
Mütefennin: Fen bilgini

Mütefevvi: Dil uzatan
Müteharrik: Yer değiştirebilen, oynar, devingen, hareketli
Mütehassir: Özleyerek, hasret çekerek
Mütehayyir: Şaşmış, şaşırmış olan
Mütenebbih: Aklını başına toplamış, akıllanmış, uslanmış
Müteradif: Sinonim, eş anlamlı; birbirine bağlı olan
Mütevahhiş: Ürken, korkan, yadırgayan
Müteverrimen: Verem olarak
Mütezayit: Gittikçe artan, artan oranlı
Mütteki: Yaslanıp oturan
Müverrih: Tarih yazan kimse, tarihçi
Müzeyyen: Süslenmiş, bezenmiş
Nagehani: Ansızın, birdenbire
Nakabil: Olası değil
Nakabil-i red: Reddedilmesi mümkün olmayan
Nâle: İnleme, inilti.
Natık: Konuşan, söz eden, söyleyen
Nedret: Azlık, seyreklik, az bulunurluk
Nesimî: Hafif hafif ve latif bir tarzda esen rüzgârla ilgili
Nevha: Ölüye sesli ağlamak
Nevhager: Ölü ağlayıcısı
Nevha-i sevda: Aşk için feryat etme, ağlama
Nevmit: Ümitsiz, meyus, mükedder, cesareti kırılmış
Nezd-i bâri: Allah nezdinde, katında
Nısf: Yarım, yarı
Nısfet: Hakkaniyet
Nısfilleyl: Gece yarısı
Nikbet: Talihsizlik, felaket
Nikbin: İyimser
Nim bihuş: Yarı sersem
Ni'me-l-matlub: Tam aradığımız. İsteyip aradığımızın en âlâsı
Nisyan: Unutmak, hatırdan çıkarmak
Nuhs: Uğursuz
Nuhuset: Uğursuzluk, kademsizlik
Nücum: Yıldızlar
Nüvaziş: İltifat, gönül alma, okşama
Nüzul: İnme, felç
Pâk-damen: Namuslu
Pehle: Mezar sandukalarının yan taşlarına verilen ad
Pertavsız: Büyüteç
Pişdar: Öncü, önde giden kimse
Pür esrar: Çok esrarengiz
Pür tehevvür: Çok öfkeli, öfke kesilmiş
Rasîn: Sağlam, dayanıklı
Raşe: Titreme, titreyiş
Ratıp: Yaş, nemli
Redaet: Alçaklık, kötülük
Refik: Arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş
Rekâket: Gevşeklik, zayıflık, dermansızlık
Reşkaver: Hasede düşüren, kıskanmayı uyandıran
Reybiyyun: Şüpheciler, septikler
Rical: Belli mevki sahibi kimseler, devlet yönetiminde ileri gelenler
Rîze: Döküntü, kırıntı. Ufak parça
Rub': Dörtte bir, çeyrek
Rüyet: Görme
Sa'd: Uğur, uğur getiren şey, iyilik, mübareklik, kuvvetlilik
Sadme: Çarpma, vurma, sarsıntı, darbe
Sadrî: Göğüsle İlgili, göğse Ait
Sahabet: Sahip Çıkma, koruma, arka olma, yardım etme
Saika: Sevk eden, götüren
Sairfilmenam: Uyurgezer
Sakaf: Çatı, dam
Sakit: Susan, herhangi bir görüş bldirmeyen

Salaşpur: Seyrek dokunmuş, astarlık ince bez
Salis: Üçüncü
Sallapati: Düşüncesizce, saygısızca ve patavatsız bir biçimde
Samia: İşitme duygusu, hissi
Sani: İkinci
Sarahat: Açık, belli, anlaşılır olma durumu, belginlik
Sâri: Sirayet eden, bulaşıcı, geçici olan
Sarih: Açık, meydanda
Savat: Gümüş üstüne özel bir biçimde kurşunla işlenen kara nakış
Savten: Sesçe
Sefih: Zevk ve eğlenceye düşkün, parasını düşüncesizce harcayan
Sekene: Vapur, gemi
Sektedar: Susan, sesini kesen
Selam: (Anatomi) Parmak kemiği
Selis: . .kıcı (söz)
Semavat: Gökler, semalar
Semî: İşiten, işitme kuvveti olan
Semtürreis: (astronomi) Başucu noktası, tepe
Serd etmek: İleri sürmek, öne sürmek, ortaya atmak; belirtmek
Seri-üz-zeval: Devamsız, çabuk giden, çabuk ölen
Sernüvişt: Yazı başlığı
Seyyal: Akan, akıcı, akışkan
Seyyarat: Seyyareler, gezegenler
Seyyare: Gezegen
Seyyie: Kötülük
Seza: Münasip, uygun, yaraşır
Sıdk: Doğruluk, gerçeklik
Sıyanet: Koruma
Siga: Fiil kipi, çekim
Siper-i sukut: Düşme siperi
Sirayet: Geçme, bulaşma
Su-i misal: Kötü örnek
Su-i niyet: Kötü niyet
Su-i tesadüf: Kötü zamanlama
Sukut: Düşme, düşüş
Sulb: 1. Omurga kemiği 2. Döl 3. Sert, katı
Sübut: Sabit olma, gerçekleşme; ispatlama, ispatlanma
Sükna: Oturma yeri
Süleymat-ı sagire: Parmak üçüncü kemikleri
Şahâb-ı sâkıb: Kayan yıldız
Şahmî: Vücut yağlarıyla ilgili
Şakuli: Düşey
Şaz: Ayrık, kural dışı, müstesna
Şeamet: Uğursuzluk, kademsizlik, nuhuset
Şerare: Kıvılcım
Şerir: Kötü, kötülükçü, fesat kimse
Şeyn: Kusur, ayıp, noksan, kabahat
Şi'riyet: Şiir olma özelliği, düzenlilik
Şiryanî: Atardamarla ilgili
Şuarâ-yı Yemânî: Yemenli şairler
Ta'tir: Güzel koku ile kokulandırma
Ta'yip: Ayıplamak. Kötülüğünü söylemek
Taaccüp: Şaşırma, şaşakalma, hayret etme
Taaffün: Kokuşma, pis kokma
Taalluk: İlgisi olma, ilgisi bulunma, ilgi, ilinti
Taazzuv: Şekillenme, uzuvlaşma
Tadil: Değiştirme, değişiklik
Tagaddi: Beslenme
Tagyir: Değiştirme, başkalaştırma
Tahaccür: Taşlaşma, taş kesilme
Taharri: Araştırma, arama
Taharrüş: Tırmalanma, kurcalanma, azdırılma
Tahassüs: Duygulanma, duygulanım

Tahdit: Sınırlama, çevreleme, çevresini daraltma
Tahkir: Hakaret etme, aşağılama, hor görme, küçük görme
Tahmik: Ahmak demek, ahmak olduğunu söylemek
Tahris: Tırmalanma, tırmalama
Takallüs: Büzüşme, kasılma
Takarrür: Bir yerde karar kılma, yerleşme
Takbih: Beğenmeme, kınama
Takti: Kesme, parçalara bölme
Takyid: Kayıt ve şarta bağlanma
Talâk: Evliliğin sona ermesi, erkeğin karısını boşaması
Talâkıselâse: Kocanın ayrı ayrı üç kez veya bir arada üç kez karısını boşadığını bildirmesiyle gerçekleşen boşanma
Taltif: Ödüllendirme
Tannan: Tınlayan, çınlayan
Tarassut: Gözleme, gözetleme
Tasdi: Rahatsız etme
Tavsif: Vasıflandırma, nitelendirme
Tayeran: Uçuş, uçma
Tayrani: Kuşlara dair, kuşlarla ilgili
Tayy-i mekân: Mekânı ortadan kaldırmak. Bir şahsın bir anda farklı yerlerde görünmesi
Taz'if: İki kat, kat kat etmek. Ziyade etmek. Bir kat daha artırmak
Tazallüm: Sızlanma, yanıp yıkılma, ağlaşma
Tazarru: Yakarma
Teb'an: Bir şeyin arkasından gitmek ve ona tabi olmak
Tebahhur: Buharlaşma; deryalaşma; her şeyin derinine girme; bir ilimde derin uzmanlık kazanma
Tebcil: Ağırlama, yüceltme, kutlama
Tebellüğ: Bir tebliği alma
Tebşir: Muştulama, müjdeleme
Tedhiş: Dehşet verme, yıldırma
Tedip: Edeblendirme. Terbiye verme
Tedricî: Derece derece olan, yavaş yavaş olan
Teehhül: Ehlileşme, evlenme
Tefessüh: Çürüme, bozulma, kokuşma
Tefeül: 1. Uğur sayma, hayra yorma 2. Fal açma, fala bakma
Tefhim: Anlatma, bildirme
Tefriş: Döşeme işi
Tegaddi: Beslenme
Tehlil: Lailahe illallah sözünü tekrar etmek
Tekâsüf: Bir araya gelme, toplanma, sıkışma
Tekdir: Azarlama, paylama
Tekemmül: Tamamlanma, olgunlaşma
Telaki-i nazar: Gözlerin buluşması
Telebbüs: Giymek, giyinmek
Temaşager: Seyirci. İbretle etrafı temaşaya çıkmış olan
Temeddün: Medenileşmek, şehirlileşmek
Temrin: Tekrarlatarak alıştırma
Tenasül: Üreme, türeme, birbirinden doğup üreme
Tenavül: Bir şeyi alma
Tenevvü: Çeşitlenme, çeşitlilik
Tenevvür: Aydınlanma
Tensip: Uygun görmek, münasip kılmak
Tenvir: Işıklandırma, aydınlatma
Terbi: (astronomi) Dördün
Tercim: Taşlama, taşlayarak öldürme, recm etme
Terekküp: Birleşmek, karışmak
Teressüm: Resmedilme, resimlenme

Tes'it: Kutlama
Tesadüm: Vuruşma, şiddetle çarpışma
Teseyyüb: Üşenme, kayıtsızlık, tembellik
Tesri': Çabuklaştırma, hızlandırma
Tesviye: Düz duruma getirme, düzleme
Teşci: Cesaret verme, cesaretlendirme, yüreklendirme
Teşdit: Şiddetini artırma, güç verme
Teşevvüş: Bulanıklık, karışıklık
Teşne: Susamış
Tetebbü: Bir şeyi iyice inceleme, onunla ilgili bilgi edinme, araştırma
Tevafuk: Birbirine uyma, uygun gelme
Tevahhuş: Ürkme, ürküntü
Tevbih: Paylama
Tevsik: Belgelendirme
Tevzi: Dağıtma
Tezyinat: Süslemeler
Tıynet: Yaradılış, huy, maya
Tonoz: Tuğla ve harçla örülmüş, alttan obruk, yarım silindir biçiminde tavan örtüsü
Tufeyli: Bir kimsenin sırtından geçinen, asalak, parazit
Tulanî: Uzunluğuna, uzunlamasına olan, boyuna
Tulû: Doğma, doğuş
Uhruc: Çık, git
Ukubet: Ceza
Ulum: Ululuk, haşmet, büyük gösteriş
Ulûm-ı hafiye: Gizli ilimler
Ulûm-ı müsbite: Pozitif ilimler
Ulüvv u cenab: Kerem, cömertlik
Umk: Derinlik. Dibi derin
Üftade: Düşmüş, düşkün, âşık
Vabeste: Bağlı
Vazıh: Açık, aydın, belli
Vecanâk: Ağrılı
Veçhiyle: (Bu) yönden,(bu) yüzden, böylece, uyarınca.
Vehleten: İlk anda, birdenbire, ansızın
Vehm ü hayal: Manasız korku ve hayal
Veminelgaraib: Garip, şaşılacak şey:
Verese: Mirasçılar:
Veridî: Toplardamarla ilgili
Vüs'at: Genişlik
Vüzuh: Vazıh olma, açık ve anlaşılır olma, aydınlık
Yabis: Kuru
Zair: Ziyaretçi
Zatülfikarat: Omurgalılar, belkemiği olan hayvanlar
Zayiçe: Yıldızların, belli bir zamandaki yerlerini, durumlarını gösteren çizelge
Zehap: Bir düşünceye uyma, gitme, sapma, zihnen bir yola sapma, sanı
Zeklenmek: Alay etmek
Zelil: Hor görülen, aşağı tutulan, aşağılanan
Zıya: Kaybolma, yitme, kayıp, yitim
Zîfünun: Çok şeyler bilen, maharet sahibi olan, fen sahibi
Zîkıymet: Değerli, kıymetli
Zillet: Hor görülme, alçalma
Zuhur: Ortaya çıkma, görünme, belirme, baş gösterme, meydana çıkma
Züvvar: Ziyaretçiler, hal hatır sormaya gidenler

Türk romanının kurucu yazarlarından Hüseyin Rahmi Gürpınar, toplumun en derin değişimlerinden birini yaşadığı dönemde eserlerini kaleme aldı. Bunun da etkisiyle Gürpınar, okurlarını güldüren metinlerinin ardında her zaman dikkatini toplumsal olana vermiş olan, eleştirel bir yazardı. Hatta denilebilir ki onun güldürücü öğeleri her zaman derin bir eleştirinin dile gelişiydi. *Dirilen İskelet* de, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın hurafelerin etkin olduğu bir toplumda bilimsel aklı arayanların düşebileceği durumları anlatırken, batılılaşma çabasının çorak bir cehaletin ve yalnızlığın ortasında saplanıp kalacağı yerleri işaret ediyor.

Bir sevda hikâyesinin traji-komik anlatımı olan *Dirilen İskelet*, her yaştan okurun büyük keyifle okuyacağı bir roman.

§ EVEREST

ISBN: 978-975-289-647-3

9 789752 896673

www.everestyayinlari.com